

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

T.C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ YAYINI NO: 3588
AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ YAYINI NO: 2420

FELÂTUN BEY İLE RÂKİM EFENDİ

فلاطون بك ايله راقم افندی

Yazar

Ahmet Midhat Efendi

احمد مدحت افندی

Çeviri/Hazırlayanlar

Doç.Dr. Gökhan TUNÇ

Yrd.Doç.Dr. Ebru ÖZGÜN

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Osmanlı Harflerine Aktaranlar

Doç.Dr. F. Betül Üyümez

Uzm. Serpil Mutlu Kırılı

Okt. Rahmetullah Uzun

Dış Kapak Tasarımı

Doç.Dr. Halit Turgay Ünalın

Sayfa Tasarımı

Mehmet Emin Yüksel

Grafiker

Özlem Çayırılı

Dizgi ve Yayım Hazırlama

Kağan Küçük

Halil Kaya

Diğdem Koca

Felâton Bey ile Râkım Efendi

فلاطون بك ايله راقم افندی

CIP-Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi

Ahmet Mithat, 1844 - 1912

Felâton Bey ile Râkım Efendi

I. E. a II. Tunç, Gökhan III. Özgün, Ebru IV. Dizi: Anadolu Üniversitesi.

Açıköğretim Fakültesi yayınları; 2420

PL254. A33 A23 2017

ISBN: 978-975-06-2195-6

2017-14

AÜ Yay. No: 3588

1. Baskı

Bu kitap ANADOLU ÜNİVERSİTESİ Basımevinde 4.900 adet basılmıştır.

ESKİŞEHİR, Ekim 2017

SUNUŞ

Değerli öğrencimiz,

Klasikleşmiş eserler, zamansız bir mahiyete sahiptirler. Hem yüzyıllara meydan okuyarak varlıklarını devam ettirirler hem de her yaştan okur kitlesine hitap edebilme özelliğine sahiptirler. Her okur, klasikleşmiş eserlerde kendinden bir şeyler bulabilmektedir. Öte yandan, Don Kişot dendiğinde İspanya'nın, İlahi Komedyâ dendiğinde İtalya'nın, Savaş ve Barış dendiğinde Rusya'nın akla gelmesi, klasik eserlerin yazıldıkları ülkelerle neredeyse eşzamanlı bir şekilde anıldığını gösterir. Ayrıca klasik metinler sadece edebi değere sahip metinler değildir. Yazıldıkları dönemin tarihsel ortamı, sosyolojik yapısı, insanların psikolojik özellikleri hakkında da önemli bir veri kaynağı olma özelliğine sahiptirler.

Klasik eserlerin bahsedilen bu birkaç niteliği bile, Osmanlı'da eski harflerle yazılmış Türk edebiyatının klasikleşmiş eserlerinin yeni harflere dikkatli ve özenli bir şekilde aktarılma çabasını önemli kılmaktadır. Türk edebiyatının klasikleşmiş eserleri, bütün klasik eserler gibi, yazıldığı dönemin ruhunu yansıttığı gibi yüzyıllarca yaşayacak ölmaz eserlerdir. İfade edilen çerçevede, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi olarak Osmanlı Dönemi'nde eski harflerle yazılmış telifi olmayan klasik eserleri, üniversitemiz bünyesinde görev yapan alan uzmanı öğretim üyeleri ile birlikte yeni harflere aktarma projesini hayata geçirdik. Bu proje ile birlikte Osmanlı'da eski harflerle

yazılmış klasik Türk edebiyatına ve tarihine dair metinler titiz bir şekilde yeni harflere aktarıldıktan sonra Üniversitemizce kurulan Açık Kütüphane'ye konulup Açıköğretim sistemine kayıtlı bütün öğrencilerimizin ücretsiz bir şekilde kullanımına açılmıştır. Bununla birlikte elinizde tuttuğunuz Ahmet Midhat Efendi'nin Felatun Bey ile Rakım Efendi adlı romanının Latin ve Osmanlı harfleriyle karşılıklı olarak basılmasıyla öğrencilerin özgün metni okurken Osmanlı Türkçesini okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi de hedeflenmiştir. Söz konusu romanın özgün Osmanlı harfli metni, öğrencilerin daha iyi okuyabilmeleri için uzman öğretim üyelerince yeniden yazılmıştır.

Genel çerçevesiyle anlatılan çabaları-mızla ülkemizin dört bir yanında yaşayan öğrencilerimiz için kaynak bulma konusunda yaşadıkları güçlüklerin bir nebze de olsa önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Türk edebiyatının klasik eserlerinin hem tarihsel hem sosyolojik hem de psikolojik açıdan taşıdıkları değerler, onların sadece Türk edebiyatı öğrencileri için değil farklı disiplinlerde okuyan öğrenciler için de önemli olduğunu göstermektedir. Bütün bu çabalarımızın her yaş grubundan ve farklı disiplinlerden öğrencilerimiz için çok yararlı olacağını umut ediyorum.

Prof.Dr. Yücel GÜNEY

Rektör Yardımcısı

ÖN SÖZ

Herhangi bir edebî süreci anlamlandırmada yazar, okur ve toplum gibi metinler de en az onlar kadar önemli bir rol oynamaktadır. Her edebî metin hem tek başına hem de edebiyat tarihi açısından işlevsel bir değere sahiptir. Edebî metinlerin bahsedilen önemleri, onların okutulması ile Türk Dili ve Edebiyatı programında ele alınan konuların desteklenmesi sonucunu doğurur. İşte bu nedenle çok olumlu geri dönüşler alınan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı kitaplarını destekleyecek, Türk edebiyatının temel eserlerinden sayılan eski harfli metinlerin yeni yazıyla hazırlanması projesi doğmuştur. Bu çalışmada kitapların ele aldığı dönemler için karakteristik özelliklerde örneklem olarak seçilen romanlar, eski yazıdan yeni harflere aktarılarak öğrencilerin okuması için işlevsel bir hâle getirilmiştir. Bu proje kapsamında Ahmet Midhat Efendi'nin Felâtn Bey ile Râkım Efendi romanının

Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı I dersinin içeriğini desteklemek konusunda en uygun metinlerden biri olduğu düşünülmüştür. Bu bakımdan Tanzimat Dönemi'ni en iyi temsil edecek metin arayışına girildiğinde bu eserin hem edebiyat tarihindeki yeri hem de dönemi için karakteristik bir nitelik taşıması gibi kıstaslar dikkate alınmıştır.

Metin, eski yazıdan yeni harflere aktarılırken herhangi bir sadeleştirme girişiminde bulunulmamıştır. Noktalama işaretlerinin kullanımında ise olabildiğince eski yazılı metin esas alınmıştır. Bunun yanı sıra Arapça ve Farsça sözcüklerin yazımında uzun ünlülerin gösterilmesine, öğrencilerin sözcüklerin eski yazı şekliyle ilgili bir fikir edinebilmeleri açısından, özen gösterilmiştir. Sadece Farsça beyitlerin anlamları dipnotla verilmiştir. Bununla birlikte kitabın sonuna sözlük hazırlanmıştır. Hazırlanan sözlükte, sözcüklerin farklı anlamları verilerek öğrencilerin sözcük hazinesinin

geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca “matbah”, “nerdübân”, “taşra” gibi sözcüklerin metindeki kullanımları olduğu gibi aktarılmış ve öğrencilerin o döneme ait edebî ürünlerin dili ile ilgili fikir sahibi olmaları hedeflenmiştir.

Son olarak bu projenin hazırlanması sürecinde bize destek olan Anadolu Üniversitesi AÖF Dekanı Prof.Dr. Yücel GÜNEY ve Türk Dili ve Edebiyatı koordinatörü Prof.Dr. Muhsin MACİT’e teşekkür etmemiz gerekiyor.

Doç.Dr. Gökhan TUNÇ

Yrd.Doç.Dr. Ebru ÖZGÜN

FELÂTUN BEY İLE RÂKİM EFENDİ

(Biraz da Bugünkü Ahvâle Bakalım)

فلاطون بك ايله راقم افندی

براز ده بوکونکی احواله باقلم

Birinci Bâb

Felâtun Bey'i tanır mısınız? Hani ya şu Mustafa Merakî Efendizâde Felâtun Bey! Galiba tanıyamadınız. Fakat tanınacak bir çocuktur.

Mustafa Merakî Efendi Tophane'nin Beyoğlu'na civarca bir mahallesinde oturur. Mahallesinin semtini haber vermek olamaz. Semtini anladınız ya? Bu kadarıyla iktifâ ediniz.

Kendisi kırk beşlik bir adamdır. Fakat babası bir çocuğu genç evlendirirler ise yüzü gözü açılmadan dünya evine girmiş olacağından ırz ve edebini güzel muhafaza eder efkârında olmasıyla Mustafa Merakî Efendi'yi on altı yaşında iken evlendirmiş idi. Bu sebebe mebnî idi ki Mustafa Merakî Efendi henüz kırk beş yaşında olduğu hâlde yirmi yedi yaşında bir oğlu bulunup o dahi Felâtun Bey'dir. Fakat Mustafa Merakî Efendi'nin evlâdıyalınız Felâtun Bey'den ibaret değildir. Bir de kızı vardır ki ismi Mihribân Hanım'dır. Mustafa Merakî Efendi kırk beş yaşında olduğu zaman bu kız dahi on beş yaşında idi.

İnsan kırk beş yaşında iken böyle yirmi yedi yaşında bir oğul ile on beş yaşında bir kıza mâlik olmak ne büyük saadettir. Lâkin size derhâl şunu

برنجی باب

فلاطون بکی طانورمیسکر؟ هانیا شو مصطفی مراقی افندی زاده فلاطون بك!
غالبا طانیهمدیكر. فقط طانهحق بر چوجقدر.

مصطفی مراقی افندی طویخانهك بك اوغلنه جوارجه بر محلهسنده اوتورر.
محلهسك سمتی خبر ویرمك اولهمز. سمتی اكلادیكریا؟ بو قدریله اکتفا
ایدیكر.

کندیسی قرق بشلک بر آدمدر. فقط باباسی بر چوجغی کنچ اولندیرلر ایسه
یوزی کوزی آچلمه دن دنیا اوینه کیمرش اوله جغندن افندی عرض وادینی کوزل
محافظه ایدر افکارنده اولمسيله مصطفی مراقی افندی پی اون التی یاشنده ایکن
اولندیومشیدی. بو سببه مبنی ایدی که مصطفی مراقی هنوز قرق بش یاشنده
اولدیغی حالده یکرمی یدی یاشنده بر اوغلی بولنوب او دخی فلاطون
بکدر. فقط مصطفی مراقی افندیك اولادی یالکر فلاطون بکدن عبارت
دکلدر. برده قزی واردر که اسمی مهربان خانددر. مصطفی مراقی افندی قرق
بش یاشنده اولدیغی زمان بو قز دخی اون بش یاشنده ایدی.

انسان قرق بش یاشنده ایکن بویله یکرمی یدی یاشنده بر اوغل ایله اون
بش یاشنده بر قزه مالک اولمق نه بیوک سعادتدر. لکن سزه درحال شونی

da ihtâr edelim ki böyle saadet ekseriyâ babalara mahsûs olup vâlideler için bu saadet musibet addolunur. Nasıl ki Mustafa Merakî Efendi'nin zevcesi için dahi öyle olmuş idi. Zira Mustafa Merakî Efendi on altı yaşında iken pederi tarafından evlendirildiği zaman on iki yaşında bir kız ile tezvic edilmiş idi. Öyle ya! Karı kocasından dört beş yaş küçük olmak lâzım gelmez mi?....

Vâkıâ on iki yaşındaki kızcağız on beş yaşında dünyaya çocuk getirdi. Ancak ondan sonra kaç defa gebe kaldı ise de çocuğunu rahminde barındırmayıp düşürür idi. Hekimler işin aslını tedkik etmediklerinden hanımın rahminde tedavi ve tamiri nâ-kâbil bir ihtilâl olduğunu hükmederek el çektiler. İş ebelere kaldı. Onlar sargılar ile filânlar ile Mihribân Hanımı düşürtmeyip muhafaza edebildiler ise de, bî-çâre vâlidesi bu kızı doğurduktan sonra loğusa yatağında iken şehiden vefat eyledi....

Mevlâ rahmet eylesin! Böyle şeyler olağandır!..... Başka ne diyelim ya? Mustafa Merakî Efendi zevcesinden ayrıldığı zaman elinde on üç yaşında bir oğul ile kundakta bir kız bulunduğundan bir müddet zarurî tehhül edemedi. Hâlbuki asr-ı âhirin terakkiyât-ı medeniyyesi İstanbul'da bir adamın bekâr olarak yaşayabilmesine müsait olduğundan bir müddet bekâr kaldıktan sonra Mustafa Merakî Efendi bir daha tehhüle dahi lüzum görmedi. Kızına dâyelik etmek için geçkince cariyeye alıp o cariyeye çocuklara bakar, bir ihtiyarca Rum karısı yukarı hizmetini görür bir de Ermeni karısı aşçılık eder idi.

Nasıl? Hanesinin idâre-i dâhiliyyesini garipçe mi gördünüz? Bizim Mustafa Merakî Efendi alafranga-meşrep bir adam idi. Hem de hangi alafranga-meşreplerden bilir misiniz? Hani ya bundan on beş yirmi sene evvel İstanbul'da alafranga-meşrepler yok mu idi? İşte onlardan. Hâl ü vakti pek yolunda hem de ziyâdece

ده اختار ایده لم که بویله سعادت اکثریا بابالره مخصوص اولوب والده لر ایچون بو سعادت مصیبت عد اولنور. نصل که مصطفی مراقی افندیگ زوجه سی ایچون دخی اویله اولمشیدی. زیرا مصطفی مراقی افندی اون التی یاشنده ایکن پدری طرفدن اولندیلدیکی زمان اون ایکی یاشنده بر قز ايله تزویج ایدلمشیدی. اویله یا! قاری قوجه سندن درت بش یاش کوچک اولمق لازم کلمز می؟....

واقعا اون ایکی یاشنده کی قز جغز اون بش یاشنده دنیایه چوجق کتوردی. انجق اندن صکره قاچ دفعه کبه قالدی ایسه ده چوجغنی رحمنده بارزندیه میوب دوشورر ایدی. حکیملر ایشک اصلنی تدقیق ایتدکلرندن خانمک رحمنده تداوی و تعمیرى ناقابل بر اختلال اولدیغنی حکم ایده رک ال چکدیلر. ایش ابلره قالدی. انلر صارغیلر ايله فلانلر ايله مهربان خانمی دوشورتمیوب محافظه ایده بیلدیلر ایسه ده بیچاره والده سی بو قزی طوغوردقن صکره لوغسه یتاغنده ایکن شهیداً وفات ایلدی....

مولا رحمت ایلسون! بویله شیرل اولاغاندرا!..... بشقه نه دیه لم یا؟ مصطفی مراقی افندی زوجه سندن آیرلدیغی زمان انده اون اوچ یاشنده بر اوغل ايله قونداقده بر قز بولندیغندن بر مدت ضروری تأهل ایده مدی. حالبوکه عصر اخیرک ترقیات مدنییه سی استانبولده بر آدمک بیکار اوله رق یشایه بلمسنه مساعد اولدیغندن بر مدت بکار قالدقن صکره مصطفی مراقی افندی بر دها تأهله دخی لزوم کوره مدی. قزینه دایه لک ایتمک ایچون کجکنجه جاریه آلوب او جاریه چوجوقله باقار، بر اختیارجه روم قاریسی یوقارو خدمتنی کرور بر ده ارمنی قاریسی آشجیلق ایدر ایدی.

نصل؟ خانه سنک اداره داخلیه سنی غریجه می کوردیکز؟ بزم مصطفی مراقی افندی الافرانغه مشرب بر آدم ایدی. هم ده هانکی الافرانغه مشربلردن ییلورمیسکز؟ هانیا بوندن اون بش یکرمی سنه اول استانبولده الافرانغه مشربلر یوقمی ایدی؟ ایشته انلردن. حال ووقتی پک یولنده هم ده زیاده جه

yolunda olduğundan kendisi zaten Üsküdarlı olduğu ve orada güzel konağı, bağı bahçesi dahi bulunduğu hâlde mücerred alafranga yani rahat yaşamak için cümlesini ucuza pahalıya bakmayarak satıp gelmiş Tophane'nin Beyoğlu'na civar bir mahallesinde müceddeden güzel bir hane inşa ettirip sakin olmuş idi. Alafrangaya olan merakın derecesini şundan anlayınız ki, yaptırdığı hane mutlaka alafranga olmak için kârgîr olarak yaptırılmış idi. Şimdi böyle bir semtte böyle bir hanede bu kadar alafranga olan bir adam artık hanesine Arap çorap doldurur mu? Bâ-husûs ki aralıkta bir alafranga dostları dahi gelmekte olduğundan bunlar meyânında hizmet etmek için Rum ve Ermeni hizmetçilere ihtiyacı der-kârdır.

Bizim asıl maksadımız Felâtun Bey'i haber vermek yani erbâb-ı mütâlaaya tanıtmak olduğuna göre pederi Mustafa Merakî Efendi hakkında böyle malûmat-ı atîka vermeye lüzum yoktur zannetmeyiniz. Felâtun Bey'i güzelce tanımak için kendisinin menşeyini görmek elbet lâzımdır. Böyle bir menşeden neşet eden zâtın hâl ü tavrı daha kolay anlaşılabilir.

Felâtun Bey'in çocukluk zamanını nasıl geçirmiş olduğunu anlatmak için tafsîle ihtiyacımız yoktur. Mustafa Merakî Efendi kemâl derece alaturkalıktan yine kemâl derece alafrangalığa birden bire sıçramış bir adam olduğu ve bu tahavvül ise yalnız kendi telezzüzât-ı maddiyye ve maneviyyesi o yüzden hâsıl olmaktan neşet eylediği cihetle böyle bir adamın hem de öksüz kalan evlâdı nasıl bir terbiye altında büyüyeceğini her kim düşünse bulabilir. Vâkıâ çocuk Mekteb-i Rüştîyye'ye verilmiş olduğundan her gün çantası elinde gider gelir idi. Bundan başka bir de Fransız hocası var idi ki haftada iki defa gelir gider idi. Lâkin Mustafa Merakî Efendi öyle tahsil görmüş bir adam olmadığı gibi çocuğunun tahsiline nezârete dahi vakti olmadığından oğlunun mektebe gidip gelmesini ve Fransız hocasının dahi eve gelip gitmesini bir çocuğun terbiyesi için kâfi görür idi.

یولنده اولدیغندن کندیسی ذاتاً اسکدارلی اولدیغی واوراده کوزل قوناغی باغی باغچهسی دخی بولندیغی حالده مجرد الافرانغه یعنی راحت یشامق ایچون جمله سنی اوجوزه بهالییه باقمیهرق صاتوب کلمش طویخانهک بك اوغلنه جوار بر محله سنده مجدداً کوزل بر خانه انشا ایتدیروب ساکن اولمشیدی. الافرانغه اولان مراقک درجه سنی شوندن اکلایکز که یاپدیردیغی خانه مطلقا الافرانغه اولمق ایچون کارکیز اولهرق یاپدیرلمشیدی. شمدی بویله بر سمتده بویله بر خانه ده بو قدر الافرانغه اولان بر آدم ارتق خانه سنه عرب چوراب طولدیررمی؟ با خصوص که ارالقده بر الافرانغه دوستلری دخی کلمکده اولدیغندن بونلر میاننده خدمت ایتمک ایچون روم و ارمنی خدمتجیلره احتیاجی درکاردر.

بزم اصل مقصدمز فلاطون بکی خبر ویرمک یعنی ارباب مطالعهیه طانتمق اولدیغنه کوره پدری مصطفی مراقی افندی حقنده بویله معلومات عتیقه ویرمکه لزوم یوقدر ظن ایتیمیکز. فلاطون بکی کوزله طانتمق ایچون کندیسنک منشئی کورمک البت لازمدر. بویله بر منشأدن نشأت ایدن ذاتک حال وطوری ده قولاى اکلاشیله بیلور.

فلاطون بکک چوجقلق زمانی نصل کچورمش اولدیغی اکلاتمق ایچون تفصیله احتیاجمز یوقدر. مصطفی مراقی افندی کمال درجه الاتورقه لقندن ینه کمال درجه الافرانغه لغه بردن بره صچرامش بر آدم اولدیغی وبو تحول ایسه یالکز کندی تلذذات مادیه ومعنویهسی او یوزدن حاصل اولمقدن نشأت ایلدیکی جهتله بویله بر آدمک هم ده اوکسوز قالان اولادی نصل بر تربیه التنده بیویه جکنی هرکیم دوشونسه بوله بیلور. واقعا چوجق مکتب رشدییه ویرلمش اولدیغندن هر کون چانطهسی النده کیدر کلور ایدی. بوندن بشقه برده فرانسز خواجهسی وار ایدی که هفته ده ایکی دفعه کلور کیدر ایدی. لکن مصطفی مراقی افندی اويله تحصیل کورمش بر آدم اولدیغی کبی چوجغنک تحصیله نظارته دخی وقتی اولدیغندن اوغلنک مکتبه کیدوب کلمسنی و فرانسز خواجه سنک دخی اوه کلوب کیمسنی بر چوجغنک تربیسهسی ایچون کافی کورر ایدی.

Oğlunun gördüğü terbiye bu yolda olduktan sonra kızının terbiyesi ne hâlde kaldığını da istihrac edebilirsiniz.

Fakat şunu da ihtardan geri durmayalım ki bu çocukların giyinmesi kuşanması elhak söz götürmez idi. Beyoğlu'nda çocuk kisvesi olarak her ne ki moda olmak üzere şuyu' bulur idi ise, Merakî Efendi cümleden evvel onu alıp çocuklarına giydirmeye mecbur idi.

Ha! Bak biz şunu ihtâr etmeyi unuttuk. Bizim Mustafa Merakî Efendi'nin ismi yalnız Mustafa Efendi'dir. Merakî lâkabı kendisine sonradan verilmiştir. Zira bu adamın bazı garâib-i ahvâli olup mesela kendi hanesinde mükemmel taâmı durur iken bazı akşamlar gidip Beyoğlu'nda bir bakkal dükkânında çiroz ve zeytin gibi şeylerle akşam taâmı etmesine ahbâbı itiraz ettikçe “Ne yapalım merakımdır!” ve mesela bazı geceler Naum'un tiyatrosuna bedel El-madağ'ında balıkçı ve kuşbaz takımının gittikleri yerlere gitmesine bir mana veremeyenlere “Merak bu ya!” gibi mukabelelerde bulunduğundan “Merakımdır” “Merak bu ya!” “Merakıma dokundu” “Merakıma elvermez” sözleri kendisine “Merakî” lâkabını itâya sebep olmuş idi.

Buraya kadar söylediğimiz sözlerden bizim Felâtun Bey'in evâil-i hâli hakkında alınacak malûmâtla peydâ edilecek fikir kâfidir. Şimdi nazarlarımızı Mustafa Merakî Efendi'nin kırk beş yaşında bulunduğu zaman oğlu Felâtun Bey'in yirmi yedi ve kızı Mihribân Hanım'ın dahi on dört yaşlarındaki hâllerine atfedelim:

Bu esnada Felâtun Bey büyücek kalemlerin birisinde memur idi. Lâkin hani ya kalemlerde bazı efendiler vardır ki, elhak ilerde devletin en büyük makamâtını tutabilmek tedarikâtıyla kâtiplik zamanını gece gündüz çalışmak ve içinde bulunduğu dairenin değil belki devletin kâffe-i şuaât-ı umûruna vukûfunu şâmil etmek için iğne iplik olarak bezl-i himmet eder. Böyle erbâb-ı gayreti

اوغلنك كوردیكى تربیه بو یولده اولدقدن صكره قزینك تربیه سی نه حالدیه قالدیغنی ده استخراج ایده بیلورسکز.

فقط شونی ده اخطاردن کیرو طورمیله لم که بو چوجقلاک کینمسی قوشانمسی الحق سوز کوتورمز ایدی. بك اوغلنده چوجق کسوه سی اوله رق هر نه کی موده اولق اوزره شیوع بولور ایدیسه مراقی افندی جمله دن اول آنی الوب چوجقلرینه کیدیرمکه مجبور ایدی.

ها! باق بز شونی اخطار ایتمکی اونوتدق. بزم مصطفی مراقی افندینك اسمی یالکز مصطفی افندیذر. مراقی لقبی کندیسینه صكره دن ورپلمیشدیر. زیرا بو آدمك بعض غرائب احوالی اولوب مثلاً کندی خانه سنده مکمل طعامی طورر ایکن بعض اقشاملر کیدوب بك اوغلنده بر بقال دکاننده چیروز و زیتون کی شیلرله اقشام طعامی ایتمسنه احبابی اعتراض ایتدکجه « نه یایم مراقمدر!» و مثلاً بعض کیجه لر نعمك تیتروسنه بدل الما طاغنده بالقجی وقوشباز طاقمك کیتدکلری یرله کیتمسنه بر معنا ویره میانلره «مراق بویا» کیی مقابله لر ده بولندیغدن «مراقمدر» «مراق بویا» «مراقمه طوقندی» « مراقمه الویرمز» سوزلری کندیسنه «مراقی» لقبی اعطایه سبب اولمشیدی.

بورایه قدر سویله دیکمز سوزلردن بزم فلاطون بكك اوائل حالی حقنده النه حق معلوماتله پیدا ایدیله جك فکر کافیدر. شمندی نظرلرمزی مصطفی مراقی افندینك قرق بش یاشنده بولندیغی زمان اوغلی فلاطون بكك یکر می یدی وقزی مهربان خانمك دخی اون درت یاشلرنده کی حاللرینه عطف ایده لم:

بو اثناده فلاطون بك بیوجك قلملرک بریسنده مأمور ایدی. لکن هانیا قلملرده بعض افندیلر واردر که الحق ایلروده دولتنك اك بیوک مقاماتی طوته بیلیمك تدارکاتیله کاتبلك زماننی کیجه کوندوز چالشمق وایچنده بولندیغی دائره نك دکل بلکه دولتك کاف^۵ شعبات امورینه وقوفی شامل ایتمک ایچون ایکنه ایپلک اوله رق بذل همت ایدر؟ بویله ارباب غیرتی

tanırsınız ya? Bizim Felâtun Beyefendi bunlardan değil idi. Nesine lâzım? Ayda lâ-akal yirmi bin kuruş irâdı olan bir babanın bir tek oğlu olup kendisi ise muhakemât-ı feylesofânesini gerçekten Eflâtunlardan daha dakik bulmakla âlemde yirmi bin kuruş irâdı olan adamın başka hiçbir şeye ihtiyacı kalmayacağını hükmetmiş ve fazl u kemâlini ise kendisi beğenmiş olduğundan cuma günü mutlaka bir seyir mahalline gidip cumartesi ise çünkü yorgunluğu çıkarır ve pazar günü seyir mahalleri daha alafranga olduğundan gitmemezlik edemez. Pazarın yorgunluğunu dahi pazartesi çıkarır. Salı günü kaleme gitmeye hazırlanır ise de havayı muvâfık görünce Beyoğlu'nun bazı ziyaret mahallerini, baba dostlarını, ahhâbı vesâireyi ziyaret arzusu o günü dahi tatil ettirir. Çarşamba günü kaleme gidecek olur ise saat altıdan dokuza kadar olan vakti ancak o haftanın vukûâtını hikâyeye bulabilip akşam için mutlaka iki dalkavukla gelir. Bunlar dahi kendisi gibi genç olacaklarından ve bâ-husûs Felâtun Beyefendi Beyoğlu'nda oturmak münasebetiyle ahhâbını alafranga bir yolda eğlendirmek lâzım geleceğinden perşembe gecesini alafranga eğlence mahallerinde geçirir. O gece sabahlandığı cihetle perşembe günü akşama kadar uyunur. Nihayet yine cuma gelir ve işte şu bir haftalık meşguliyet nasılsa diğer haftaların meşguliyetleri dahi yine nev-ummâ onu andırır.

Ya böyle haftada üç saat kaleme giderek onu da nakl-i hikâyâtla geçiren bir delikanlı ne öğrenebilir?

Nasıl ne öğrenebilir? İşte Felâtun Bey öğrenmiş ya? Yazısı var, okuması var, Fransızcası var. Zeki, fatîn, cerbezeli, hususiyle ayda babasının yirmi bin kuruş da irâdı var! Dünyada bir adamın öğreneceği daha ne kaldı?

طانورسكز يا؟ بزم فلاطون بك افندی بونلردن دكل ایدی. نه سنه لازم؟ آیده لا اقل یکرمی بیک غروش ایرادی اولان بر بابانك بر تك اوغلی اولوب کندیسسی ایسه محاکمات فیلسوفانه سنی کرچکدن افلاطونلردن ده دقیک بولغله عالمده یکرمی بیک غروش ایرادی اولان آدمك بشقه هیچ بر شیئه احتیاجی قالمیه جغنی حکم ایتمش و فضل و کمالنی ایسه کندیسسی بکنمش اولدیغندن جمعه کوئی مطلقا بر سیر محلنه کیدوب جمعه ایرتسی ایسه دونکی یورغونلغی چیقارر و بازار کوئی سیر محللری ده افرانغه اولدیغندن کیتمه مزك ایده مز. بازارك یورغونلغی دخی بازار ایرتسی چیقارر. صالی کوئی قلمه کیتمه حاضرانور ایسه ده هوایی موافق کورنجه بك اوغلنك بعض زیارت محللرینی بابا دوستلرینی احبابی وسائره یی زیارت ارزوسی او کوئی دخی تعطیل ایتدیرر. چهارشنبه کوئی قلمه کیده جك اولور ایسه ساعات التیدن طقوزه قدر اولان وقتی انجق او هفته نك وقوعاتنی حکایه یه بوله بیلوب اقشام ایچون مطلقا ایکی طالقاقوله کلور. بونلر دخی کندیسسی کی کنج اوله جقلرندن و با خصوص فلاطون بك افندی بك اوغلنده اوتورمق مناسبتیله احبابی افرانغه بر یولده اکلندیرمك لازم کله جکندن پنجشنبه کیجه سنی افرانغه اکلنجه محللرنده کچورر. او کیجه صباحلندیغی جهتله پنجشنبه کوئی اقشامه قدر اوینور. نهایت ینه جمعه کیلور و ایشنه شو بر هفته لك مشغولیت نصلسه دیگر هفته لك مشغولیتلری دخی ینه نوعما آنی آکدیرر.

یا بویله هفته ده اوچ ساعت قلمه کیده رك انی ده نقل حکایاتله کچورن بر دلی قنلی نه اوکرنه بیلور؟

نصل نه اوکرنه بیلور؟ ایشته فلاطون بك اوکرمش یا؟ یازیسسی وار اوقومسی وار فرنسزجه سی وار ذکی فطین جریزه لی خصوصیه آیده باباسنك یکرمی بیک غروش ده ایرادی وار! دنیاده بر آدمك اوکرنه جکی ده نه قالدی؟

Bak Allah için söyleyelim: Felâtun Bey'in matbuât-ı cedîdeye merakı pek ziyâdedir. "Canım şöyle bir hikâye basılmış" dediler mi? Felâtun Bey için "Onu görmedim" demek muhâldi. Herhangi kitap çıkar ise çıksın satıcılarından kendisine daima kitap getirmeye alışmış olan en evvel müvezzi Felâtun Bey'in kitabını götürüp Beyoğlu'nda mücellid Gulam'a teslim eder ve dahi alâ alafranga olarak bit-teclid arkasına altın yıldız ile (A) ve (P) harflerini dahi bastıktan sonra götürüp Felâtun Bey'in uşağına verir ve akşam bey geldikde kitabı görüp gayet muntazam kütüphanesine vaz' eder idi.

Fransızca bu iki harfi tanırırsınız ya? Birisi (Elif), birisi (P) harfleridir. Evvelkisi Ahmet Felâtun Bey'in isminin ilk harfi ve ikincisi Felâtun lafzının Fransızcası olan (Platon) kelimesinin birinci harfidir. Alafrangada bir adamın isminin yahut isimlerinin böyle ilk harfi yahut harfleri konulmak vardır ki buna o adamın "markası" denilir.

Meramımız burada Felâtun Bey'i zemmetmek olmayıp kendi hâl ü tavrını erbâb-ı mütâlaaya lâıykılıca tanıtmaktır. Binâenaleyh şunu da ilave edelim ki:

Bizim Felâtun Bey bu kadar zengin olduğuna ve kendi hakkında hüsn-i itimâdı -yani ıstılâh-ı avâmca- kibri dahi ber-kemâl bulunduğu-na göre tavrından, azametinden geçilmemek lâzım gelir ise de, Felâtun Bey'in hâli bunun aksine idi. Alafrangalık hâli malûm a? Herkese tevâzu göstermeye, herkesin yüzüne gülmeye insan mecburdur. Hatta bazı kere Felâtun Bey'in yanında bulunan uşağı kendi beyini bir adam ile gayet tatlı ve nazikâne ve tazîmkârâne konuşuyor gördükde, "bu efendi bizim beyin pek dostu olmalıdır" itikâdına düşer idi. Lâkin o adamdan ayrıldıktan sonra beyefendinin hiddetinden çıldırmak derecesine geldiğini ve hatta sövüp saydığını görünce ve işitince uşak şaşıtığınan ne düşüneceğini dahi bilemez idi. Vâkıâ efkâr-ı atîka erbâbı sonra arkasından sövüp sayacağı bir adamın yüzüne karşı

باق الله ایچون سویلیه لم: فلاطون بك مطبوعات جدیده یه مراقی پك زیاده در «جانم شویله بر حکایه باصلمش» دیدیلرمی؟ فلاطون بك ایچون «آنی کورمدم» دیمك محال ایدی. هر هانکی کتاب چیقار ایسه چقسون صتیجیلردن کندیسنه دایما کتاب کتورمکه الشمش اولان اك اول فلاطون موزع بك کتابنی کتوروب بك اوغلنده مجلد غلمه تسلیم ایدر واو دخی اعلا الافرانغه اوله رق بالتجلید ارقه سنه التون یالذیز ايله (A) و (P) حرفلرینی دخی باسدقن صکره کتوروب فلاطون بكك اوشاغنه ورر واقشام بك كلدکده کتابی کوروب غایت منتظم کتابخانه سنه وضع ایدر ایدی.

فرنسزجه بو ایکی حرفی طانورسکز یا؟ بریسی (آ) بریسی (په) حرفلیدر. اولکیسی احمد فلاطون بكك اسمنك ايلك حرفی ایکنجیسی فلاطون لفظنك فرنسزجه سی اولان (پلاتون) کلمه سنك برنجی حرفیدر. الافرنغه ده بر آدمك اسمنك یاخود اسملرینك بویله ايلك حرفی یاخود حرفلری قونلمق واردر که بوکا او آدمك «مارقه سی» دینولور.

مرازمز بوراده فلاطون بکی ذم ایتمك اولیوب کندی حال و طورینی ارباب مطالعه یه لایق لیجه طاتتمغدر. بناء علیه شونی ده علاوه ایده لم که:

بزم فلاطون بك بو قدر زنکین اولدیغنه و کندی حقنده حسن اعتمادی - یعنی اصطلاح عوامجه کبری- دخی بر کمال بولندیغنه کوره طورندن عظمتندن کچلمامك لازم کلور ایسه ده فلاطون بكك حالی بونك عکسنه ایدی. الافرنغه لق حالی معلوم آ؟ هر کسك یوزینه کولمکه انسان مجبوردر. حتی بعض کره فلاطون بكك یاننده بولنان اوشاغی کندی بکنی بر آدم ايله غایت طاتلی و نازکانه وتعظیم کارانه قونوشیور کوردکده «بو افندی بزم بكك پك دوستی اولمیلدر» اعتقادینه دوشر ایدی. لکن او ادمدن آیرلدقن صکره بك افندینك حدتندن چیلدرمق درجه سنه کلدیکنی وحتی سوکوب صایدیغنی کورنجه وایشیدنجه اوشاق شاشدیغندن نه دوشونه کجی دخی بیله مز ایدی. واقعا افکار عتیقه اربابی صکره ارقسندن سوکوب صایه جغی بر ادمك یوزینه قارشو

böyle nezaket göstermeyi kendilerinin dava eyledikleri mertliğe muvâfık bulamazlar ise de alafranga olanlar dahi mertlik âdeta hamâkatten ibarettir diye hükmederler.

Burada Felâtun Bey'in uşağını zikreyledik de hâlini birazcık olsun söylemedik. Bu Mehmetçik “Gastangalı”dan hemicek gelmiş daha dünyayı öğrenmemiş ayda yüz kuruşun meftûnu ensesine muhabbet ve aferin makamında bir tokat vurulmasının mecburu bir adam olup hizmet ettiği efendinin bir oğlu ile bir kızı olduğunu öğrenmeye muvaffak olmuş ve hatta oğlunun ismi “Pantolon Bey” ve kızının ismi dahi “Merdüvan Hanım” olduğunu bellemişti.

Ne zannettiniz ya? Felâtun isminden “Pantolon” lafzını ve Mihribân isminden dahi “Merdüvan” kelimesine intikal edebilmek haylice dirayete mütevakıftır. Mehmetçik asıl büyük efendiye dahi “Meraklı” Efendi der idiyse de, efendisinin isminde lââm olmadığı için bunu doğru söylememekte olduğunu anlayarak mahçup olur idi. Hem bizim Mehmet memleketinde iken gam cüzüne kadar okumaya dahi muvaffak olmuş idi!

Merakî Efendi'nin alafrangalığıyla beraber böyle bir Mehmetçiği konağına kabul etmiş olmasına şaşmayınız. Onu terbiye edecek idi. Hatta terbiye etmeye başladı bile bir gün “Mehmet, Beyefendi ne yapıyor?” deyip de Mehmet'ten “Çorba içiyor” cevabını alınca “Oğlan öyle söyleme ona alafrangada supe yiyor derler” demiş ve Mehmet “Hayır efendim! Allah göstermesin! Sopa yediği yok çorba içiyor” dediği hâlde dahi Merakî Efendi meraklanmayıp “Oğlum! alafrangada çorbanın ismi supedir, bunları birer birer öğrenmeli” diye bir nasihat vermiş idi. İşte anlayınız ki Mehmet dahi yavaş yavaş alafranga olacaktır.

Nasıl olmasın ya? Olmamak mümkün mü? Büyük efendi ne ise ne ama küçük bey Fransızcadan başka söz söylemiyor ki! Sütü kahve isteyeceği zaman “kafe ole”

بویله نزاكت كوسترمكى كندیلرینك دعوا ایلدکلری مردلکه موافق بوله مزلر ایسه ده الافرانغه اولانلر دخی مردلک عادتاً حماقتدن عبارتدر دیه حکم ایدرلر.

بوراده فلاطون بكك اوشاغی ذكر ایلدك ده حالنی برازجق اولسون سویله مدك. بو محمدجك «غاستانغیلدن» هوجك كلمش دها دنیایی اوكرغامش آیده یوز غروشك مفتونی اكسه سنه محبت و آفرین مقامنده بر طوقات اورلمسنگ مجبوری بر آدم اولوب خدمت ایتدیكى افندیك بر اوغلی ايله بر قزی اولدیغنی اوكرنمكه موفق اولمش حتی اوغلنك اسمی «پانطولون بك» و قزینك اسمی دخی «مردوان خانم» اولدیغنی بیله بلله مش ایدی.

نه ظن ایتدیكز یا؟ فلاطون اسمندن «پانطولون» لفظنه و مهربان اسمندن دخی «مردوان» كلمه سنه انتقال ایده بیلمك خیلیجه درایته متوقفتر. محمدجك اصل بیوك افندی یه دخی «مراقلی» افندی دیر ایدیسه ده افندیسنگ اسمنده لام اولمدیغی ایچون بونی طوغری سویله مامكده اولدیغنی اكلایه رق محجوب اولور ایدی. هم بزم محمد مملكتنده ایكن عم جزؤینه قدر اوقومغه دخی موفق اولمشیدی!

مراقی افندیك الافرانغه لعیله برابر یویله بر محمدجکی قوناغنه قبول ایتمش اولمسنه شاشمه یكز. انی تربیه ایتمكه باشلادی بیله بر کون «محمد! بك افندی نه یاپیور؟» دیوب ده محمددن «جوربا ایچیور» جوابنی النجه «اوغلان اويله سویله مه اكا الافرانغه ده صویه بیور دیرلر» دیمش و محمد «خیر افندم! الله كوسترمسون! صویه یدیکی یوق چوربا ایچیور» دیدیکی حالده دخی مراقی افندی مراقلمیوب «اوغلم! الافرانغه ده چوربانك اسمی صیه در بونلری برر برر اوكرنملی» دیه بر نصیحت ویرمشیدی. ایشته اكلا یكز كه محمد دخی یواش یواش الافرانغه اوله جقدر.

نصل اولمسون یا؟ اولماق ممکنمی؟ بیوك افندی نه ایسه نه اما كوچوك بك فرانسزجه دن بشقه سوز سویله میور كه! سودلی قهوه ایسته یه جکی زمان «قافه اوله»

diyor Mehmet ise bunu “kavala”dan başlayıp evvelce öğrenmiş olduğu “karyola” kelimesine kadar tatbik ede ede ister istemez belliyor.

Felâtun Bey’in kıyafetini sorarsanız tariften izhâr-ı acz ederiz. Şu kadar diyelim ki hani ya Beyoğlu’nda elbiseci ve terzi dükkânlarında modaları göstermek için mukavvalar üzerinde birçok resimler vardır ya? İşte bunlardan birkaç yüz tanesi Felâtun Bey’de mevcut olup elinde resim, endam aynasının karşısına geçer ve kendini resme benzetinceye kadar mutlaka çalışır idi. Binaenaleyh kendisini iki gün bir kıyafette gören olmazdı ki “Felâtun Bey’in kıyafeti şudur” demek mümkün olsun.

Bak şeklini simasını pek kısaca tarif edebiliriz. Ortaca boy, nahifçe endam, sarıca beniz sahibi bir delikanlı olup kaşları gözleri siyah, saçları ağzı burnu filânı hep bir karının “elverişli” diyeceği kadar letâfet tasvir eder idi.

Mademki Felâtun Bey hakkında bu kadar malûmât aldık. Biraz da Mihribân Hanım hakkında malûmât alalım:

Bu kız her şeyce olduğu gibi şekil ve simaca dahi Felâtun Bey’in kardeşi olduğu görülür idi. Lâkin kız çehresinde mutlaka ve behemehâl letâfet daha ziyâde olacağı başkaca mülâhaza edilecek bir şeydir.

Sâir kızlar gibi Mihribân Hanım oya yapmasını bilmez. Zira alafrangalarda oya yoktur. Kese, çorap vesâire örmesini dahi bilmez. Çünkü onları modist kızları örer. Nakışı dahi onlar işler. Yapma çiçekler Beyoğlu’nda çok! Bunları yapmak için neye zahmete girsin? Çamaşır yıkamak, ütölemek hizmetkârların ve yemek pişirmek dahi aşçının işidir. Hatta kendi başını taramak bile alafrangada olmayıp mahsûsan perukâr karı gelir tarar.

دیور محمد ایسه بونی «قواله» دن باشلايوب اولجه اوکرغش اولدیغی «قاریوله» کلمه سنه قدر تطبیق ایده ایسته ایستر ایسته مز بللیور.

فلاطون بك قیافتی صورار ایسه کز تعریفدن اظهار عجز ایدرز. شو قدر دیه لم که هانیا بك اوغنده البسه جی وترزی دکانلرنده موده لری کوسترمک ایچون مقوالر اوزرنده بر چوق رسملر واردر یا؟ ایشته بونلردن برقاچ یوز دانه سی فلاطون بکده موجود اولوب النده رسم اندام آیینه سنک قارشوسنه کچر و کندیسنی رسمه بکره تنجه یه قدر مطلقا چالیشور ایدی. بناء علیه کندیسنی یکی کون بر قیافته کورن اولمز ایدی که «فلاطون بك قیافتی شودر» دیمک ممکن اولسون.

باق شکلنی سیماسنی پک قیصه جه تعریف ایده بیلورز. اورتاجه بوی نجیفجه اندام صاریجه بکز صاحبی بر دلی قانلی اولوب قاشلری کوزلری سیاه صاچلری اغزی بورنی فالانی هب بر قارینک «الویریشلی» دیه جکی قدر لطافت تصویر ایدر ایدی.

مادم که فلاطون بك حقنده بو قدر معلومات الدق. برازده مهربان خانم حقنده معلومات اله لم:

بو قز هر شیجه اولدیغی کبی شکل و سیماجه دخی فلاطون بك قرداشی اولدیغی کوریلور ایدی. لکن قز چهره سنده مطلقا و بجه حال لطافت دها زیاده اوله جغی بشقه جه ملاحظه ایدیله جک بر شیدر.

سائر قزلر کبی مهربان خانم اویه یاپمسنی بیلمز. زیرا الافرانغه لرده اویه یوقدر. کیسه چوراب وسائره اورمسنی دخی بیلمز چونکه انلری مودیست قزلری اورر. نقش دخی انلر ایشلر. یاپمه چیچکلر بك اوغنده چوق! بونلری یایمق ایچون نه یه زحمته کیرسون؟ چماشیر ییقامق اوتوله مک خدمتکارلرک ویمک پشورمق دخی آشچینک ایشیدر. حتی کندی باشنی طارامق بیله الافراغه ده اولیوب مخصوصاً پروکار قاری کلور طارار.

Alafrangada kızlar için okumak yazmak tahsili lâzım idiyse de bî-çâre kızcağız öksüz büyüdüğünden muvaffak olamadı. Babası müzika talimi için alâ bir piyanocu madam getirmiş idi. Lâkin madam kendisi çalıp babası dinlediği cihetle Mihribân Hanım “taş altında bir yılan, kaşları durur divan” şarkısından başka bir şey öğrenemedi.

Bununla beraber kızcağız hoppa mı hoppa mı hoppa mı hoppa mı! Şen mi şen mi şen mi! Zıp zıp sıçrar! Ter ter tepinir! Kendisi yetişmiş çatmış olduğu cihetle birkaç yerden görücüye gelmişler idi. Bâ-husûs pederinin servet-i müştehiresi her servet heveskârını celb eder idi. Ancak görücülere Mihribân Hanım oğullarının neci olduğunu sorar. “Kâtip” cevabını alınca “Oh! Cebi delik!” der, “asker” cevabını alınca “Yarım kunduralı” der, “hoca” cevabını alınca “sarımsak başlı” der. Hâsılı her biri için bir kulp uydurup maazallah eğer görücüler “A hanım kızım! Niçin böyle söylüyorsunuz? Oğlumuz şöyledir böyledir” diyecek olursa bir püsküllü kahkaha koyverip “Oh kalmış kalmışım da, sizin oğlunuza mı kalmışım hanım, oğlunuza başka yerden kız arayınız” diye kalkar yürüyüverir idi.

Nasıl Mihribân Hanım’ın bu kadar serbestliğine taaccüb mü ediyorsunuz? Taaccüb etmeyiniz. Zira kızcağız bir evin hanımı olarak büyümüş olduğundan gelen görücülere gelin makamında dahi kendisi çıkardı, kayınvâlîde makamında da kendisi. Görücü hanımlara verdiği cevabı ise bir kayınvâlîde sıfatıyla verir idi. İşte taaccüb edecek iseniz bu serbestçe kayınvâlîdeye taaccüb ediniz.

Eğer şu Felâtun Bey ve Mustafa Merâkî Efendi ve Mihribân Hanım’ın tasvîr-i ahvâlinden size usanç geldi ise affınızı istidâ ile beraber hâtime-i hâlleri olarak şunu dahi arz etmekliğime müsâade buyurmanızı rica ederim:

الافرانغه ده قزقر ایچون اوقومق یازمق تحصیلی لازم ای دیسه ده بیچاره قزقز اوکسوز بیودیکندن موفق اوله مدی. باباسی موزیقه تعلیمی ایچون اعلا بر پیانوجی مادام کتورمش ایدی. لکن مادام کن دیسی چالوب باباسی دیکله دکی جهتله مهربان خام «طاش التنده بر ییلان قاشلری طورر دیوان» شریسندن بشقه بر شی اوکر نه مدی.

بونکله برابر قزقز هوپیا می هوپیا می هوپیا می! شنی شنی شنی شنی! طیب طیب صیچرار! تر تر تینور! کن دیسی یتشمش چاتمیش اولدیغی جهتله بر قاچ یردن کورچی یه کلمش لر ایدی. با خصوص پدرینک ثروت مشتهر سی هر ثروت هوسکارینی جلب ایدر ایدی. انحق کورچیلره مهربان خام اوغلرینک نه جی اولدیغی صورار. «کاتب» جوابنی النجه «اوخ! جی دلیک» دیر «عسکر» جوابنی النجه «یارم قوندره لی» دیر «خواجه» جوابنی النجه «صارمساق باشلی» دیر. حاصلی هر بری ایچون بر قولب اویدیروب معاذ الله اگر کورچیلر «آ خام قزم! نیچون بویله سویلیورسکز؟ اوغلمز شویله در بویله در» دیه جک اولورسه بر بوسکوللی قهقهه قویوویرب «اوخ قالمش قالمش ده سزک اوغلکره می قالمش خام اوغلکره بشقه یردن قز ارایکز» دیه قالقار یوروئی ویرر ایدی.

نصل مهربان خانمک بو قدر سرستلکنه تعجب می ای دیورسکز؟ تعجب ایتمیکز. زیرا قزقز بر اوک خانمی اوله رق بیومش اولدیغندن کلان کورچیلره کلین مقامنده دخی کن دیسی چیقار ایدی؟ قائن والده مقامنده ده کن دیسی کورو جی خانملره ویردیکی جوابی ایسه بر قاین والده صفتیله ویرر ایدی. ایشته تعجب ایده جک ایسه کز بو سرستجه قاین والده یه تعجب ای دیکز.

اگر شو فلاطون بك و مصطفى مرقی افندی و مهربان خانمک تصویر احوالندن سزه اوصانج کلدی ایسه عفوکزی استدعا ايله برابر خاتم ۵ حللری اوله رق شونی دخی عرض ایتمک لکمه مساعده بیورمکزی رجا ایدرم:

İşbu baba ve oğul ve kız yahut hemşire üçü bir yerde bulundukları zaman baba oğul şayet Mihribân Hanım'ın bir çiçeğini veya eldiven giyişini beğenmeyecek olsalar kızcağızın üç gün üç gece ağlayacağını bildikleri cihetle başına bir çiçek değil saksıyı giymiş olsa bile pek ziyâde yakışık aldığına yemin etmeye mecbur idiler. Felâtun Bey ise bir fikrini babası teslim etmediği zaman herifin cehâlet-i hâlini ortaya koymaktan çekinmediği cihetle bî-çâre adamcağız mahdum-ı Felâtun-mevsûmu yanında hacil kalmamak için beyefendi her ne rey ve efkâr arz etse Mustafa Merakî Efendi güya kırk yıldan beri o fikirde, o reyde bulunuyormuş gibi tasdiğe müsâraat göstermeye mecbur idi. Hatta bir gün baba ile oğul meyânında günlerin uzanıp kısalması ne hikmete müstenid olduğuna dair bir bahis açılmış idi. Mustafa Merakî Efendi bu bâbda kendi reyini söylemekten hazer ile oğlunun efkâr-ı hikemiyyesine dîde-dûz-ı intizâr oldu. Hele çocuk “Kış mevsiminde havalar bulutlu olduğu için bulutlar güneşin ziyasını bize sür'at-i vüsûldan men ile tehîr eder” dediği zaman pederi “Maşallah maşallah! Gerçekten Eflâtunlar aciz kalacak. Vallahi ben dahi öyle mütâlâa ediyorum ama bir kere de sizin fikrinizi anlamak ister idim” demiş idi.

Ama inanınız ki herifçik oğlunun bu fikrini mahz-ı hikmet olarak kabul eyledi. Hatta oğluna rica ile minnet ile bu meseleyi kaleme dahi aldırıp zamanımızda çıkan fûnûn mecmûalarından birisine derc edilmek üzere matbaasına götürdü ise de kabul ettiremediğine hiddetle avdet etti.

اشبو بابا واوغل وقز یاخود همشیره اوچی بر یرده بولندقلری زمان بابا اوغل شاید مهربان خانمک بر چیچکنی ویا الدیوان کیشنی بکنمیه جک اولسه لر قزجغزک اوچ کون اوچ کیجه اغلایه جغنی بیلدکلری جهتله باشنه بر چیچک دکل صاقسی یی کیمش اولسه بيله پک زیاده یاقیشق الدیغنه یمین ایتمه که مجبور ایدیلر. فلاطون بك ايسه بر فکرینی باباسی تسلیم ایتمدیکی زمان حریفک جهالت حالنی اورتیه قومقدن چکنمدیکی جهتله بیچاره آدمجکر مخدوم فلاطون موسومی یاننده حجیل قالماق ایچون بك افندی هرنه رأی وافکار عرض ایتسه مصطفی مراقی افندی کویا قرق بیلدن بری او فکرده او رأیده بولنیورمش کی تصدیقه مسارعت کوسترمکه مجبور ایدی. حتی بر کون بابا ايله اوغل میاننده کونلرک اوزانوب قصالمسی نه حکمه مستند اولدیغنه دائر بر بحث آچولمشیدی. مصطفی مراقی افندی بو بابده کندی رأینی سویله مکدن حذر ايله اوغلنک افکار حکمیه سنه دیده دوز انتظار اولدی. هله چوجق «قیش موسمنده هوالر بلوطلی اولدیغی ایچون بلوطلر کونشک ضیاسنی بزه سرعت وصولدن منعه تأخیر ایدر» دیدیکی زمان پدری «ما شا الله ما شا الله! کرچکدن افلاطونلر عاجز قاله حق. والله بن دخی اويله مطالعه ایدیورم اما بر کره ده سزک فکرکزی اکلامق ایستر ایدم.» دیمش ایدی.

اما اینانکز که حریفک اوغلنک بو فکرینی محض حکمت اوله رق قبول ایلدی. حتی اوغلنه رجا ايله منت ايله بو مسئله یی قلمه دخی الدیروب زمانزده چیقان فنون مجموعه لرندن بریسنه درج ایدلک اوزره مطبعه سنه کوتوردی ايسه ده قبول ایتدیره مدیکنه حدتله عودت ایتدی.

İkinci Bâb

Bâb-ı sâbık bize hikâyemizi kendi isimlerine nispet eylediğimiz iki zattan birisinin ahvâl-i husûsiyyesini epeyce öğretti. Burada dahi yine böyle mücmelen olsun Râkım Efendi'nin ahvâl-i husûsiyyesini görmeye muhtacız.

Râkım Efendi dediğimiz çocuk eski Tophane kavaslarından birisinin oğlu olup bundan yirmi dört sene evvel pederi vefat eyledikde vâlidesi elinde bir yaşında yetim olarak kalmış idi. Bir kavas evlâdına ne bırakabilir? Bizim Râkım Efendi'nin babası ise Salıpazarı tarafında üç odalı bir çürük kümes ve bir de Arap cariyeden başka mal ıtlâkına sezâ hemen hiçbir şey bırakmamış idi.

Vâlidesi gayet kadın ve Fedâyî nam Arap cariyeye ise vâlidesinden belki de daha kadın olduğundan kocasının nâire-i firâkı oldukça müntefî olup da aklını başına aldıktan sonra vâlidesi “Fedâyî! Artık aramızda hanımlık halayıklık kalmadı! İkimiz de çalışıp kendimizi ve bir de şu yavrucağı beslemekten başka çaremiz yoktur” dediğinde sadık Arap “Ah hanımcığim! Sen neye çalışacaksın. Ben çalışırım hem seni, hem küçük beyimi, evlâdımı beslerim” diye bütün idareyi kendi üzerine almaya kadar göze aldirmiş idi. Maahazâ vâlidesi bâr-ı himmeti yalnız Fedâyî üzerinde

ایکنجی باب

باب سابق بزه حکایه مزی کندی اسملرینه نسبت ایلدیکمز ایکی ذاتدن بریسنک احوال خصوصیه سنی اییجه اوکرتدی. بوراده دخی ینه بویله مجملا اولسون راقم افندینک احوال خصوصیه سنی کورمکه محتاجز.

راقم افندی دیدیکمز چوجق اسکی طویخانه قواصلرندن بریسنک اوغلی اولوب بوندن یکرمی درت سنه اول پدری وفات ایلدکده والده سی النده بر یاشنده یتیم اوله رق قالمشیدی. بر قواص اولادینه نه براقه بیلور؟ بزم راقم افندینک باباسی ایسه صالی پازاری طرفنده اوچ اوطه لی بر چوروک کومس وبرده عرب جاریه دن بشقه مال اطلاقنه سزا همان هیچ بر شی براقمه مشدی.

والده سی غایت قادین و فدایی نام عرب جاریه ایسه والده سندن بلکه ده دها قادین اولدیغندن قوجه سنک نائره فراقی اولدقجه منطفی اولوب ده عقلنی باشنه الدقندن صکره والدسی «فدایی! ارتق آرمزده خاتملق خلایقلق قالمدی! ایکیمز ده چالیشوب کندیمزی وبر ده شو یاوریجی بسيله مکدن بشقه چاره مز یوقدر» دیدیکنده صادق عرب «آه خانم جغم! سن نه یه چالیشه جقسک بن چالیشورم هم سنی هم کوچک بکمی اولادمی بسيله رم» دیه بتون اداره پی کندی اوزرینه المغه قدر کوزه الدیرمشیدی. مع هذا والده سی بار همتی یالکز فدایی اوزرنده

bırakmadı. Kendisi el dikişi diker, oya yapar, çevre, uçkur işler ve bunları Salıpazarı'nda Fedâyi'ye sattırır, sâir günler ise Fedâyi'yi büyücek yerlere çamaşıra, tahtaya gönderir, arada bir, kendisi de gider, hâsılı ellerinin emekleriyle kimseye muhtaç olmadan geçinebilir idi.

Râkım büyüdü. Beş yaşında Salıpazarı'ndaki Taş Mektebe verilir on bir yaşında İstanbul tarafında Vâlide Rüşdiye Mektebi'ne alındı. On altısında oradan çıkıp Hariciyye Kalemî'ne kendisini kabul ettirmeye yol buldu.

Aman bu çocuk ne kadar çalışıyor idi. Hani ya “Gece gündüz çalışıyor” derler ya! İşte gece gündüz gerçekten çalışan buydu. Tamam evlâdını bu boya getirdikten sonra vâlidesi vefat etmesin mi?

Ama bu dahi hakkında bir nimet idi. “Ah! Râkımcığımın bir kere insan içine karıştığını görsem hiç gözüm arkada kalmaz idi” der idi ve işte arzu eylediği bu nimete nâil oldu.

Râkım'da henüz aylık yıllık yok. Sadık Fedâyi hâlâ dikiş diker, mendil, çevre işler, kahve torbası diker, çamaşıra, tahta silmeye gider. Aldığı paradan hanesinin idâre-i zarûriyyesini bi't-tefrîk kusurunu “Delikanlıdır parasız kalmasın” diye tamamen Râkım'a verir idi. Fakat Râkım'ın cep harçlığına o kadar ihtiyacı yok idi. Sabahleyin Süleymaniye'ye medreseye gidip saat dörtte oradan çıktıktan sonra kaleme, badehu, kalemde aldığı Fransızca dersini takviye ile beraber bu esnada bir kat daha ileriye gitmek için Galata'da bir hekime giderek akşam saat birde hanesine gelen ve bade't-taâm Kazancılar mahallesinden Beyoğlu'na çıkıp yine Hariciye Kalemî'nde refiki bulunan bir Ermeni'ye Türkçe okutmak ve bu hizmete mukâbil onun birçok Fransız kitaplarını karıştırmak ile vakit geçiren bir çocuğa paranın ne lüzumu kalır?

براقمدی. کندسی ال دیکیشی دیگر اویه یاپار چوره اوچقور ایشلر و بونلری صالی بازارنده فدایی یه صاتدیرر سائر کونلر ایسه فدایی یی بیوجک یرلره چماشیره تختهیه کوندرر اراده بر کندسی ده کیدر حاصلی اللرینک امکلریله کیمسهیه محتاج اولمه دن کچینه بیلور ایدی.

راقم بیودی. بش یاشنده صالی بازارنده کی طاش مکتبه ویرولوب اون بر یاشنده استانبول طرفنده والده رشديه مکتبه ندی. اون التیسده اورادن چیقوب خارجیه قلمنه کندیسینی قبول ایتدیرمکه یول بولدی.

امان بو چوجق نه قدر چالیشور ایدی! هانیا «کیجه کوندوز چالیشور» دیرلریا! ایشته کیجه کوندوز کرچکدن چالیشان بو ایدی. تمام اولادینی بو بویه کتوردکدن صکره والده سی وفات ایتمسونمی؟

اما بو دخی حقنده بر نعمت ایدی. «آه! راقمجغمک بر کره انسان ایچنه قارشیدیغنی کورسهم هیچ کوزم ارقهده قالمز ایدی.» دیر ایدی و ایشته آرزو ایلدیکی بو نعمته نائل اولدی.

رقمده هنوز آیلق ییللق یوق. صادق فدایی حالا دیکیش دیگر مندیل چوره ایشلر قهوه طوربسی دیگر چاماشره تخته سیلمکه کیدر. الدیغی پاره دن خانه سنک اداره ضروریه سنی بالتفریق قصورینی «دلیقانلیدر پاره سز قالمسون» دیه تماماً راقمه ویرر ایدی. فقط راقمک جیب خرجلغنه اول قدر احتیاجی یوق ادی. صباحلین سلیمانیه مدرسهیه کیدوب ساعت دورته اورادن چیققدن صکره قلمه بعده قلمده الدیغی فرانسوجه درسینی تقویه ايله برابر بو اسناده بر قاتدها ایلرویه کیتمک ایچون غلطهده بر حکیمه کیدرک اقشام ساعت برده خانه سنه کلان وبعد الطعام قازانجیلر محله سندن بك اوغلنه چیقوب ینه خارجیه قلمنده رفیقی بولنان بر ارمنی یه ترکجه اوقوتقوب و بو خدمته مقابل انک بر چوق فرانسز کتابلرینی قارشیدیرمق ايله وقت کچورن بر چوجغه پاره نك نه لزومی قالور؟

Hatta cumaları bile Râkım sâlifü'z-zıkr Ermeni refîkinin kütüphanesinden çıkmaz idi. O kadar ki hane halkınca ve familyaca Râkım'a emniyet-i kâmile hâsıl olmuş bulunduğundan pazar günleri Hariciyye Kalemi tatil olarak Râkım yine refîkinin hanesine gidip de eğer o gün familyaca bir yere gidilecek ise Râkım'ı kütüphane odasına kaparlar öyle giderler idi. Râkım için böyle bir gün ne mesut gün idi?

Bizim Râkım Efendi bu sûretle tamam dört sene müddet daha tahsilde devam eyledi. Koca Fedâyi dadı halk matbahlarında kül kömür olarak hanımın kendisine emanet bırakmış olduğu nûr-ı dîdeyi hor u hakîr bırakmak şöyle dursun, âdeta hâli vakti yolunda bir adam evlâdı gibi iâşeye muvaffak olur idi. Lâkin Râkım Efendi'nin aldığı terbiye ve gördüğü tahsil öyle her hâl ü vakti yolunda adam evlâdına müyesser olamaz. Kendi hâhişi ve dadısının sevk ve teşviki sayesinde Arabîden sarf u nahiv filandan maada Risâle-i Erbaa'yı, şerhleriyle beraber lâyıkiyle gördü. Hele mantık cihetini tasdikât hitâmına kadar pek kuvvetli tahsil eyledi. İlm-i hadis ve tefsirde oldukça behre kazandı. Fıkhi dahi gözden geçirdi. Farisîden Gülistan ve Baharistan ve Bostan ve Pend-i Attâr ve Hâfız ve Sâib'i tekmi'l etmekten kat-ı nazar en müntehâb parçalarını ezber dahi eyledi. Fransızcaya gelince: Bir kere lisânda rûsûh peydâ eyledi. Badehu Galata'daki dostundan hikmet-i tabiiye, kimya, teşrih-i menâfi'ül-azâyı oldukça tahsil edip Beyoğlu'ndaki Ermeni dostunun kütüphanesinde dahi coğrafya, tarih, hukuk ve muâhedât-ı düveliyyeye dair lüzum derecesinin fevkinde dahi malûmât topladı. Hele okuduğu Fransız romanlarının ve tiyatro-nâmelerinin ve eş'âr ve edebiyatının âdeta nihayeti yok gibi idi. İki gece kendisinde kalmak üzere bir kitabı hanesine götürmek için müsâade alabilecek olsa onu yalnız okumakla iktifâ etmeyerek en güzel parçalarını istinsah dahi eder idi. İşte Râkım Efendi'nin evâil-i hâli bundan ibaret idi. Parasızlık ise âdeta yirmi yaşına kadar devam eylemiş idi. O zamana kadar kalemce nâil

حتی جمعه لری بیله راقم سالف الذکر ارمنی رفیقنک کتب خانه سندن چیقمز ایدی. اول قدر که خانه خالقنجه و فاملیاجه راقمه امنیت کامله حاصل اولمش بولندیغندن بازار کونلری خارجیه قلمی تعطیل اوله رق راقم ینه رفیقنک خانه سنه کیدوب ده اکر او کون فاملیاجه بریره کیدیله جک ایسه راقمی کتبخانه او طه سنه قاپارلر او یله کیدرلر ایدی. راقم ایچون بویله برکون نه مسعود کون ایدی؟

بزم راقم افندی بو صورتله تمام درت سنه مدت ده ا تحصیلده دوام ایلدی. قوجه فدایی دادی خلق مطبخلرنده کول کومور اوله رق خانمک کنديسنه امانت براقمش اولدیغی نور دیده یی خوار و حقیر براقمق شویله طورسون عادتا حالی وقتی یولنده بر آدم اولادی کبی اعاشه یه موفق اولور ایدی. لکن راقم افندی نک الدیغی تربیه و کوردیکی تحصیل او یله هر حال وقتی یولنده آدم اولادینه میسر اوله مز. کندی خواهشی و دادیسنک سوق و تشویقی سایه سنده عربیدن صرف ونحو فلانندن ماعدا رسالۀ اربعه یی شرحلریله برابر لایقیله کوردی. هله منطق جهتی تصدیقات ختامنه قدر پک کوتلی تحصیل ایلدی. علم حدیث تفسیرده اولدقجه بهره قازانندی. فقهی دخی کوزدن کچوردی. فارسیدن کلستان و بهارستان و بوستان و پند عطار و حافظ و صائی تکمیل ایتمکدن قطع نظر اک منتخب پارچه لرنی ازیر دخی ایلدی. فرانسزجه یه کلنجه: بر کره لسانده رسوخ پیدا ایلدی. بعده غلطه ده کی دوستندن حکمت طبیعیه کیمیا تشریح منافع الاعضایی اولدقجه تحصیل ایدوب بك اوغلنده کی ارمنی دوستنک کتبخانه سنده دخی جغرافیا تاریخ حقوق معاهدات دولیه یه دائر لزوم درجه سنک فوقنده دخی معلومات طویلا دی. هله اوقود یغی فرانسز رومانلرینک و تیاترو نامه لرنک و اشعار و ادبیاتنک عادتا نهایتی یوق کبی ایدی ایکی کیجه کندیسنده قالمق اوزره بر کتابی خانه سنه کتورمک ایچون مساعده اله بیله جک اولسه انی یالکز اوقومقله اکتفا ایتمیهرک اک کوزل پارچه لرنی استنساخ دخی ایدر ایدی. ایشته راقم افندی نک اوائل حالی بوندن عبارت ایدی. پاره سزلک ایسه عادتا یکر می یاشنه قدر دوام ایلمش ایدی. او زمانه قدر قلمجه نائل

olduğu maaş yüz elliye kadar varmış idi ise de yirmi yaşında bir hariciyye hulefâsı için bu paranın, para bile demek olmadığı müsellem dir.

Bir gün Râkım Efendi'nin ehîbbâsından bir matbaacı kendisine Fransızca bir kitap getirdi. Bunu Türkçeye tercüme eder ise yirmi altın kadar verebileceğini arz eyledi. Kitap yüz elli, iki yüz büyücek sahifeli bir şey olduğundan koca Râkım bunu bir haftada çevirmek cesaretiyle kabul eyledi. Vâkıâ bir hafta değil ama on iki günde kitabı bitirip götürdü. Matbaacı dahi yekten yirmi lirayı verdi.

Haydi bakalım bu parayı aldığı zaman şu Râkım Efendi'nin ne kadar sevinmiş olduğunu kim hesap edebilir?

Nafîle kimse hesap edemez. Bî-çâre Râkım o zamana kadar bu miktar parayı Galatâda sarraf kutularından başka bir yerde görmemiş idi. Hele bir gün olup da kendisinin hem de sa'y-ı desti olarak bu miktar paraya sahip olabileceği ihtimalini -vâkıâ arzu eder idi ise de- hiç hükmedemez idi. Şimdi bu serveti, bu hazineyi avucu içinde görünce hâlâ kendisinin olduğuna inanamayıp bir hayli teemmülden sonra bu hazineye mâlik olduğuna inandığı zaman gözlerinden dolu taneleri gibi sirişk-i sürûru cereyândan men edememiştir.

Ne o? Şaşırdınız mı? Hey kardeşim hey! İçinizde Râkım hâlinde büyümüş adam var ise düşünsün baksın sa'y-ı dest olarak ilk kazandığı paraya ne kadar sevinmiştir, der-hâtır etsin. “Bir adamın yirmi lirası olamaz mı?” diye düşünmek nâ-be-câdır. İşte ömründe yirmi lirayı görmemiş ve insan olmak için ne lâzım ise istihsâli emrinde sa'ydan geri durmamış olduğu hâlde ilk defa olarak bu parayı kazanmış olan zât bizim Râkım Efendi'dir.

اولدیغی معاش یوز اللی یه قدر وارمش ایدیه ده یکرمی یاشنده بر خارجیه خلفاسی ایچون بو پاره نك پاره بيله ديمك اولمديغی مسلمدر.

بر کون راقم افندينك احباسندن بر مطبعه جي کنديسنه فرانسزجه بر کتاب کتوردی. بونی ترکجه یه ترجمه ايدر ايسه یکرمی التون قدر ویره بيله جکني عرض ایلدی. کتاب یوز اللی ایکی یوز بیوجك صحیفه لی بر شی اولدیغندن قوجه راقم بونی بر هفته ده چوپرمك جسارتيله قبول ایلدی. واقعا بر هفته دکل اما اون ایکی کونده کتابی بتوروب کتوردی. مطبعه جي دخی یکدن یکرمی لیرا پی ویردی.

هایدی باقالم بو پاره پی الدیغی زمان شو راقم افندينك نه قدر سوینمش اولدیغنی کیم حساب ایده بیلور؟

نافله کیمسه حساب ایده مز بیچاره راقم او زمانه قدر بو مقدار پاره پی غلطه ده صراف قوطولرندن بشقه بر یرده کورمامشیدی. هله بر کون اولوب ده کنديسنك هم ده سعی دستي اوله رق بو مقدار پاره یه صاحب اوله بيله جکی احتمالی - واقعا ارزو ايدر ایدیه ده - هیچ حکم ایده مز ایدی. شمدی بو ثروتی بو خزینه پی آوجی ایچنده کرونجه حالا کنديسنك اولدیغنه اینانه میوب بر خیلی تأملدن صکره بو خزینه یه مالک اولدیغنه اینانیدیغی زمان کوزلرندن طولو دانه لری کبی سرشك سروری جریاندن منع ایده مامشدر.

نه او؟ شاشدیکز می؟ هی قرداشم هی! ایچیکزده راقم حالنده بیومش آدم وار ايسه دوشونسون باقسون سعی دست اوله رق ایلک قازانیدیغی پاره یه نه قدر سوغمشدر در خاطر ایتسون. «بر آدمک یکرمی لیراسی اوله مز می؟» دیه دوشونمك ناجادر. ایشته عمرنده یکرمی لیرای کورمامش وانسان اولق ایچون نه لازم ايسه استحصالی امرنده سعیدن کیرو طورمامش اولدیغی حالده ایلک دفعه اوله رق بو پاره پی قازانمش اولان ذات بزم راقم افنديدر.

Bî-çâre oğlan paraları alınca hemen hanesine koşup sadık dadısının önüne koydu. Ne dersiniz? Karıcık bunları görünce fevka'l-had bozulup “Aman beyim! Bunları nereden buldun? Sakın...” diye âdeta bir büyük sût'-i fikrini tercüme etmeye yaklaşıp idi ise de, Râkım akçenin mevridini dadıya anlatarak onu kendisinden daha ziyâde memnun eylemiş ve “Ah! Vâliden sağ ola idi de, senin böyle dört kese akçeyi birden kazandığını göreydi! Mevlâ rahmet eylesin!” dediği zaman kendi kendisini tutamayıp ağlamaya başladığı misilli, Râkım dahi ikinci defa olarak yine ağlamıştır.

Badehu şu ilk servetin mahall-i sarfını düşünmeye başladılar. Zira biz Râkım'ın bu kadar paraya ilk defa olarak mâlik olduğunu söyledik ise kendisine açgözlülük isnat etmemiş idik. Bilakis Râkım fakr içinde tokgözlü olduğu hâlde büyümüş olduğundan eline para geçtiği zaman onu ketm etmeyi mümkün değil tecvîz etmeyerek akçeyi saadet-medârı bilir ve binâenaleyh husûl-i saadet yolunda sarf etmek için para kazanmayı sever idi. Kendi dadısı “Beyim! Bana kalırsa bu para ile birkaç kat elbise alır idik de halk içinde temiz temiz gezer idik” dedi ise de Râkım “Hayır dadıcığım! Benim üstüm başım bana yeter, birinci iş seni artık halka hizmet etmekten kurtarmaktır. Zira sen artık ihtiyar oldun” diye paranın nısfını ayda ikişer yüz elli kuruş harc etmek üzere dört aylık ihtiyatları olarak ber-taraf ve nısf-ı diğeriyle dahi pek ziyâde haraplaşmaya başlamış olan hanelerini tamir ettirdiler.

Her başlangıçta, her siftahta bir bereket olduğu erbâbı indinde mutekaddır. Bu itikâdı bizim Râkım Efendi de tevlîd edecek hâller dahi gecikmedi. Kendisi Bâb-ı Âlî'ye vürûdu eksik olmayan ecnebi gazetelerini baştan aşağıya süzerek aldığı malûmât üzerine diplomatlığa dahi vüs'at vermiş olmakla aralıkta bir bazı evrâk-ı havâdise bendler yazmaya başladı. Bu hizmeti bir aralık meccânen

بیچاره اوغلان پاره لری النجه همان خانه سنه قوشوب صادق دادیسنك اوکنه قویدی. نه دیر سکز؟ قاریجق بونلری کورنجه فوق الحد بوزولوب . «امان بکم! بونلری نره دن بولدك صاقن...؟» دیه عادتاً بر بیوک سوء فکرینی ترجمه ایتمکه یاقلاشمش ایدیه ده راقم اقچانك موردینی دادی یه اکلاته رق انی کندیسندن دهها زیاده ممنون ایلمش و «آه! والده ك صاغ اوله ایدی ده سنك بویله درت کیسه اقچه یی بردن قازاندیگی کوره ایدی! مولا رحمت ایلسون!» دیدیکی زمان کندي کندیسنی طوته میوب اغلامغه باشلادیگی مثللو راقمی دخی ایکنجی دفعه اوله رق ینه اغلامشدر.

بعده شو ایلک ثروتك محل صرفنی دوشونمکه باشلادیلار. زیرا بز راقمك بو قدر پاره یه ایلک دفعه اوله رق مالک اولدیغنی سویله دك ایسه کندیسنه آج کوزلیك اسناد ایتماشیدك بالعکس راقم فقر ایچنده طوق کوزلی اولدیغی حالده بیومش اولدیغندن الله پاره کچدیکی زمان آنی کتم ایتمکی ممکن دکل تجویز ایتمیه رك اقچه یی سعادت مداری بیلور و بناء علیه حصول سعادت یولنده صرف ایتمک ایچون پاره قزانغی سور ایدی. کندي دادیسی «بکم ! بکا قالسه بو پاره ايله بر قاچ قات البسه الور ایدك ده خلق ایچنده تمیز تمیز کرز ایدك» دیدیه ده راقم «خیر دادیجغم! بنم اوستم باشم بکا یترا! برنجی ایش سنی ارتق خلقه خدمت ایتمکدن قورتارمقدر زیرا سن ارتق اختیار اولدك» دیه پاره نك نصفنی آیده ایکیشر یوز اللی غروش خرج ایتمک اوزره درت آیلق احتیاطلری اوله رق بر طرف ونصف دیکریله دخی پك زیاده خرابلشمغه باشلامش اولان خانه لرینی تعمیر ایدیلر.

هر باشلانغجه هر سفتاحده بر برکت اولدیغی اربابی عندنده معتقددر. بو اعتقادی بزم راقم افندیده تولید ایده جك حاللر دخی کجکمدی. کندیسنی باب عالی یه ورودی اکسیک اولمیان اجنبی غزته لرینی باشند اشاغی یه سوزه رك الیدیغی معلومات اوزرینه دیلوماتلغه دخی وسعت ویرمش اولمغله اراقده بر بعض اوراق حوادثه بندلر یازمغه باشلادی. بو خدمتی بر اراق مجاناً

görüverir idi ise de matbaacılar kendisini hizmet-i tahrîrde devam etmeye mecbur eylemek için haftada, on beş günde Râkım'ın eline birer ikişer lira kıstırmaya başladılar. Hatta bu vâridâta sonraları daha ziyâde revaç geldi. O kadar ki Râkım haftada iki lira kadar mütemadiyen gelmekte olduğunu görünce kalemi dahi terke mecbur oldu.

Biz bu infisâle teessüf ettik. Zira koca Râkım kalemde kalmış olsa idi feyz alacağına şüphe edilemez idi.

Râkım bir aralık Frenk dostları çoğalttı. Bunların çoğalması kendisine bir alafranga arzuhâlcilik ve tercümanlık yolu açıp ecnebilerden Türkçe bir nota, lâyiha, protesto, arz-ı hâl filân yazdırmak isteyenler işlerini Râkım'a havale ederler idi.

Sözü uzatmaya neden mecbur olalım? Râkım birkaç sene bu yola devam eyledikten sonra ayda yirmi otuz liraya kadar kazanmaya başlayıp fakat bî-çâre çocuk bu parayı kazanabilmek için yirmi dört saat gününden yalnız yedi saat kadarını uyku ve istirahat ve yemeye içmeye sarf ederek on yedi saatini hemen mütemadiyen işlemek ile geçirir idi.

Salıpazarı'ndaki evceğizini mücedded sûretiyle tamir eyledi. Pek güzel ve tabiatça döşetti dayattı. Kendisine bir kütüphane tedarik etmeye başlayıp Türkçe ve Fransızca en mutenâ âsârı toplar idi. Bu kadar masrafla beraber yine Râkım'ın kesesinde para eksik olmaz idi.

Dadısı birkaç defa Râkım'ı evlendirmeye kalkıştı. Râkım kendisinin te-hhüle ihtiyacı olmadığını dermeyer eder idi. Sadık Fedâyî hane içine bir gelin gelmesini yalnız Râkım için istemeyip ihtiyarlık zamanında kendisinin dahi bir can yoldaşına ihtiyacını arz eyledikde Râkım işin bu cihetini münasip görerek bir cariye mübâyaaasına karar verdi.

کورو ویرر ایدیسه ده مطبعه جیلر کندیسنی خدمت تحریرده دوام ایتمکه مجبور ایلمک ایچون هفته ده اون بش کونده راقمک انه برر ایکیشر لیرا قصدیرمغه باشلادیلر. حتی بو وارداته صکره لری دها زیاده رواج کلدی. اول قدر که راقم هفته ده ایکی لیرا قدر متمادیا کلمکده اولدیغنی کورنجه قلمی دخی ترکه مجبور اولدی.

بز بو انفصاله تأسف ایتدک. زیرا قوجه راقم قلمده قالمش اولسه ایدی فیض اله جغنه شبهه ایدیلهمز ایدی.

راقم بر اراق فرنک دوستلری چوغالتدی. بونلرکر چوغالمسی کندیسنه بر الافرانغه عرضحالچیلک و ترجمانلق یولی آچوب اجنبیلردن ترکجه بر نوطه لایحه پروتستو عرضحال فلان یازدیرمق ایستیانلر ایشلرینی راقمه حواله ایدرلر ایدی.

سوزی اوزاتمغه نهدن مجبور اولم راقم بر قاق سنه بویله دوام ایلدکدن صکره آیده یکرمی اوتوز لیرایه قدر قازانمغه باشلایوب فقط بیچاره چوجق بو پاره پی قازانه ییلمک ایچون یکرمی درت ساعت کوندن یالکز یدی ساعت قدرینی اویقو و استراحت ویمکه ایچمکه صرف ایدرک اون یدی ساعتی همان متمادیا ایشله مک ایلله کچورر ایدی.

صالی بازارنده کی اوجکزینی مجدد صورتیله تعمیر ایلدی. پک کوزل طبیعتجه دوشندی طیاتی. کندیسنه بر کتبخانه تدارک ایتمکه باشلایوب ترکجه وفرانسزجه اک معتنا آثاری طویلار ایدی. بو قدر مصرفله برابر ینه راقمک کیسه سنده پاره اکسیک اولمز ایدی.

دادیسی بر قاق دفعه راقمی اولندیرمکه قالقشدی. راقم کندیسینک تأهله احتیاجی اولمدیغنی درمیان ایدر ایدی. صادق فدای خانه ایچنه بر کلین کلمسنی یالکز راقم ایچون ایسته میوب اختیارلق زماننده کندیسینک دخی بر جان یولداشنه احتیاجنی عرض ایلدکته راقم ایشک بو جهتنی مناسب کوره رک بر جاریه مبايعه سنه قرار وردی.

Dadısı bazı tanıdığı esircilere sipariş etmiş olduğu cihetle öteden beriden birkaç Arap cariye geldi ise de Fedâyi bunları bir, nihayet iki gün tecrübe eder, beğenmez, yine iade eyler idi. Bir gün Râkım Efendi Tophane'den Beyoğlu'na çıkmak için Kumbaracı Yokuşu'na kestirmeden varmak üzere Karabaş'tan geçer idi. Mahûd dere üzerinde ihtiyar, ak sakallı bir Çerkez'in yanında bir kız olduğu hâlde bir kapıyı çaldığını gördü. Kıza dikkatle baktı. Baktığı anda yüreği kıza aktıysa da "Adam neme lâzım? Dadım beyaz istemiyor Arap istiyor, bu bizim işimize elvermez" diye alıp yürüyüvermiş idi. Zira ak sakallı ihtiyarın yanında bulunan kız beyaz, hem de güzelce bir Çerkez idi.

Râkım alıp yürüyüverdi ama bir türlü ayakları ileri gitmez ki! Ne için olduğunu kendisi de bilmez. "Canım bir kere görür sorar isem almaya borçlu olacak değilim a?" diye geriye dönüp ihtiyar ve kız kapıyı açtırıp ve badehu kapatmış olduklarından bu kere kapıyı kendisi çalmaya mecbur oldu.

Açtılar. Râkım ihtiyarı çağırdı, geldi. Kızın cariye ve satılık olup olmadığını sordu. Cariye satılık imiş. Görmek istedi. Gösterdiler. Uzun boylu, kara gözlü, kara kaşlı, ufarak ağızlı, güzel burunlu, hâsılı mütenâsibü'l-âzâ bir şey idi ise de gayet zayıf ve hastalıklı, on dört yaşında olduğundan öyle olur olmaz müşterinin beğeneceği gibi bir şey değil idi. Fakat ne idi kızda o baygın bakışlar? Neydi mahzûnâne tebessümler?

Râkım kızın elini kim bilir ne için fakat pek ihtimale karîb ki âdeta şaşkınlığıyla kendi eline almış bulunduğundan sonra dahi bırakmak hatırına gelmemiş idi. Heriften fiyatını sordu. Yüz altın demesin mi?

Herif kızın değerinden bahseder. Ya Râkım ne yapar? Râkım çocuk gibi ağlar! Ay kıza ne oldu? Zira o da Râkım'a karşı ağlamaya başladı!

دادیسی بعض طانیدیغی اسیرجیلره سپارش ایتمش اولدیغی جهتله اوته دن برودن بر قاچ عرب جاریه کلدی ایسه ده فدایی بونلری بر نهایت ایکی کون تجربه ایدر بکنمز، ینه اعاده ایلر ایدی. بر کون راقم افندی طویخانه دن بك اوغلنه چیقماق ایچون قومباره جی یوقوشنه کسدیرمه دن وارمق اوزره قره باشند کچر ایدی. معهود دره اوزرنده اختیار آق صقاللی بر چرکسک یاننده بر قز اولدیغی حالده بر قپویی چالیدیغی کوردی. قزه دقتله باقدی باقدیغی آنده یورکی قزه آقدی ایسه ده «آدم نه لازم؟ دادیم بیاض ایسته میور عرب ایستیور، بو بزم ایشمه الویرمز» دیه آلوب یورویی ویرمیشدی. زیرا آق صقاللی اختیارک یاننده بولنان قز بیاض هم ده کوزلجه بر چرکس ایدی.

راقم الوب یورویی ویردی اما بر درلو ایاقلری ایلری کیتمز که! نه ایچون اولدیغی کندیسی ده بیلمز؟ «جانم بر کره کورور صورار ایسه مالمغه بورجلو اوله جق دکلم آ؟» دیه کیرویه دونوب اختیار وقز قاپویی آچدیروب وبعده قیاتمش اولدقلرندن بو کره قپویی کندیسی چالمغه مجبور اولدی.

آچدیلر. راقم اختیاری چاغردی، کلدی. قزک جاریه وصاتیلق اولوب اولمیدیغی صوردی. جاریه صاتیلق ایمش کورمک ایسته دی. کوستردیلر. اوزون بویلی قاره کوزلی قاره قاشلی اوفارق اغزلی کوزل برونلی حاصلی متناسب الاعضا برشی ایدیه ده غایت ضعیف وخسته لقلی اون درت یاشنده اولدیغندن اوپله اولور اولمز مشترینک بکنه جکی بر شی دکل ایدی. فقط نه ایدی قزده او باغین باقیشر؟ نه ایدی محزونانه تبسملر؟

راقم قزک النی کیم بیلور نه ایچون فقط پک احتماله قریب که عاداتا شاشقنلغیله کندی اننه المش بولندیغندن صکره دخی براقماق خاطرینه کلما مشیدی. حریفدن فیئاتی صوردی. یوز التون دیمسونی؟

حریف قزک دکرندن بحث ایدر. یا راقم نه یاپار؟ راقم چوجق کبی اغلار! آی قزه نه اولدی؟ زیرا او ده راقمه قارشو اغلامغه باشلادی!

İhtiyar ne mana vereceğini bilemez. Bir kimsesine mi benzettiğini Râkım'dan sorar, bir cevap alamaz.

Hayır Râkım kızı kimsesine benzetmemiş idi. Size biz haber verelim: Râkım âdeta Cenab-ı Hakk'ın kendisi gibi bir öksüze böyle beyaz cariyeye mubayaasına kadar inayetini bî-dirîğ buyurduğunu nazar-ı şükrâna almış olduğundan sürûrla ağlardı. Evet! Râkım bu kadar hassas ve mütehassis bir çocuk idi. İhtiyara “Bu kızın değeri var mı, yok mu diye sormuyorum. Satılan şey bunun hürriyetidir. Hürriyetin cihanlar değeceğini teslim ederim. Lâkin benim seksen altından başka param yoktur. Bu paraya mukâbil kızı verir isen alayım” demiş ve ihtiyar Râkım'ın bükâsına mağrûren hatta yüz elli altın dahi istemediğine izhâr-ı nedâmetle bir para aşağıya veremeyeceğini dermeyân edince “Öyle olsun, bana yirmi altın için bir ay müsâade verir isen alırım” demesiyle ve ihtiyar dahi: -zaten kızda ince hastalık hissetmekte bulunduğundan bir ayak evvel elinden çıkarmak için- muvafakat göstermesiyle hemen teslim ve tesellüm kaidesi icrâ edilmiştir.

Ne dersiniz? Râkım kızın elini eline almamış mı idi? Ta kız kendisine mal olduktan sonraya kadar elini elinden bırakmadı!

Badehu Beyoğlu seferinden vazgeçerek ihtiyar ile beraber Salıpazarı'na geldiler. Kızı kapıdan içeriye salıverip kendisi dadısından akçesini istedi. Seksen altını esirciye saydıktan sonra yirmi altın için dahi bir senet yazıp Tophane'de kendisini tanıyanlardan dört beş adamı şahit ikâmesiyle esirci-yi yerine gönderdi.

Bu işleri görüp de hanesine avdet eder iken esnâ-yı râhda “Acaba dıdım bu işe ne diyecek? Gördün mü bir kere çocukluk ettim! Bir kere de anam makamında dadıcığıma danışmalı değil mi idim?” diye bir vesvese-i masûmâne ve bir nedâmet-i

اختیار نه معنا ویره جکئی بيله مز. بر کیمسه سنه می بکرتدیکنی راقمدن
صورار بر جواب اله مز.

خیر! راقم قزی کیمسه سنه بکرتماشیدی. سزه بر خبر ویره لم: راقم عادتاً
جناب حقه کندیسسی کی بر اوکسوزه بویله بیاض جاریه مبیعه سنه قدر
عنایتی بیدرایغ بیوردیغنی نظر شکرانه المش اولدیغندن سرورله اغلار ایدی.
اوت! راقم بو قدره قدر حساس و متحسس بر چوجق ایدی. اختیاره «بو
قزک دکری وارمی؟ یوقمی دیه صورمیورم صاتیلان شی بونک حریتدر. حریتک
جهانلر دکه جکئی تسلیم ایدرم. لکن سکسان التوندن بشقه پاره م یوقدر
بو پاره یه مقابل قزی وریر ایسه ک الایم» دیمش و اختیار راقمک بکاسنه
مغروراً حتی یوز الی التون دخی ایسته مدیکنه اظهار ندامتله بر پاره اشاغی
یه ویرمیه جکئی درمیان ایدنجه «اوله ایسه بکا یکرمی التون ایچون بر ای
مساعده وریر ایسه ک الورم» دیمسیله و اختیار دخی - ذاتاً قزده اینجه خسته لک
حس ایتمکه بولندیغندن بر آیاق اول لندن چیقارمق ایچون- موافقت
کوسترمسیله همان تسلیم و تسلیم قاعده سی اجرا ایدلمشدر.

نه دیرسکر؟ راقم قزک الی الله المامشمی ایدی؟ تا قز کندیسنه مال اولدقدن
صکره یه قدر الی لندن بر اقمدی!

بعده بک اوغلی سفرندن وازکچهرک اختیار ايله برابر صالی پا. ارینه کلدیله. قزی
قپودن ایچرویه صالویروب کندیسسی دادیسندن اقچه سنی ایسته دی. سکسان
التونی اسیرجی یه صایدقدن صکره یکرمی التون ایچون دخی بر سند یازوب
طویخانه ده کندیسنی طانیانلردن درت بش آدمی شاهد اقامه سیله اسیرجی یی
یرینه کوندردی.

بو ایشلری کوروب ده خانه سنه عودت ایدر ایکن اثنای راهده «عجبا دادیم
بو ایشه نه دیه جک؟ کوردکمی بر کره چوجقلق ایتدم! بر کره ده انام مقامنده
دادیغمه طانشملی دکلمی ایدم؟» دیه بر وسوسه معصومانه وبر ندامت

mutîâne etrafını almış idi. Hanesine geldikde dadısı kendisini istikbâl ederek “Aman beyim! Ne kadar isabet ettin? Ne de can sevecek bir kız! Sen bana bunu can yoldaşı diye almadın mı? Adı Canan olsun” diye izhâr-ı hoşnûdî edince bî-çâre Râkım her şeyden ziyâde dadısını memnun .edebilmiş olduğuna sevinerek ismi dahi kabul eyledi

Şurasını bilmelidir ki Râkım bir beyaz cariyeye aldığı için işinden geri kalacak adamlardan değil idi. O gün ise Beyoğlunca iki mühim işi olup bu işleri behemehâl görmek üzere kalktı bu defa Kazancılar cihetinden Beyoğlu'na çıktı. İki mühim işinden birisi Ermeni milletinden (G) Bey'i görmek idi. Zira daha bir akşam evvel mîr-i mûmaileyh hizmetkârını gönderip kendisini behemehâl çağırılmış idi. Hanesi Ağa Hamamı'nda bulunmakla var idi, kendisini hanesinde buldu. Silistre eyaleti ağnâm rûsûmunu (G) Bey yeni alıp oraya gönderecek adamı ile Silistre valisine bir arıza yazdıracak imiş. Râkım bu arızayı bir çeyrek içinde tesvîd ve tebyîz ederek Bey'e temhîr ettirmekle beraber üzerini dahi temhîr ve Bey'in yanındaki çekmece üzerine vaz eyledi. Daha bir emri olup olmadığını istifsâr zım-nında muntazır oldukda Bey yazıcısını çağırıp Râkım'ın görülecek hesabı var ise görmesini emreyledi. Bu emri verince Râkım mahcup olarak “Ben sâir bir emriniz var mı diye beklemiş idim” dediyse de Bey Osmanlı bir adam olduğundan “Verdiğim emir de emir değil midir? Bu emrin icrâsı dahi matlûbdur” diye bir latîfe edip biraz sonra yazıcı elinde Râkım'ın üç aydan beri yazdığı evrakı şâmil bir pusula olduğu hâlde içeriye girdi.

Bey pusulayı alıp okumaya başladı. Bursa eyaletinin.. senesi ağnâm bakâyâsının tahsîli iltimâsına dair Bursa Valisine arıza kıt'a on, bunun cevabına cevap on, Varna sancağı öşür ve ağnâmının bir senelik tedkik-i muhâsebatı zım-nında Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne, zîri lâiyhalı bir defter ki, altı sahife üzerine yazılmıştır. Bu defter mazmûnunca bir de mufassal lâyiha, perakende mektuplar kıt'a sekiz.

مطیعانه اطرافنی المشیدی. خانه سنه کلدکده دادیسی کندیسنی استقبال ایدرك»
 امان بكم! نه قدر اصابت ایتدك؟ نه ده جان سوه جك بر قز! سن بكا بونی
 جان یولداشی دیه المدکمی؟ آدی جانان اولسون» دیه اظهار خوشنودی
 ایدنجه بیچاره راقم هر شیدن زیاده دادیسی ممنون ایده بيلمش اولدیغنه سوینه
 رك اسمی دخی قبول ایلدی.

شوراسنی بيلمیلدر که راقم بر بیاض جاریه الیدی ایچون ایشندن کیرو قاله حق
 آدمردن دکل ایدی. او کون ایسه بك اوغلنجه ایکی مهم ایشی اولوب بو
 ایشلری همه حال کورمك اوزره قالقدی بو دفعه قازانچیلر جهتندن بك اوغلنه
 چیققدی. ایکی مهم ایشندن بریسی ارمنی ملتندن (غ) بکی کورمك ایدی.
 زیرا دها بر اقشام اولی میرمومی الیه خدمتکارینی کوندروب کندیسنی همه
 حال چاغرتمشدی. خانه سی اغا حمامنده بولنمقله واردی کندیسنی خانه سنده
 بولدی. سلستره ایالتی اغنام رسومنی (غ) بك یکی الوب اورایه کوندره جك
 آدمی ایله سلستره والیسنه بر عریضه یازدیره حق ایمش. راقم بو عریضه یی بر
 چاریك ایچنده تسوید وتییض ایدرك بکه تمهیر وبكك یاننده کی جكمجه
 اوزرینه وضع ایلدی. دها بر امری اولوب اولدیغنی استفسار ضمننده منتظر
 اولدقده بك یازچیسنی چاغروب راقمك کوربله جك حسابی وار ایسه کورمسنی
 امر ایلدی. بو امری ویرنجه راقم محجوب اوله رق «بن سائر بر امرکز وار می
 دیه بکله مش ایدم» دیدیسه ده بك عثمانلی بر آدم اولدیغندن «ویردیکم امر
 ده امر دکلمیدر؟ بو امرک اجراسی دخی مطلوبدر» دیه بر لطیفه ایدوب
 براز صکره یازچی النده راقمك اوچ آیدن بری یازدیغنی اوراقی شامل بر پوصله
 اولدیغی حالده ایچرویه کیردی.

بك پوصله یی الوب اوقومغه باشلادی: بروسه ایالتنك .. سنه سی اغنام
 بقایاسنك تحصیلی التماسنه دائر بروسه والیسنه عریضه قطعه ۰۱ بونك
 جوابنه جواب ۰۱ وارنه سنجاغی عشر واغنامنك بر سنه لك تدقیق محاسباتی
 ضمننده مالیه نظارت جلیله سنه زیری لایحه لی بر دفتر که الی صحیفه اوزرینه
 یازلمشدر. بو دفتر مضمونجه بر ده مفصل لایحه، پراکنده مکتوبلر قطعه ۸ .

Bey pusulayı bu sûretle okuduktan sonra yine inbisât tarikiyle “Bunların hiçbirisi için bir para vermeyeceğim. Yalnız Bursa bakâyâsı bence ümitsiz bir para iken mücerret iltimâsı güzel etmiş olduğundan tamamıyla tahsil edildi. İşte onun için beş on para gözden çıkarabileceğim” diye Râkım’a otuz lira verilmesini yazıcısına emreyledi.

Vay Râkım’da sürûr! Vay Râkım’da teşekkür! Hem de mîzânü’l-havâssı demek olan gözler yine yaş ile dolarak bir teşekkür ama kime? Kendisi gibi bir öksüze bir tarîk-i tevîkî açmış olan Cenab-ı Hüdâ-yı Keremkâr’a!

Hakkını aldıktan sonra ikinci işine gitti. Bu ikinci iş İngiltere’den yeni gelerek Asmalımescit Sokağı’nda bir haneye yerleşmiş olan, oldukça kibar bir İngiliz familyası nezdinde görülecek iş idi. Lâkin iş ne olduğunu Râkım bilmez idi. Yalnız bir dostu kendisi için oraca görülecek bir iş olduğunu haber vermiş olduğundan ale’l-amyâ gitmiş idi. Vardı dostunu dahi orada buldu. Meğer iş denilen şey İngiliz’in iki nefer kızına haftada birer gün Türkçe ders vermek imiş.

Hiç Râkım için iş bulunur da kabul edilmemek mümkün olur mu? Herif iş makinesi! Bunu da ma’a’l-memnûniyye kabul eyledi. Kendisi aylık, haftalık filânlık için şakk-ı şefe etmemiş olduğu hâlde dostu her defası için birer İngiliz lirası ayak teri takdîm olunacağını arzla kabulü için İngiliz tarafından rica eyledi. Râkım hem hicâbından morarıp hem de Cenâb-ı Hakk’ın bu lütfuna dahi teşekkür hasebiyle kızarıp işe karar verince dört yol ağzından Kumbaracı Yokuşu’na doğru ayakları sanki yere basmayarak indi. Tophane’ye, Karabaş’a varıp esirciler kahvesinde Çerkez’e rast gelmekle “Gel baba gel ben borçtan hoşlanmam. İşte paranı tedarik ettim. Bin kere şükür olsun. Cenâb-ı Hakk hiç ummadığım yerden gönderdi” diye yirmi altın borcunu vererek senedini kurtardı. Hatta lüzumu bile

بك پوصله‌یی بو صورتله اوقودقدن صکره ینه انبساط طریقیله «بونلرك هيچ بریسی ایچون بر پاره ویرمیه‌جکم یالکز بروسه بقایاسی بنجه امیدسز بر پاره ایکن مجرد التماس کوزل ایتمش اولدیغکدن تامامیله تحصیل ایدلدی. ایشته انك ایچون بش اون پاره کوزدن چیقاره بیله‌جکم» دیه راقمه اوتوز لیرا ویرلسنی یازمیچیسنه امر ایلدی.

وای راقمده سرور! وای راقمده تشکر! همده میزان الحواسی دیمك اولان کوزلر ینه یاش ايله طولهرق بر تشکر اما کمه ؟ کندیسى کبی بر اوکسوزه بو طریق توفیقی آچمش اولان جناب خدای کریمکاره!

حقنی الدقدن صکره ایکنجی ایشنه کیتدی. بو ایکنجی ایش انکلتره دن یکی کلهرک آصمه‌لی مسجد سوقاغنده بر خانه‌یه یرلشمش اولان اولدقچه کبار بر انکلز فامیلیاسی نزدنده کوريله‌جک ایش ایدی. لکن ایش نه اولدیغی راقم بیلمز ایدی. یالکز بر دوستی کندیسى ایچون اوراجه کوريله‌جک بر ایش اولدیغی خبر ویرمش اولدیغندن علی العمیا کیتمشیدی. واردی دوستنی دخی اوراده بولدی. مکر ایش دنیلان شی انکلزک ایکى نفر قزینه هفته‌ده برر کون ترکجه درس ویرمک ایمش.

هیچ راقم ایچون ایش بولنورده قبول ایدلماک ممکن اولور می؟ حریف ایش ماکنه‌سی! بونی ده مع الممنونیه قبول ایلدی. کندیسى آیلق هفته‌ک فلانلق ایچون شق شفه ایتماش اولدیغی حالده دوستی هر دفعه‌سی ایچون برر انکلز لیراسی ایاق تری تقدیم اولنه‌جغنی عرضله قبولی ایچون انکلز طرفندن رجا ایلدی. راقم هم حجابندن مواروب همده جناب حقک بو لطفنه دخی تشکر حسیله قزاروب ایشه قرار ویرنجه درت یول اغزندن قومباره جی یوقوشنه ایاقلری صانکه یره باصمیه‌رق ایندی طویخانه‌یه قاره باشه واروب اسیرجیلر هوه سنده چرکسه راست کلمکله «کل بابا کل بن بورجدن خوشلانم ایشته پاره‌کی تدارک ایتدم بیک کره شکر اولسون جناب حق هیج اومدیغم یردن کوندردی» دیه یکرمی التون بورجنى ویره رک سندینی قورتاردی حتی لزومی بیله

olmadığı hâlde keyfiyeti şahitlere dahi haber verip bakiyye-i serveti olarak on altını cebinde olduğu hâlde hanesine can attı.

Bu haberi dahi sadık dadısına tebşîr eylediği zaman vay Fedâyi'deki sevinç! Kıza muhabbeti bir kat daha arttı. Vermiş olduğu Canan ismine “meymenetli” mahlasını dahi ilâve eyledi.

İşte hikâyemizi kendi namlarına nispet eylediğimiz iki zâtın ikincisi dahi budur.

اولدیغی حالده کیفیتی شاهدلره دخی خبر ویروب بقيه ثروتی اوله رق اون التونی جبینده اولدیغی حالده خانه سنه جان آتدی.

بو خبری دخی صادق دادیسنه تبشیر ایلدیکی زمان وای فدایی ده کی سوینج! قزه محبتی بر قاتدها آرتدی. ویرمش اولدیغی جانان اسمنه «میمنتلی» مخلصنی دخی علاوه ایلدی.

ایشته حکایه مزی کندی ناملرینه نسبت ایلدی کمز ایکی ذاتک ایکنجیسی دخی بودر.

Üçüncü Bâb

Râkım Efendi ile dadısı Cenâb-ı Hakk'ın tamamî-i lütf u ihsânı olmak Rüzere telakkî eyledikleri Canan'ı talîm ve terbiyeye başladılar. Bî-çâre kızcağızda bazı hastalıklar var imiş. Geldiğinin ikinci günü Râkım Galata'daki hekim dostuna koşup keyfiyeti anlatarak bî-çâre Canan hakkında hekimi değil belki merhamet ve şefkat-i tammesini davet ve celb eyledi. Birer sürücü hayvanına râkiben geldiler. Tabip kızı etrafıyla muâyeneden ve hâl ü şânını istintâktan sonra "Kızda korkulacak hiçbir şey yok. Bu hastalığın mebdei Kafkasya imiş. O soğuk memleketten İstanbul gibi sıcak memlekete nakl-i mekân eyledikten sonra kendi kendisine şifâ-yâb olur. Şimdi ben bir hâp tertîb edeceğim, onu yutmalı. Siz dahi her sabah kalktığı gibi yüz elli dirhem kadar hâlis inek sütünü kaynatıp sıcak sıcak içirmelisiniz. Tozlu topraklı yerlerde gezmeme, şarkı çağırmak filân için sadrını incitmemeli. Aralıkta bir geniş yerlere götürüp ve deniz üzerine çıkarıp hava aldırmalı. Sık sık nefes almaya mecbur olacak kadar yormamalı. Biiznillâhi Taâlâ bir şey kalmaz. Zaten bir şey yok a! Bunları dahi ihtiyât olarak ediyoruz. Güzel kızcağızdır, Allah'a emanet" dedi.

اوپنجنی باب

راقم افندی ایله دادیسی جناب حقك تمامی لطف واحسانی اولمق اوزره تلقی ایلدکلری جنانی تعلیم وتربیه به باشلادیلر. بیچاره قزغزده فی لواقع بعض خسته لکلر وارايمش. کلدیکنك ایکنجی کونی راقم غلطه ده کی حکیم دوستنه قوشوب کیفیتی اکلاته رق بیچاره جانان حقنده حکیمی دکل بلکه مرحمت وشفقت تامه سنی دعوت و جلب ایلدی. برر سوروجی حیواننه راکباً کلدیلر. طیب اطرافیه معاینه دن و حال وشانی استنظاقدن صکره «قزده قورقیله حق هیچ برشی یوق بو خسته لکک مبدئ قفقاسیه ایمش او صوغوق مملکتدن استانبول کی صیحاق مملکته نقل مکان ایلدکدن صکره کندی کنديسنه شفایاب اولور شمدي بن بر حب ترتيب ایده حکم آني یومالی سز دخی هر صباح قالقدیغی کی یوز الی درهم قدر خالص اینك سودینی قیناتوب صیحاق صیحاق ایچورملیسکز توزلی طویراقلی یرلرده کرماملی شرقی چاغرمق فلان ایچون صدرینی اینجتماملی ارالقده بر کنیش یرلره کوتوروب دکر اوزرینه چیقاروب هوا الدیرملی صیق صیق نفس المغه مجبور اوله حق قدر یورمامالی باذن لله تعالی بر شی قالمز. ذاتاً بر شی یوق آ؟ بونلری دخی احتیاط اوله رق ایدیورز کوزل قزغزدر الله امانت!» دیدی.

Dadı Kalfa bu tertîbâtın nasıl bir hastalık tertîbâtı olduğunu anlayamamış idi ise de, Râkım için farkına varmış idi. Tabibi teşekkürlerle iade ve tarîfât-ı mezkûreye bihakkın itina edilmesini tekrar dadısına ifade eyledi. Bî-çâre Fedâyi için böyle gurebâya edilecek hizmeti ihtâra hâcet mi vardır?

Arapçık, kızı kendi rahatı için getirmiş olmadı, güya kendi rahat ve huzurunun bütün bütün insilâbıyla kızın rahatı için oraya getirmiş oldu. Bu Arapların iyileri ne kadar iyi olur?

Canan bir tarafta tımar ve terbiye ediledursun, biz hikâyemizin şu ci-hetine bakalım:

Asmalımescit'teki İngiliz'in kızlarına verilecek ders için cuma günleri tefrîk edilmiş olduğundan cuma geldikde Râkım öğleden sonra saat yedide kalktı, oraya gitti.

Bu İngilizlere kibardan demiş idik. Hikâyemizin başlıca azâsından birisi dahi bu İngiliz olduğundan ahvâli hakkında biraz malûmât almalıyız:

Evet! İngiliz oldukça kibardandır. Kibardandır ama öyle lord, dük filân gibi zâdegândan değil. Kâğıt ahz u itâsıyla nakd-i mevcûdunu beş yüz bin İngiliz lirasına iblâğ eyledikten sonra terk-i ticaret ederek bakiyye-i ömrünü rahatla geçirmek için İstanbul'a gelmiştir. Zira herifin evlâd-ı zükûru olmayıp familyası halkı bir zevcesiyle iki de kızından ibaret olduğuna ve bu kadar servetle kızlarını herkes alabileceği gibi zevcesi dahi bunlar arasında saadetle yaşayacağını hesap eylediğine mebnî artık İngiliz'i rahat rahat yaşamaktan hiçbir iş, hiçbir fikir, hiçbir mülâhaza men edememiş idi.

Ecdâdından zaten kendisine intikâl eden isim (Ziklas) olup zevcesi bittabî Mistern Ziklas tesmiye olunur idi. Kızları dahi bu ismi alabilirler idi ise de hanesi içinde büyük kıza "Can" ve küçüğüne dahi "Margrit"

دادی قالفه بو ترتیباتك نصل بر خستهلق ترتیباتی اولدیغنی اکلايه مامش ایدیسه ده راقم اشك فرقه وارمشیدی. طبیی تشکرلره اعاده وتعریفات مذکوره یه بحق اعتنا ایدلمسنی تکرار دادیسنه افاده ایلدی. بیچاره فدایی ایچون بویله غریایه ایدیله جك خدمتی اخطاره حاجتمی واردر؟

عرجق قزی کندی راحتی ایچون کتورمش اولدی کویا کندی راحت وحضورنك بتون بتون انسلا بیله قزك راحتی ایچون اورایه کتورمش اولدی. بو عربلرك اییلری نه قدر ایو اولور؟

جانان بر طرفده تیمار و تربیه ایدیله طورسون بز حکایه مزك شو جهتنه باقالم: آصمهلی مسجده کی انکلیزك قزلرینه ویریله جك درس ایچون جمعه کونلری تفریق ایدلمش اولدیغندن جمعه کلدکده راقم اوکله دن صکره ساعت یدی ده قالقدی اورایه کیتدی.

بو انکلیزلره کباردن دیمش ایدك. حکایه مزك باشلیجه اعضاسندن بریسی دخی بو انکلیز اولدیغندن احوالی حقنده براز معلومات الملی یز:

اوت! انکلیز اولدقچه کباردندر. کباردندر اما اويله لورد دوق فلان کی زادکاندن دکل. کاغد اخذ واعطاسیله نقد موجودینی بشیوز بیك انکلیز لیراسنه ابلاغ ایلدکدن صکره ترك تجارت ایدرك بقيه عمرینی راحتله کچورمك ایچون استانبوله کلمشدر. زیرا حریفك اولاد ذکوری اولیوب فاملیاسی خلقی بر زوجه سیله ایکی ده قزندن عبارت اولدیغنه و بو قدر ثروتله قزلرینی هر کس اله بیله جکی کی زوجه سی دخی بونلر اراسنده سعادتله یشایه جغنی حساب ایلدیکنه مبنی ارتق انکلیزی راحت راحت یشامقدن هیچ بر ایش هیچ بر فکر هیچ بر ملاحظه منع ایده مامسیدی.

اجدادندن ذاتاً کندیسنه انتقال ایدن اسم (زیقلاص) اولوب زوجه سی بالطبع بالطبع مسترس زقلاص تسمیه اولنور ایدی. قزلری دخی بو اسمی اله بیلورلر ایدیسه ده خنه سی ایچنده بیوک قزه «جان» کوچکنه دخی «مارغریت»

namıyla nidâ olunur idi. Bu familya Kanterburi şehri halkından olup civariyetten başka ticaretleri hasebiyle dahi Fransızlar ile ziyâde ihtilât etmiş olduklarından her azâsı pek güzel Fransızca söyler idi. Binaenaleyh Râkım kendileriyle ifâde-i merâma muktedir olacağından ders hakkında dahi muvaffak olacağını anladı.

Can ile Margrit hani ya şu “Elmanın yarısı o, yarısı dahi bu” demezler mi? İşte bu sözün mâvaka-aleyhâsı idiler. İkisinde dahi fidan gibi boy, nahif endam fakat kıpkırmızı çehre, masmavi gözler, beyaza yakın açık lepiska saçlar! İngiliz kızları vesselâm.

Vâkıâ tarifiğimizden bunların yüzlerine bakılmakla kalbe pek de inşirâh gelmeyeceği zannolunur. Lâkin bu zanda acele edilmemelidir. Her güzelin kendisine mahsûs bir güzelliği olup her güzel dahi o kendisine mahsûs olan güzelliği rağbet edenlere beğendirip sevdirebileceği erbâb-ı tecrübe indinde müsellemdir.

Elhâsıl Râkım bir tabaka alâ İngiliz kâğıdı üzerine kalın kalem ile “elif, be, pe, te, se, cim, çim, ha, hı, dal, zel, rı, zı, je ilâ-âhirihi” hurûf-ı hecâyı çizip isimlerini dahi belletti ve bir hafta müddet içinde bunların şekillerini zihinlerinde teşkil etmeleri tenbihiyle kalktı geldi.

Vay muharrir efendi! Yalnız bu kadar mı oldu? Aralarında söz filân... Hiç olmaz ise babalarıyla analarıyla dereden tepeden.....

Hayır! O gün iş yalnız bundan ibaret kaldı. Hanesinde dadısı ile Canan'ı merak eylediğinden hemen Kumbaracı Yokuşu'ndan Tophane'ye inip -nak-dinin müsâadesine mebnî- bir sürücü bârgîrine binerek Salıpazarı'nda hanesine geldi.

Vay! Artık yaya yürümemeye de mi başladı?

ناميله ندا اولنور ایدی. بو فاملیا قانتز بوری شهری خلقدن اولوب جواریتدن بشقة تجارتلری حسیبله دخی فرانسزلر ايله زیاده اختلاط ایتمش اولدقلرندن هر اعضاسی پک کوزل فرانسزجه سویلر ایدی. بناء علیه راقم کندیلریله افاده مرامه مقتدر اوله جغندن درس حقنده دخی موفق اوله جغنی اکلا دی.

جان ايله مارغیت هانیا شو «المانک یاریسی او یاریسی دخی بو» دیمزلر می؟ ایشته بو سوزک ماقع علیها سی ایدیلر ایکیسنده دخی فدان کی بوی نحیف اندام فقط قب قرمزی چهره ماص مائی کوزلر بیاضه یقین آچیق لپسقه صاچلر! انکلیز قزلری والسلا م.

واقعا تعریفمزدن بونلرک یوزلرینه باقلمقله قلبه پک ده انشراح کلمیه جکی ظن اولنور. لکن بو ظنده عجله ایدلما ملیدر. هر کوزلک کندیسنه مخصوص بر کوزلکی اولوب هر کوزل دخی او کندیسنه مخصوص اولان کوزللیکی رغبت ایدنلره بکندیروب سودیره بیله جکی ارباب تجربه عندنده مسلمدر.

الحاصل راقم بر طبقه اعلا انکلیز کاغدی اوزرینه قالین قلم ايله «ا ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز ژ الی آخره» حروف هجایی چیزوب اسملرینی دخی بللندی و بر هفته مدت ایچنده بونلرک شکللرینی ذهنلرنده تشکیل ایتملری تنبیهیله قالدی کلدی.

وای محرر افندی! یالکز بو قدر می اولدی؟ ارالرنده سوز فلان... هیچ اولمز ایسه بابا بریله انالریله دره دن تپه دن.....

خیر! او کون ایش یالکز بوندن عبارت قالدی. خانه سنده دادیسی ايله جانانی مراق ایلدیکندن همان قومباره جی یوقوشندن طویخانه یه اینوب - نقدینک مساعده سنه مبنی - بر سوروجی بارکیرینه بنه رک صالی باوارنده خانه سنه کلدی.

وای! ارتق یایا یورومامکه ده می باشلا دی؟

Estağfurullah! Kendisine her ders için bir İngiliz lirası ayak teri hayvan kirası namıyla veriyorlar idi. Mademki Cenâb-ı Hallâk-ı Kerîm bu vâridâtı dahi Râkım Efendi'ye şu nâm ile verdi. Artık Râkım Efendi'nin bu nimete şükrâne olarak ders günleri Beyoğlu'na hayvanla gidip gelmesi lâzım geldi. Hatta sabahleyin dahi niçin bir hayvana binmemiş olduğuna da teessüf eyledi. İşte bizim Râkım'ın Allah ile pazarlığı böyle bambaşka idi!...

Her vakit hanesine geldikçe kendisini dadısı istikbâl eder idi. O akşam kendisini istikbâl eden Canan idiğini ve kızın hâli günden güne değişip Dadı Kalfa'nın kadınlığı sayesinde üstü başı düzelmiş hatta çehresine dahi renk gelmiş olduğunu gördüyse de Dadı Kalfa'nın mutâdı değiştirmiş olduğuna bir mana veremeyerek istizâha mecbur oldu.

Râkım - Dadı! Ben her akşam geldikçe en evvel senin yüzünü görmeye alışmış idim. Bu akşam bu âdeti değişmiş gördüm.

Fedâyi - Evlâdım beyim! Allah bize bir güzel beyaz cariye vermiş olduğu hâlde artık akşam gelir gelmez benim siyah yüzümü görmekte ne mana kalır? Ben tenbih ettim.

Râkım - (koşup dadısının kucığına atılarak ve boynuna sarılıp şapır şapır öperek) Yok dadıcığım yok! Senin yüzün bana vâlîde çehresi kadar tatlıdır. Cennetten huri çıksa da gelse bana senden güzel olamaz. Ben her akşam senin mübarek yüzünü görmeliyim. Sonra vallahi Canan'ı buradan def etmeye beni mecbur edersin. Hem ona bu tenbihleri verme. Çocuktur. İhtimal ki bazı ümitlere düşer. Bende ise o gibi ümitlerin eseri bile yoktur.

Fedâyi - A beyim! Canım! Niçin böyle.....

Râkım - Sana dedim ya işte! Sen beni evladın gibi seviyor isen benim arzum vechle hareket edersin.

استغفر الله! کنديسینه هر درس ايچون بر انكليز ليراسی اياق تری حيوان کيراسی ناميله ورييورلر ایدی. مادامکه جناب خلاق کریم بو وارداتی دخی راقم افندينك بو نعمته شکرانه اوله رق درس کونلری بك اوغلنه حیوانله کیدوب کلمسی لازم کلدی؟ حتی صباحلین دخی نیچون بر حیوانه بنمامش اولدیغنه ده تأسف ایلدی. ایشته بزم راقمك الله ايله بازارلغی بویله بام باشقه ایدی!...

هر وقت خانه سینه کلدکجه کنديسینی دادیسی استقبال ایدر ایدی. او اقشام کنديسینی استقبال ایدن جانان ایدوکنی و قزك حالی کوندن کونه دکشوب دادی قادینلغی سایه سنده اوستی باشی دوزلمش حتی جهره سینه دخی رنگ کلمش اولدیغنی کوردی ایسه ده دادی قلفه نك معتادی دکشدیرمش اولدیغنه بر معنا ویره میهرک استیضاحه مجبور اولدی.

راقم - دادی! بن هر اقشام کلدکجه اك اول سنك یوزکی کورمکه آلمش ایدم بو اقشام بو عادتی دکشمش کوردم.

فدایی - اولادم بکم! الله بزه بر کوزل بیاض جاریه ویرمش اولدیغی حالده ارتق اقشام کلور کلمز بنم سیاه یوزمی کورمکه نه معنا قالور؟ بن تنبیه ایتدم.

راقم - (قوشوب دادیسنك قوجاغنه آتیلهرق و بویننه صاریلوب شاپر شاپر اویهرک) یوق! دادیجغم یوق! سنك یوزك بکا والده جهره سی قدر طاتلیدر. جنتدن حوری چیقسه ده کلسه بکا سندن کوزل اوله مز. بن هر اقشام سنك مبارک یوزکی کورملی یم. صکره والله جانانی بورادن دفع ایتمکه بنی مجبور ایدرسك. هم اکا بو تنبیهلری ویرمه. چوجقدر. احتمال که بعض امیدلره دوشر بنده ایسه او کبی امیدلرک اثری یوقدر.

فدایی - آ بکم! جانم! نیچون بویله.....

راقم - سکا دیدم یا ایشته! سن بنی اولادك کبی سویور ایسهك بنم ارزوم وجهله حرکت ایدرسك.

Koca Râkım dadısına bu hutbeyi okuduktan sonra “Hazır İngiliz kızlarını bugün başlattık ya! Dur bakalım şu Çerkez’i de başlatalım. Bu mu onları geçer yoksa onlar mı bunu” diye Canan’ı yanına çağırıp ona dahi hurûf-ı hecâyı tersîm eyledi. Vay kızcağızdaki sevinç, evet! Çerkez kısmı okumaya pek harîs olduğundan bir Çerkez’e okutmak kadar ibrâz-ı muhabbet olamaz.

Şu kadar var ki Canan’ın İngiliz kızlarını geçeceği daha ilk haftasında anlaşıldı. Zira Râkım her gece Canan’ın yanında bulunup kız ise lâyıkiyla öğrenmiş olduğu dersin tecdîdi istidâsında bulunduğundan zarûrî tecdîde mecbur olur idi.

Öte tarafta İngiliz kızlarına dahi devamı bir aya varmış ve bu bir ayda itâ eylediği dört ders ile kızlara yalnız “elif, be” gibi hurûf-ı hecâyı değil “elif, elif, be, be, be, ilâ âhirihi” envâ-ı hurûf-ı hecâyı belletmekten ve bunların hangisi kelimâtın vasatına ve hangisi sağa ve sola geleceğini anlattıktan sonra fazla “elif, vav, he, ye” harflerinin Türkçe harf-i medd ve zamme ve fetha ve kesre işaretlerinin dahi hareke olduklarını ve bunların memuriyetlerini bi’t-tefhîm “baba, kuzu, küpe, tûtî” gibi kelimâtı imlâ dahi ettirmeye başlamış idi. Lâkin Canan bunlara kıyas edilmez.

Bir ay müddet içinde Canan dört beş heceden ibaret kelimeleri yazabildikten mâadâ bunları “benim, senin, onun, bizim, sizin, onların” edat-ı izâfetleriyle dahi birleştirebilir idi.

Demek oluyor ki, Râkım usûl-i tadrîs için kendisince bir yol açmış idi.

Evet! Öyle idi.

Bir cuma günü Râkım ber-mutâd Mistrs Ziklas'ın hanesine gidince kime tesadüf etse beğenirsiniz? Felâtun Bey'e rast gelse beğenirsiniz a? İşte ona rast geldi. Felâtun Bey'i kızlar ile vâlidesi ve pederi yanında bulup o gün ders günü olmakla muallim efendinin vürûduna intizâr üzere bulunduğundan Felâtun Bey dahi kızların derslerini imtihan eder idi. Râkım Efendi'yi görünce İngilizlere dahi anlatabilmek için Fransızca olarak ve bir dıhke peyrev ederek:

Felâtun - Ha ha hay! Sen mi idin birâder hanımların hocası?

Râkım - (mahzûnâne) Evet! Efendim, bendeniz idim beyim!

Mister Ziklas - Vay! Demek oluyor ki muârefeniz vardır!

Felâtun - (vakûrâne) Evet! Kendi haklarında muhabbetim ber-kemâldir. O da beni sever zannederim.

Râkım - Dünyada benim sevmediğim adam mı vardır? Ben ki herkesin hüsn-i teveccühüne eşedd-i ihtiyâçla muhtacım. Herkesi sevmeye bu cihetle dahi mecburum.

Felâtun - (Râkım'a) Mister Ziklas ve Mistrs Ziklas ile muârefe peydâ edeli iki ay oldu. Sizin de buraya intisâbınız bir ayı geçmiş ama nasılsa tesadüf edilememiş idi.

Râkım - Kısmet bugün için imiş efendim.

Felâtun - Muârefemiz peder efendi vasıtasıyla oldu. Kendilerini ben-den evvel tanımak şerefine nâil olmuşlar. Sonra beni de getirip Mister, Mistrs Ziklas ile kerîmelerine takdim ettiler!

Mistrs - Evet! Bu inâyetlerinden dolayı peder efendi hazretlerine nasıl teşekkür edeceğimizi bilememekteyiz.

بر جمعه كونی راقم بر معتاد مسترس زیقلاصك خانه سنه كیدنبه کیمه تصادف ایتسه بکنورسکز؟ فلاطون بکه راست کلسه بکنورسکز آ؟ ایشته اکا راست کلدی. فلاطون بکی قزقر ايله والده سی و پدري یاننده بولوب او کون درس کونی اولمغله معلم افندینک ورودینه انتظار اوزره بولندیغدن فلاطون بك دخی قزقرک درسیرینی امتحان ایدر ایدی. راقم افندی پی کورنبه انکیلزله دخی انکاته بیلمک ایچون فرانسزجه اوله رق و بر ضحکه پیرو ایدرك:

فلاطون - ها ها های! سنمی ایدک برادر خانلرك خواجه سی؟

راقك - (مخدونانه) اوت! افندم بنده کز ایدم بکم!

مستر زیقلص - وای! دیمک اولیور که معارفه کز واردر!

فلاطون - (وقورانه) اوت! کندی حققرنده محبتم بر کمالدر. او ده بنی سور ظن ایدرم.

راقم - دنیاده بنم سومدیکم آدمی واردر؟ بن که هر کسك حسن توجهنه اشد احتیاجله محتاجم هر کسی سومکه بو جهتله دخی مجبورم.

فلاطون - (راقمه) مستر زیقلاص و مسترس زیقلاص ايله معارفه پیدا ایده لی ایکی آی اولدی. سزك ده بورایه انتسابکز بر آی کچمش اما نصلسه تصادف ایدیه مامشیدی.

راقم - قسمت بو کون ایچون ایمش افندم.

فلاطون - معارفه مز پدر افندی واسطه سیله اولدی. کندیلرینی بندن اول طانیمق شرفنه نائل اولملشر. صکره بنی ده کتوروب مستر مسترس زیقلاص ايله کریمه لرینه تقدیم ایتدیلر!

مسترس - اوت! بو عنایتلرندن طولایی پدر افندی حضرتلرینه نصل تشکر ایده حکمزی بیله مامکده یز.

Felâtun - (vakâr içine tevâzu katmış bir tavırla) O sizin nezaketiniz iktizâsıdır efendim.

Aradan bazı havâyî sözler geçtikten sonra:

Râkım - Beyimiz! Müsâade buyurur musunuz? Biraz da derse bakalım mı?

Felâtun - (hâlâ o mübarek tebessüm dudakları üzerinde teceddüd ederek) Hay hay! Hatta ben de şimdi hanımları imtihan ediyor idim.

Râkım - Nasıl bari epeyce buldunuz mu?

Felâtun - (hâlâ o mübarek tebessümle) Hanımların zekâvet ve dirayetlerine söz ister mi? Fakat birâder ben bu derslerin içinde bazı şeyler görüyorum da bir mana veremiyorum. Ezcümle şu elifbada, bu pe, çe, je harfleri var mı ya? Biz mektepte iken elif, be, te, se, cim, ha, hı, dal, zal, rı, ze, sin, şın diye okuduk. Bunları görmedik. Bunlara ne isim vermeli?

Can - Evet muallim efendi! Felâtun Efendi öyle söyledi. Bizim zihnimiz şaşırdı.

Râkım - Hayır Efendim! Bunda zihin şaşıracak bir şey yok. Felâtun Beyefendi ra'nâ bilirler ama birdenbire zihinlerine gelmedi. Vâkıâ beyim, mektepte biz buyurduğunuz gibi okuduk. Ama bizim okuduğumuz elifba yalnız Arapça içindir. Türkçe için ise ondan fazla birkaç harfe ihtiyacımız vardır. Meselâ “paşa, çavuş, müjde” yazacağımız zaman nasıl yazarız? Elbette bu harflere muhtaç olmaz mıyız?

Meğer Felâtun Bey evvelce bu harfleri görüp de eski elifbada mevcut olmadığını düşündüğü zaman hazır acemi İngilizlere Felâtunluk satmak için muallim bulunan zâtını asla Türkçe bilmediğini ve böyle adamlara müracaat olunur ise kızların

فلاطون - (وقار ایچنه تواضع قاتمش بر طورله) او سزك نزاكتكز اقتضاسیدر افندم.

ارادن بعض هوایی سوزلر کچدکن صکره:

راقم - بمکز! مساعده بیوررمیسکز؟ برارده درسه باقالمی؟

فلاطون (حالا او مبارک تبسم دوداقلری اوزرنده تجدد ایدرک) های های! حتی بن ده شمدی خانملری امتحان ایدیور ایدم.

راقم - نصل باری ایچه بولدیكمی؟

فلاطون - (حالا او مبارک تبسمله) خانملرک ذکاوت و درایتلرینه سوز ایسترمی؟ فقط برادر بن بو درسلرک ایچنده بعض شیلر کوریورم ده بر معنا ویره میورم. از جمله شو الفباده بو پ چ ژ ژحرلری وار می یا؟ بز مکتبه ایکن الف به ته ته جیم حا خی دال ذال ری زه سین شین دیه اوقودق. بولنری کورمدک بولنره نه اسم ویرملی؟

جان - اوت معلم افندی! فلاطون افندی اويله سویلهدی. بزم ذهنمز شاشیردی.

راقم - خیر افندم! بونده ذهن شاشیره جق بر شی یوق. فلاطون بك افندی رعنا بیلورلر اما بردنبره ذهنلرینه کلمدی واقعا بکم تبده بز بیوردیغکز کی اوقودق. اما بزم اوقودیغمز الفبا یالکز عربچه ایچوندر. ترکجه ایچون ایسه اندن فضله بر قاچ حرفه احتیاجمز واردر. مثلاً «پاشا چاوش مژده» یازاجغمز زمان نصل یازارز؟ البته بو حرفله محتاج اولمزمی یز؟

مکر فلاطون بك اولجه بو حرفلری کوروب ده اسکی الفباده موجود اولدیغنی دوشوندیکی زمان حاضر عجمی انکلیزلره فلاطونلقن صاتمق ایچون معلم بولنان ذاتک اصلا ترکجه بیلمدیکی و بویله آدملره مراجعت اولنور ایسه قزلرک

hiçbir şey öğrenemeyeceklerini filânı dermeyânla henüz kim olduğunu bilmediği muallimi bir alâ tezyîf ve istihzâ etmiş imiş. Bu kere işi anlayınca suratına garip bir kırmızılık gelerek:

Felâtun - Evet! Evet! Hakkınız var. Anladım!

Mister - Ben dahi öyle düşünmekteyim. Bizde Türkçe hurûf öğrenmek için bir risâle vardır, onda harfler mevcuttur.

Felâtun - Benim de aklıma geldi efendi. Bir şüphem daha var ama arz etmek için muallim efendi hazretlerinin müsâadelerini isterim.

Râkım - Estağfurullah efendim! Murat hanımların istifadesidir. Şayet taraf-ı âlînizden kâbil-i istifâde bazı vesâyâyâ nâil olur isek istifâde....

Felâtun - Estağfurullah efendim! Hatırıma gelen şu ki biz şu (be) yi görmüş isek de böyle (be be be) be'ler görmemişizdir. Hani ya demek isterim ki efendim böyle dağdağalı şeyler ile hanımların zihni bozulmasa daha alâ olurdu.

Margrit - Öyle ama bu harfleri öğrenmemiş olsak harfleri birbirine nasıl bitiştirebiliriz? İşte pederimin demincek haber verdiği risâle bizim yanıımızdadır. Biz hoca efendinin verdiği dersleri o risâleye muvâfık değil, ondan daha alâ bulmaktayız diye kız risâleyi açıp hurûf-ı mezkûreyi gösterdi ise de, Râkım ona hâcet bırakmayıp bir kalem alarak “Efendim! Faraza -Mustafa- yazacak olsak –mim, sad, tı, fe, ye- diye yazmayız. Bunları mutlaka birbirine rabt ile yazarız” deyince Felâtun bunun dahi farkına varmış ve fakat bu defaki hicâbı, evvelki hicâbını geçmiştir.

Amma yaptınız ha! Artık Felâtun hurûf-ı hecâyı da bilmesin olur mu?

هیچ بر شی اوکرنه میه جکلرینی فلانی درمیانه هنوز کیم اولدیغنی بیلمدیکی
معلمی بر اعلا تزییف و استهزا ایتمش ایمش. بو کره ایشی اکالینجه صورته
غریب بر وار. کله رک:

فلاطون - اوت! اوت! حقکز وار. اکلادم!

مستر - بن دخی اوپله دوشونمکده یم بزده ترکجه حروف اوکرنمک ایچون
بر رساله واردر انده حرفلر موجوددر.

فلاطون - بنم ده عقلمه کلدی. افندی. بر شبهم دها وار اما عرض ایتمک
ایچون معلم افندی حضرتلرینک مساعدلرینی ایسترم.

راقم - استغفر الله افندم! مراد خانملرک استفاده سیدر. شاید طرف عالیکردن
قابل استفاده بعض واصایایه نائل اولور ایسه ک استفاده...

فلاطون - استغفر الله افندم! خاطرمه کلان شوکه بز شو (ب) بی کورمش
ایسه ک ده بویله (ب ب ب) به لر کورمامشیزدر هانیا دیمک ایسترم که افندم
بویله دغدغه لی شیرلریله خانملرک ذهنی بوزولمسه دها اعلا اولوردی.

مارغریت - اوپله اما بو حرفلری اوکرنمالمش اولسه ق حرفلری برپرینه نصل
یتشدیره بیلورز؟ ایشته پدیرمک دمنجک خبر ویردیکی رساله بزم یانمزدهدر
بز خواجه افندینک ویردیکی درسلی او رساله یه موافق دکل اندن دها اعلا
بولقلده یز. دیه قز رساله یی اچوب حروف مذکوره یی کوستردی ایسه ده راقم
اکا حاجت براقمیوب بر قلم آله رق « افندم »! فرضاً - مصطفی - یازاجق
اولسه ق - ص ط ف ی - دیه یازمیز. بونلری مطلقا برپرینه ربط ايله یازارز «
دینجه فلاطون بونک دخی فرقنه وارمش و فقط بو دفعه که حجایی اولکی
حجایی کچمشدر.

اما یاپدیکز ها! ارتق فلاطون حروف هجایی ده بیلمسون اولورمی؟

Bilmiyor değil idi. Fakat hani ya bazı adamlar vardır ki kendi bildikleri şeyleri nasıl öğrenmiş olduklarını bilmezler. Bâ-husûs ki memleketimizde bilenlerin en çoğu bildiklerini nasıl öğrenmiş olduklarını bilmezler. İşte Felâtun Bey dahi bildiği şeyi nasıl öğrenmiş olduğunu bilmeyenlerden idi. Pek taaccüb etmeyiniz. Biz bir efendi gördük ki gerçekten kâtip ve hüsn-i hat sahibi iken, divânî kırmaları olarak cümlesi bir yerde ve birbirine mülâsık sûrette yazdığı “bulunduğundan” kelimesinin o hey’et-i müttehida meyânında her tarafını irâe ve tariften aciz kaldı!

Felâtun Bey dûçâr olduğu mahcubiyet üzerine daha ziyâde ârâm edemeyip biraz sonra kalktı gitti. Râkım ise bey gittikten sonra ne fazlı ne de cehli hakkında bir harf söylemeyip yalnız kendi işiyle meşgul olmuş idi. Fakat akşamüzeri gider iken kızlar ve pederi ve vâlidesi hazır olduğu hâlde “Efendim böyle haftada bir ders hanımlar için az ve bana ettiğiniz lütfu ise hizmetime nispetle çok görüyorum. Rica ederim dersleri haftada iki defaya iblâğ etmeye müsâade buyurunuz” demiş ve bu ricası maa’l-memnûniye kabul olunmuş idi.

Bir ay müddet zarfında Râkım Efendi’nin Mister Ziklas hanesine peydâ eylediği hususiyetin derecesini sorar mısınız? O kadar ki, mumai-leyh familya meyanında yalnız hoca sıfatıyla kabul edilmez idi. Belki familya dostu ehl-i ırz, edip, mahcup, âlim, kâmil bir zat olmak üzere kabul edilip hakkında ona göre riâyet edilir idi.

O akşam Râkım hanesine biraz erkence geldi ve hanesinde fevkalade bir şey gördü. Gördüğü fevkalade şey ise Canan’ın orada bulunmaması idi.

Râkım - Dadı! Canan nerede?

بيلمیور دکل ایدی. فقط هانیا بعض آدمیر واردر که کندی بیلدکلی شیلری نصل اوکرتمش اولدقلرینی بیلملر. باخصوص که مملکتمزده بیلنلریک اک چوغی بیلدکلیرینی نصل اوکرتمش اولدقلرینی بیلملر. ایشته فلاطون بك دخی بیلدیکی شیئی نصل اوکرتمش اولدیغی بیلیمانلردن ایدی. پک تعجب ایتمیگز. بز بر افندی کوردک که کرچکدن کاتب و حسن خط صاحبی ایکن دیوانی قرمسی اوله رق جمله سی بر یرده و بریرینه ملاصق صورتده یازدیغی « بولندیغندن » کلمه سنک او هیئت متحده میاننده هر طرفی ارائه و تعریفدن عاجز قالدی !

فلاطون بك دوچار اولدیغی محجوبیت اوزرینه دها زیاده آرام ایلده میوب براز صکره قالقدی کیتدی. راقم ایسه بك کیتدکدن صکره نه فضلی نه ده جهلی حقنده بر حرف سوله میوب یالکز کندی ایشیه مشغول اولمشیدی. فقط اقشام اوزری کیدر ایکن قزلر و پدری و والده سی حاضر اولدیغی حالده « افندم بویله هفته ده بر درس خاتملر ایچون آز و بکا ایتدیکز لطفی ایسه خدمتمه نسبتله چوق کوریورم. رجا ایدرم درسلی هفته ده ایکی دفعه یه ابلاغ ایتکه مساعده بیورکز » دیمش و بو رجاسی مع الممنونیه قبول اولنمشیدی.

بر آی مدت ظرفنده راقم افندینک مستر زیقلاص خانه سنده پیدا ایلدیکی خصوصیتک درجه سنی صورارمیسکز؟ او قدر که مومی الیه فاملیا میاننده یالکز خواجه صفتیه قبول ایدلر ایدی. بلکه فاملیا دوستی اهل عرض ادیب محجوب عالم کامل بر ذات اولق اوزره قبول ایدیلوب حقنده اکا کوره رعایت ایدیلور ایدی.

او اقشام راقم خانه سنه براز ارکنجه کلدی و خانه سنده فوق العاده بر شی کوردی. کوردیکی فوق العاده شی ایسه جانانک اوراده بولنمامسی ایدی.

راقم - دادی ! جانان نره ده؟

Fedâyi - Buradadır beyim!

Râkım - Buranın neresinde? İşte evimiz üç oda bir sofadan ibaret. Her yere baktım yok.

Fedâyi - (biraz bozularak) Buradadır beyim. Şimdi gelir.

Râkım - Canım neredeyse söyle. Söylenmeyecek bir yerdeyse onu da söyle. Benden saklı bir işiniz var diye mi itikâd edeyim?

Fedâyi - Vallahi beyim biz bu işi senden saklı görmeye karar vermiş idik ama hata etmişiz.

Râkım - (telaşla) Ne oldu canım?

Fedâyi - Bir şey olduğu yok. Komşumuz.... Beyefendi cariyeleri için piyano öğretmek üzere bir madama tayin etmiş. Biz de heves ettik. Sana söylemiş olsak şayet ruhsat vermezsin diye korktuk da....

Râkım - (biraz tehevvürle) Evet dadıcığım! Ruhsat vermez idim. Hâlâ da ruhsatım yoktur. Canan piyano öğrenmek hevesine düşmüş ise hiçbir arzumuzun husûlüne mümânaat göstermeyen Cenâb-ı Hak bu arzunun husûlünü dahi teshîl eder. Sana fikrimi doğrudan doğruya söyleyeyim mi? Sen yanında olmadıktan sonra Canan'ın sokak kapısından dışarı çıktığına razı değilim. Sen yanında olduktan sonra nereye ister isen al götür. Dünyanın hâli acayıptır. Sonra kıza verdiğimiz terbiyeyi kabul ettiremez isek yazık etmiş oluruz.

Bî-çâre Râkım bu sözleri öyle bir tavr-ı edîbâne ile söyledi ki dadısına anlattırmak istediği fikri Fedâyi maa-ziyâdetin anladı. Aradan yarım saat kadar zaman mürûrundan sonra Canan dahi geldi. Beyi eve gelmiş

فدایی - بوراده در بکم !

راقم - بورانك نره سنده ؟ ايشته اومز اوچ اوطه بر صفه دن عبارت. هر يره باقدم يوق.

فدایی - (براز بوزوله رق) بوراده در بکم. شمدی کلور.

راقم - جانم نره ده ايسه سويله. سويلنميه جك بر یرده ايسه انی ده سويله. بندن صاقلی بر ايشكز وار ديه می اعتقاد ایده یم ؟

فدایی - و الله بکم بز بو ایشی سندن صاقلی کورمکه قرار ویرمش ایدك اما خطا ایتمشز.

راقم - (تلاشله) نه اولدی جانم ؟

فدایی - بر شی اولدیغی يوق. قومشومز بك افندی جاریه لری ایچون پیانو اوكرنك اوزره بر مادامه تعیین ایتمش. بز ده هوس ایتدك سكا سويله مش اولسه ك شاید رخصت ویرمزشك ديه قورقدق ده.....

راقم - (براز تهورله) اوت دادیجغم ! رخصت ویرمز ایدم. حالا ده رخصتم یوقدر. جانان پیانو اوكرنك هوسنه دوشمش ايسه هیچ بر آرزومزك حصولنه ممانعت کوسترمیان جناب حق بو ارزونك حصولنی دخی تسهیل ایدر. سكا فکرمی طوغریدن طوغری یه سويله یممی؟ سن یاننده اولدقدن صکره جانانك سوراق قپوسندن طیشاری چیقدیغنه راضی دکلم. سن یاننده اولدقدن صکره نره یه ایستر ايسه ك آل کوتور. دنیانك حالی عجایدر. صکره قره ویدیکمز تریه یی قبول ایتدیره مز ايسه ك یازیق ایتمش اولورز.

بیچاره راقم بو سوزلری اوپله بر طور ادیبانه ايله سويله دی که دادیسنه اکلاتدیرمق ایچون ایسته دیکی فکری فدایی مع زیاده اکلادی. ارادن یارم ساعت قدر زمان مرورندن صکره جانان دخی کلدی. بکی اوه کلمش

bulunca huzuruna çıktı. Ama haşyetinden titreyerek çıktı. Yani Râkım bir sert söz söyleyecek olsa kıza âdeta bir fenalık geleceğini hâlimden anlamış idi. Binaenaleyh:

Râkım - Gel bakayım Canan. Gel korkma yavrum. İşte ben dadıma tenbih ettim. Bundan sonra nereye gitmek ister iseniz dadımla beraber gitmeye mezûnsunuz. Fakat dadım olmayınca kapıdan dışarıya çıkmaya rızam yoktur. Sen piyanoya mı heves ettin kuzum? Ben sana piyano alırım. Ben de buraya senin için muallime celb edebilirim.

Zavallı kızcağız efendisi kendisini tekdîr etmedikten başka piyano alacağını dahi vaad eylediğini işitince sevincinden efendinin boynuna sarılacağı geldi. Bu inâyete teşekkür edecek oldu. Lâkin Türkçeyi daha lâayıkıyla becerememekte olduğundan söyleyeceği söz dahi ağzında kaldı.

Bundan sonra artık Râkım'da bir piyano ile bir de piyanocu arzuları baş gösterdi. Her akşam hanesine gelip de Canan'ın yüzünü görünce güya kızın çehresi "Hani ya vaadin?" diye sual ediyormuş zannederek mahzun olur idi. O aralık nakd-i mevcûdu yirmi beş otuz lira verip de bir piyano almaya müsait değil idi ise de bu uğurda bir borca girmeyi göze aldırarak Râkım için işten bile değil idi. Fakat asıl mesele usta kaziyesi idi ki, ayda dört beş lira usta ücreti vermek Râkım için güç idi.

Bir gün Râkım yine Beyoğlu'nda Matio Ancel nam bir Fransız dostunun hanesinde bulundu. Salonda bulunan dört beş kadın piyano çalarlar idi ki bunların birkaçı dahi Matio'nun zevce ve hemşire gibi akrabası idi. Râkım'ı herkes sevdiği misilli bu familya dahi pek sevdiğinden o gün orada huzuru, huzzâr için başkaca bir memnuniyeti mûcib oldu. Hatta Râkım tarafından bi'l-vekâle

بولنجه حضورينه چيقدی اما حشيتندن تتره يهرك چيقدی يعنی راقم بر سرد سوز سويليه جك اولسه قزه عاداتا بر فنالق كله جكنی حالندن اكلامشیدی. بناء عليه :

راقم - كل باقاييم جانان. كل قورقمه ياورم. ايشته بن داديمه تنبيه ايتدم. بوندن صكره نره يه كيتمك ايستر ايسه كز دادمله برابر كتمكه مأذونسكز. فقط دادم اولمينجه قپودن طيشاريه چيقمغه رضام يوقدر. سن پيانويه می هوس ايتدك قوزوم ؟ بن سكا پيانو الورم. بن ده بورايه سنك ايچون معلمه جلب ايله بيلورم.

زواللی قزغز افنديسی كنديسنی تكدير ايتمدكدن بشقه پيانو اله جغنی دخی وعد ايلديكنی ايشيدنجه سونچدن افندينك بويننه صاريله جغی كلدی. بو عنايته تشكر ايدە جك اولدی. لكن تركجه يي دها لايقيهله بجره مامكهده اولديغدن سويليه جكي سوز دخی اغزنده قالدی.

بوندن صكره ارتق راقمده بر پيانو ايله بر ده پيانوجی آرزولری باش كوستردی. هر اقسام خانه سنه كلوب ده جانانك يوزینی كورنجه كويا قزك چهره سی » هانيا وعدك ؟ « ديه سؤال ايدييورمش ظن ايدرك محزون اولور ایدی. او ارالق نقد موجودی يكرمی بش اوتوز ليرا ويروب ده بر پيانو المغه مساعد دكل ايديسه ده بو اوغورده بر بورجه كيرمکی كوزه الديرمق راقم ايچون ايشدن بييله دكل ایدی. فقط اصل مسئله اوسته قضيه سی ایدی كه آيده درت بش ليرا اوسته اجرتی ويرمك راقم ايچون كوچ ایدی.

بركون راقم ينه بك اوغلنده ماتؤ آنجل نام بر فرانسز دوستنك خانه سنده بولندی. سالونده بولنان درت بش قادین پيانو چالارلر ایدی كه بونلرك برقچی دخی ماتؤنك زوجه و همشيره كبی اقرباسی ایدی. راقمی هر كس سوديكي مثللو بو فاميليا دخی پك سوديكندن او كون اوراده حضوری حضار ايچون بشقه ججه بر مهنويتی موجب اولدی. حتی راقم طرفندن بالوكاله

edilen rica üzerine bir esmer ve güzel madam piyano başına geçip “O dö-külen kumral saç” ile “Hüsnünde var iken” gibi birkaç alaturka havalar dahi çalmış idi. Huzzâr bu havaların Râkım’ı memnun edeceğini hesap eyledikleri hâlde bilakis gam-nâk eylediğini görerek taaccüb eylediler. O kadar ki sebebini sormaya dahi mecbur oldular. Râkım “Adam bende olan çocuklukları bilmez misiniz?” diye müdâfaa göstermek istedi ise de kimisi Râkım’ın bir aşk ateşiyle sûz-nâk olduğuna kimisi başka bir şeye haml eylediğinden Râkım “Hayır efendim hayır! gönlüm vâkıâ pek hassastır. Ancak henüz bir kayıtlı mukayyed olmayıp hürr-i mutlaktır. İşin içinde başka iş var. Bir cariyem vardır ki piyano çalmayı merak ederek... Bey’in hanesine gelen bir muallimeden sâir cariyelerle beraber ders almaya gider imiş. Henüz acemi, henüz âlemde bir şey değil. Âlemin var olduğunu da bilmeyen bir kızı öyle her yere göndermek merakıma elvermediğinden men eyledim. Kendisine piyano alacağımı da vaad ettim ise de aklıma yine o geldi de” diye beyân-ı hâl eyledi. Derken mahûd esmer madam kıyâm ederek “Evet efendim! Siz benim en müstaid şâkirdimi elimden aldınız. Ben öteki aşüftelere bir şey öğretemiyorum. Beş hafta oldu ki o kızı dersinden men ettiniz. Şimdiye kadar daha ileriye gider idi” deyince, Râkım bu tesadüfe taaccüb ederek:

Râkım - Demek oluyor ki muallimesi siz idiniz madam.

Madam - Evet efendim, o şerefle müşerref idim.

Râkım - Estağfurullah! Fakat....

Madam - Yok! Kızı ahlâkı için men eylediniz ise mazûrsunuz. Zîrâ refikleri pek şeytan şeyler idi.

Matio - Güzel ama şimdi bunun çaresi?

ایدیلان رجا اوزرینه بر اسمر و کوزل مادام پیانو باشنه کچوب « او دوکولن قومرال صاچ » ايله « حسننده وار ایکن » کبی بر قاچ الاتورقه هوالر دخی چالمشیدی. حضار بو هوالرک راقمی ممنون ایده جکنی حساب ایلدکلری حالدیه بالعکس غمناک ایلدیکنی کوره رک تعجب ایلدیلر. اول قدرکه سبینی صورمغه دخی مجبور اولدیلر. راقم « آدم بنده اولان چوجقلقلری بیلزمیسکز؟ » دیه مدافعه کوسترمک ایسته دی ایسه ده کیمیمی راقمک بر عشق آتشیله سوز ناک اولدیغنه کیمیمی بشقه بر شیئه حمل ایلدیکندن راقم « خیر افندم خیر ! کوکلم واقعا پک حساسدر. انحق هنوز بر قیدله مقید اولیوب حر مطلقدر. ایشک ایچنده بشقه ایش وار. بر جاریهم واردرکه پیانو چالغی مراق ایدرک بکک خانه سنه کلان بر معلمه دن سائر جاریه لرله برابر درس المغه کیدر ایمش. هنوز عجمی هنوز عالمده بر شی دکل عالمک وار اولدیغنی ده بیلیمان بر قزی اويله هر یره کوندرمک مراقه الویرمدیکندن منع ایلدم. کنديسنه پیانو الهجغمی ده وعد ایتدم ایسه ده شمدی عقلمه ینه او کلدی ده..... » دیه بیان حال ایلدی. دیرکن معهود اسمر مادام قیام ایدرک « اوت افندم ! سز بنم اک مستعد شاگردیمی المدن الدیکز. بن اوته کی آشفته لره برشی اوکرتهمیورم بش هفته اولدی که او قزی درسندن منع ایتدیکز شمدی یه قدر ده ایلرویه کیدر ایدی » دینجه راقم بو تصادفه تعجب ایدرک:

راقم - دیمک اولیور که معلمه سی سز ایدیکز مادام ؟

مادام - اوت افندم او شرفله مشرف ایدم.

راقم - استغفر الله ! فقط.....

مادام - یوق ! قزی اخلاقی ایچون منع ایلدیکز ایسه معذورسکز. زیرا رفیققلری پک شیطان شیرل ایدی.

ماتؤ - کوزل اما شمدی بونک چاره سی؟

Râkım - Vallahi efendim çaresi madama bizim kız için rica etmektir ama.....

Matio - Evet! İşte o aması fena.... Ben de bilirim ki fena.... Zira bizim baba Râkım öyle bir liraya filana muallime getirtemez ki!

Esmer madam - Bâ-husûs ki ben Râkım Efendi'ye bir liraya da gitmem! Daha çok bir şey için gitmek isterim.

Huzzârın cümlesi - Nedir bakalım o çok şey?

Esmer madam - Büyüktür efendim büyük. Râkım Efendi'nin dostluğu! Eğer beni dostluğu ile tediye eder ise her hafta... Bey'den çıkınca onun cariyesine dahi giderim.

Râkım - (Azîm bir teşekkürle) Demek oluyor ki bizi iki başlı ihyâ edeceksiniz efendim.

Esmer madam - İşte benim pazarlığım budur! İşinize gelir ise....

Esmer madamın adı Yozefino'dur. Madam Yozefino Râkım hakkında bu lütfu vaad etmesi üzerine yalnız Râkım'ı değil, bütün cemiyet halkını memnun eylemiş idi.

Yozefino - Bak yalnız bir şey var ki o olmaz ise olmaz. Bir alâ piyano isterim. Öyle olur olmaz piyanoya ben parmaklarımı dokunduramam. Lâakal sekiz yüz frangı gözden çıkarmalı.

Huzzâr - Öyle ya!

Râkım - Olur olmaz piyanoya parmak dokundurmanızı ben dahi tecvîz etmem. Lâkin piyanoyu intihâb edebilmekte acizim. Hangi piyanoyu beğenmiş iseniz emrediniz şimdi alayım.

Yozefino - Buradan çıkınca beraber gideriz.

راقم - و الله افندم چاره سی مادامه بزم قز ایچون رجا ایتمکدر اما.....

ماتؤ - اوت ! ایشته او اماسی فنا..... بن ده بیلورم که فنا.... زیرا بزم بابا راقم اوילה بر لیرایه فلانه معلمه کتورته مز که !

اسمر مادام - باخصوص که بن راقم افندی یه بر لیرایه ده کیتمم ! دها چوق بر شی ایچون کیتمک ایسترم. حضارک جمله سی - نه در باقالم او چوق شی ?

اسمر مادام - بیوکدر افندم بیوک. راقم افندینک دوستلغی. اگر بنی دوستلغی ايله تأدیه ایدرایسه هر هفته... بکدن چیقنجه انک جاریه سنه دخی کیدرم.

راقم - (عظیم بر تشکرله) دیمک اولیورکه بزى ایکی باشلی احیا ايله جکسکز افندم.

اسمر مادام - ایشته بنم بازارلغم بودر ! ایشیکزه کلورسه.....

اسمر مادامک آدی یوزفینودر. مادام یوزفینو راقم حقنده بولطفی وعد ایتمی اوزرینه یالکز راقمی دکل بتون جمعیت خلقتی ممنون ایلمشیدی.

یوزفینو - باق یالکز بر شی وارکه او اولمز ایسه اولمز. بر اعلا پیانو ایسترم. اويله اولور اولمز پیانویه بن پارمقلمی طوقندیره مم. لا اقل سکیز یوز فرانغی کوزدن چیقارملی.

حضرار - اويله یا !

راقم - اولور اولمز پیانویه پارمق طوقندیرمکزی بن دخی تجویز ایتمم. لکن پیانویی انتخاب ايله بیلیمکده عاجزم. هانکی پیانویی بکنمش ایسه کز امر ایدیکز شمدی الهیم.

یوزفینو - بورادن چیقنجه برابر کیدرز.

Râkım Yozefino'nun bu lütfuna dahi teşekkür eylemiş idi. Vâkıâ Yozefino şu mürüvveti Râkım'dan ziyâde Canan'ın hatırı için dirîğ etmediğini dahi dermeyân eylemiş idi ise de biz meselenin asıl iç yüzünü biliyoruz. O Bey'in cariyeleri pek havayî-meşrep şeyler olduğundan hiçbir şey öğrenemezler idi. Canan ise kendisine bir kere gösterilen meşki derhal ahz eylediğinden ileride ... Bey cariyelerinin hiçbir şey tahsîl edemediklerini dava edecek olur ise Yozefino "İşte filân kızcağıza dahi onlara verdiğim dersi verdim, o pek alâ öğrendi, bunlar ise himmet etmedikleri için öğrenemediler" demek için işi bu sûrete dökmüş idi. Nemize lâzım? Râkım'ın ihtiyacı bir muallimeye idi. İstedüğinden alâsını hem de bedava olarak buldu.

Matio'nun hanesinden çıktıktan sonra gittiler. Kulekapısı'nda bir müzikacı dükkânına girip Yozefino'nun intihâb eylediği gayet alâ bir piyanoyu yedi yüz franga mübâyaa eylediler. Râkım dört yüz frangını peşin verdi. Küsuru için dahi yine Yozefino'nun tavsiyesi üzerine bir ay mühlet alıp piyanoyu sırik hamalına yüklettiği gibi hanesine aşırıldı.

Vay Canan'daki sevinç! Kız çıldıracak be! Öteki odada dadısının boyuna sarılmış yüzünü gözünü öper! Bu hâli Râkım dahi gördü. Canım ne kadar da mütehassis ya? Kızın bu kadar sevinci dahi Râkım'ın hissiyatını gıcıklayıp gözleri yaşla dolmakla beraber bu eltâf ve inâyâtın mevridi bulunan Cenâb-ı Vâhibü'l-Atâyâ tarafına kalben teveccüh ederek bir bî-çâre kızcağızı bu kadar sevindirmiş olduğu için arz-ı teşekkür eyledi.

Üç odadan ibaret bulunan haneyi üç nefer sekenesi beynlerinde taksîm ederek bir de misafir kabul edecek yer olmak üzere salonlarını döşemişler idi. Madem sözü bu kadar açtık. Geliniz şu hanenin dâhiline bir göz gezdirelim:

راقم یوزفینونك بو لطفنه دخی تشكر ایلیمشیدی. واقعا یوزفینو شو مره تی راقمدن زیاده جانانك خاطری ایچون دریغ ایتمدیکنی دخی درمیان ایلیمش ایدیه ده بز مسئله نك اصل ایچ یوزینی بیلورز. او بكك جاریه لری پك هوایی مشرب شیر اولدیغندن هیچ بر شی اوكرنه مزملر ایدی. جانان ایه کندیسنه بر کره کوستریلان مشقی درحال اخذ ایلدیکندن ایلروده... بك جاریه لرینك هیچ برشی تحصیل ایده مدکلرینی دعوا ایده جك اولور ایه یوزفینو «ایشته فلان قزغزه دخی انلره ویردیکم درسی ویردم او پك اعلا اوکرندی بولنر ایه همت ایتمدکلری ایچون اوکرنه مدیلر» دیمك ایچون ایشی بو صورته دوکمشیدی. نه مزه لازم؟ راقمك احتیاجی بر معلمه یه ایدی. ایستدیکندن اعلاسنی هم ده باد هوا اوله رق بولدی.

ماتؤنك خانه سندن چیقدقن صکره کیتدیلر. قولو قپوسنده بر موزیقه جی دکاننه کیروب یوزفینونك انتخاب ایلدیکی غایت اعلا بر پیانوی یدییوز فرانغه مبايعه ایلدیلر. راقم دورتیوز فرانگی پشین ویردی. قصوری ایچون دخی ینه یوزفینونك توصیه سی اوزرینه بر آی مهلت آلوب پیانوی صریق حمالنه یوکلندیکی کبی خانه سنه آشیردی.

وای جانانده کی سونج! قز چیلدیره جق به! اوته کی اوطه ده دادینك بوینه صاریلیمش یوزینی کوزینی اویر! بو حالی راقم دخی کوردی. جانم نه قدر ده متحسس یا؟ قزك بو قدر سونجی دخی راقمك حسیاتنی غجقلا یوب کوزلری یاشله طولمقله برابر بو الطاف و عنایاتك موردی بولنان جناب واهب العطایا طرفنه قلباً توجه ایده رك بر بیچاره قزغزی بو قدر سویندیریمش اولدیغی ایچون عرض تشكر ایلدی.

اوچ اوطه دن عبارت بولنان خانه یی اوچ نفر سکنه سی بینلرنده تقسیم ایدرك بر ده مسافر قبول ایده جك یر اولمق اوزره صالونلرینی دوشه مشلر ایدی. مادام سوزی بو قدر آچدق. کلیکز شو خانه نك داخلنه بر کوز کزدیره لم:

Evceğiz bir katlı idi. Zeminde matbah, kiler, odunluk ve ev altı olup nerdübânden çıkıldıkta ufak bir gezintiye varılır ve karşı gelen camlı kapı açılınca salona girilir idi. Eski hâlinde iken üç odanın üç kapısıyla bir de helâ kapısı salona açılır idi ise de muahharen gördüğü tamir esnasında Râkım birisi nerdübânın karşısına ve ikisi dahi sağ tarafa isabet eden oda kapılarının önüne bir buçuk arşın mesafeden bir bağdâdî duvar çektirip şu sûretle kapılar bir koridorun içinde kalmışlar idi. Helâ ise karşıya gelen odanın sol cihetinde kalır ve bu hâlde gerek odalara ve gerek helâya yol veren koridorun yalnız bir kapısı sağ cihetten tamam salonun ortasına açılır idi. Salonun sağ ciheti dediğimiz taraf sokak üzeri tarafıdır ki bu vaziyet iktizâsınca odalar ziyasını sokak tarafından alırlar idi. Salonun ise sol cihete üç penceresi olup bunların vasatta bulunanı onun mukâbilinde kalan kapıya mütenâsib olmak için “yarık pencere” denilen camlı kapı gibi bir şey olup yanı başlarında bulunan diğer ikisi dahi âdeti birer pencere idi. Bu pencerelerin açıldığı taraf dört yüz arşın kadar ufak bir bahçe olup zemini sokak zemininden yüksecek olmakla salonun camlı kapısından üç ayak bir nerdübânla bahçeye inilebilir idi.

Hanenin şekil ve taksîmâtını anladınız ya? Şimdi bunun içini güzelce boyayınız, kâğıtlayınız, yerlere alâ kilimler döşeyiniz, salonun içine yarım takım kanepe ve bir ayna ve bir konsol koyunuz. Aynanın iki tarafına iki güzel resim dahi asınız. İşte Râkım’ın salonunu teşkil etmiş olursunuz. Hele nerdübân yanındaki camlı kapıya karşı duvara piyano dahi konulduktan sonra o mini mini salon ne kadar güzel olur?

اوجكز برقاتلى ایدی. زمينده مطبخ كيلار اودونلق واولتى اولوب نردباندن چيقلدقده اوفاق بر كزنتى يه واريلور و قارشو كلان جاملى قاچو آچيلنجه سالونه كيрилور ایدی. اسكى حالنده ايكن اوچ اوطه نك اوچ قپوسيله برده خلا قپوسى سالونه آچيلور ايديسه ده مؤخرأ كوردىكى تعمير ائناسنده راقم بريسى نردبانك قارشوسنه و ايكيسى دخى صاغ طرفه اصابت ايدن اوطه قپولرينك اوكنه بر بجق آرشون مسافه دن بر بغدادى ديوار چكديروب شو صورتله قپولر بر قوريدورك ايچنده قالمشلا ایدی. خلا ايسه قارشويه كلان اوطه نك صول جهتنده قالور و بو حالده كرك اوطه لره و كرك خلايه يول ويرن قوريدورك يالكز بر قپوسى صاغ جهتدن تمام سالونك اورته سنه آچيلور ایدی. سالونك صاغ جهتى ديدىكمز طرف سوقاق اوزرى طرفيدر كه بو وضعت اقتضاسنجه اوطه لر ضياسنى سوقاق طرفندن الورلر ایدی. سالونك ايسه صول جهته اوچ پنجره سى اولوب بونلرك وسطده بولنانى انك مقابلنده قالان قپويه متناسب اولمق ايچون « يريق پنجره » دنيلان جاملى قپو كه برشى اولوب يانى باشلرنده بولنان ديكرا ايكيسى دخى عادتاً برر پنجره ایدی. بو پنجره لرك آچيلديغى طرف دورتيوز آرشون قدر اوفاجق بر باغچه اولوب زمينى سوقاق زمينندن يوكسه جك اولمغله سالونك جاملى قپوسندن اوچ آياق بر نردبانله باغچه يه اينله بيلور ایدی.

خانه نك شكل و تقسيماتنى اكلا ديكز يا ؟ شمدى بونك اجنى كوزله بويايكز كاغده ليكز يرله اعلا كليملر دوشه يكز سالونك ايچنه يارم طاقم قنابه و بر آينه و بر قونصول قويكز. آينه نك ايكى ايكى طرفنه ايكى كوزل رسم دخى آصكر ايشته راقمك سالونى تشكيل ايتمش اولورسكز. هله نردبان ياننده كى چاملى قپويه قارشو ديواره پيانو دخى قونولقدن صكره او مينى مينى سالون نه قدر كوزل اولور ؟

Râkım'ın odası sağ cihetinden en başta bulunan odadır. Kapısından girer iseniz bittabî karşınıza pencereler isabet eder. Odanın sağ tarafı kütüphanedir. Sol tarafında Râkım'ın karyolası görülür. Kapıdan girildiği zaman iki tarafında kalan boşlukta dahi birer dolap vardır ki içinde antikaya ve tuhaf şeylere dair birçok hırdavat doludur.

Bu odanın yanındaki oda Canan'a tahsîs edilmiş. Vâkıâ Canan'ın kendisine kapı bir komşu olmamasını Râkım emel etmiş idi ise de, bu odanın yükü olmadığından dadı burada rahat edemeyeceğini dermeyân ederek orasını mutlaka Canan'a tayin eylemiş idi. Odaya girildiği zaman yine sol tarafında bir karyola, sağ tarafında ufak bir konsol üzerinde bir güzel ayna, yanında iki çiçeklik, kapı semtinde bir tuvalet takımı! Pencereler semtinde dahi bir küçük masa üzerinde dikiş filân edevâtı görülür idi.

Bu aralık şunu da ihtâr edelim ki, Râkım'ın topu bir tuvalet takımı olup o dahi Canan'ın odasında bulunduğundan sabahları tuvaletini orada icrâ eder idi.

Öteki dıl' üzerinde dadının odasına gelince: Bu odanın penceresi olmayıp koridorun oradaki müntehâsında bulunan bir pencerenin bahçeden aldığı ziyâ ile Fedâyi'nin odası dahi yarım yamalak ziyâlanır idi. Bu oda eski zaman odaları gibi yüklü dolaplı bir şey olup Dadı Kalfa karyolada yatmadığından alaturka yatak takımı yükünde durur idi. Hâlbuki hanenin sandık odası dahi bu oda idi. Gerek Râkım'ın, gerek Canan'ın sandıkları dahi yük altında bulunan mahall-i mahsûslarında bulunur idi.

Yozefino derslerini perşembe günlerine tahsîs etmiş olduğundan ilk defaki perşembe günü Râkım Efendi dahi hanesinde bulunup saat on üzerleri madam geldi çattı. Canan gelen hocanın kendi hocası olduğunu görünce

راقمك اوپهسی صاغ جهتندن اك باشده بولنان اوپهدر. قپوسندن كیرر ايسه كز بالطبع قارشوكزه پنجره لر اصابت ايدر. اوپه نك صاغ طرفی كتبخانهدر. صول طرفنده راقمك قاریولهسی كوریلور. قپودن كیرلدیكى زمان ایكى طرفنده قالان بوشلقده دخی برر طولاب واردر كه ایچنده عنتیقهیه و تحف شیلره دائر بر چوق خردوات طولیدر.

بو اوپه نك یاننده کی اوپه جانانه تخصیص ایدلش. واقعا جانانك كنديسنه قپو بر قومشو اولماسنی راقم امل ایتمش ایدیسهده بو اوپه نك یوکی اولدیغندن دادی بوراده راحت ایدمیهجكنی درمیان ایلهر ك اوراسنی مطلقا جانانه تعین ایلمشیدی. اوپهیه كیرلدکی زمان ینه صول طرفنده بر قاریوله صاغ طرفنده اوفاق بر قونصول اوزرنده بر كوزل آینه یاننده ایكى چیچكلك قپو سمتنده بر توالت طاقمی ! پنجره لر سمتنده دخی بر كوچك ماصه و اوزرنده ديكیش فلان ادواتی كوریلو ایدی.

بو اراق شونی ده اخطار ایلهم كه راقمك طوبی بر توالت طاقمی اولوب او دخی جانانك اوپه سنده بولندیغندن صباحلری توالتنی اوراده اجرا ايدر ایدی.

اوپه کی ضلع اوزرنده دادینك اوپه سنه كلنجه : بو اوپه نك پنجرهسی اولموب قوریدورك اوراده کی منتها سنده بولنان بر پنجره نك باغچه دن الدیغی ضیا ايله فدایینك اوپهسی دخی یارم یمالاق ضیالنور ایدی. بو اوپه اسکی زمان اوپه لری کی یوکی طولابلی برشی اولوب دادی قالفه قاریولهده یاتمدیغندن الاتورقه یتاق طاقمی یوكنده طورر ایدی. حالبوكه خانه نك صندوق اوپهسی دخی بو اوپه ایدی. كرك راقمك كرك جانانك صندوقلری دخی یوك التنده بولنان محل مخصوصلرنده بولنور ایدی.

یوزفینو درس لرینی پنجشنبه كونلرینه تخصیص ایتمش اولدیغندن ایلک دفعه کی پنجشنبه كونی راقم افندی دخی خانه سنده بولنوب ساعت اون اوزرلری مادام كلدی چاتدی. جانان كلان خواجه نك كندی خواجهسی اولدیغنی كورنجه

madamı kucaklayıp yarı Çerkezce yarı Türkçe bir yolda beyân-ı memnûniyyet eylemiş ise de, Yozefino bir kelime Türkçe anlamadığından o dahi kızı kucaklayıp öperek Râkım'a "Mösyö Râkım! Şu çocuğun lisânını anlamam ya! Fakat bunun gözleri ve hâl ü tavrı ne demek istediğini bana pek alâ anlatıyor" dedi. Râkım Yozefino'nun Canan hakkında gösterdiği muhabbete dahi memnun ve müteşekkir olup bu bî-çâre kızcağızı şâkirdliğe değil, kızkarındaşlığa kabul etmesini dahi tavsiye eyledi.

Yozefino, Râkım'ın salonunu pek güzel buldu. Hele salondan bahçeye nazar edip tımar ve terbiyesi pek yolunda olduğunu görünce daha ziyâde memnun olup:

Yozefino - Mösyö Râkım! Evinizi pek beğendim. Ne tabiat sahibi imişsiniz! Vallahi kutu gibi bir saloncuk. Lâkin odalarınızı da görmek isterim.

Râkım - Madam! Bundan başka yerlerimiz yalnız yatak odalarından ibarettir.

Yozefino - Çocuk olmayınız da! Biz dost olacak değil miyiz? Yatak odaları olsun göreceğim. Serbest adamlarda bu mülâhazaya şaşılır.

Bu lakırdı üzerine Râkım odaları dahi Madam Yozefino'ya gösterdi. Canan'ın istidâd-ı tabiyyesini artık uzun uzadıya tarif lâzım mı ya? Yozefino odaları tertemiz bir hâlde buldu. Her şey yerinde, her şey intizâmında. O kadar memnun oldu ki böyle bir haneye, böyle bir cariyeye mâlik olmak saadet idiğini bin defa tekrar eyledi. Râkım dadısı bulunan Fedâyî'yi dahi takdim ve vâlidesi makamında olduğunu tefhîm edince Yozefino onun dahi iltifatlarına müstağrak oldu.

Bugün Canan'ın Râkım Efendi hanesine vürûdunun üçüncü ayı olup bâ-husûs Yozefino bir aydan beri Canan'ı görmemiş olduğuna ve bu müddet zarfında Canan'ın tımar ve tezyîinde devam edilerek kıza renk ve semen gelmiş ve hüsnü artmış

مادامی قوجاقلا یوب یاری چرکسجه یاری ترکجه بر یولده بیان ممنونیت ایلیمش ایسه ده یوزفینو بر کلمه ترکجه اکلامدیغندن او دخی قزی قوجاقلا یوب اوپهرك راقمه « موسیو راقم ! شو چوجغك لسانی اکلامم یا ! فقط بونك كوزلری و حال و طوری نه دیمك ایسته دیکنی بكا پك اعلا اکلاتیور » دیدی. راقم یوزفینونك جانان حقنده کوستردیکی محبته دخی ممنون و متشکر اولوب بو بیچاره قزجغزی شاکردلکه دکل قزقنداشلغه قبول ایتمسنی دخی توصیه ایلدی.

یوزفینو راقمك صالوننی پك كوزل بولدی. هله صالوندن باغچه یه نظر ایدوب تیمار و تربیه سی پك یولنده اولدیغنی کورنجه دها زیاده ممنون اوواب:

یوزفینو - موسیو راقم ! اوپکزی پك بکندم. نه طبیعت صاحبی ایمشکزر. و الله قوطی کبی بر صالونجق. فقط اوطه لرینزی ده کورمك ایسترم.

راقم - مادام - بوندن بشقه یرلرمز یالکز یتاق اوطه لرندن عبارتدر.

یوزفینو - چوجق اولیکز ده ! بز دوست اوله جق دکلمی یز ؟ یتاق اوطه لری اولسون کوره جکم. سرپست آدملرده بو ملاحظه یه شاشیلور.

بو لقردی اوزرینه راقم اوطه لری دخی مادام یوزفینویه کوستردی. جانانك استعدادی طبیعیسنی ارتق اوزون اوزادی یه تعریف لازم می یا ؟ یوزفینو اوطه لری ترتیز بر حالده بولدی. هر شی یرنده هر شی انتظامنده. او قدر ممنون اولدی که بویله بر خانه یه بویله بر جاریه یه مالک اولق سعادت ایدوکنی بیک دفعه تکرار ایلدی. راقم دادیسی بولنان فدایی پی دخی تقدیم و والده سی مقامنده اولدیغنی تفهیم ایدنجه یوزفینو آنك دخی التفاتلرینه مستغرق اولدی.

بوکون جانانك راقم افندی خانه سنه ورودینك اوچونجی آبی اولوب باخصوص یوزفینو بر آیدنبری جانانی کورمامش اولدیغنه و بو مدت ظرفنده جانانك تیمار و تزیننده دوام ایدیلهرك قزه رنك و ثمن کلمش و حسنی آرتمش

bulunduğuna mebnî Yozefino yarım saat içinde Canan'ın dersini verip bitirdikten sonra Râkım ile Canan hakkında şu bir iki kelimâtı teâtîye mecbur oldu:

Yozefino - Uzatmayınız Mösyö Râkım! Cariyeniz pek güzel, pek zeki, pek fatîn!

Râkım - Daha yavaş yavaş açılır madam!

Yozefino - Onu demek istemiyorum! Siz de gençsiniz o da! İki genç bir yerde? Fena âlem değildir ha?

Râkım - Yok işte bu fikriniz yanlıştır.

Yozefino - Niçin sanki ayıp bir şey mi?

Râkım - Ne ayıp olacak? Husûsen cariyemdir.

Yozefino - Öyle ise ne....

Râkım - Ama ben kendisini hemşîre gibi sever isem daha ziyâde mütelevviz olacağım.

Yozefino - Durunuz bakalım, o sizi kardeş gibi sevecek mi?

Râkım - Benden kardeşlikten başka bir şey görmez ise ne yapacak? Elbet o da beni kardeş gibi sevecek.

Yozefino - Onlar bugünkü lakırdıdır kuzum. Durunuz bakalım, biraz daha zaman geçsin de..... Siz de melek misiniz sanki? Bir güzelden istifade etmeyi protesto mu ettiniz?

Râkım - Yok! Hatta bu istifade için fedakârlık bile ederim ama Canan'ı o yolda terbiye etmek istemem.

Yozefino - Ne ise sizi tebrik ederim dedim a!

بولنديغنه مېنى يوزفينو يارم ساعت ايچنده جانانك درسنى ويروب بتوردكدن صكره راقم ايله جانان حقنده شو بر ايكي كلماتي تعاطى يه مجبور اولدى:
يوزفينو - اوزاتميكز موسيو راقم! جاريه كز پك كوزل پك زكى پك فطين!

راقم - دها يواش يواش آچيلور مادام!

يوزفينو - آنى ديمك ايتسه ميورم! سز ده كنجسكز او ده! ايكي كنج بر يرده? فنا عالم دكلدر ها?

راقم - يوق ايشته بو فكريكز ياكلشدر.

يوزفينو - نيچون صانكه عيب برشى مى?

راقم - نه عيب اوله حق? خصوصا جاريه مدر.

يوزفينو - اويله ايسه نه....

راقم - اما بن كنديسنى همشيره كى سور ايسه م دها زياده متلذذ اوله جغم.

يوزفينو - طوركز باقالم او سزى قرنداش كى سوه جكمى?

راقم - بندن قرنداشلقدن بشقه برشى كورمز ايسه نه ياپاجق? البت اوده بنى قرنداش كى سوه جك.

يوزفينو - انلر بو كونكى لقرديدر قوزوم. طوركز باقالم براز دها زمان كچسون ده.... سز ده ملكميسكز صانكه? بر كوزلدن استفاده ايتمكى پروتستومى ايتديكز?

راقم - يوق! حتى بو استفاده ايچون فداكارلق بيله ايدرم اما جانانى او يولده تربيه ايتمك ايسته مم.

يوزفينو - نه ايسه سزى تبريك ايدرم ديدم آ!

Yozefino bu sözleri bitirdikten sonra saat on bir buçuğa gelmiş olduğundan Râkım'ı Canan'ı ve Fedâyi'yi veda ederek çıktı gitti.

Bu Canan'ın ne emel üzerine mübâyaa edilmiş olduğu hatırlınızda duruyor ya? Güya ihtiyar Fedâyi'ye rahat ettirmek için alınmış idi. Öyle değil mi? Hâlbuki bî-çâre Fedâyi hâlâ matbahtan çıkamamış idi. Canan'ın kendisine yardımı yalnız yukarı hizmetini deruhte etmiş bulunmasından ibaret olup haftada bir gün dahi çamaşıra soyunur ve sâir vakitlerini ise giyinmiş kuşanmış olduğu hâlde dersiyle, dikişiyle geçirir idi. Hele piyano geldikten sonra artık bir dakikasını boş geçirmemeye başladı. Dersten usansa piyanoya, piyanodan usansa dikişe oturup sadık Fedâyi ise kızcağız ne kadar kendisini eğlendirir ise, o kadar memnun olur idi.

Fedâyi'nin bu kızı Râkım'dan kıskanmadığına taaccüb edecek misiniz? Ne mümkün! Fedâyi'nin elinden gelse kızı hemen kaptığı gibi Râkım'ın koynuna koyacağı der-kâr idi. Hatta “Benim beyim melek midir nedir? Karşısında peri gibi kız gezdiği hâlde asla bir alıcı göz ile baktığı yok” diye canı dahi sıkılır idi. Her ne zaman bir moda kumaş çıksa Dadı Kalfa Râkım'a rica ederek “Gençtir, giyinsin kuşansın, karşısında temiz gezsın” diye mutlaka aldırır ve aldırıldığı anda nerede güzel biçki biçer bir hanım varsa götürüp rica minnet en yeni moda olarak biçtirir ve kızın kendisine diktirip giydirir idi. Sonra Canan biçmek için dahi kimseye muhtaç olmadı ya? Hangi entari kendisine daha ziyâde yakışık alır ise onu söker ve onun üzerinden yenisini biçip badehu ikisini dikerek matlûba vâsıl olur idi. Bî-çâre kızcağız endam düşkünü hüsn ü cemâl züğürdü değil idi ki giydiği kendisine yakışmasın. Ne giyerse kaşık gibi yakıştıdır idi.

یوزفینو بو سوزلری بتوردکدن صکره ساعت اون بر بچغه کلمش اولدیغندن راقمی جانانی و فدایی بی وداع ایدرک چیقدی کیتدی.

بو جانانک نه امل اوزرینه مبايعه ایدلمش اولدیغی خاطرکرده طوریبور یا؟ کویا اختیار فدایی یه راحت ایتدیرمک ایچون آلمشیدی. اويله دکلمی؟ حالبو که بیچاره فدایی حالا مطبخدن چیقمامشیدی. جانانک کندیسنه یاردمی یالکر یوقارو خدمتی درعهده ایتمش بولنمسندن عبارت اولوب هفتهده برکون دخی چهارشیره صوینور و سائر وقتلرینی ایسه کینمش قوشانمش اولدیغی حالده درسيله دکیشيله کچورر ایدی. هله پیانو کلدکدن صکره ارتق بر دقیقه سنی بوش کچورمامکه باشلادی. درسدن اوصانسه پیانه یه پیانودن اوصانسه دکیشه اوتوروب صادق فدایی ایسه قزجغز نه قدر کندیسنی اکلندیرر ایسه او قدر ممنون الور ایدی.

فداینک بو قزی راقمدن قصقاندیغنه تعجب ایلده حکمیسکر؟ نه ممکن! فداینک الندن کلسه قزی همان قاپدیغی کبی راقمک قویننه قویه جغی درکار ایدی. حتی «بنم بکم ملکمیدر نه در؟ قارشوسنده پری کبی قز کردیکی حالده اصلا بر آلیجی کوز ايله باقدیغی یوق» دیه جانی دخی صیقلور ایدی. هر نه زمان بر موده قماش چیقسه دادی قالفه راقمه رجا ایده رک «کنجدر کینسون قوشانسون قارشوکرده تمیز کزسون» دیه مطلقا الدیرر و الدیردیغی انده نره ده کوزل بچکی بچر بر خانم وار ایسه کوتوروب رجا منت اک یکی موده اوله رق بجدیرر و قزک کندیسنه دیکدیروب کیدیرر ایدی. صکره جانان بچمک ایچون دخی کیمسه یه محتاج اولمدی یا؟ هانکی عنتاری کندیسنه ده زیاذه یاقیشق اولور ایسه انی سوکر و انک اوزرندن یینسنی بچوب بعده ایکیسنی دیکه رک مطلوبه واصل اولور ایدی. بیچاره قزجغز اندام دوشکونی حسن و جمال زوکورتی دکل ایدی که کیدیکی کندیسنه یاقشمسون؟ نه کیر ایسه قاشیق کبی یاقشدیرر ایدی.

Erbâb-ı mütâlaa meyânında bu kadar saadeti Râkım için çok görenler var ise zulmetmiş olduklarını kendilerine ihtâr ederiz. Bir adam ki yedi sekiz sene, gece gündüz demeyerek göz nuru döküp tahsîl-i kemâlâta himmet eyledikten sonra bu kadar mükâfâta dahi nâil olmaz ise talim ve tefennünün ne meziyeti kalır?

Tahsilde Canan nasıl bir sür'at-i seyr ile giderse, İngiliz kızları dahi o nispette sür'atle gitmektedir. Bunlar her ders günleri hocalarından kırk elli kadar Türkçe kelimâtı sorarak ve bir deftere kaydederek ezber ederler idi ki şu hâlde çata patara lisân dahi tekellüm etmeye başlamışlar idi. Hele kıraat ve kitâbet husûsunda başkalarının başka hocalardan bir senede öğrenemeyecekleri miktarı bunlar öğrenmişler idi.

Râkım hakkında familyaca olan hürmet ve riâyete munzam olan ziyâde bir muhabbet iktizâsınca Râkım bazı kere akşam taâmı için dahi bunların hanesinde kalmaya başladı. Hele bir pazar günü familyaca Kâğıthane'ye gidilmiş ve Râkım'ın sûret-i refâkatinden cümlesi için memnuniyet hâsıl olmuş idi. Lâkin münasebet ve muhabbet yalnız bu derecede kalmadı. Mister Ziklas'ın sâir her İngilizler gibi denize merakı olduğundan ve Râkım'dan dahi bu merak Ziklas'tan aşağı kalmadığından Ziklas'ın mübayaa ve tedarik eylediği iki çiftte bir alâ kik sandalı Salıpazarı limanına Râkım'ın muhafaza ve nezareti altına verdiler. Bazı pazar günleri Râkım sandalı Tophane iskelesine celb ederek İngilizler ile orada birleşip binerler, Kadıköy'üne, Adalar'a doğru çıkıp yelken kullanarak voltalar ederler idi. Lâkin bu sandal seyahati başkaca tarife sezâ bir şey olmakla onun için dahi birkaç satırı dirîğ etmeyelim.

Can ile Margrit sandal ile seyahate çıkıldığı zaman kendilerine mahsûs bahriye kisvesini giymeleri mutâdları idi. Bu kisve başta ruganları, gemici şapkaları ki etrafını bir mavi kurdela kuşanmış ve yine bir mavi kurdela, çene

ارباب مطالعه میاننده بو قدر سعادت ی راقم ایچون چوق کورنلر وار ایسه ظلم ایتمش اولدقلرینی کندیلرینه اخطار ایدرز. بر آدم که یدی سکر سنه کیجه کوندوز دیمه بهرک کوز نوری دوکوب تحصیل کمالاته همت ایلدکدن صکره بو قدر مکافات دخی نائل اولمز ایسه تعلم و تفننک نه مزیتی قالور ؟

تحصیلده جانان نصل بر سرعت سیر ایله کیدر ایسه انکلیر قزلی دخی او نسبتده سرعتله کیتمکله در. بونلر هر درس کونلری خواجه لرندن قرق اللی قدر ترکجه کلماتی صورارق و بر دفتره قید ایدرک ازبر ایدرلر ایدی که شو حالده چاتره پاتره لسان دخی تکلم ایتمکه باشلامش لر ایدی. هله قرائت و کتابت خصوصنده بشقه لرینک بشقه خواجه لرندن بر سنه ده اوکر نه میه جکلری مقداری بونلر بونلر اوکر نمش لر ایدی.

راقم حقنده فامیلیاچه اولان حرمت و رعایته منضم اولان زیاده بر محبت اقتضاسیجه راقم بعض کره اقشام طعامی ایچون دخی بونلرک خانه سنده قالمغه باشلادی. هله بر بازار کونی فامیلیاچه کاغدخانه یه کیدلمش و راقمک صورت رفاقتندن جمله سی ایچون ممنونیت حاصل اولمشیدی. لکن مناسبت و محبت یالکز بو درجه ده قالمدی. مستر زیقلاصک سائر هر انکلیرلر کچی دکزه مراقی اولدیغندن و راقمده دخی بو مراق زیقلاصدن اشاغی قالمدیغندن زیقلاصک مبايعه و تدارک ایلدیکی ایکی چفته بر اعلا کیک صندالی صالی پازاری لیماننه راقمک محافظه و نظارتی التنه ویردیلر. بعض بازار کونلری راقم صندالی طویخانه اسکله سنه جلب ایده رک انکلیرلر ایله اوراده برلشوب بنرلر قاضی کوینه اوطه لره طوغری چیقوب یلکن قوللانهرق وولطه لر ایدرلر ایدی. لکن بو صندال سیاحتی بشقه جه تعریفه سزا برشی اولمغه انک ایچون دخی بر قاچ سطری دریغ ایتمیه لم.

جان ایله مارغریت صندال ایله سیاحته چیقیله جغی زمان کندیلرینه مخصوص بحریه کسوه سنی کیملری معتادلری ایدی. بو کسوه باشده روغنلری کمیچی شابقه لری که اطرافنی بر مائی قوردلا قوشاشمش وینه بر مائی قوردلا چکه

altından sağındırıkvârî geçmiştir. Saçlar toplanıp ve kuru kuruya taranıp omuzlar üzerine salıverilmiş. Arkada bir beyaz Frenk gömleği ki yakaları mavi olup devrik yerinde birer beyaz çapa resmi vardır. Gömleğin kolları dahi mavidir. Bu gömlek üzerinde şinelvârî kısa bir yağmurluk. Lâkin bunu lüzumuna göre üzerlerine dahi alırlar idi. Ayakta dizden yukarıya kısa ve beyaz bir fistan. Bu dahi mavi kurdeladen askılar ile omuzlarına rapt edilmiş. Fistanın üzerinde birer mavi kuşak. Âdeta yün kuşaktır. Ayakta dizden yukarı ta butlara kadar birer beyaz çorap. Bunun üzerine baldırlara kadar yüksek birer çift mavi potin. İşte bir de yarım değirmi mavi canfesten bir boyunbağı bu kisveyi itmâm eder idi.

İş bu iki genç tayfa kürek oturaklarına oturdukları zaman Ziklas dümen yekesini ele alır ve Râkım ile Misters Ziklas dahi karşı karşıya oturur idi. Yelken fora etmek, yelken sarmak iki nefer genç tayfaların hizmeti olup şâyet kürek çekmek icâb eder ise o zaman dümen yekesini Misters Ziklas eline alıp kocası ile Râkım ve iki nefer güzel tayfalar dahi küreğe geçerler idi. Sandalın içinde çerezlenecek ufak tefek her şey bulunduğu gibi alâ İngiliz arpa suları dahi eksik olmadığından bu sandal seyahatinde edilen zevke sefaya Râkım doyamaz idi. Hele hava düşüp de kürek çekilmek lâzım geldiği zaman büyük kız pruva tarafından birinci hamlede, Râkım ikincide, küçük kız üçüncüde babaları dahi dördüncü hamlede bulunduğundan ve İngiliz gemicilerivârî küreklere eğilerek asıldıkları gibi ta arka üzerine yatıncaya kadar dahi yaslandıklarından her ne kadar biraz yan tarafta kalır idi ise de herhâlde Râkım kendisini büyük kızın kucağına yaslanmış ve küçüğü dahi kendi kucağına dayanmış görür idi ki her şeyden ziyâde lezzet aldığı hâl bu idi. Lâkin vâlidelerine veyahut pederlerine bir suizan verir mi idi zannedersiniz?

Vay! Râkım'da böyle hevesler de var idi ha?

التندن صاغندرق واری کچمشدر. ساچلر طویلاَنوب و قوری قورویه طرانوب اوموزلر اوزرینه سالویرلمش. ارقه ده بر بیاض فرنك کوملکلی که یقه لری مائی اولوب دوریک یرنده برر بیاض چپا رسمی واردر. کوملکک رسمی دخی مائیدر. بو کوملک اوزرنده شینل واری قیصه بر یاغمورلق. لکن بونی لزومنه کوره اوزرلرینه الورلر ایدی. ایاقده دیزدن یوقارویه قیصه و بیاض بر فستان. بو دخی مائی قوردلادن اصقیلر ايله اوموزلرینه ربط ایدلمش. فستانک اوزرنده برر مائی قوشاق. عادتاً یوک قوشاقدیر. ایاقده دیزدن یوقارو تا بوطلره قدر برر بیاض چوراب. بونک اوزرینه بالدیرلره قدر یوکسک برر چفت مائی پوتین. ایشته بر چه یارم دکرمی مائی جانفسدن بر بیون باغی بو کسوه یی اتمام ایدر ایدی.

اشبو ایکی کنج طایفه کورک اوتوراقلرینه اوتوردقلری زمان زیقلاص دومن یکه سنی اله الور و راقم ايله مسترس زیقلاص دخی قارشو قارشویه اوتورر ایدی. یلکن فورا ایتمک یلکن صارمق ایکی نفر کنج طایفه لک خدمتی اولوب شاید کورک چکمک ایجاب ایدر ایسه او زمان دومن یکه سنی مسترس زیقلاص اننه الوب قوجه سی ايله راقم و ایکی نفر کوزل طایفه لر دخی کورکه کچرلر ایدی. صندالک ایچنده چرزنه جک اوفق تفک هرشی بولندیغی کی اعلا انکلیز آریه صولری دخی اکسک اولمدیغندن بو صندال سیاحتنده ایدلان ذوقه صفایه راقم طویه مز ایدی. هله هوا دوشوب ده کورک چکمک لازم کلدکی زمان بیوک قز پرووه طرفندن برنجی حمله ده راقم ایکنجی ده کوچک قز اوچنجی ده بابالری دخی دردنجی حمله ده بولندیغندن و انکلیز کمیجیلری واری کورکلره اکیلره ک اصلدقلری کی تا ارقه اوزرینه یاتنجه یه قدر دخی یاصلندقلرندن هر نه قدر براز یان طرفده قالور ایدیسه ده هر حالده راقم کنديسنی بیوک قزک قوجاغنه یاصلانمش و کوچکی دخی کندي قوجاغنه طیائمش کورر ایدی که هر شیدن زیاده لذت الدیغی حال بو ایدی. لکن والده لرینه و یاخود پدرلرینه بر سوء ظن ویرر می ایدی ظن ایدرسکز ؟

واى ! راقمه بویله هوسلر ده وار ایدی ها؟

Niçin olmasın? Size Râkım'ı yemezler içmezler, erkeklik ve dişilik onlarda yoktur diye mi tavsiye ettiler? Maahazâ Râkım'ın aldığı lezzet bütün bütün hissî ve vicdânî bir şey olup bu lezzet-i vicdâniyyenin maddiyâta tatbîkini zinhâr hatırına bile getirmediği için analarına babalarına serrişte-i şüphe vermez idi.

Sandal seyahati dedik de hatırımıza geldi. Bir gün Felâtun Bey dahi Ziklas familyasıyla sandal seyahatine çıkmış idi. O gün hava biraz lodos olup Adalar açıklarında dahi biraz büyücek dalgalar teşkil eylediğinden ve volta vurdukları esnada denizin sandalı karpuz gibi kaldırıp kaldırıp da yere vurması İngilizler için en ziyâde zevki mûcib olduğu hâlde, Felâtun Bey'in canını başına sıçratmış ve hele bir defasında “Anacığım! Anacığım!” diye bağırmış idi. Vâkıâ İngilizler bu lakırdıdan bir şey anlayamadılar ise de beyin hâl ü şânından havf u haşyetini istidlâl eyledikleri cihetle o günden sonra birkaç vakit dahi bu hâl ile eğlenmişler ve bunu Râkım'ın kulağına kadar isâl eylemişler idi.

Söz yine Felâtun Bey'e mi intikâl eyledi?

Öyle ise haber verilecek ufak tefek birkaç şey daha olduğundan şu sırada onları dahi îrâd ediverelim:

نیچون اولمسون؟ سزه راقمی یملر ایچملر ارککلک و دیشیلک انلرده یوقدر دیه می توصیه ایتدیلر؟ مع هذا راقمك الديغی لذت بتون بتون حسی و وجدانی برشی اولوب بو لذت وجدانیه نك مادیا ته تطبیقی زهار خاطرینه بیله کتورمدیکی ایچون انالرینه بابالرینه سررشته شیهه ویرمز ایدی.

صندال سیاحتی دیدیکده خاطرمره کلدی. برکون فلاطون بك دخی زیقلاص فاملیاسیله صندال سیاحتنه چیقمشیدی. اوکون هوا براز لدوس اولوب اطه لر اچیقزلرنده دخی براز بیوجك طالغملر تشکیل ایلدیکندن و ولطه اوردقلى ائاده دكرك صندالی قاریوز کبی قالدیروب قالدیروب ده یره اورمسی انکلیزلر ایچون اك زیاده ذوقی موجب اولدیغی حالده فلاطون بكك جانی باشنه صچراتمش و هله بر دفعه سنده « اناجغم! اناجغم! دیه باغرتمشیدی. واقعا انکلیزلر بو لقریدن برشی اکلایه مدیلر ایسه ده بكك حال و شانندن خوف و حشیتی استدلال ایلدکلری جهته اوکوندن صکره برقاج وقت دخی بو حال ایله کلنمشلر و بونی راقمك قولاغنه قدر ایصال ایلمشلر ایدی.

سوز ینه فلاطون بکه می انتقال ایلدی؟

او یله ایسه خبر ویرله جك اوفق تفك برقاج شی ده ا اولدیغندن شو صره ده انلری دخی ایراد ایدی ویره لم.

Dördüncü Bâb

Kış gelmiş ve günleri kısaltmış olduğu cihetle Râkım Efendi İngiliz kızlarının derslerini akşam saat ikiden üç buçuğa kadar zamana tayîn eylemiş idi. Vâkıâ kendisi evkâtına dikkatte âdeta bir İngiliz kadar ihtimâm eylediğinden her zaman tamam saat ikiye birkaç dakika kalarak gelir ve ikide derse başlar idi ise de gerek kızlar ve gerek vâlideleri ve pederleri ders akşamları saat yarımda gelerek taâmını dahi birlikte etmelerini Râkım'dan pek çok rica etmiş bulundukları cihetle bir akşam Râkım yemeği dahi bunların hanesinde yemek için Beyoğlu'na erkence çıkmak lüzûmunu gördü ve yola düştü.

O akşam, Tophane'den Boğazkesen caddesiyle Firuzağa üzerinden Taksim'e çıkmayı kurmuş olduğundan tamam Bozahanebaşı'na geldikde Felâtun Bey'e tesadüf eyledi ki yarı belinden aşağısı ya boza veyahut salep gibi bir şeye bulanmış olduğu hâlde telaşla Bozahane'ye girer idi. Bunu o hâlde görünce:

Râkım - Vay beyimiz! Bu hâl ne? Üzerinize boza dökülmüş desem bozahaneye henüz giriyorsunuz?

Felâtun - Vallahi birâder sorma şurada bir aşçı dükkânından geçiyor idim. Herif camın iç tarafına bir koca tabak içinde olarak mayonezli balık koymuş. Nasılsa ayağım sendeledi. Güya cama dokunmamak istedim, beceremedim. İşte mayonez tabağını üzerime giydim.

دردنجی باب

قیس کلمش و کونلری قیصالتمش اولدیغی جهتله راقم افندی انکلیر قزلرینک درسلینی اقسام ساعت ایکیدن اوچ بیغه قدر زمانه تعیین ایلمشیدی. واقعا کندسی اوقاتنه دقتده عادتا بر انکلیر قدر اهتمام ایلدیکندن هر زمان تمام ساعت ایکی یه برقاچ دقیقه قالهرق کلور و ایکیده درسه باشلار ایدیسده کرک قزلر و کرک والهلری و پدرلری درس اقساملری ساعت یارمده کلهرک طعامنی دخی برلکده ایتملرینی راقمدن پک چوق رجا ایتمش بولندقلری جهتله بر اقسام راقم یمکی دخی بونلرک خانه سنده یمک ایچون بک اوغلنه ارکنجه چیقماق لزومنی کوردی و یوله دوشدی.

او اقسام طویخانه دن بوغاز کسن جاده سیله فیروز اغا اوزرندن تقسیمه چیقماق قورمش اولدیغندن تمام بوزه خانه باشنه کلدکده فلاطون بکه تصادف ایلدی که یاری بلندن اشاغیسی باوزا و یاخود ثعلب کبی برشیئه بولانمش اولدیغی حالده تلاشله بوزه خانه یه کیرر ایدی. بونی او حالده کورنجه:

راقم — وای بکمز ! بو حال نه ؟ اوزرکزه بوزه دوکولمش دیسه م بوزه خانه یه هنوز کیریورسکز ؟

فلاطون — و الله برادر صورمه شوراده بر اشجی دکاندن کچور ایدم. حریف جامک ایچ طرفنه بر قوجه طبق ایچنده اولهرق مایونزلی بالق قومیش. نصلسه ایغم سنده لدی کویا جامه طوقونماق ایسته دم. بجره مدم. ایشته مایونز طباغنی اوزریمه کیدم.

Râkım - Allah Allah! Çok şükür ki cam bir yerinizi sakatlamamış!

Felâtun - İşte ben de ona teşekkür ediyorum a! Hem demek oluyor ki bu akşam Beyoğlu'ndasın.

Râkım - Evet efendim. Bizim Mister Ziklas'tayım.

Felâtun - Allah versin birâder, Allah versin. Artık hususiyeti artırdınız.

Râkım - Ne yapalım efendim! Çalışmalı!

Felâtun - (müstehziyâne Canım çalışmalı ya! Şu matmazeller için söylüyorum. Seni ağızlarından düşürmüyorlar da! Karılara çatmak da sana mahsûs bir muvaffakiyet. Canına yandığım! Ben ne yapsam yaranamayacağım vesselâm.

Râkım - Öyle ise ben size bir akıl öğreteyim.

Felâtun - Vallahi lütuf etmiş olurdunuz.

Râkım - Ben kadınlara asla yaranmak hevesinde bulunmadığım için beni seviyorlar. Eğer siz de bu hâlde olsanız daha ziyâde muvaffakiyete mazhar olmanız lâzım gelecek.

Felâtun - Deyinizdi bakayım beni aldatabilir mi idiniz? Ben sizin ne saman altından su yürüttüğünüzü bilmez miyim?

Râkım - Ne saman altından su yürüttüğümü bendeniz bilemiyorum. Eğer bunu bendenize gösterir iseniz gerçekten siz bana lütfetmiş olursunuz.

Felâtun - Ne ise! Başka vakit görüşür konuşuruz. Müsâadenizle şu üstümü başımı biraz temizletiyim. Zira buraya kadar bu hâlde geldim.

Zaten Râkım dahi saat yarımında İngiliz'in hanesinde bulunmak için acele eylediğinden bunlar sözü burada kesip birbirinden ayrıldılar. Fakat Râkım böyle

راقم - الله الله ! چوق شكر كه جام بر يركزی سقطله مامش !

فلاطون - ايشته بن ده اكا تشكر ايديورم. هم ديمك اولوپر كه بو اقشام بك اوغلنده سك.

راقم - اوت افندم. بزم مستر زيقلاصده يم.

فلاطون - الله ویرسون برادر الله ویرسون. ارتق خصوصیتی آرتدیردیکز.

راقم - نه یاپالم افندم ! چالیشمالی !

فلاطون - (مستهزیانه) جانم چالشملی یا ! شو مادموازلر ایچون سویلیورم. سنی اغزلرندن دوشورمیورلر ده ! قاریلره چاتمق ده سکا مخصوص بر موفقیت. جاننه یانديغم ! بن نه یاپسه م یارانهمیه جغم و السلام.

راقم - اويله ايسه بن سزه بر عقل اوكرته يم.

فلاطون - و الله لطف ایتمش اولوردیکز.

راقم - بن قاریلره اصلا یارانمق هوسنده بولنمديغم ایچون بنی سویلیورلر. اگر سز ده بو حالده اولسه کز دها زیاده موفقیتیه مظهر اولمکز لازم کله جک.

فلاطون - دیکزدی باقایم بنی الداته بیلورمی ایدیکز ؟ بن سزك نه صمان التندن صو یوروتدیککزی بیلزمی يم ؟

راقم - نه صمان التندن صو یوروتدیکمی بنده کز بیله میورم. اگر بونی بنده کزه کوسترر ايسه کز کرچکدن سز بکا لطف ایتمش اولورسکز.

فلاطون - نه ايسه ! بشقه وقت کوروشور قونوشرز. مساعده کزله شو اوستمی باشمی براز تمزله يم. زیرا بورایه قدر بو حالده کلدیم.

ذاتاً راقم دخی ساعت یارمده انکلیزك خانه سنده بولنمق ایچون عجله ایلدیکندن بونلر سوزی بوراده کسوب بربرندن آیرلایلر. فقط راقم بویله

aşçı dükkânındaki mayonez tabağını üstüne başına giymiş olmaya hiçbir mana veremeyerek gider idi. Nihayet İngilizlerin hanesine vardı. Hane halkını yemek için kendisine muntazır bulmakla hemen sofraya oturuldu. Çorbalar içilir içilmez, Ziklas “Aman! Bugün bizim uşak bir alâ balık almış ben de mayonezli balığı pek sevdiğim için öyle pişirmesini aşçıya sipariş eyledim. Seversiniz ya Râkım Efendi?” diye orada sofrâ hizmetinde dahi besleme kıza muâvenet eden aşçı karıya mayonezi getirmesini emreyledi.

Karı durdu. Ziklas emrini tekrar edince karı yalnız durmakla kalmayıp çehresinde bir de durgunluk görüldü. Ziklas bir daha tekit eyledikte durgunluk dahi artıp karı bütün bütün bozularak âdetâ kekeleye kekeleye mayonezin dökülmüş olduğunu bildirdi. Ziklas’ta hiddet! Râkım’da istiğrâb!..... Ziklas “Canım birisi döküldüyse bir dahasını yapmak lâzım değil mi idi?” dedikte aşçı karı daha ziyâde ve âdetâ fevkalâde bozularak mayonezin pek geç vakitte döküldüğünü ve bir dahasını yapmak için yumurta ve limon tedarikine vakit kalmadığını bildirdi.

Ziklas - Bereket versin ki Felâtun Bey gelmedi! Gelse idi o Râkım Efendi’ye de kıyas kabul etmez. Herhâlde misafir sayılır âdetâ utanır idik!

Râkım - (mütecessisâne) Vay! Felâtun Beyefendi dahi gelecekler mi idi?

Ziklas - Evet! Bugün kendisini gördüm. Gelmesini rica eyledim “Alaturka on ikiye kadar gelir isem gelirim” diye söz verdi. Karanlık oldu, gece geldi hâlâ kendisi gelmediği için biz de sofraya oturduk.

Râkım - (müteaccibâne ve mütebessimâne) Mademki şimdiye kadar gelmediler efendim, demek oluyor ki bundan sonra dahi gelmezler.

آشجی دکاننده کی مایونز طباعی اوستنه باشنه کیمش اولمغه هیچ بر معنا ویره میهرک کیدر ایدی. نهایت انکلیزلرک خانه سنه واردی. خانه خلقنی یمک ایچون کنديسنه منتظر بولمغله همان سفره یه اوتورلدی. چوربالر ایچیلور ایچلمز زیقلاص « امان ! بوکون بزم اوشاق بر اعلا بالق المش بن ده مایونزلی بالغی پک سودیکم ایچون اويله پشورمه سنی اشجی یه سپارش ایلدم سورسکز یا راقم افندی ؟ » ديه اوراده سفره خدمتنده دخی بسلمه قره معاونت ایدن آشجی قاری یه مایونز کتورمسنی امر ایلدی.

قاری طوردی. زیقلاص امرینی تکرار ایدینجه قاری یالکز طورمقله قالمیوب چهره سنده بر ده طورغونلق کورلدی. زیقلاص بر دها تأکید ایلدکده طورغونلق دخی آرتوب قاری بتون بتون بوزوله رق عادتا ککه لیه ککه لیه مایونزک دوکولمش اولدیغنی بیلدیردی. زیقلاصده حدت ! راقمده استغراب ! زیقلاص « جانم بریسی دوکولدی ایه بر دهاسنی یایمق لازم دکلمی ایدی ؟ » دیدکده آشجی قاری دها زیاده و عادتا فوق العاده بوزوله رق مایونزک پک کج و قتده دوکولدیکنی و بر دهاسنی یایمق ایچون بمورطه و لیمون تدارکنه وقت قالمدیغنی بیلدیردی.

زیقلاص - برکت ویروسون که فلاطون بك کلمدی ! کلسه ایدی او راقم افندی یه ده قیاس قبول ایتمز. هر حالده مسافر صاییلور عادتا اوتانور ایدک !

راقم - (متجسسانه) وای ! فلاطون بك افندی دخی کله جکلرمی ایدی ؟

زیقلاص - اوت ! بوکون کنديسنی کوردم. کلمسنی رجا ایلدم « الاتورقه اون ایکی یه قدر کلور ایه سم کلورم » ديه سوز ویردی. قراکلق اولدی کیجه کلدی حالا کنديسی کلمدیکی ایچون بز ده سفره یه اوتوردق.

راقم - (متعجبانه و متبسمانه) مادام که شمدی یه قدر کلمدیلر افندم دیمک اولیور که بوندن صکره دخی کلمزlr.

Uşak - (an-asıl Rum olup yarım yamalak bir Fransızca ile) Ya ben Felâtun Bey'i dört yol ağzında gördüm ki buraya teveccüh ediyor idi.

Ziklas - Ne vakit?

Uşak - Güneş hemen hemen batmak üzere idi.

Ziklas - Ben de şimdi zannettim. Artık gelmez ya Râkım Efendi!

Râkım - Efendim saat alaturka on ikide söz verdiği ve kendisini hizmetkârınız gurûb-ı şems üzeri buraya teveccüh etmiş gördüğü hâlde henüz gelmeyeşine bakılır ise mutlaka fevkalâde bir şey zuhûr ile kendisini men etmiştir!....

Râkım Mister Ziklas'a bu cevabı verir iken göz kuyruğuyla aşçı karıya bakıp da karıyı havuç gibi kızarmış görünce, zihninden geçmekte bulunan şübühâtın cümlesini tasdik ederek kalbi nev-umma tatmîn oldu.

Acaba bu şübühât neydi?

Şimdilik malûm olan derecesini haber verir idik. Lâkin aradan üç gün geçmeyip iş kemâliyle sıhhat bulduğunda üç gün sonra doğrusu görülecek bir iş için bugün zan derecesinde kalan ahvâlle teksîr-i sevâda vaktimiz yoktur. Her ne hâl ise, güle oynaya yemek yenildi. Yemekten sonra derse başlanıp bir saat içinde derse dahi hitâm verildi. Türkçeye başlanalı altı ayı tecâvüz etmiş bu müddet zarfında kızlar okuyup yazmakla kalmayarak âdeta ufak ufak cümleleri ve kelâmları dahi yanlışsızca terkîb edebilirler ve gayet açık ibareli bir şey olur ise mealini dahi istihrâc ederler idi.

اوشاق - (عن اصل روم اولوب يارم يمالق بر فرانسزجه ايله) يا بن فلاطون
بكي درت يول آغزنده كوردم كه بورايه توجه ايدييور ايدي.

زيقلاص - نه وقت ؟

اوشاق - كونس همان همان باتمق اوزره ايدي.

زيقلاص - بن ده شمدي ظن ايتدم. ارتق كلمز يا راقم افندی !

راقم - افندم ساعت الاتورقه اون ايكيده سوز ويرديكي و كنديسني خدمتكاركر
غروب شمس اوزري بورايه توجه ايتمش كوردكي حالده هنوز كلميشنه باقيلور
ايسه مطلقا فوق العاده برشي ظهوريله كنديسني منع ايتمشدر !....

راقم مسترس زيقلاصه بو جوابي ويرر ايكن كوز قويروغيله آشجي قاري يه باقوبده
قاري بي حاوج كي قزارمش كورنجه ذهندنن كچمكه بولنان شبهاتك جمله سني
تصديق ايدرک قلی نو عمأ طتمين اولدی.

عجبا بو شبهات نه ايدي ؟

شمديلك معلوم اولان درجه سني خبر ويرر ايدك. لكن ارادن اوچ كون كچميوب
ايش كماليه صحت بولديغندن اوچ كون صكره طوغريسي كوريله جك

بر ايش ايچون بوكون ظن درجه سنده قالان احواله تكثير سواده وقتمز يوقدر.
هر نه حالده ايسه كوله اوينايه يمك ينلدي. يمكدن صكره درسه باشلانوب
بر ساعت اچنده درسه دخي ختام ويرلدي. تركجه يه باشلانله آلتی آبی
تجاوز ايتمش بو مدت ظرفنده قزقر اوقويوب يازمقله قالميه رق عاداتا اوافق
اوافق جمله لری و كلاملری دخي ياكلشسزجه تركيب ايده بيلورلر و غايت
اچيق عبارله لی برشی اولور ايسه مآلی دخي استخراج ايدرلر ايدي.

Dersten sonra Râkım artık avdetine müsâade edilip edilemeyeceğini sual tarzında muntazır olduğu zaman Mister Ziklas “Mösyö Râkım! İşiniz yoksa biraz kalsanız, eğlenebilir idiniz. Matmazeller bize biraz müzika çalarlar, birkaç şarkı okurlar” demiş olduğundan Râkım maa’t-teşekkür kalıp kızlar dahi ikisi birlikte piyano başına oturarak dört el ile ahenk tutmaya başladılar.

Râkım bir köşeye dayanmış can kulağıyla dinler idi. Birkaç hava alaf-ranga çalıp birkaç da şarkı söyledikten sonra o zamanların pek moda olan “Ey sabâ esme nigârım uykuda” şarkısını piyano ile çalmaya başlayınca Râkım’ın havassı gıcıklanmaya başladı. Derken Misters Ziklas bu şarkıyı ağzı ile çağırmasını dahi Râkım’dan rica etmesin mi? Alafrangada bir delikanlıdan veya kızdan böyle bir şarkı rica eyledikleri zaman dirîğ etmek ayıp olduğundan ve Râkım’da ise bu dereceye kadar tabiat-ı mûsikiye dahi bulunduğundan pes perdeden başlayıp yavaş yavaş tizleşe tizleşe piyano âhengine kadar çıkarak şarkıyı tekmîl eyledi.

Filvâki güzel çağırmış olduğu için İngilizler dahi beğendiler. Lâkin kızlar badehu şarkının güftesini yazdırmak ve Türkçesini mısra mısra Fransızcaya dahi tercüme ettirmek için Râkım’ı işgale başladılar. O güzel şarkının her biri bir sihir itlâkına elhak şayan olan mısraları Fransızcaya tercüme eyledikçe letâfetine yalnız kızlar değil, vâlide ve pederleri dahi hayran olurlar idi. Kızlar tercümeyi dahi bitirdikten sonra yine Râkım’ın dahi inzimâm-ı muavenetiyle elfâz-ı Türkiyesini hece-be-hece nota üzerindeki makâmâtın altına yazdılar. Badehu oturup şarkıyı Türkçe olarak meşk etmeye dahi başladılar. Vâkıâ ilk defasında uyduramadılar ise de yavaş yavaş yoluna koyacakları der-kârdır.

Râkım saat dörtten sonra İngilizlerin yanından kalkıp bir hayvana binerek hanesine doğruldu ise de esnâ-yı râhta zihnini işgal eden şey Felâtun Bey’in mayonez meselesinden başka hiçbir şey değil idi. Kendisinin dahi o akşam Ziklas’ın

درسدن صكره راقم ارتق عودتنه مساعده ايديلوب ايدلميه جكنى سؤال طرزنده منتظر اولديغي زمان مستر زيقلاص « موسيو راقم! ايشكر يوقسه براز قالسه كز اكلنه بيلور ايدىكز. مادموازلر بزه براز موزيقي چالارلر برقاچ شرقى اوقورلر » ديمش اولديغندن راقم مع التشكر قالب قزلر دخى ايكيلى برلكده پيانو باشنه اوتورارق درت ال ايله آهنگ طومغه باشلاديلر.

راقم بر كوشه يه طيانش جان قولاغيله ديكلر ايدى. برقاچ هوا الافرانغه چالوب برقاچ ده شرقى سويله دكدن صكره او زمانلر پك موده اولان « اى صبا اسمه نكارم اويقوده » شريسنى پيانو ايله چالغه باشلاينجه راقمك حواسى غجقلاغمه باشلادى. ديكن مستر زيقلاص بو شرقى ي آغيز ايله چاغرمسنى دخى راقمدن رجا ايتمسونى ؟ الافرانغه ده بر دلى قانلیدن ويا قزدن بويله بر شرقى رجا ايلدكلرى زمان دريغ ايتمك عيب اولديغندن و راقمده ايسه بو درجه يه قدر طبيعت موسيقيه دخى بولنديغندن پس پرده دن باشلايوب يواش يواش تيزلشه تيزلشه پيانو آهنگنه قدر چيقارق شرقى يى تكميل ايلدى.

فى الواقع كوزل چاغيرمش اولديغي ايچون انكليزلر دخى بكنديلر. لکن قزلر بعده شريقنك كفته سنى يازديرمق و تركجه سنى مصرع مصرع فرانسزجه يه دخى ترجمه ايتديرمك ايچون راقمى اشغاله باشلاديلر. او كوزل شريقنك هر برى بر سحر اطلاقنه الحق شايان اولان مصرعلى فرانسزجه يه ترجمه ايدلدكجه لطافتنه يالكز قزلر دكل والده و پدرلى دخى حيران اولورلر ايدى. قزلر ترجمه يى دخى بتوردكدن صكره ينه راقمك دخى انضمام معاونتيله الفاظ تركيه سنى هجابجا نوطه اوزرنده كى مقاماتك التنه يازديلر. بعده اوتوروب شرقى يى تركجه اوله رق مشق ايتمكه دخى باشلاديلر. واقعاً ايلك دفعه سنده اويدوره مديلر ايسه ده يواش يواش يولنه قويه جقلى دركاردر.

راقم ساعت درتدن صكره انكليزلرك يانندن قالقوب بر حيوانه بنه رك خانه سنه طوغرولدى ايسه ده اثنای راهده ذهننى اشغال ايدن شى فلاطون بكك مايونز مسئله سندن بشقه هيچ برشى دكل ايدى. كنديسنك دخى او اقشام زيقلاصك

hanesine med'uv bulunması ve tamam Asmalımescit Sokağı'na girmiş olduğunu uşak gördüğü hâlde cemiyette isbât-ı vücûd edememesi üstü başı mayoneze gark olduğunu Râkım bizzat gördüğü gibi sofrada dahi mayonezin geç vakitte dökülmüş olduğunun rivâyet kılınması hep umûmiyet üzere mütâlâa olundukça Felâtun Bey'e şeref verecek bir hüküm çıkarılamaz idi. Hanesine vâsıl oldukta dadısını ihtiyarlık hasebiyle uyumuş ve yalnız Canan'ın kendisini beklemekte olduğunu görmüş idi. Aman yarabbi! Bu Canan kız dahi günden güne ne kadar güzelleşiyor idi! Ne kadar nazik, tatlı dilli şen bir kız çıktı! Yüzünü gördükçe tab'a neşât gelmemek muhâl idi. Vâkıâ Türkçeyi gereği gibi de değil, lâıykıyla dahi öğrenmiş idi. Ancak Çerkezlere mahsûs olan şîve-i ifade ile söz söyledikçe insanın içini tatlı tatlı gıcıklar idi!

İşte bu fikirler Râkım'a geldi. Geldi ama Canan hakkındaki efkârı bütün bütün başka olduğundan yalnız bir içini çekerek hissiyâtını yendi. Vakıt geç olduğundan yalnız Canan kendisini soyunduruncaya kadar derslerine filâna dair birkaç şey sorarak badehu kendisi yatağına girdi. Canan dahi kendi odasına çekildi. Yattılar.

Ertesi ve daha ertesi günler Râkım'ı işgal eden şey hep mayonez fıkrası idi. Bir de ikinci konu akşamüzeri hanesine geldikte Canan kendisine bir mektup verip “Hani ya o her zaman Frenk'ten pusula getiren uşak yok mu? İşte o getirdi” dedi. Râkım mektubu açtı baktı ki Can ile Margrit tarafından yazılmış. Sûret-i mütercemesi şudur:

Aziz hocamız!

Bugün pederimiz Felâtun Bey'i görmüş. Geçen akşam bize teşrîf etmediği için pek çok sitemler edip yarın akşam behemehâl gelmesini rica eylemiş.

خانه سنه مدعو بولنمسی و تمام اصمه لی مسجد سوقاڼه کیرمش اولدیغنی اوشاق کوردیکی حالده جمعیتده اثبات وجود ایده مامسی اوستی باشی مایونزه غرق اولدیغنی راقم بالذات کوردیکی کبی سفره ده دخی مایونزک کج و قتده دوکولمش اولدیغنی روایت قلنمسی هب عمومیت اوزره مطالعه اولندقجه فلاطون بکه شرف ویره جک بر حکم چیقاريله مزایدی. خانه سنه واصل اولدقده دادیسنی اختیارلق حسیله اویمش و یالکز جانانک کندیسنی بکلمکده اولدیغنی کورمش ایدی. امان یارب! بو جانان قز دخی کوندن کونه نه قدر کوزللیور ایدی. نه قدر نازک طاتلی دیلی شن بر قز چیقادی! یوزینی کوردکجه طبعه نشاط کلمامک محال ایدی. واقاً ترکجه یی کرکی کبی ده دکل لایقیله دخی اوکرمش ایدی. انجق چرکسلره مخصوص اولان شیوه افاده ايله سوز سويلدکجه انسانک اچنی طاتلی طاتلی غجقلر ایدی.

ایشته بو فکرلر راقمه کلدی. کلدی اما جانان حقنده کی افکاری بتون بتون بشقه اولدیغندن یالکز بر ایچنی چکه رک حسیاتی یکدی. وقت کج اولدیغندن یالکز جانان کندیسنی صویندیرنجهیه قدر درس لرینه فلانه دائر برقاج شی صورارق بعده کندیسی یتاڼه کیردی. جانان دخی کندی اوطه سنه چکلدی. یاتدیله.

ایرتسی و ده ایرتسی کونلر راقمی اشغال ایدن شی هب مایونز فقره سی ایدی. بر ده ایکنجی کون اقشام اوزری خانه سنه کلدکده جانان کندیسنه بر مکتوب ویروب «هانیا او هر زمان فرنکدن بوصله کتورن اوشاق یوقمی؟ ایشته او کتوردی» دیدی. راقم مکتوبی آچدی باقادی که جان ايله مارغریت طرفندن یازلمش. صورت مترجمه سی شودر:

عزیز خواجه مز!

بوکون پدرمز فلاطون بکی کورمش. کچن اقشام بزى تشریف ایتمدیکی ایچون پک چوق ستملر ایدوب یارین اقشام بهمه حال کلمسنی رجا ایلمش.

O dahi söz vermiş. Biz ise onun muhâzarasından sizin muhâzaranız kadar mütelevviz olamadığımızdan yemek vaktinden evvelce teşrîfinizi mutlaka rica ederiz. Zannederiz ki, sevdiğiniz iki şâkirdinizi iç sıkıntısından kurtarmak için bu ricamızı kabul edersiniz.

Margrit Can

Râkım mektubun revîş-i iş'ârına ziyâdece taaccüb eyledi.

Acaip! Kızlar Felâtun Bey'in muhâzarasından mütelevviz olmuyorlar imiş de benim muhâzaramdan mütelevviz oluyorlar imiş. Sebebi ben onlara kendimi sevdirecek hiçbir muâmelede bulunmadım. Vazifemi ifâdan başka da hiçbir şey düşünmedim. Acaba Felâtun Bey kendisinden nefret ettirecek ne muâmelede bulunmuş olmalı? Sakın mayonez fıkrasından bir şüpheyeye düşmüş olmasınlar? Peh! O hem daha yeni hem de kimsenin anlayamamış olması lâzım gelen bir vak'a. Sevdiğimiz iki şâkirdimizi iç sıkıntısından kurtaracağımızı ümit ediyorlar imiş! Benim onları sevdiğimi ne anlamışlar? İşin içinde bazı garâbetler vardır ama bakalım sonra anlarız" diye birçok mülâhazâta dahi varmış idi.

O gün perşembe olduğundan saat on buçuk sularında piyano mualimesi Yozefino geldi. Râkım'ı orada bulunca memnun olmakla beraber hasbe'l-muhabbe tatlı bir tekdîre başladı:

Yozefino - Vay Mösyö Râkım! Sizi buralarda rast getirebilir mi? Siz de buralara gelir misiniz?

Râkım - Bir adam hanesine gelmez mi madam?

او دخی سوز ویرمش. بز ايسه انك محاضره سندنك سزك محاضره كزه قدر متلذذ اوله مدیغمزدن یمك وقتندن اولجه تشریفكزی مطلقا رجا ایدرز. ظن ایدرز كه سودیکمز ایکی شاکردیکزی اچ صقندیسندن قورتارمق ایچون بو رجامزی قبول ایدرسکز.

مارغریت جان

راقم مکتوبك روش اشعارینه زیاده جه تعجب ایلدی.

عجایب! قزله فلاطون بكك محاضره سندن متلذذ اولیورلر ایش ده بنم محاضره مدن متلذذ اولیورلر ایش. سبی بن انلره کندیمی سودیره جك هیچ بر معامله ده بولنمدم. وظیفه می ایفادن

بشقه ده برشی دوشوندم. عجباً فلاطون بك کندیسندن نفرت ایتدیره جك نه معامله ده بولنمش اولملی؟ صاقن مایونز فقره سندن بر شبهه یه دوشمش اولسونلر. یاه! او هم دها بکی هم ده کیمسه نك اکالایه مامش اولمسی لازم کلان بر وقعه سودیکمز ایکی شاکردمزی ایچ صقندیسندن قورتاره جغمزی امید ایدیورلر ایش! بنم انلری سودیکمی نه اکلامشله؟ ایشك ایچنده بعض غرابتلر واردر اما باقالم صکره اکالارز» دیه برچوق ملاحظاته دخی وارمش ایدی.

او کون پنجشنبه اولدیغندن ساعت اون بچق صوله رنده پیانو معلمه سی یوزفینو کلدی. راقمی اوراده بولنجه ممنون اولمقله برابر حسب الحبه طاتلی بر تکدیره باشلادی:

یوزفینو - وای موسیو راقم! سزی بورالرده راست کتوره بیلورمی؟ سز ده بورالره کلورمیسکز؟

راقم - بر آدم خانه سنه کلمزمی مادام؟

Yozefino - Her adam hanesine gelir ama sizi öyle göremedim. İşte aylar geçti ki, henüz sizi hiç göremedim.

Râkım - Vâkıâ meşguliyetin kesreti bize bu kusuru ettirdi.

Yozefino - Ben orasını bilmem. Bizim pazarlığımız ne idi? Bir hocanın hakkını vermezler ise o hoca dahi hizmetini terk etmekte haklıdır.

Râkım - Evet! Orası öyle madam. Fakat sizin mürüvvetiniz benim bu kabahatimin affına dahi sizi icbâr eder.

Yozefino - Edemeyecek. Zira meşguliyetiniz hani ya şu sizi benim musâhabetimden mülâkatımdan men eden meşguliyetinizin ne olduğunu biliyorum. Galiba o domates gibi kırmızı İngiliz kızları gözlerinize pek parlak görünüyor da bizim gibi sizi gerçekten seven dostları hiç göremiyorsunuz.

Râkım - Estağfurullah madam! Vallahi dediğiniz şey hatırıma bile gelmiyor. Siz beni biliyorsunuz ya?

Yozefino - İşte bildiğim için söylüyorum ya! Tekdîrlerimde pek haklıyım. Zira haftada iki defa Beyoğlu'na geldiğiniz ve gelmekte mecbur dahi olduğunuz hâlde Yozefino dostunuzun hanesine dahi bir selâm bırakmak mürüvvet şânından iken....

Râkım - İşte şimdi bir büyük kabahatimi daha hisseyledim O da henüz evinizin semtini tahkîk etmediğimdir. Vallahi madam tekdîre hakkınız var. Ediniz. Hatta pek de ister iseniz bir baston vereyim de beni dövünüz. Lâkin ne ceza edecek iseniz şimdi ediniz de yine şimdi kendimi affedilmiş göreyim.

Yozefino - Ne ceza edecek isem edeyim mi?

یوزفینو - هر آدم خانه سنه کلور اما سزی اويله کوره مدم ايشته آیلر کچدی که هنوز سزی هیچ کوره مدم.

راقم - واقعا مشغولیتك كثرتی بزه بو قصوری ایتدیردی.

یوزفینو - بن اوراسنی بیلمم. بزم بازارلغمز نه ایدی؟ بر خواجه نك حقنی ویرمزلر ایه او خواجه دخی خدمتی ترك ایتمکده حقلیدر.

راقم - اوت ! اوراسی اويله مادام فقط سزك مروتیكز بنم بو قباحتمك عفوینه دخی سزی اجبار ایدر.

یوزفینو - ایده میه جك. زیرا مشغولیتكز هانیا شو سزی بنم مصاحبتمدن ملاقاتمدن منع ایدن مشغولیتكزك نه اولدیغنی بیلورم. غالبا او دوماتس کبی قرمزی انکلیر قزلی کوزلرکزه پك پارلاق کورینور ده بزم کبی سزی کرچکدن سون دوستلری هیچ کوره میورسکز.

راقم - استغفر الله مادام ! و الله دیدیکز شی خاطرمه بیله کلیمور. سز بنی بیلورسکز یا ؟

یوزفینو - ايشته بیلدیکم ایچون سویلیورم یا ! تکیدرلریمده پك حقلی یم. زیرا هفته ده ایکی دفعه بك اوغلنه کلدیكز و کلمکده مجبور دخی اولدیغکز حالده یوزفینو دوستكزك خانه سنه دخی بر سلام براقمق مروت شانندن ایکن....

راقم - ايشته شمدی بر بیوک قباحتمی دها حس ایلدم. او ده هنوز اویکزك سمتنی تحقیق ایتمدیکمدر. و الله مادام تکیدرده حقکز وار. ایدیکز. حتی پك ده ایستر ایه کز بر باستون ویره یم ده بنی دوککز. لکن نه جزا ایله جك ایه کز شمدی ایدیکز ده ینه شمدی کندیمی عفو ایدلمش کوره یم.

یوزفینو - نه جزا ایله جك ایه م ایله یممی ؟

Râkım - Evet efendim!

Yozefino - Edeceğim cezayı kararlaştırdım. Zamanını bulur da ederim.

Râkım - Ben dahi yarın akşamdan bed' ile her Beyoğlu'na çıkışımda hâk-i pâyinize arz-ı hulûs etmek vazifesine hâlel vermem.

Şu müşâfehe edilip bittikten sonra Yozefino orada hazır olup kendi emrine muntazır bulunan Canan'a hitaben:

- Vojons. Ma petite! As-tu appris ta leçon?

(Bakalım mini miniciğim! Dersini öğrendin mi?)

- Oui madame.

(Evet hanımım)

Râkım - O ne? Bizim Canan Fransızca da mı öğreniyor.

Yozefino - Fransızca öğrenmez ise biz kendisiyle nasıl konuşabiliriz ya? O Fransızca öğrenmesin de ben mi Türkçe öğrenmeye mecbur olayım?

Canan - (hicâbla Evet efendim! Madam beni zorluyor da.....

Râkım - Ne kızarıp yanıyorsun ya? Sanki bir kabahat mi ediyorsun? İşte pek alâ! Fakat öyle ağızdan Fransızca öğrenilmez. Onu.....

Canan - Ben de ağızdan öğrenmiyorum efendim. Yazıyorum.

Râkım - Nasıl yazıyorsun bakayım?

Canan gidip bir defter getirdi. O defterde Türkçe yazı ile birçok Fransızca kelimât yazılmış olduğunu gördü ise de böylelikle Fransızca öğrenmek mümkün

راقم - اوت افندم !

یوزفینو - ایده حکم جزایی قرارلشدیردم. زمانی بولورده ایدرم.

راقم - بن دخی یارین اقسامدن بدأ ايله هر بك اوغلنه چقیشمنده خاکپایکزه عرض خلوص ایتمک وظیفه سنه خلل ویرمم.

شو مشافهه ایدیلوب بتدکدن صکره یوزفینو اوراده حاضر اولوب کندی امرینه منتظر بولنان جانانه خطاباً :

vojons. ma petite! as - tu appris ta leçon?

(باقالم مینی مینیجکم ! درسکی اوکرندهکی ?)

- oui madame.

(اوت خانم)

راقم - او نه ? بزم جانان فرانسزجه ده می اوکرنیور.

یوزفینو - فرانسزجه اوکرنمز ایسه کنديسیله نصل قونوشه بیلورز یا ? او فرانسزجه اوکرنسون ده بن می ترکجه اوکرنمکه مجبور اولهیم ?

جانان - (حجابله) اوت افندم ! مادام بنی زورلیورده.....

راقم - نه قزاروب یانیورسک یا ? صانکه بر قباحتمی ایدیورسک ? ایشته پک اعلا ! فقط اويله آغزدن فرانسزجه اوکرنلمز.. انی

جانان - بن ده آغزدن اوکرنیورم افندم. یازیورم.

راقم - نصل یاییورسک باقالم ?

جانان کیدوب بر دفتر کتوردی. او دفترده ترکجه یازی ايله برچوق فرانسزجه کلمات یازلمش اولدیغنی کوردی ایسه ده بویله لکله فرانسزجه اوکرنمک ممکن

olamayacağından ona bir de Fransızca ders vereceğini vaad eyledi. Garibi şunda ki Canan Fransız lisânını öğreneceğine sevinmedi. Bu karara Canan'dan ziyâde Yozefino memnun oldu.

Evet! Canan Fransızca öğrenmekten memnun değil idi. Ancak zaten hilkatinde ifrât-ı zekâsı olmakla beraber o zamana kadar hâl-i tevakkufta kalan bu zekâ-yı müfrite için sevmediği bir şeyi dahi sevip bayılanlardan daha çabuk öğrenmek Canan için iş midir? Kızın zekâsı o kadar idi ki Yozefino bir kere tarif eylediği dersi bir daha tarife lüzum kalmayarak kızın kemâliyle ahz eylediğini gördükçe âdeta müteharryir kalır ve binaenaleyh zavallı kızcağıza muhabbetini arttırdıkça arttırır idi. Yani demek isteriz ki, Râkım'ın o akşamdan bed' ile vermeye başladığı Fransızca dersi dahi Türkçe ve çalgı dersleri gibi sürat ve maharetle ahz u telakkî eder idi.

Ha! Canan'ın Türkçesinden bir hayli zamandan beri malûmât vermedik. Canan âdeta olur olmaz şeyleri kendisi kaleme almaya ve hemen her yeni kitabı okuyup anlamaya başladı. Hatta Râkım kendisine bir kestirme yoldan Arabî ve Farisî dahi göstermeye başlamış idi.

Ertesi gün Râkım hem Yozefino'ya, hem de Ziklas hanesine gideceği için erkence, yani saat, on birde Beyoğlu'nda bulundu ve Yozefino'nun Posta Sokağı'nda haber almış olduğu hanesine vardı.

Yozefino hanesinde Râkım'a muntazır idi. Bonjur madam ve bonjur mösyöden ve hâl ü hatırdan sonra dereden tepeden dahi konuşmaya başladılar. Bâ-husûs Canan hakkında pek çok sözler söylediler. Yozefino kızın fart-ı zekâsına hayran olup hüsnünü dahi zararsız bulur ve yanı başında bir kız yattığı hem de kendi malı olduğu hâlde Râkım'ın bundan mütehassis olmamakta bulunmasına şaşar idi.

اولهمیه جغندن اکا بر ده فرانسزجه درس ویره جکنی وعد ایلدی. غربی شونده که جانان فرانسز لسانی اوکرنه جکنه سوینمدی. بو قراره جاناندن زیاده یوزفینو ممنون اولدی.

اوت! جانان فرانسزجه اوکرتمکدن ممنون دکل ایدی. انحاق ذاتاً خلقتنده افرات ذقاسی اولمقله برابر او زمانه قدر حال توقفده قالان ذقای مغریته ایچون سومدیکی بر شی دخی سووب بایلانلردن دها چابق اوکرتمک جانان ایچون ایش مدر؟ قرن ذقاسی او قدر ایدی که یوزفینو بر کره تعریف ایلهدکی درسی بر دها تعریفه لزوم قالمایه رق قزک کمالیله اخذ ایلدیکنی کوردکجه عادتاً متحیر قالور و بناء علیه زواللی قزجغه محبتنی آرتدیردقجه آرتدیر ایدی. یعنی دیمک ایسترز که راقمک او اقشامدن بدأ ايله ویرمکه باشلادیغی فرانسزجه درسی دخی ترکجه و چالغی درسلی کبی سرعت و مهارتله اخذ و تلقی ایدر ایدی.

ها! جانانک ترکجه سندن بر خیلی زماندنبری معلومات ویرمدک. جانان عادتاً اولور اولمز شیلری کندیسی قلمه المغه و همان هر یکی کتابی اوقویوب اکلامغه باشلادی. حتی راقم کندیسنه بر کسدیرمه یولدن عربی و فارسی کوسترمکه باشلامشیدی.

ایرتسی کون راقم هم یوزفینویه و هم ده زیقلاص خانه سنه کیده جکی ایچون ارکنجه یعنی ساعت اونبرده بك اوغلنده بولندی و یوفینونک پوسته سواقغنده خبر المش اولدیغی خانه سنه واردی.

یوزفینو خانه سنده راقمه منتظر ایدی. بونئور مادام و بونئور موسیودن و حال خاطر دن صکره دره دن تپه دن دخی قونوشمغه باشلادیلر. باخصوص جانان حقنده پک چوق سوزلر سویلدیلر. یوزفینو قزک فرط ذکاسنه حیران اولوب حسنی دخی ضررسز بولور و یانی باشنده بر قز یاتدیغی هم ده کندی مالی اولدیغی حالده راقمک بوندن متحسس اولما مقده بولنمسنه شاشار ایدی.

Lâkin ne idi o Yozefino'daki iç sıkıntısı? Evet! Güzel güzel konuşur idi ise de güya zihninde başka bir şey varmış da onu bir türlü söyleyemiyor-muş gibi davranır idi. Derken yeni bir bahis daha açıldı:

Yozefino - Mastika içer misiniz Mösyö Râkım?

Râkım - Vallahi madam ne içirim diyebilirim, ne de içmem. Bazı bazı içtiğim vardır. Fakat mübtelâsı da değilim.

Yozefino - Vallahi efendim sizin memleketinizin en güzel şeylerinden birisi de mastikadır. Ben pek seviyorum. Hem size bu sırrımı dahi açayım ki âdeta her akşam Türkler gibi ben de mastika içiyorum ama az! Üç dört kadeh kadar.

Râkım - Fena etmiyorsunuz efendim. Az içilirse güzel şeydir.

Yozefino - Ismarlayım mı?

Râkım - Siz bilirsiniz efendim.

Yozefino hizmetçisi Mari'yi çağırdı, rakıyı ismarladı. Zaten hazır bulunduğu için Mari derhâl getirip odanın orta yerindeki masa üzerine koydu. Madam iki kadehe birer parça şey koyup “sıhhatinize” diye Râkım ile toka ederek içtiler. Odanın bir tarafında piyano bulunduğundan Râkım gözlerini piyanodan ayıramamakta olduğuna Yozefino dikkat eder:

Yozefino - Size biraz kitara çalsam birkaç da romans denilen şarkılardan çağırsam memnun olmaz mısınız?

Râkım - Sevincimden çıldırırım bile.

Bu aralık birer daha çakılıp Yozefino dahi kitarasını ele aldı. Evvel emirde bir mukaddime başladı ise de, ondan sonra birer daha teklif eylemiş ve Râkım

لكن نه ایدی او یوزفینوده کی ایچ صقندیسی ؟ اوت ! کوزل کوزل قونوشور
ایسه ده کویا ذهننده بشقه برشی وار ایش ده آنی بر درلو سویلیه میور ایش
کبی طورانور ایدی. دیرکن یکی بر بحث دهآچیلدی.

یوزفینو - ماستیقه ایچرمیسکز موسیو راقم ؟

راقم - و الله مادام نه ایچرم دیهیلورم نه ده ایچم. بعض بعض ایچدیکم
واردر. فقط مبتلاسی ده دکلم.

یوزفینو - و الله افندم سزك مملكتكزك اك كوزل شیلرندن بریسی ده ماستیقه در.
بن پك سویورم. هم سزه بو سیمی دخی آچمه که عادتا هر ایشام ترکلر
کبی بن ده ماستیقه ایچیورم اما آز ! اوچ درت قدح قدر.

راقم - فنا ایتمیورسکز افندم. آز ایچیلورسه کوزل شیر.

یوزفینو - اصمارلهیم می ؟

راقم - سز بیلورسکز افندم.

یوزفینو خدمتیجیسی ماری بی چاغردی راقی بی اصمارلادی. ذاتاً حاضر
بولندیغی ایچون ماری درحال کتوروب اوطه نك اورتی یرنده کی ماصه اوزرینه
قویدی. مادام ایکی قدحه برر پارچه شی قویوب « صحتکزه » دیه راقم
ایله طوقه ایدرك ایچدیله. اوطه نك بر طرفنده پیانو بولندیغدن راقم کوزلرینی
پیانودن آیرمامقده اولدیغنه یوزفینو دقت ایدر:

یوزفینو - سزه براز کتاره چالسه م برقاج ده رومانس دنیلان شرقیلردن چاغرسه م
ممنون اولزمیسکز ؟

راقم - سونجمدن چیلدیریرم بیله.

بو اراق بر دها چاقیلوب یوزفینو دخی کتاره سنی اله الدی. اول امرده بر
مقدمه باشلادی ایسه ده اندن صکره برر دها تکلیف ایلمش و راقم

kendisi bu kadar çabuk gidemeyeceğini arz ile Yozefino bilakis mastikanın buharını birdenbire tebhîr etmek arzusuna düştüğünden ve böyle bir yerde herkes serbest olacağından bahisle bir daha hem de doluca yürümüş olduğu cihetle çalgının ve şarkının sonlarını pek lâtif ve hazin icrâ eylemiştir.

Tamam faslı bitirdiği zaman Râkım işret mutâdı olmadığı cihetle kahkini yarıdan aşağı doldurup Yozefino'nun arz-ı hâhiş etmesi üzerine dahi ötekini tamam doldurarak bir daha uyuşturdular. Artık Yozefino'da gözler başkalaşmış ve fakat iç sıkıntısı daha ziyâde artıp içi içine sığmamaya başlamış idi. Bir de bu aralık Râkım "Sohbetimize devam etmemiş olduğum ne kadar büyük bir kabahat ve belki de hamâkat olduğunu şimdi anlıyorum. Lâkin bundan sonrası için devamda kusur etmek şöyle dursun tasdie bile cesaret edeceğim" deyince, Yozefino ayağa kalkarak "Gerçek bak siz aklıma getirdiniz hani ya ben size ceza edecek idim" diye Râkım'a takarrüb eyledi.

Râkım - Artık cezaya mahal kaldı mı efendim? Bu kadar iltifatınıza beni mazhar eyledikten sonra nasıl ceza edeceksiniz?

Yozefino - Elbette edeceğim. Eski kabahatinizin cezasından mümkün değil vazgeçmem! diyerek Râkım'dan müştakâne bir bûse almaya cesaret eyledi....

Bu vak'a-i nâgehânî Râkım'a taaccüb vermedi. Zira o zamana kadar Râkım madamın tedkik eylediği ahvâlinden işin nerelere müncer olacağını anlamış idi. Bir saat kadar daha sohbet eyledikten sonra, saat yarımaya yaklaştığı cihetle Yozefino'ya veda ederek Ziklas'ın hanesine teveccüh eyledi ise de talih ve nasibinin bu kalemin gibi böyle her mevkide başka bir renk göstermekte olduğuna şaşar idi.

İhtimal ki erbâb-ı mütâlaadan bazıları vak'a-i mezkûre üzerinden mürûr eden bir saat müddette nasıl sohbet edilmiş olduğunu sorarlar. Lâkin hikâye usûlünde

کندیسی بو قدر چاقب کیده میه جکنی عرض ايله یوزفینو بالعکس بوخارینی بردن بره تبخیز ایتمک آرزوسنه دوشدیکندن و بویله بر یرده هرکس سربست اوله جغندن بختله بر ده ها هم ده طولیجه یورومش الدیغی جهتله چالغینک و شرقینک صوکلرینی پک لطیف و حزین اجرا ایلمشدر.

تمام فصلی بتوردیکی زمان راقم عشرت معتادی اولمیدیغی جهتله قدحنی یاریدن اشاغی طولدیروب یوزفینونک عرض هواخش ایتمسی اوزرینه دخی انککی بی تمام طولدیراق بر ده ها اویشدیردیلر. ارتق یوزفینوده کوزلر بشقه لشمش و فقط ایچ صقندیسی ده ها زیاده آرتوب ایچی ایچینه صغمامغه باشلامشیدی. برده بو اراق راقم « صحبتکزه دوام ایتمامش اولدیغم نه قدر بیوک بر قباحث و بلکه ده حماقت اولدیغنی شمدی اکلا یورم. لکن بوندن صکره سی ایچون دوامده قصور ایتمک شوپله طورسون تصدیعه بیله جسارت ایلده حکم » دینجه یوزفینو ایاغه قالقه رق « کرچک باق سز عقلمه کتوردیکز هانیا بن سزه جزا ایلده جک ایدم » دیه راقمه تقرب ایلدی.

راقم - ارتق جزایه محل قالدیمی افندم ؟ بو قدر التفاتکزه بنی مظهر ایلدکدن صکره نصل جزا ایلده جکسکر ؟

یوزفینو - البته ایلده حکم اسکی قباحثکزک جزاسندن ممکن دکل وازکچمم !
دیهرک راقمدن مشتقانه بر بوسه المغه جسارت ایلدی....

بو وقعده ناکهانی راقمه تعجب ویرمدی. زیرا او زمانه قدر راقم مادامک تدقیق ایلدیکی احوالندن ایشک نره لره منجر اوله جغنی اکلامشیدی. بر ساعت قدر ده ها صحبت ایلدکدن صکره ساعت یارمه یاقلاشدیغی جهتله یوزفینوی وداع ایدرک زیقلاصلک خانه سنه توجه ایلدی ایسه ده طالع و نصیینک بوقلمون کی بویله هر موقعده بشقه بر رنک کوسترمکده اولدیغنه شاشرایدی.

احتمال که ارباب مطالعه دن بعضلری وقعده مذکوره اوزرندن مرور ایدن بر ساعت مدته نصل صحبت ایدلمش اولدیغنی صورالر. لکن حکایه اصولنده

mesâilin şu cihetleri söylenmez yazılmaz da. O cihetler ferâsetle teyakkun edilir. Biz yalnız şu kadarını haber verelim ki, Râkım Yozefino'dan ayrılırken, Yozefino kendisine “Sana bu sûretle keşf-i râz ve arz-ı muhabbet edişim filvâki sevilecek bir adam olduğun gibi her tarafça hüsn-i ahlâk ve arz u edeple şöhet buluşundan neşet etmiştir. Benim dahi familyalar meyânında bu yoldaki şöhetimin muhafazası lüzumunu da bilirsin, artık bu sırrı ne kadar ketm etmek lâzım geleceğini anlamalı” demiş ve Râkım böyle bir ricayı kendisi edeceği hâlde onun tarafından edilmiş olmasına başkaca teşekkür ederek çıkmış gitmiş idi.

Vay! Öyle ise bizim Râkım Efendi Felâtun Bey'in dediği gibi saman altından su yürüten idi!

Evet efendim! Biz burada bir meleğin ahvâlini tasvir etmiyoruz dedik. Namusunun muhafazasını bilir insan gibi yaşar gerçekten alafranga ve ale'l-husûs zamanımızda yaşayan bir genç adamın hakikat-ı ahvâlini tasvir ediyoruz. O akşam Râkım'ın bulunduğu mevkide bulunup da perhizkârlık edilecek bize bir delikanlı daha gösterebilir iseniz bu hikâyeye onu derc ederiz. Saman altından su yürütmek ve karda gezip de izini belli etmemek Râkım kadar akli başında delikanlıların kârı olup bu hâllerin aksi bir hâl arar iseniz onun misâlini dahi Felâtun Bey'de bulacaksınız.

Canım hani ya şu ahlâk nokta-i nazarından bakıldıkça..... İyi ya! Zamanımız gençlerinin ahvâl-i umûmiyyelerinden işte size iki numûne-yi ahlâk! Fikriniz hangi sûreti tercih etmekte ise onu tasdikte hürdür. Hiçbirisini beğenmemekte yine hürdür ya!

Bizim Râkım Efendi geç kalmak havfıyla sıkıca yürüyerek Asmalımescit'e vardı ve gerek telaşlıca gelmiş olmasından ve gerek kendi ahvâl-i husûsiyesine

مسائلك شو جهتلری سويلنمز يازلزده. او جهتلر فراستله تيقن ايديلور. بز يالكز شو قدرینی خبر ویره لم که راقم يوزفينودن آريلور ايکن يوزفينو کنديسنه «سکا بو صورتله کشف راز و عرض محبت ايديشم فی الواقع سويله جک بر آدم اولديغک کبی هر طرفجه حسن اخلاق و عرض و ادبله شهرت بوليشکدن نشأت ايتمشدر بنم دخی فاميليالر میاننده بو يولده کی شهرتمک محافظه سی لزومنی ده بيلورسک ارتق بو سری نه قدر کتم ايتمک لازم کله جکني اکلاملی» ديمش و راقم بويله بر رجایی کنديسي ایده جکی حالدۀ انک طرفندن ايدلمش اولمسنه بشقهجه تشکر ایده رک چيقمش کيتمش ایدی.

واى! اويله ايسه بزم راقم افندی فلاطون بکک دیدیکی کبی صمان التندن صو يوروتن ایدی!

اوت افندم! بز بوراده بر ملکک احوالی تصوير ايتميورز دیدک. ناموسنک محافظه سنی بيلور انسان کبی یشار کرچکدن الافرانغه و علی الخصوص زمانمزده یشایان بر کنج آدمک حقیقت احوالی تصوير ايدییورز. او اقشام راقمک بولنديغی موقعده بولنوبده پرهیزکارلق ایده بيله جک بزه بر دلی قانلی ده کوستره بیلو ايسه کز بو حکایه یه انی درج ایدرز. صمان التندن صو يوروتمک و قارده کزوب ده ایزی بللی ایتمامک راقم قدر عقلی باشنده دلیقانلیلرک کاری اولوب بو حاللرک عکسی بر حال ارار ايسه کز انک مثالی دخی فلاطون بکده بوله جقسکز.

جانم هانیا شو اخلاق نقطه نظرندن باقلدقجه ایی یا! زمانمز کنجلرینک احوال عمومیه لرندن ايشته سزه ایکی نمونه اخلاق! فکریکز هانکی صورتی ترجیح ایتمکده ايسه انی تصدیقه حرر. هیچ بریسنی بکنمامکده ینه حرر یا!

بزم راقم افندی کج قالمق خوفيله صیقیجه يورویه رک اصمه لی مسجده واردی و کرک تلاشلیجه کلمش اولمسندن و کرک کندی احوال خصوصیه سنه

yine kendisi ziyâdece şaşmakta bulunmasından nâşi, Mister Ziklas'ın kapısını ziyâdece kuvvetle vurdu. Saat bayağı yarımaya gelmiş ve ortalık -o akşam havanın dahi kapanık bulunmasından nâşi- gereği gibi karanlık olmuş idi. Kapı açılıp da içeriye girdiği zaman Râkım'ın nasıl bir hâle tesadüf etmiş olmasını tasavvur eyler misiniz? Bakınız nasıl bir hâl:

İçeriye girer girmez iri bir karı Râkım'ın boynuna sarılıp, kolları arasında sıkıştırarak Fransız lisânıyla “Zâlim ne geç kaldın? Gözlerim yollarda kaldı, bu akşam da mayonezi üstüne başına dökecek misin?” demiş idi.

Bu karının aşçı bir karı olduğunu ve mayonez meselesinin sûret-i vukûunu anladınız mı?

Râkım hiç ses çıkarmadı. Çıkarmadı ama karı işi anladı. Derhâl Râkım'a özürler dilemeye başladı ise de Râkım mayonez meselesini kariya dahi itiraf ettirmek için biraz nazlıca davranıp nihayet söyletti.

Bu karı iri yapılı dev anası gibi bir Fransız olup meğer Felâtun Bey aşçı hanımdan hoşlanmış ve o da onun gerek kendisinden ve gerek parasından hoşlanıp hemen hemen mercimeği fırına vermek derecesine gelmiş imişler. İki akşam evvel Felâtun Bey matbahı ziyaret ve aşçı hanım ile dik muâşakayı kaynatmaya mubâderet eyledikte raf üzerinde bulunan mayonez çanağını devirip şu hâl ile yukarıya çıkmak ihtimali kalmadığını görünce sıvışıp gitmiş imiş.

Aşçı bu malûmâtı vermekle beraber Râkım'a bu sırrı fâş etmemeyi pek ziyâde rica etmiş bulunmakla o dahi kendisinden emin olabileceğini bi't-temîn yukarıya çıktı.

Felâtun Bey henüz gelmemiş ve Ziklas ailesinden başka ahibâbdan birkaç kadın ile bir iki erkek dahi Râkım ile Felâtun'a muntazır bulunmuş idi.

ينه كنديسى زياته جه شاشمقده بولنمسندن ناشى مستر زيقلاصك قپوسكى زيادجه قوتله اوردى. ساعت بياغى يارمه كلمش و اورتهلق - او اقشام هوانك دخى قپانق بولنمسندن ناشى - كركى كى قراكلق اولمشيدى. قپو آچيلوب ده ايچرويه كيرديكى زمان راقمك نصل بر حاله تصادف ايتمش اولسنى تصور ايلرميسكز ؟ باقكز نصل بر حال :

ايچرويه كيرر كيرمز ايرى بر قارى راقمك بويينه صاريلوب قوللرى اراسنده صقيشديراق فرانسز لسانيله « ظالم نه كج قالدك ؟ كوزلرم يولرده قالدى بو اقشامده مايونزى اوستكه باشكه دوكه حكيميسك ؟ » ديمش ايدى.

بو قارينك آشجى بر قارى اولديغنى و مايونز مسئلهسك صورت وقوعى اكلاديكز مى ؟

راقم هيچ سس چيقارمى. چيقارمى اما قارى ايشى اكلادى. درحال راقمه عذرلر ديلمكه باشلاى ايسه ده راقم مايونز مسئلهسنى قارى يه دخى اعتراف ايتديرمك ايچون براز نازليجه طاورانوب نهايت سويلندى.

بو قارى ايرى ياپولى ديو آنهسى كى بر فرانسز اولوب مكر فلاطون بك آشجى خاتمن خوشلانمش و او ده انك كرك كنديسندن و كرك پاره سندن خوشلانوب همان همان مرجكى فرونه ويرمك درجهسنه كلمش ايمش. ايكي اقشام اول فلاطون بك مطبخى زيارت و آشجى خاتم ايله ديك معاشقه يي قايناتمغه مبادرت ايلدك ده راف اوزرنده بولنان مايونز چناغى دويروب شو حال ايله يوقارويه چيقماق احتمالى قالمديغنى كورنجه سويشوب كيتمش ايمش.

آشجى بو معلوماتى ويرمكله برابر راقمه بو سرى فاش ايتمامكه پك زياته رجا ايتمش بولنمغله او دخى كنديسندن امين اوله بيله جكنى بالتأمين يوقارويه چيقدى.

فلاطون بك هنوز كلماش و زيقلاص فاملياسندن بشقه احبابدن برقاچ قادين ايله بر ايكي ارلك دخى راقم ايله فلاطونه منتظر بولنمشيدى.

Aradan on dakika kadar ancak vakit geçip Felâtun Bey dahi zuhûr eyledi. Bu akşam da ahhâbı bekletmiş olduğuna dair Ziklas birkaç söz söyleyecek oldu ise de Felâtun Bey pederinin pek ziyâdece hasta olması bu mümânaatı eylediğini dermeyânla özrünü kabul ettirebildi.

Cümlece sofraya oturuldu. Çorba içildi.

Ziklas - (aşçıya) İnşallah bu akşam mayonez dökülmemiştir.

Bu sözü işittiği anda Felâtun Bey telaşla gâh Ziklas'ın gâh Râkım'ın ve gâh aşçının yüzüne baktı ise de aşçıdan mâadâ hiçbirisinin çehresinde kendi şüphelerini tasdîk eder emâre bulamayınca kalbi müsterîh oldu.

Râkım - Artık bir daha dikkat ederler de efendim mayonezi dökmezler.

Felâtun - (def'-i hicâba medâr olmak üzere) Ne olmuş efendim? Bir akşam mayonez mi dökülmüş?

Ziklas - Evet! Geçen akşam geç vakit mayonezi dökmüş de balığımızı yalnız haşlama olarak yedik.

İşte mayonez hakkında söylenen sözler bu kadar oldu ve araya başka sözler girerek halkça o bahse hitâm verildi ise de Felâtun Bey aşçıyı gördükçe mayonez aklına gelerek tecdîd-i hicâb eder idi.

Sofrada edilen lakırdılar içinde buradan izâhata lüzum görülecek gibi bir şey yoktur. Yalnız Lisân-ı Osmânî'nin ne kadar dakik ve leziz bir lisân olduğuna ve fakat sühûlet-i tahsîli için bir yol bulunamadığına dair bahis açıldığı sırada Can ile Margrit “Ey sabâ esme nigârim” şarkısının Râkım tarafından edilen tercümesini huzzâra naklederek herkesin tahsînini kazandılar. Bu arada

ارادن اون دقیقه قدر انجق وقت كچوب فلاطون بك دخی ظهور ایلدی. بو اقشام ده احبابی بکلتمش اولدیغنه دائر زیقلاص برقاچ سوز سویلیه جك اولدی ایسه ده فلاطون بك پدرینك پك زیاده جه خسته اولمسی بو ممانعتی ایلدیکنی درمیانه عذرینی قبول ایتدیره بیلدی.

جمله جه سفره یه اوتورلدی. چوربه ایچلیدی.

زیقلاص - (آشجی یه) ان شالله بو اقشام مایونز دوکولامشدیر.

بو سوزی ایشتدیکی آنده فلاطون بك کاه زیقلاصك کاه راقمك و کاه آشجینك یوزینه باقدی ایسه ده آشجیدن ما عدا هیچ بریسنك چهره سنده کندی شبهه لرینی تصدیق ایدر اماره بوله مینجه قلبی مستریح اولدی.

راقم - ارتق بر دها دقت ایدر لر ده افندم مایونزی دوکمز لر.

فلاطون - (دفع حجابیه مدار اولمق اوزره) نه اولمش افندم ؟ بر اقشام مایونزی دوکولمش ؟

زیقلاص - اوت ! کچن اقشام کج وقت مایونزی دوکمش ده بالغمزی یالکز حاشلامه اوله رق یدیک ؟

ایشته مایونز حقنده سویلنن سوز لر بو قدر اولدی و ارایه بشقه سوز لر کیره رك خلکجه او بخته ختام ویریلدی ایسه ده فلاطون بك آشجی یی کوردکجه مایونز عقلنه کلرک تجدید حجاب ایدر ایدی.

سفره ده ایدیلان لقر دیلر ایچنده بورادن ایضاحنه لزوم کوریله جك کی برشی یوقدر. یالکز لسان عثمانینك نه قدر دقیق و لذیذ بر لسان اولدیغنه و فقط سهولت تحصیل ایچون بر یول بولنه مدیغنه دائر بحث آچیلدیغی صره ده جان ایله مارغریت « ای صبا اسمه نکارم » شرقیسنك راقم طره فندن ایدیلان تلرجه سنی حضاره نقل ایله رك هرکسك تحسینی قازاندیلر. بو اراده

Felâtun Bey cemiyet içinde Râkım'ın cehlini bir daha ispat ederek mayonez meselesinden dolayı kendisine ârız olan hicâbdan büyük bir hicâba dahi Râkım'ı düşürmek için bu şarkının ilk mısraı “Ey sabâ esme nigârım” diye başlamadığını ve “Ey sabâ esmer nigârım” diye başladığını arz ve hatta esmer demek Fransızca “blonde” demek olduğunu dahi beyan eyledi.

Râkım bu itiraza hiç ses çıkarmayıp yalnız garipçe bir tebessümle iktifâ eylemiş idi. Ancak o cemiyette bir Baron “T” var idi ki Osmanlı lisânına vukûfu kâfi olduğundan Felâtun Bey'e mukâbeleye o ibtidâr ve şarkının evvelki mısraı “Ey sabâ esme nigârım uykuda” diye başlanmak lâzım geleceğini ispat eyledi.

Margrit - Bir de efendim Fransıza “blonde” demek, esmer demek midir ya? Bu kelimeyi bize hocamız “kumral” diye tercüme eylemiş idi. Sakın bunda da bir sehiv olmasın?

Baron T. - Hayır kızım! Pek güzel tercüme eylemiş. “Blonde” demek, Türkçe kumral ve sarışın demektir. “Esmer” dahi “brune” lafzının tercümesi olabilir.

İşte bu söz dahi ortaya çıkınca Felâtun Bey'in hicâbı katmerleşti ise de Râkım araya başka lakırdılar sokuşturarak kendisini yine muhafazaya himmet eyledi.

Sofradan kalkıldıkta huzzârın ricası üzerine Margrit ile Can piyano başına oturup dört elle piyano çalarak ikisi birden: “Ey sabâ” çağırmaya başladılar. Şarkıyı üç günden beri beş on kere meşk etmiş oldukları cihetle o kadar güzel çağırdılar ki Felâtun Bey dahi çâr-nâ-çâr beğendi. Bir aralık polka havaları dahi çalmaya başladıklarından huzzârın bazıları kadın erkek çift çift kalkıp polka ederler idi. Zira böyle husûsî cemiyetlerin zevki böyle çıkacağı alafranga âleminde yaşayanlara malûmdur. Misters Ziklas niçin dans etmediğini Râkım'dan sual eyledikte kadril, lansiye filân gibi oyunları

فلاطون بك جمعیت ایچنده راقمك جهلی بر ده ااثبات ایده رك مایونز مسئله سندن دولای کندیسنه عارض اولان حجابدن بیوك بر حجابہ دخی راقمی دوشورمك ایچون بو شرقینك ایلک مصرعی «ای صبا اسمہ نكارم» دیه باشلادیغنی عرض و حتی اسمر دیمك فرانسزجه blonde دیمك اولدیغنی دخی بیان ایلدی.

راقم بو اعتراضه هیچ سس چیقارمیوب یالکر غریجه بر تبسم ايله اکتفا ایلمش ایدی. انجق او جمعیتده بر بارون «ت» وار ایدی که عثمانلی لساننه وقوفی کافی اولدیغندن فلاطون بکه مقابلهیه او ابتدار و شرقینك اولکی مصرعی «ای صبا اسمہ نكارم اویقوده» دیه باشلانمق لازم کلهجکنی اثبات ایلدی.

مارغیت - بر ده افندم فرانسزجه blonde دیمك اسمر دیمکیدر یا ؟ بو کلمه یی بزه خواجه مز «قومرال» دیه ترجمه ایلمشیدی. صاقن بونده ده بر سهو اولسون ؟

بارون ت - خیر قزم ! پك كوزل ترجمه ایلمش blonde دیمك تركجه قومرال و صاریشن دیمکدر. «اسمر دخی» brune لفظنك ترجمه سی اوله بیلور.

ایشته بو سوز دخی اورتهیه چیقینجه فلاطون بكك حجابی قاتمرلشدی ایسه ده راقم ارایه بشقه لقردیله صقشدیرارق کندیسنی ینه محافظهیه همت ایلدی.

سفره دن قالدقدده حضارك رجاسی اوزرینه مارغیت ايله جان پیانو باشنه اوتوروب درت ال ايله پیانو چالهرق ایکسی بردن «ای صبا» چاغرمغه باشلادیلر. شرقی یی اوچ کوندنبری بش اون کره مشق ایتمش اولدقلری جهتله او قدر كوزل چاقدیرلکه فلاطون بك دخی چار ناچار بکندی. بر اراق بولقه هوالری دخی چالمغه باشلادقلرندن حضارك بعضیلری قادین ارکك چفت چفت قالقوب بولقه ایدرلر ایدی. زیرا بویله خصوصی جمعیتلرک ذوقی بویله چیقہجغی الافرانغه عالمنده یشایانلره معلومدر. مستر زیقلاص نیچون دانس ایتمدیکنی راقمدن سؤال ایلدکده قادریل لانسیه فلان کی اویونلری

yapabilmekteyse de polka ve vals oyunlarında başı döndüğünü arzla özür diledi. Felâtun ise beş dakikadan beri Margrit'e bir defacık oynamak için yalvarıyor idi. Nasılsa Margrit beyin hatırından çıkamayarak kalktı. Piyano başında yalnız Can kaldığı hâlde yine tempoları idare edebilir idi. Vâkıâ Felâtun'un dans edişine söz yoktur. Zaten ayağında bumbar gibi bir pantolon olup pantolonun dahi adem-i müsâadesine mebnî asla eğilmeyerek mum gibi dans eder idi. Ancak oyun arasında nasılsa kazaen Margrit'in ayağına basmakla beraber derhâl kendisini toplamak için bir hareket etmesini müteâkib arka tarafından bir cayırtıdır hissolundu.

Suizanna düşmeyiniz! Başka bir şey değil idi. Gayet dar ve siyah olmasından dolayı çürük bulunan pantolonun kıcı boylu boyuna ayrılmış olmaktan başka bir şey değil idi. Arkasındaki gayet kısa ceket tesettür için kâfi olmadığı cihetle pantolonun sakatı meydanda idi. Bereket versin ki o akşam ayağında iç donu var idi. Zira Felatun Bey pantolonunun düzlüğü bozulmamak için böyle bir büyücek yere geldiği zaman pantolonu donsuz giymek -Zira alafrangalığın gayeti budur itikâdında idi- mutâdı olduğundan eğer yine bu âdete riâyet etmiş olsa idi, işin içindeki en büyük sakatlık o zaman meydana vurur idi.

Vâkıâ yolsuz ettiler ama huzzâr bu hâli görünce kahkahalarını bir türlü men edemediler. Felâtun ise “adiyö” demeye dahi vakit bulamayarak hemen payandayı çözdü, savuştu.

Bu akşamın vukûâtına dair haber verecek başka bir şey yoktur. Şu kadar var ki bir aralık Râkım şâkirdleri bulunan Can ve Margrit ile bir kenarda yalnız kalınca kendileri tarafından almış olduğu pusulada Felâtun Bey hakkında göstermiş oldukları hoşnutsuzluğu bu akşam Margrit'in onunla oynamaya naz etmesi daha ziyâde kuvvetlendirmiş olduğundan bahisle bu hoşnutsuzluğun menşeiini sormuş idi.

یایه بیلیمکده ایسه ده بولقه و والس اوینلرنده باشی دوندیکنی عرضله عذر دیله دی. فلاطون ایسه بش دقیقه دن بری مارغریته بر دفعه جق اوینامق ایچون یالوارر ایدی. نصلسه مارغریت بکک خاطرندن چیقه میهرق قالدی. پیانو باشنده یالکز جان قالدیغی حالده ینه تمبولری اداره ایده بیلور ایدی. واقعا فلاطونک دانس ایدیشنه سوز یوقدر ذاتاً ایاغنده بومبار کبی پانتولون اولوب پانتولونک دخی عدم مساعده سنه مبنی اصلا اکیلمیه رک موم کبی دانس ایدر ایدی. انجق اوین اراسنده نصلسه قضاء مارغریتک ایاغنه باصمقله برابر درحال کندیسنی طویلامق ایچون بر حرکت ایتمسنى متعاقب ارقه طرفندن بر چایرتیدر حس اولندی.

سوء ظنه دوشمیکز! بشقه برشی دکل ایدی. غایت دار و سیاه اولمسندن طولایی چوروک بولنان پانتالونک قیجی بویلی بوینه آیرلمش اولمقدن بشقه برشی دکل ایدی. ارقه سنده کی غایت قیصه چاکت تستر ایچون کافی اولمدیغی جهتله پانتالونک سقطی میدانده ایدی. برکت ویرسون که او اقشام ایاغنده ایج طونی وار ایدی. زیرا فلاطون بك پانتولونک دوزلکی بوزلامق ایچون بویله بر بیوجک یره کلدیکی زمان پانتولونی طونسز کیمک - زیرا الافرانغه لغک غایتی بودر اعتقادنده ایدی - معتادی اولدیغندن اگر ینه بو عاده رعايت ایتمش اولسه ایدی ایشک ایچنده کی اک بیوک سقطلق او زمان میدانده اورر ایدی.

واقعا یولسز ایتدیلر اما حضار بو حالی کورنجه قهقهه لرینی بر درلو منع ایده مدیلر. فلاطون ایسه «آدیو» دیمکه دخی وقت بوله میهرق همان پاینده یی چوزدی صاوشدی.

بو اقشامک وقوعاتنه دائر خبر ویره جک بشقه برشی یوقدر. شو قدر وارکه بر اراق راقم شاکردلری بولنان جان و مارغریت ايله بر کنارده یالکز قالنجه کندیلری طرفندن اولمش اولدیغی پوصله ده فلاطون بك حقنده کوسترمش اولدقلری خوشنودسزلغی بو اقشام مارغریتک انکله اوینامغه ناز ایتمسی ده ا زیاده قوتلندیرمش اولدیغندن بحثله بو خوشنودسزلغک منشئی صورمش ایدی.

Can - Felâtun Bey salon adamı değildir.

Margrit - Kahvehanede bulunacak olsa tab'a en muvâfık olan adam kendisi olur idi.

Râkım - Niçin böyle hükmediyorsunuz efendim? Gençtir, zekidir, fatîndir, âlimdir.

Margrit - Amma yaptınız ha! Lisânının hurûf-ı hecâsı üzerinde isti'mâl-i efkâr etmemiş, bir şarkının iftitâhında yanlışı meydana çıkmış olan adam genç olmuş, güzel olmuş ne fayda?

Can - Asıl mesele o değil efendim. Ben salon adamı değildir dedim. Onu ispat etmek için şunu da ilâve edeyim ki kendisi Margrit'in dediği gibi kahve adamı olduğundan bir salon içinde gördüğü kızı dahi kahvehanede gördüğü kızlar gibi zann ediyor...

Râkım - Çocuktur.

Margrit - Sizden daha yaşlı bir çocuktur.

جان- فلاطون بك سالون آدمي دكلدر.

مارغريت- فهور خانه ده بولنه جق اولسه طبعه اك موافق اولان آدم كنديسي اولور ايدي.

راقم- نيچون بويله حكيم ايدييورسكز افندم؟ كنجدر زكيدر فطيندر عالمدر.

مارغريت- اما ياپديكز ها! لسانك حروف هجاسي اوزرنده استعمال افكار ايتمامش بر شرقيك افتتاحنده ياكلشي ميدانه چيقمش اولان آدم كنج اولمش كوزل اولمش نه فائده؟

جان- اصل مسئله او دكل افندم. بن سالون آدمي دكلدر ديدم اني اثبات ايتمك ايچون شوني ده علاوه ايده يم كه كنديسي مارغريتك ديدكي كي فهور آدمي اولديغندن بر سالون ايچنده كوردكي قزي دخي قهور خانه ده كوردكي قزير كي ظن ايدييور...

راقم- چوجقدر.

مارغريت- سزدن دها ياشلي بر چوجقدر.

Beşinci Bâb

Koca Râkım! Felâtun Bey kendisini mutlaka bir cihetten mahcup etmeye çalıştığını gördüğü hâlde çevirmek istediği fırıldak üzerine yine kendisinin mahcup kaldığına memnun olmak lâzım geldiği hâlde, bilakis teessüf ede ede hanesine kadar -hayvanla- geldi. Felâtun'un hâl-i hicâbını mülâhazadan ibaret bulunan dalgınlıktan kendisini uyandıran şey tamam hanesinin penceresi altına geldiği zaman Canan'ın piyanosu tıngırtısını işitmesi idi. "O bî-çâre kızcağız! Hâlâ bekliyor! Şimdi yüzünü gördüm mü? Yine his damarlarım açılacak! Canım bu kızın bana olan tesîrâtı nedir? Kendisini nasıl seviyorum bilmem ki! Yozefino'nun dediği gibi değil. Benim dediğim gibi de değil, yani ne kardeşim gibi, ne de cananım gibi! Bu da bir âlemdir. Bir sûret-i muhabbet de bu olsun" diye bârgîrciyi savarak kapıyı çaldı. Derhâl piyanonun tıngırtısı kesilip koşa koşa yürümekte olan Canan'ın ayakları patırtısı işitildi. Kapı açıldı.

Râkım - Daha yatmadın ha! Canan.

Canan - Sizi bekledim efendim. Dadı Kalfa yattı.

بشنجی باب

قوجه راقم! فلاطون بك كندىسى مطلقا بر جهتدن محبوب ایتمه
چالشدیغنى كوردىكى خالده چویرمكایسته دىكى فرلداق اوزرىنه ینه كندىسنىك
محبوب قالدیغینه ممنون اولماق لازم كلدیكى خالده بالعكس تأسف ایده
ایده خانه سنه قدر - حیوانله - كلدی. فلاطونك حال حجابینی ملاحظه دن
عبارت بولنان طلغلنلقدن كندىسنى اویاندىران شی تمام خانه سنىك پنجره سی
التنه كلدیكى زمان جانانك پیانوسى طنغردىسنى ایشتمسى ایدی. «او بیچاره
قزجغز! حالا بكلیور! شمدی یوزینی كوردم می؟ ینه حس طمارلرم آچیله جق!
جانم بو قرك بكا اولان تأثیراتی نه در؟ كندىسنى نصل سویورم بلمم كه!
یوزفینونك دیدیكى كی دكل. بنم دیدیكم كی ده دكل یعنی نه قرداشم كی
نه جانانم كی! بوده بر عالمدر بر صورت محبت ده بو اولسون» دیه بارکیرجی
پی صاواراق قپوی چالدى. درحال پیانونك طنغردىسى كسیلوب قوشه قوشه
یورو مكدە اولان جانانك ایاقلىرى پاتردىسى ایشیدلدى. قپو آچلدى.

راقم - دها یاتمدك ها؟ جانان!

جانان - سزی بکله دم افندم. دادی قالفه یاتدی.

Râkım - Ya kendisini niçin piyano ile rahatsız ettin?

Canan - Kendisi izin verdi efendim, kendisi istedi.

Râkım - Sana hocandan selâm var. Bu akşam kendisini gördüm.

Canan - Oh! Ne kadar memnun oldum. Size güveniyor idi.

Râkım - Artık güvenmez!

Bu sözü söylerken Râkım'ı bir hicâb, bir nedâmet, bir şevk, bir muhabbet, bir havf, bir dehşet, hâsılı birbirine uymaz nice bin şeyler bürümüş idi. Mamâfih hepsini yüreği içinde sıkıştırıp odasına çıktı. Canan kendisini soyundurdu.

Râkım - Ey! Hocanı seviyor musun Canan?

Canan - Vallahi efendim pek seviyorum. Ne kadar akıllı, marifetli karıdır.

Râkım - O da seni pek seviyor. Hatta bu dersi benden ziyâde senin hatırın için veriyor.

Canan - Allah'a emanet olsunlar.

O gün vaktini nasıl geçirmiş olduğuna vesâireye dair Canan'a birkaç söz daha söyledikten sonra lakırdı şu sûrete münker oldu:

Râkım - İçin sıkılıyor mu Canan?

Canan - Hayır efendim! Niçin sıkılsın?

Râkım - Yok! Hani gezmek istiyor musun diyorum.

Canan - Ben ne bilirim efendim? Siz bilirsiniz, Dadı Kalfa bilir.

راقم - یا کندیسنی نیچون پیانو ایله راحتسز ایتدك؟

جانان - کندیسی اذن ویردی افندم کندیسی ایستدی.

راقم - سکا خواجه کدن سلام وار. بو اقشام کندیسنی کوردم.

جانان - اوح! نه قدر ممنون اولدم. سزه کوچنیور ایدی.

راقم - ارتق کوچنمز!

بو سوزی سویلر ایکن راقمی بر حجاب بر ندامت بر شوق بر محبت
بر خوف بر دهشت حاصلی بر برینه اویماز نیجه بیک شیلر برومشیدی. مع
مافیه هپسنی یورکی ایچنده صقشدیروب اوطه سنه چیقدی. جانان کندیسنی
صویندیردی.

راقم - ای خواجه کی سویور میسك جانان؟

جانان - والله افندم پك سویورم. نه قدر عقللی معرفتلی قاریدر.

راقم - او ده سنی پك سویور. حتی بو درسی بندن زیاده سنك ایچون
ویریور.

جانان - الله امانت اولسونلر.

او کون وقتنی نصل کچورمش اولدیغنه وسائره یه دائر جانانه بر قاچ سوز دها
سویله دکدن صکره لقردی شو صورتده منجر اولدی:

راقم - ایچك صقیلیور می جانان؟

جانان - خیر افندم! نیچون صقلسون؟

راقم - یوق! هنی کزmk ایستیور مسك دیورم.

جانان - بن نه بیلورم افندم؟ سز بیلورسکز دادی قالفه بیلور.

Râkım - Eğer senin canın istemiş olsa da Dadı Kalfa'ya söyleyen götürmez mi?

Canan - Götürür efendim. Niçin götürmesin. Ama benim canım da istemiyor. Hatta Dadı Kalfa götürmek teklif ettiği zaman bile ben istemiyorum. Neme lâzım? Eğlenecek bin şeyim var. Kitaplarım var, yazım var, piyanom var. Ben pek rahatım beyim. Bahçem de var. Bana Dadı Kalfa Salıpazarı'ndan küçücek kazma aldı. Küçük bir teneke bahçe kovası aldı. Bahçeyi de kazıyorum. Eğleniyorum.

Râkım - Aferin Canan.

diye eliyle kızın arkasını sıvamış idi. Ne dersiniz? Kız elektiriklenmiş gibi bir şeyler hissetmesin mi? Eseri yalnız yüzünde bir kırmızılık olarak görüldü. Görünür idi ki Râkım kızı odasına göndermek istemez idi. İhtimal ki kız dahi gitmek istemez idi. Ancak artık vakit dahi gecikmiş olduğundan zarûrî herkes yerli yerine çekilip yattılar. İhtimal ki ikisi dahi pek geç vakte kadar ancak uyuyabildiler.

Vak'ayı sûret-i hikâyemizden dahi anlaşılmış olacağı vechle ta bu zamanlara kadar Râkım'ın zihnini hiçbir hiss-i manevî gıcıkلامamış olduğu hâlde, bu kere bir taraftan Yozefino' nun en şiddetli ve bir taraftan Canan'ın ikinci mertebede bir tesirle ve diğer taraftan dahi İngiliz kızlarının hemen hissölunamayacak bir mertebe havassını uyandırmaya başlamış olmaları, kendisini çalışmaktan men etmeye başlamış zannedilmemelidir. Râkım evvelki sa'y ü himmetine asla fütûr getirmemiş idi. Yine yazılarını yazdığı büyücek yerlere devam eder. Cenâb-ı Hakk'ın takdir ettiği kadar kazancını kazanır idi. Şu kadar var ki buhl ü imsâk dedikleri şey Râkım'ın zihninden bile geçmemiş olduğu cihetle her ne kazanır ise evine ve dadısına ve Canan'a sarf eder

راقم - اكر سنك جانك ايسته مش اولسه ده دادی قالفه یه سویله سك كوتورمز می؟

جانان - كوتورر افندم. نیچون كوتورمسون. اما بنم جانم ده ایسته میور. حتی دادی قالفه كوترمك تكلیف ایتدیكى زمان بیله بن ایسته میورم. نه مه لازم؟ اكلنه جك بیك شیئم وار. كتابلرم وار یازم وار پیانوم وار. بن پك راحتیم بكم. بغچه م ده وار. بكا دادی قلفه صالی پازاردن كوچوجك قازمه الدی. كوچك بر تنه كه بغچه قوغه سی الدی. بغچه یی ده قازیورم اكلنیورم. راقم - افرین جانان.

دییه ایله قزك ارقه سنی صیغامش ایدی. نه دیرسكز؟ قز القتریقلمش كبی بر شیلر حس ایتمسونمی؟ اثری یالكر یوزنده بر قزمزلیق اوله رق كوردی. كورینور ایدی كه راقم قزی او طه سنه كوندرمك ایسته مز ایدی. احتمال كه قز دخی كتمك ایسته مز ایدی. انجق ارتق وقت دخی كجكمش اولدغندن ضروری هر كس یرلی یرینه چكیلوب یاتدیله. احتمال كه ایکیسی دخی پك كچ وقته قدر انجاق او یویه بیلدیله.

وقعه یی صورت حكایه مزدن دخی اكلاشلمش اوله جغی وجهله تا بو زمانله قدر راقمك ذهنی هیچ بر حس معنوی غجقلاماش اولدغی حالده بو كره بر طرفدن :وزقینونك اك شدتلی و بر طرفدن جانانك ایكنجی مرتبه ده بر تأثرله و ذكر طرفدن دخی اینكلیز قزلرنك همان حس اولنه میه جق بر مرتبه حواسنی او یاندرمغه باشلامش اولملری كندیسنی چالشمقندن منع ایتمكه باشلامش ظن ایدلما میله. راقم اولکی سعی و همته اصلا فتور كتورما مشیدی. یینه یازیلرنی یازدغی بیوجك یرله دوام ایدر. جناب حقك تقدیر ایتدکی قدر قازانجی قازانور ایدی. شو قدر وار كه بخل و امساك دیدكلری شی راقمك ذهنده بیله كچمماش اولدیغی جهته هر نه قزانور ایسه اوینه و دادیسنه و جانانه صرف ایدر

ve fakat vâridâtı pek fazla olduğu zaman, israfı dahi tecvîz etmediğinden, bittabî artan miktarını Dadı Kalfa kendi sandığında hıfz eyler idi.

Râkım'ın taayyüşü ne sûrette olduğunu anlamak ister iseniz Canan'ın sûret-i taayyüşüne bakınız.

Bundan evvel dahi demiş olduğumuz vechle İstanbul'da moda olarak ne çıkar ise en evvel yapılanların birisi Canan olur idi. Bundan başka Canan'ın dolabında en alâ yapma çiçekler mevcut olup çekmecesinde bir iki elmas iğnesi, küpesi, yüzüğü dahi eksik değil idi. Hafta geçmez idi ki Râkım Canan'ın kendisine mahsûs olmak üzere en güzel çil paralardan altın gümüş seksen yüz kuruş vermesin. Ancak Canan parayı ne yapacak? Sokağa çıkmaz hiçbir şeye ihtiyaç görmez ki sarf etsin. Tamamen Dadı Kalfası'na verip Kalfa dahi bunları ayrıca biriktirir ve biraz kümелendikten sonra yine Râkım Efendi vasıtasıyla kıza bir yüzük veya bir saat, bir kordon hâsılı muhaşşelâttan bir şey aldırır idi. Sözü uzatmak ne lâzım? Bir kibar karısı diyemeyiz ama -çünkü Canan'ın kocası yok idi- bir kibar kızından daha alâ yaşamak zavallı Canan'a müyesser olmuş idi.

Buna mukâbil Râkım'ın sûret-i maişetini sormak lâzım gelmez. Zira artık Râkım'ın sûret-i maişetini layıkıyla tanıdık. Haftada iki defa Beyoğlu'na ders vermeye gittiği zaman Yozefino'yu dahi ziyaret! ederek badehu kemâl-i ırz ve edebiyile gider derslerini verir ve haftada bir defa Yozefino kendi hanesine gelip de şayet Râkım'ı dahi orada bulur ise dereden tepeden sözler latîfeler, şakalar ile vakit geçirilir idi. İşte ta ilkbahara kadar ahvâl hep böyle mürûr eyledi. Ancak sâir cihetlerce hikâyesi lâzım gelen bazı şeyler vardır ki, burada onları hikâyeye mecburuz:

و فقط وارداتی پك فضله اولدیغی زمان اسرافى دخى تجویز ایتمدیکندن
 بالطبع ارتان مقدارینی دادی قالفه کندی صندیغنده حفص ایلر ایدی.
 راقمك تعیشی نه صورتده اولدیغی اکلامق ایستر ایسه کز جانانك صورت
 تعیشنه باقکر.

بوندن اول دخى دیمش اولدیغمز وجهله استانبولده موده اولارق نه
 چیقار ایسه اك اول یاپنانلرك بریسی جانان اولور ایدی. بوندن بشقه
 جانانك طولابنده اك اعلا یاپمه چیچكلر موجود اولوب چكمجه سنده
 بر ایکی الملس ایکنه سی کویه سی یوزکی دخى اكسك دكل ایدی.
 هفته كچمز ایدی که راقم جانانك کنديسنه مخصوص اولق اوزره اك
 کوزل چیل پاره لردن التون كموش سكسان یوز غروش ویرمسون. انحاق
 جانان پارای نه یاپاجاق؟ صوقاغه چیقمز هیچ بر شیئه احتیاج کورمز
 که صرف ایتسون. تماماً دادی قالفه سنه ویروب قالفه دخى بونلری آیریجه
 بریکدیرر و بیراز کومه لندکدن صکره بینه راقم افندی واسطه سیله قزه
 بر یوزك ویا بر ساعت بر قوردن حاسلی محشلاتدن بر شی الدیرر
 ایدی. سوزی اوزاتمق نه لازم؟ بر کبار قاریسی دیه میز اما - چونکه
 جانانك قوجه سی یوق ایدی- بر کبار قزندن ده اعلایشامق ذوللی
 جانانه میسر اولمشیدی.

بوکا مقابل راقمك صورت معیشتنی صورمق لازم کلمز. زیرا آرتق راقمك
 صورت معیشتنی لایقیله طانیدق. هفتده ایکی دفعه بك اوغلنه درس
 ویرمه کیتدیکی زمان یوزفینوی دخى زیارت! ایدرك بعده کمال عرض و
 ادبیه کیدر درس لرینی ویرر و هفتده بر دفعه یوزفنو کندی خانه سنه کلوب
 ده شاید راقمی دخى اوراده بولور ایسه دره دن تته دن سوزلر لطیفه لر شقالر
 ایله وقت کچوریلور ایدی. ایشته تا ایک بهاره قدر احوال هب بویله مرور
 ایلدی. انحاق سائر جهت لرحه حکایه سی لازم کلان بعض شیلر واردر که
 بوراده انلری حکایه یه مجبورز:

Ezcümle:

Felâtun Bey'in pederi Mustafa Merakî Efendi oğlunun haber vermiş olduğu hastalığı on beş gün kadar çektikten sonra hulûl-ı eceliyle irtihâl eyledi. Mevlâ rahmet eylesin. Oğlu Felâtun Bey ne kadar olsa erkek olduğundan başının çaresini görebilir ise de kerîmesi Mihribân Hanım kısa ayaklı olduğu için işte o bî-çâreye acınır.

Adam sen de! Şehrî yirmi bin kuruş irâdî olan bir familyanın öksüzleri, öksüz mü sayılır?

Böyle demeyiniz efendim. Ne kadar olsa acınıyor.

Yine ahvâl-i mezkûre cümlesindendir ki: Felâtun Bey Mister Ziklas'ın hanesinde görünmez oldu. Hatta aşçı Fransız karısı dahi tebdîl edilmiş. Sebebi? Sebebini Râkım Efendi kızlardan öğrendi. Şöyle ki:

Bir gece dersten sonra kızların vâlideleri ve pederleri dahi hazır olduğu hâlde konuşulur idi. Nasılsa Râkım sözü Felâtun Bey üzerine getirip bir hayli vakittir kendisini görememekte olduğunu dermeyân eyledi.

Misters Ziklas - Râkım Efendi! Burada o zatın artık ism-i şerifini yâd etmekten sizi ve çocuklarımı men etmek isterim. Çocuklar zaten men olundular ya!

Râkım - (fena hâlde bozularak) Sebebini sorabilir miyim efendim.

Kocası Ziklas - Hayır efendim! Soramazsınız! Hatta bu yakında kendisini görmemekte olduğunuzu beyan edişinize dahi teşekkür ederim. Demek oluyor ki, siz kendisini yalnız burada görür imişsiniz.

Râkım - Evet efendim!

ازجمله:

فلاطون بكك پدری مصطفى مراقی افندی اوغلنك خبر ویرمش اولدغی خسته لکی اون بش کون قدر چككدكن صكره حلول اجليله ارتحال ایلدی. مولا رحمت ایلسون. اوغلی فلاطون بك نه قدر اولسه اركك اولدغندن باشنك چاره سنی کوره بیلور ایسه ده کریمه سی مهربان خانم قیصه ایاقلی اولدغی ایچون ایشته او بیچاره یه اجنیور.

آدم سن ده! شهری یکرمی بیك غروش ایرادی اولان بر فاملیانك اوکسوزلی اوکسوز می صاییلور؟

بویله دیمیکز افندم. نه قدر اولسه اجنیور.

یینه احوال مذکوره جمله سندنر که: فلاطون بك مستر زیقلاصك خانه سنده کورونمز اولدی. حتی آشجی فرانسر قاریسی دخی تبدیل ایدلمش. سبی؟ سبینی راقم افندی قزلدن اوکرندی. شویله که:

بر کیچه درسدن صكره قزلرك والده لری و پدرلری دجی حاضر اولدیغی حالده قونوشیلور ایدی. نصلسه راقمك سوزی فلاطون بك اوزرینه کتوروب بر خیلی وقتدر کنديسینی کوره مامکده اولدیغنی درمیان ایلدی.

مسترس زیقلاص - راقم افندی! بوراده او ذاتك ارتق اسم شریفنی یاد ایتمكدن سزی و چوجقلمی منع ایتمك ایسترم. چوجقلمر ذاتاً منع اولندیلر یا!

راقم - (قنا حالده بوزوله رق) سبینی صوره بیلورمی یم افندم

قوجه سی زیقلاص - خیر افندم! صورامزسکز! حتی بو یقنده کنديسینی کوره مامکده اولدیغکزی بیان ایدیشکزه دخی تشکر ایدرم. دیمك اولیور که سز کنديسینی یالکز بوراده کورر ایمشسکز

راقم - اوت افندم!

Mister Ziklas - Tamam! Allah için sizin ırzınızdan, edebinizden, ahlâkınızdan pek memnunuz. İlminizden memnun olduğumuz kadar memnunuz.

Râkım - Hüsn-i teveccühünüze teşekkürler ederim efendim.

Peder ve vâlîde ve hoca arasında bu söz tekevvün ederken kızlar önlerine bakıp gözlerinin kuyruğunu bile kaldırmazlar idi. Söz bitti. Vakit geldi. Râkım dahi hanesine avdet eyledi. Meselenin mutlaka mahûd mayonez meselesine bir taallûku olduğunu Râkım aşçının dahi indifâından anlamış idi ise de hakikat-i emre muttali olmak için ilerdeki ders gününü bir an evvel getirmeye gayretten başka çare kalmamış idi.

Nihayet o gün geldi. Râkım vaktinden daha evvelce Ziklas'ın hanesine gelip derse başlamazdan evvel kızlara merakını hallettirmeye müsâraat gösterdi. Hem de bu müşâfehe Türkçe edilirdi. Zira kızların Türkçesi artık böyle bir müşâfeheye müsâade edecek mertebeye gelmiş idi.

Râkım - Allah aşkına hanımlar meraktan çatlayacağım. Felâtun Bey'e ne oldu?

Can - Ben size salon adamı değildir demedim miydi?

Margrit - Ben de size kahvehane adamıdır demedim mi idi?

Râkım - Canım neyse! Şu bu defaki hâli öğrenmek isterim.

Margrit - O kadar ayıp bir şey ki, söylemeye benim dilim varmayacak.

Can - Benim de.

Râkım - Hayır efendim! Mümkün değil beni bu hâle âgâh edeceksiniz. Sizin bu kadara kadar sırdaşınız olmadım ise teessüf ederim.

مستر زیقلاص - تمام! الله ایچون سزلك عرضکردن ادبکردن اخلاقکردن پك ممنونز. علمکردن ممنون اولدیغمز قدر ممنونز.

راقم - حسن توجهکزه تشکرلر ادرم افندم.

پدر و والده و خواجه اراسنده بو سوز تگون ایدر ایکن قزله اوکلرینه باقوب کوزلرینک قویروغنی بیله قالدزمزلر ایدی. سوز بتدی. وقت کلدی. راقم دخی خانه سنه عودت ایلدی. مسئله نك مطلقا معهود مایونز مسئله سنه بر تعلقی اولدیغنی راقم آشجینک دخی اندفاعندن اکلامش ایدی ایسه ده حقیقت امره مطلع اولق ایچون ایلرودکی درس کوننی بر آن اول کتورمکه غیرتدن بشقه چاره قالمامشیدی.

نهایت او کون کلدی. راقم وقتندن ده اولجه زیقلاصک خانه سنه کلوب درسه باشلامزدن اول قزله مراقنی حل ایتدرمکه مسارعت کوستردی. همده بو مشافهه ترکچه ایدیلور ایدی. زیرا قزلك ترکچه سی ارتق بویله بر مشافهه یه مساعده ایده جک مرتبه یه کلمشیدی.

راقم - الله عشقنه خانملر مراقدن چاتالیه جغم فلاطون بکه نه اولدی?

جان - بن سزه صالون آدمی دکلدن دیمدمیدی?

مارغریت - بن ده سزه قهوه خانه آدمیدر دیمدمی ایدی?

راقم - جانم نه یسه! شو بو دفعه کی حالی اوکرمک ایسترم.

مارغریت - او قدر عیب بر شی که سویله مکه بنم دیلم وارمیه حق.

جان - بنم ده.

راقم - خیر افندم! ممکن دکل بنی بو حاله اکاه ایده جکسکز. سزک بو قدره قدر سرداشکز اولدم ایسه تأسف ایدرم.

Margrit - Terbiyeli bir lisândan çıkacak söz değil ama ricanızı reddedmediğimden maa'l-hicâb söyleyeceğim. Geçenlerde bir gece yine burada yemeğe kalmış idi. Burada misafir olmayıp biz dahi kendisiyle eğlenemediğimizden dersimiz ile iştigâl eder idik. Nasıl olmuş bilmem. Bir aralık dışarıdan içeriye girer iken koridor üzerinde vâlideme tesadüf etmiş. Kendisini tanımayarak ve sözün daha doğrusu vâlidemi bizim aşçı karı zannederek kucaklayıp “A tatlım! Mayonezi bir daha üstüme dökcek misin? Az kalmış idi ki beni Râkım vesâire huzurunda rezil edecek idin” demiş. Vâlidem bu hâli görünce “Hay!” diye haykırmış ve o dahi işi anlayınca hatta salona gelip fesini ve paltosunu almaya vakit bulamayarak hicâbından kalkmış kaçmış. Vâlidem derhâl salona girdi. Hiddetle onun fesini ve paltosunu alıp pencereden sokağa attı. Hikâyeyi babama da anlattı. Meğer mayonezin dökülmüş olduğu akşam..

Râkım - Anladım efendim anladım! Âdeta ayıp etmiş. Artık lakırdıyı keselim, zira şayet vâlideniz veyahut pederiniz hakkımızda bir şüpheye düşer.

Can - Hayır efendim! Sizin hakkınızda hiçbir şüpheye düşmezler. Size emniyetleri ber-kemâldir.

İşte mayonez meselesinin asıl hatimesi bu sûretle müşğîn-i hitâma resîde olmuştur.

Vâkıâ Can'ın dediği gibi gerek Mister ve gerek Misters Ziklas'ın Râkım hakkındaki emniyetleri ber-kemâl idi. İkisi de Râkım'ı oğulları veyahut kardeşleri gibi severler idi. Çünkü Râkım o hanede her nev kadın her nev erkek görmüş ve hatta gördüğü kadınlar meyânında pek serbest Fransız kadınlarına dahi tesadüf eylemiş olduğu hâlde hiçbirisi huzurunda edebin zerre kadar haricinde bir hâl ve hareketi görülmemiştir.

مارغريت - ترييه لی بر لساندن چيقه جق سوز دكل اما رجاكزی رد ايله مدیكمدن مع الحجاب سويله يه جكم. كچنلرده بر كيجه يينه بوراده يمكه قالمشیدی. بوراده مسافر اولموب بز دخی كندیسیله اكلنه مدیكمزدن درسز ايله اشتغال ايدر ايدك. نصل اولمش بلمم.

بر ارالق طیشاریدن ایچرویه کیرر ایکن قوریدور اوزرنده والده مه تصادف ایتمش. کندیسنی طانیه میهرق ده طوغریسی والده می بزم آشچی قاری ظن ایدرك قوجاقلایوب «آ طتلم! مایونزی بر ده اوستمه دوکه جكمیسك؟ آز قلمشیدی که بنی راقم وسائر حضورنده رذیل ایده جك ایدك» دیمش. والده م بو حالی کورنجه «های!» دییه حایقرمش و او دخی ایشی اکالینجه حتی سالونه کلوب فسنى و پالطوسنى آلمغه وقت بوله میهرق حجابندن قالقمش قاچمش. والده م درحال سالونه کیردی. حدتله انك فسنى و پالطوسنى الوب پنجره دن سواقعه آندی. حکایه یی بابامه ده اکالاتدی. مکر مایونزك دوکلمش اولدیغی اقشام..

راقم - اکلادم افندم اکلادم! عادتاً عیب ایتمش ارتق لقردی یی کسه لم زیرا شاید والده کز ویاخود پدرکز حقمزده بر شبهه یه دوشر.

جان - خیر افندم! سزك حقکزده هیچ بر شبهه یه دوشمزلر. سزه امنیتلری برکمالدر.

ایشته مایونز مسئله سنك اصل خاتمه سی بو صورتله مشکین ختامه رسیده اولمشدر.

واقعا جانك دیدیکی کی کرك مستر و کرك مسترس زیقلاصك راقم حقنده کی امنیتلری بر کمال ایدی. ایکسی ده راقمی اوغللری ویاخود قرداشلری کی سورلر ایدی. چونکه راقم او خانه ده هر نوع قادن هر نوع ارکک کورمش و حتی کوردیکی قادنلر میاننده پک سرپست فرانسز قادیلرینه دخی تصادف ایتمش اولدیغی حالده هیچ بریسی حضورنده ادبک ذره قدر خارجنده بر حال و حرکتی کورلمامشدر.

Delikanlıların hâli ekseriyâ tiyatroda malum olur. Felâtun Bey'i tiyatroda görenler, familyadan addolunan kadınlar locasına girip de bir kimseye merhaba dediğine tesadüf etmemişler ve daima sahipsiz veyahut herkesi kendisine sahip tanıyan karıların localarında kahkahalarla, kihkihlerle meşgul bulmuşlar idi. Baba Râkım ise, yalnız bir duhûliye bileti alarak tiyatrodan içeri girer ve ondan sonra localarda mevcut huzzârî lede't-tahkîk, meselâ (G) Bey ve emsâli kibârın localarına uğrayarak hangisine selâm verecek olsa "Maşallah Râkım Efendi oğlumuz buyurunuz bakalım! Sizin için de yerimiz vardır" diye kendisine yer gösterirler idi. Koca Râkım ilk girdiği locayı kendisine makarr ittihâz eyledikten sonra perde aralarında sâir localarda bulunan familyalara dahi merhaba demek için bi'l-istizân gittiği zaman kendi bulunduğu loca halkı gıyabında "Lâkin şu çocuk ne kadar kendi hâlinde bir şeydir! İşreti yok, kumarı yok, bir vukûâtı yok! Allah için kız gibi bir delikanlıdır" derler idi. Hatta tiyatrodan çıkıldıktan sonra ertesi ve daha ertesi günler familyalar arasında söz geçip de Râkım'ın o gece kendi localarında bulunduğu bahsolundukça, oralarda dahi yine hakkında bu gibi sözler söylenir idi. Hani ya demek isteriz ki, gerek Mister Ziklas ve gerek karısı Misters Ziklas Râkım hakkında böyle pek çok sözleri işitmiş ve söylemiş olan takımdandır.

Mevsim-i bahara kadar vuku bulan ahvâl cümlesinden birisi dahi şu vak'adır ki:

Tamam artık kışın dahi sonu addolunacak bir zaman Râkım yine bir ders akşamı Yozefino'yu ziyarete gitmiş idi! Artık beyinlerinde hiçbir teklif ve tekellüf kalmamış olduğu cihetle Yozefino Râkım'ı görünce sevincinden sıçramaya başladı. Keyiflerin nasıl gelip nasıl gittiği sual edildikten vesâireden sonra Yozefino mahzûnâne bir çehre ile şöyle bir söz açtı:

دلیقانلیلرک حالی اکثریا تیاتروده معلوم اولور. فلاطون بکی تیاتروده کورنلر فامیلیادن عد اولنان قادیلر لوجه سنه کیرویده بر کمسه یه مرحبا دیدیکنه تصادف ایتمامشیر و دائما صاحبز ویاخود هرکسی کندیسنه صاحب طانیان قاریلرک لوجه لرده قهقهه لرله کیهکیهلرله مشغول بولمشیر ایدی. بابا راقم ایسه یالکز بر دخولیه بلتی الهرق تیاترودن ایچری کییر و اندن صکره لوجه لرده موجود حضاری لدی اتحقیق مثلاً (غ) بك و امسالی کبارک لوجه لرده اوغرایه رق هانکیسنه سلام ویره جک اولسه «ماشالله راقم افندی بیور کییر بقهلم! سزک ایچون ده یرمز واردر» دیه کندیسنه یر کوسترلر ایدی. قوجه راقم ایک کیردیکی لوجه یی کندیسنه مقر اتخا ایلدکدن صکره پرده ارالرنده سائر

لوجه لرده بولنان فامیلیلره دخی مرحبا دیمک ایچون بالاسیتیزان کیتدیکی زمان کندی بولندیغی لوجه خلقی غیابنده «لکن شو چوجق نه قدر کندی حالنده بر شیدر! عشرتی یوق قوماری یوق بر وقوعاتی یوق! الله ایچون قز کی بر دلیقانلیدر» دیرلر ایدی. حتی تیاترودن چیقلدقندن صکره ایرتسی و دها ایرتسی کونلر فامیلیلر اراسنده سوز کچوب ده راقمک او کیجه کندی لوجه لرده بولندیغی بحث اولندقچه اورالرده دخی ینه حقنده بو کی سوزلر سویلنور ایدی. هانیا دیمک ایسترز که کرک مستر زیقلاص و کرک قاریسی مسترس زیقلاص راقم حقنده بویله پک چوق سوزلری ایشتمش اولان طاقمدندر.

موسم بهاره قدر وقوع بولان احوال جمله سندن بریسی دخی شو وقعه در که:

تمام ارتق قیشک دخی صوکی عد اولنه جق بر زمان راقم ینه بر درس اقشامی یوزفینوی زیارته کتمشیدی! ارتق بینلرنده هیچ بر تکلیف و تکلف قالماش اولدیغی جهتله یوزفینو راقمی کورنجه سونجندن صچرامغه باشلادی. کیفیلرک نصل کلوب نصل کیتدیکی سؤال ایلدکدن صکره یوزفینو محذونانه بر چهره ايله شویله بر سوز آچدی:

Yozefino - Mösyö Râkım! Ben senin dostun olduğuma şüphem var mıdır?

Râkım - Nasıl olur ki şüphem olur?

Yozefino - Yok amma latîfe etmiyorum. Beni kendine âdetâ bir metres gibi mi tanıyacaksın?

Râkım - Canım bu sözler neden neşet ediyor?

Yozefino - Neden neşet eylediğini anlarsın. Evvelâ temîn etmeli ki biz öyle yalnız bir muhabbet-i âşıkâne ile birbirimizi sevmiyoruz, gerçekten dost olarak sevişiyoruz. Yani senin menfaatin benim ve benim menfaatim senin olarak.

Râkım - Anladık ya a canım. Şu meseleyi anlayalım bakalım. Ben kendimi sana öyle bir dost addediyorum. Sen de bana öyle bir dost olur isen ne devlet.

Yozefino - Pek alâ söyleyeyim, söyleyeyim ama dur bakayım şu yüzden söyleyeyim de senin nasıl davranacağını göreyim. Meselâ şimdi Canan'a bir müşteri çıksa.

Râkım - Çıkabilir ya!

Yozefino - Hem de nasıl müşteri bilsen?

Râkım - Yağlı demek istersin, öyle değil mi?

Yozefino - Yek tahtadan bin beş yüz Osmanlı lirası vermeği göze aldır-mış. Bilirsin ki bu para otuz dört bin beş yüz frank eder. Haylice paradır.

Râkım - Evet! Bin beş yüz ile yirmi üçü darb edecek kadar ilm-i hesap-ta malûmâtım vardır. Fakat, şu müşteri kim imiş bakalım?

Yozefino - İşte bizim..... Bey nasıl bu paraya heves edecek misin?

یوزفینو - موسیو راقم! بن سنك دوستك اولدیغمه شبههك وار میدر؟

راقم - نصل اولور كه شبههك اولور؟

یوزفینو - یوق اما لطیفه ایتمیورم. بنی کندكه عادتا بر مترس کبی می طانیه جقسك؟

راقم - جانم بو سوزلر نه دن نشأت ایدیور؟

یوزفینو - نه دن نشأت ایلدیكنی اكلا رسك. اولا تأمین ایتملی كه بز اويله یالكر بر محبت عاشقانه ايله بربریزی سومیورز كرچكدن دوست اوله رق سویشیورز. یعنی سنك منفعتك بنم و بنم منفعتم سنك اوله رق.

راقم - اكلا دق یا آجانم. شو مسئله یی اكلا یه لم باقالم. بن کندی می سكا اويله بر دوست عد ایدیورم. سن ده بكا اويله بر دوست اولور ایسه ك نه دولت.

یوزفینو - پك اعلا سویله یه یم. سویله یه یم اما طور باقایم شو یوزدن سویله یه یم ده سنك نصل طورانه جغکی کورهمیم. مثلاً شمدی جانانه بر مشتری چیقسه.

راقم - چیقه ییلور یا!

یوزفینو - همده نصل مشتری بیلسه ك؟

راقم - یاغلی دیمك ایسترسك اويله دکامی؟

یوزفینو - يك تحته دن بیک بشیوز عثمانلی لیراسی ویرمکی کوزه آلدیرمش. بیلورسك كه بو پاره اوتوز درت بیک بشیوز فراق ایدر. حیلجه پاره در.

راقم - اوت! بیک بشیوز ايله یکر می اوجی ضرب ایده جك قدر علم حسابده معلوما تم واردر. فقت شو مشتری کم ایمش باقالم؟

یوزفینو - ایشته بزم بك نصل بو پاره یه هوس ایده جكمسك؟

Râkım - Bey bizim cariyeyi nereden haber almış?

Yozefino - Benden. Kendi cariyelerini dahi Canan'la beraber yedi sekiz aydır talim eylediğim hâlde hiçbir şey öğrenemediler. Geçen gün bey beni âdeta tekdîre başladı. Ben de Canan'ı haber verdim. "Sekiz ay içinde öğrendiği Türkçeyi, Fransızcayı, çalgıyı, okumayı, yazmayı, sizinkiler sekiz senede öğrenirlerse memnun olunuz" dedim. O da ertesi sabah kendi hazinedârını göndermiş. Canan'ı el altından imtihan ettirmiş. Dediğimden fazla bile bulmuş. Dün akşam gittiğimde beni tasdikle beraber mahzâ Fransızcası ile çalgısı için pek ziyâde heves eyledi. Hâsılı bin beş yüz liraya kadar almak için senin ağzını yoklamayı bana sipariş eyledi.

Râkım - Fena alışveriş değil ha? Yüz altına aldığın bir cariyeyi senesi geçmeden bin beş yüze sat.

Yozefino - En ziyâde hüsnünü beğenmiş. Hatta hazinedar kalfası demiş ki "Efendim o cariyeye değil, o âdeta kerli ferli bir hanım". Ne ise, Canan'ı satmayı göze aldırıyor musun?

Râkım - Onu ben bilmem.

Yozefino - Ya kim bilir?

Râkım - Canan kendisi bilir.

Yozefino - O nasıl lakırdı?

Râkım - O şöyle bir lakırdıdır ki, Canan hâlâ bana odalık veyahut karı olmak için bir ümit almadı. Karı değil mi? Elbet kendisine bir koca dahi ister. Eğer ileride kendisini benden başka bir efendiye odalık olarak kabul ettirebilmek emeline ise satarım. Zati kendisinin takımı filânı olarak bir hayli

راقم - بك بزم جاريه يي نره دن خبر المش؟

يوزفينو - بندن. كندی جاريه لرینی دخی جانانله برابر یدی سکز آیدر تعلیم ایلدیکم حالده هیچ بر شی اوكرنه مدیلر. كچن كون بك بنی عادتاً تكديره باشلا دی. بن ده جانانی خبر ویردم. «سکز آی ایچنده اوكرندیکی تركچه یی فرانسزجه یی چالغی یی اوقومغی یازمغی سزكکیلر سکز سنه ده اوكرنورلیسه ممنون اولكر» دیدم. اوده ا:رتسی سباح كندی خزینه دارینی كوندرمش. جانانی ال التندن امتحان ایتدرمش. دیدیکمدن فضله بیله بولمش. دون آقشام كتدیكمده بنی تصدیقله برابر محضاً فرانسزجه سی ايله چاكغیسی ایچون پك زیاده هوس ایلدی. حاصلی بیك بشیوز لیرایه قدر المق ایچون سنك اغزکی یوقلامغی بكا سپارش ایلدی.

راقم - فنا الیش ویش دكل ها؟ یوز التونه الدیغك جاريه یی سنه سی كچمه دن بیك بشیوزه سات.

يوزفينو - اك زیاده حسنی بكنمش. حتی خزینه دار قالفه سی دیمش كه «افندم او جاريه دكل. او عادتاً كرلی فرلی بر خاتم» نه ایسه جانانی صاتمغی كوزه الدیریورمیسك؟

راقم - آنی بن بیلمم.

يوزفينو - یا كم بیلور؟

راقم - جانان كندیسی بیلور.

يوزفينو - او نصل لقردی؟

راقم - او شویله بر لقردیدر كه جانان حالا بكا اطهلق ویاخود قاری اولمق ایچون بر امید المدی. قاری دكلمی؟ البت كندیسنه بر قزجه دخی ایستر. اكر ایلروده كندیسنی بندن بشقه بر افندی یه او طهلق اوله رق قبول ایتدیره بلمك املنده ایسه صاتارم. ذاتی كندیسنك طاقمی فلانی اوله رق بر خیلی

serveti olmalıdır. Bir de üzerine bin beş yüz lirayı ilâve eder de, Canan'ı iki bin liralık bir hanım edebilir isek fena mı olur?

Yozefino - Ay! Bin beş yüz lirayı yine Canan'a mı vereceksin?

Râkım - Ya kendi cebime mi koyacağım? Sen beni o kadar açgözlü, o kadar gaddar mı zannedersin? Ben bir adamın hürriyeti bedeli olan parayı nasıl yiyebilirim?

Yozefino - Demek oluyor ki sen kendin satmak fikrinde değilsin?

Râkım - İşte fikrimi söyledim a!

Yozefino - Yani bin beş yüz lira seni Canan'dan ayıracak kadar hevesli bir şey değil mi demek istersin?

Râkım - Beni Canan'dan ayıracak kadar hevesli bir şey değildir. Eğer Canan'ı benden ayıracak kadar hevesli ise ona diyeceğim yoktur.

Yozefino - Aferin Râkım! Aferin delikanlı! Vallahi ben bu kadara kadar ümit etmez idim (diye kalkıp Râkım'ın boynuna sarılarak gözlerinden, alınından, yanaklarından öptü). Ben de seni temîn ederim ki, bu para Canan'ı dahi senden ayıracak kadar hevesli bir şey olamaz. Çünkü kııda senin için büyük bir muhabbet görmekteyim. O kadar büyük muhabbet ki ben bu nev muhabbeti hiç kimsede görmedim. Aralıkta bir ağzını ararım bakarım kızcağzın göğüsçüğü senin muhabbetinle doludur.

Râkım - Sen beni böyle me'mûl etmez mi idin?

Yozefino - Doğrusu ya! Etmez idim.

Râkım - Öyle ise doğrusu ya! Ben de seni me'mûl etmezdim.

Yozefino - Niçin?

ثروتي اولمليدر. برده اوزرينه بيك بشيوز ليرالق علاوه ايدرده جانانايكي بيك ليرالق بر خانم ايده ييلور ايسهك فنامی اولور؟

يوزفينو - آی! بيك بشيوز ليرايي ينه جانانه می ويره جكسك؟

راقم - يا كندی جيمه می قويه جغم؟ سن بنی او قدر آچ كوزلی او قدر غدارمی ظن ايدرسك؟ بن بر آدمك حريتي بدلی اولان پاره يي نصل ييه ييلورم؟

يوزفينو - ديمك اوليور كه سن كندك صائق فكرنده دكلسك؟

راقم - ايشته فكرمی سويله دم آ؟

يوزفينو - يعني بيك بشيوز ليراسنی جانانندن آيره جق قدر هوسلی بر شی دكلمی ديمك استرسك؟

راقم - بنی جانانندن آيره جق قدر هوسلی بر شی دكلدر. اكر جانانی بندن آيره جق قدر هوسلی ايسه اكا ديه جكم يوقدر.

يوزفينو - آفرين راقم! آفرين دلی قانلی! والله بن بو قدره قدر امید ایتمز ایدم (ديه قالقوب راقمك بوينه صاريله رق كوزلرندن النندن ياناقلرندن اوپدی) بن ده سنی تأمن ایدرم كه بو پاره جانانی دخی سندن آيره جق قدر هوسلی بر شی اوله مز. چونكه قزده سنك ايچون بيوك بر محبت كورمكده يم. اول قدر بيوك محبت كه بن بو نوع محبتی هيچ كمسه ده كورمدم. ارقده بر اغزینی اارم باقارم قزجغزك كوكسجكي سنك محبتكله طولودر.

راقم - سن بنی بويله مأمول ایتزمی ايدك؟

يوزفينو - طوغریسی یا! ایتمز ایدم.

راقم - اويله ايسه طوغریسی یا! بن ده سنی مأمول ایتمز ایدم.

يوزفينو - نيچون؟

Râkım - Çünkü seni Canan aleyhine rekabet eder kıyas eyler idim.

Yozefino - (latîfe yollu) Ahmak sen de!

Râkım - Niçin sen beni sevmiyorsun diye mi inanayım?

Yozefino - Bari yine tekrar edeyim: Ahmak!

Râkım - Niçin? Allah'ı seversen vallahi mahzun oluyorum. Ben seni, beni sever itikâdıyla.....

Yozefino - Seni kim sevmez a deli? Ben sana kendimi sevdirmek ile kendimi bahtiyar addetmeliyim. Fakat ben senin ömrüne ortak olmaya lâayk karı mıyım? Ben kırkıma gidiyorum, sen henüz yirmi beş yaşında bir delikanlı çocuksun. Sizin memleketinizde olup da on beş yaşında kocaya varmış olsa idim, şimdi senin kadar oğlum olur idi.

Râkım - Hayır ben seni kendi liyakatimden fazla bile.....

Yozefino - Sus! Ben öyle olmayacak lakırdıları dinlemem. Olacak isen benim dostum ol, ahababım ol. Sana lâayk karı bu âlemde Canan'dan başkası olamaz. Zavallı kızcağız! Ne kadar da sevimli! O mahzun çehre! O hazin tavır! Râkım Râkım! Sen beni gerçekten tiyatro kaltakları mı zannettin? Bende yürek vardır, yürek. İçerisi de his doludur. Ben Canan'ı senin sevdiğin kadar-dan ziyâde severim. Sevmesem bile Allah için hak sözü söylemekten çekinmem. Bu kızı eğer mahzun bırakır isen, seni vallahi adam yerine koymam.

Râkım - (istiğrâbla) Vallahi tuhaf be! Hiç de senin gibi kadın görmedim.

Yozefino - İşte şimdi gör. Önümüzdeki defa.... Bey'e gidince redle cevap götüreceğim. Öyle değil mi?

راقم - چونكه سنى جانان عليهه رقابت ايدر قیاس ایلر ایدم.

یوزفینو - (لطیفه یوللو) احق سن ده!

راقم - نیچون سن بنی سومیورسك ديه می اینانهیم؟

یوزفینو - باری ینه تکرار ایدم: احق!

راقم - نیچون اللهی سورسك والله محزون اولویورم. بن سنی بنی سور اعتقاديله.....

یوزفینو - سنی کیم سومز. آ دلی! بن سکا کندیمی سودرمك ايله کندیمی بختیار عد ایتلمییم. فقت بن سنك عمریکه اورتاق اولمغه لایق قاریمییم؟ بن قرقمه کیدیورم سن هنوز یکرمی بش یاشنده بر دلی قانلی چوجقسك. سنك مملکتکرده اولوب ده اون بش یاشنده قوجهیه وارمش اولسه ایدم شمدی سنك قدر اوغلم اولور ایدی.

راقم - خیر بن سنی کندی لیاقتمدن فضله بیله.....

یوزفینو - صوص! بن اويله اولمیهحق لقردیلی دیكلههم. اولهحق ايسهك بنم دوستم اول. احبام اول. سکا لایق قاری بو عالمده جاناندن بشقهسی اولهمز. زواللی قزغز! نه قدرده سوعلی! او محزون چهره! او حزین طور! راقم راقم! سن بنی کرچکدن تیاترو قالتاقلری می ظن ایتدک؟ بنده یورك واردر یورك. ایچریسی ده حس طولودر. بن جانانی سنك سودیکك قدردن زیاده سورم. سومسهم بیله الله ایچون حق سوزی سویلهمکدن چکنم. بو قزی اکر محزون براقور ايسهك سنی والله آدم یرینه قویمم.

راقم - (استغرابله) والله تحف به! هیچ ده سنك کی قادن کورمدم.

یوزفینو - ایشته شمدی کور. اوکمزده کی دفعه بکه کیدنجه ردله جواب کوتوره حکم اويله دکلمی؟

Râkım - Bencesi öyle.

Yozefino - Canancası dahi öyledir. Ben sevgili Canancığımı mesut görür isem kendi mesudiyetim kadar memnun olurum.

Râkım Yozefino'da gördüğü hâl ü tavra hiçbir mana veremeyerek şaşkın şaşkın Posta Sokağı'ndan çıktı. Asmalımescit'e kadar geldi. Her ne kadar hiçbir mana veremedi ise de mamâfih Yozefino'nun muamelâtı içinde bir büyük insaniyet, hakkaniyet ve gerek kendisine ve gerek Canan'a samimî muhabbet görmüş idi. Hâsılı Asmalımescit'e ve Ziklas'ın hanesine vardı. Kapıyı çalıp içeriye girdikte, kendisini iki kız kardeş istikbâl edip meydana vâlidelerini ve pederlerini göremeyince, Râkım istifsâra mecbur oldu:

Râkım - Vâlideniz Misters ile pederiniz Mister'i göremiyorum.

Margrit - Onlar bu akşam yokturlar.

Râkım - Acaip! Siz yalnızsınız ha. Gittikleri yere sizi niçin götürmediler?

Margrit ve Can - Siz geleceksiniz diye götürmediler.

Râkım - İşte ben buna teessüf ettim. Ben yarın akşam gelir, dersinizi verebilir idim. Niçin kendinizi mahrum ettiniz.

Can - Biz sizinle de pek alâ eğlenebiliriz.

Râkım - Eğlenebiliriz ama vâlidenizin yanında bulunsanız daha başka olur idi.

Margrit - Onlar burada Mösyö.. nün suaresindedirler. İster iseniz yemekten sonra gidebiliriz de. Lâkin burada kalsak daha alâ olur.

Râkım - Siz bilirsiniz.

راقم - بنجهسی اويله.

یوزفینو - جانانجهسی دخی اويله در. بن سوکیلی جانانجغمی مسعود کورور ایسه م کندی مسعودیتم قدر ممنون اولورم.

راقم یوزفینوده کوردیکی حال و طوره هیچ بر معنا ویره میهرک شاشقین شاشقین پوسته سوقاغندن چیقدی. اصمه لی مسجده قدر کلدی. هر نه قدر هیچ بر معنا ویره مه دی ایسه ده مع مافیہ یوزفینونک معاملاتتی ایچنده بر بیوک انسانیت حقانیت و کرک کندیسنه کرک جانانه صمیمی محبت کورمشیدی. حاصلی اصمه لی مسجده و زیقلاصک خانه سنه واردی. قاپوی چالوب ایچرویه کیردکده کندیسنی ایکی قز قارنداش استقبال ایدوب میدانده والده لرینی و پدرلرینی کوره مینجه راقم استفساره مجبور اولدی.

راقم - والده کز مسترس ايله پدرکز مستری کوره میورم.

مارغیت - انلر بو اقشام یوقدرلر.

راقم - عجایب! سز یالکرسکز ها. کتدکلری یره سزی نیچون کوتورمدیلر؟

مارغیت و جان - سز کله جکسکز دییه کوتورمدیلر.

راقم - ایشته بن بوکا تأسف ایتدم. بن یارن اقشام کلور درسکزی ویره بلور ایدم. نیچون کندیکزی محروم ایتدیکز؟

جان - بز سز کلسه کز ده پک اعلا اکلنه بلورز.

راقم - اکلنه بلورز اما والده کرک یاننده بولنسه کز دها بشقه اولور ایدی.

مارغیت - انلر بوراده موسیونک سواره سنده درلر ایستر ایسه کز یمکدن صکره کیده بیلورزده. لکن بوراده قالسه ق دها اعلا اولور.

راقم - سز بلورسکز.

Can - (manalı bir tavırla) Yok siz bizden hoşlanmaz iseniz o hâlde..

Râkım - Ben mi? Maşallah! Ben sizi hemşirelerim gibi severim.

Margrit - Vallahi biz de sizi kardeşimiz gibi severiz.

Râkım - Teşekkürler ederim hanımlarım. Ben sizinle bir gece, bir yıl değil, bir ömür müddet birlikte yaşasam doyamam. Siz beni daha tanıyamadınız mı?

Can - Bizim ikimiz de sizin hakkınızda öyle düşünmekteyiz!

Bunlar oturdular, yemeklerini yediler. Yemekten kalktıktan sonra bir müddetten ziyâde hep dersle meşgul oldular ise de o geceki ders yalnız şarkılar tercümesiyle bazı âşıkâne eşâra münhasır kaldı.

Bu kızların Osmanlı eşârından aldıkları lezzete Râkım şaşar idi. Bâhusus bir şiiri güzelce ezberledikten sonra o kadar şairâne ve hatta âşıkâne bir tavırla okurlar idi ki dinleyenlere dahi tesiri bedâhетен görölür idi. Şiir hakkında o gece dahi söz açıldı.

Can - İngilizce eşâr insana hiçbir ateş vermez. Ben Fransız eşârını daha ziyâde sever idim ama artık Türkçe öğrendikten sonra artık Fransız eşârından dahi vazgeçtim.

Margrit - Ben de öyle. Eşâr insanı yakmadıktan sonra ne işe yarar?

Râkım - O ne ya? Ben bu akşam sizden hiç işitmediğim lakırdıları işitiyorum.

Margrit - Hangi işitmediğiniz lakırdılar?

Râkım - Şu eşârın insanı yakması filânı! Size bu hisleri kim verdi?

Can - Tuhaf söylüyorsunuz Râkım Efendi! Ya biz odundan mı yaratıldık?

جان - (معنالی بر طورله) یوق سز بزدن خوشلانمز ایسه کز او حالده...

راقم - بنمی؟ ماشالله! بن سزی همشیره لرم کی سورم.

مارغیت - والله بزده سزی قرنداشمز کی سوزر.

راقم - تشکرلر ایدرم خانلرم. بن سزکله بر کیجه بر ییل دکل بر عمر مدت برلکده یشاسهم طویه مم. سز بنی دها طانیه مدیکزمی؟

جان - بزم ایکمز ده سزک حقکزده اويله دوشونمکده یز!

بونلر اوتوردیلر. یمکلرینی یدیلر. یمکدن قالقدقن صکره بر ساعت مدتدن زیاده هب درسله مشغول اولدیلر ایسه ده او کیجه کی درس یالکز شرقیلر ترجمه سیله بعض عاشقانه اشعاره منحصر قالدی.

بو قزلرک عثمانلی اشعارندن الدقلری لذته راقم شاشار ایدی. باخصوص بر شعری کوزله ازیله دکدن صکره او قدر شاعرانه و حتی عاشقانه بر طورله اوقورلر ایدی که دیکله یانلره دخی تأثیری بداهه کوریلور ایدی. شعر حقنده او کیجه دخی سوز آچیلدی.

جان - انکلیزجه اشعار انسانه هیچ بر آتش ویرمز. بن فرانسز اشعارینی دها زیاده سور ایدم. اما ارتق ترکجه اوکرن دکدن صکره ارتق فرانسز اشعارندن دخی وارکچدم.

مارغیت - بن ده اويله. اشعار انسانی یاقمدقن صکره نه ایشه یارار؟

راقم - او نه یا؟ بن بو آقشام سزدن هیچ ایشتمه دیکم لقردیلری ایشیدییورم.

مارغیت - هانکی ایشتمدیککز لقردیلر؟

راقم - شو اشعارک انسانی یاقمسی فلانی! سزه بو حسلری کم ویردی؟

جان - تحف سویلیورسکز راقم افندی! یا بز اوطوندنی یارادلدق؟

Râkım - İyi ama her şeyin bir vakti vardır kuzum. Ben sizin mualliminiz olduğum için zannederim ki sizin için daha bu gibi mütâlaâtın vakti değildir diye ihtâra hakkım vardır.

Can - Evet! Bu hakkınızı teslim ederiz.

Margrit - Hem bunu rica ederiz, hem de bu müsâadeyi asla sûiistimâl etmeyeceğimizi size temîn edebiliriz.

Râkım - (biraz mülâhazadan sonra cüz'ice bi't-tebessüm) Sûiistimâl etmeyeceğinizi mi?

Can - Niçin güldünüz Allah'ı severseniz?

Râkım - Hiç!

Can - Hiç değil! Mutlaka bir fikir ile güldünüz. Ama bizden fikrinizi saklamayınız. Kardeş gibi görüşmüyor muyuz ya?

Râkım - Ben de öyle kıyas ediyorum. Fakat.

Margrit - Ey! Fakat?

Râkım - Mademki eş'âra hevesiniz ziyâdedir. Size bazı Farisî şiirleri dahi verir idim ve eş'âr-ı Osmaniyye'nin daha parlaklarını da tercüme eder idim ama bu kadar serbestîyi sûiistimâl etmenizden pek havf ederim.

Kızlar Râkım'dan şu müsâadeyi görünce hocalarını kucaklayacak kadar sevinç tavrırları gösterip, badehu:

Can - Bizim hüsn-i ahlâkımıza itimâdınız yok mudur?

Râkım - Yerden göğe kadar!

راقم - ایی اما هر شیئك بر وقتی واردر قوزم. بن سزك معلمکز اولدیغم ایچون ظن ایدرم که سزك ایچون دها بو کی مطالعاتك وقتی دکلدر دیه اخطاره حقم واردر.

جان - اوت! بو حقکزی تسلیم ایدرز.

مارغیت - هم بنی رجا ایدرز هم ده بو مساعده یی اصلا سؤ استعمال ایتیمیه جکمری سزه تأمین ایده بیلورز.

راقم - (براز ملاحظه دن صکره جزؤیجه بالتبسم) سوء استعمال ایتیمیه جککزی می؟

جان - نیچون کولدیکز اللهی سورسه کز؟

راقم - هیچ!

جانان - هیچ دکل! مطلقا بر فکر ايله کولدیکز. اما بزدن فکریکزی صاقلامیکز قارداش کی کورشمیورمی یز یا؟

راقم - بن ده اويله قیاس ایدورم. فقط.

مارغیت - ای! فقط؟

راقم - مادام که اشعاره هوسکز زیاده در. سزه بعض قارسی شعرلری دخی ویرر ایدم و اشعار عثمانیه نك دها پارلاقلرینی ده ترجمه ایدر ایدم اما بو قدر سربستی یی سوء استعمال ایتمکزدن پك خوف ایدرم.

قزله راقمدن شو مساعده یی کورینجه خواجه لریکی قوجاقلایه جق قدر سوینج طورلری کوستروب بده:

جان - بزم حسن اخلاقمه اعتمادیکز یوقمیدر؟

راقم - یردن کوکه قدر!

Margrit - Size yeniden teminat vermeye mecbur mu olacağız?

Râkım - Hayır! Ben sizin hüsn-i ahlâkınızdan eminim. Lâkin şiire ziyâdece heveskâr olan kızlar hiss-i şâiranenin galeyanına pek de tahammül edemezler.

Can - Biz hâlimizden ferd-i vâhîde renk vermemeyi size temîn edebiliriz.

Râkım - Öyle ise dinleyiniz.

diye Hâfız'ın şu:

Ey ez furûg-ı rûyet rûşen çerâg-ı dîde
Manend-i çeşm-i mestet çeşm-i cihân ne dîde
Hemçün tu nâzenînî ser tâ be-pâ letâfet
Gîtî nişân ne-dâde Îzed neyâferîde
Ber-kasd-ı hûn-ı uşşâk ebrû vü çeşm-i mestet
Gâh in kemîn-küşâde gâh ân kemân-keşîde
Ez sûz-ı sîne her dem dûdem be-ser ber-âyed
Çun ûd çend bâşem der-âteş âramîde
Ger ber-lebem nihî leb yâbem hayât-ı bâkî
Ân dem ki cân-ı şîrîn yâ hedîleb resîde

Hoca Hâfız'ın bu gazeli ezberinde olanlar anlarlar ki Râkım gazeli mezkûrun birkaç beytini eksik okumuştur. Bunda murâdı ne olduğunu bilemeyiz. İhtimal ki o

مارغريت - سزه يکيدن تأمینات ویرمکه مجبور می اولاجغز؟

راقم - خير! بن سزك حسن اخلاقكزدن امينم. لكن شعر زياده جه هوسكار اولان قزير حس شاعرانهك غليانه پك ده تحمل ايده مزير.

جان - بز حاملزدن فرد واحده رنك ویرمامکی سزه تأمین ایدهییلورز.

راقم - اویله ایسه دیکله یکر

دیه حافظك شو:

ای از فروغ رویت روشن چراغ دیده

مانند چشم مستت چشم جهان نه دیده

همچون تو نازنینی سر تا بیا لطافت

کیتی نشان نه داده ایزدنیا فریده

برقصد خون عشاق ابرو و چشم مستت

کاه این کمین کشاده کاه آن کمان کشیده

از سوز سینه هر دم دودم بسر برآید

چون عود چند باشم درآتش ارمیده

کر برلیم نھی لب یایم حیات باقی

آن دم که جان شیرین یاهدیلر رسیده

...

خواجه حافظك بو غزلی ازبرنده اولنلر اكلرلر که راقم غزل مذکورك بر قاچ بیتنی اكسیك اوقومشدر. بونده مرادی نه اولدیغنی بیله میز. احتمال که او

beyitler ezberinde kalmamış veyahut ihtimal ki onları hâl ü mevkîe göre o kadar letâfetli bulmamış. Ancak gazelden bu miktarını tamam şîve-i ehl-i Şîrâz üzre Farisî'yi âdeta şeker çiğner gibi çiğneyerek bir okuyuş okudu ki kızlar henüz manasını anlamadıkları hâlde, yalnız telâffuzda olan ve şekerlere de benzemeyen halâvete hayran oldular. Badehu Râkım bunu tercümeye başlayıp da manasını dahi anladıktan sonra zaten havâss-ı âşîkâneleri yeni uyanmaya başlamış olan kızlar, gerçekten mest oldular.

Bizim Râkım mezkûr gazele ne yolda mana vermiş olduğuna muahharan vukuf peydâ eylediğimizden o bâbda erbâb-ı mütâlaaca dahi bir fikr-i mahsûs olmak için verdiği manayı ber-vech-i âtî aynen derc ederiz:

(Görmüyor musun ki gözlerim, ferih ve sürûr ve inbisât-ı mevfûr ile parıl parıl parlamaktadır. Ama bunun sebebini başka bir şeye haml etme. Çerâğ-ı dîdenin bu kadar rûşen olmaklığı ancak senin rûy-ı rahşânın fîrûğundan mün'akis bir rûşendir. Hiç aynayı eline alıp da kendi hüsnünü kendin temâşâ ettin ve bâ-husûs gözlerinin letâfetine dikkat eylediğin var mıdır? (Senin mestâne gözlerin gibi gözleri cihanın gözleri görmemiştir) Kendi gözlerinin kendinde olan letâfeti görmekten aciz ise sana ben haber vereyim. (Senin gibi baştan ayağa kadar lâtif bir nazenini dünyanın hiçbir tarafında haber veremediler. Zira Allah dahi öyle bir vücut daha yaratmadı) Bizim seni temâşâdan ettiğimiz tesîrâtımızı sormuyor musun? Biz senin kaşların ve gözlerin karşısında tir tir titremekteyiz. Zira (Uşşâkın kanına ve canına kastla gâh senin çeşm-i mestin kemin kurmuş ve kâh ebrû-yı gaddârın dahi keman çekmiştir) Vâkıâ sen bizim böyle mahzun mahzun ah edişlerimizden ve ağlayarak niyâzlarda bulunmamızdan mütelezviz oluyorsun. Ancak (Cayır cayır yanan sîne-i sûzânımızın dumanı her dem basını bürümekte olup bu dûd-ı müşkînin

بیتلر ازیرنده قالمامش. ویاخود احتمال که انلری حال و موقعه کوره اول قدر لطافتلی بولمامش. انجق غزلدن بو مقدارینی تمام شیوه اهل شیراز اوزره فارسی بی عادتاً شکر چکنر کی چکنه یه رک بر اوقویوش اوقودی که قزلر هنوز معناسنی اکلامدقلری حالده یالکز تلفظده اولان و شکرلره ده بکزه میان حلاوته حیران اولدیلر. بعده راقم بونی ترجمه یه باشلایوب ده معناسنی دخی اکلاقدن صکره ذتاً حوس عاشقانه لری یکی اویانمغه باشلامش اولان قزلر کرچکدن مست اولدیلر.

بزم راقم مذکور غزله نه یولده معنا ویرمش اولدیغنه مؤخرأ وقوف پیدا ایلدیکمزدن البابده ارباب مطالعه جه دخی بر فکر مخصوص اولق ایچون ویردکی معنایی بروجّه آتی عیناً درج ادرز:

(کورمیورمیسک که کوزلم فرح و سرور و انبساط موفور ايله پارل پارل پارلامقده در. اما بونک سبینی بشقه بر شیئه حمل ایتمه چراغ دیده نك بو قدر روشن اولمقلغی انجق سنك روی رخشانك فروغندن منعکس بر روشندر. هیچ آینه یی الکه الوب ده کندی حسنکی کندک تماشا ایتدک و با خصوص کوزلرینک لطافتنه دقت ایلدیکک وار میدر؟ (سنک مستانه کوزلرک کی کوزلری جهانک کوزلری کورمامشدر.) کندی کوزلرک کندکده اولان لطافتی کورمکدن عاجز ایسه سکا بن خیر ویره مم (سنک کی باشند ایاغه قدر لطیف بر نازنینی دنیانک هیچ بر طرفنده خبر ویره مدیلر زیرا الله دخی اويله بر وجود دها یارآمدی) بزم سنی تماشادن ایتدیکمز تأثیراتمزی صورمیور میسک؟ بز سنک قاشلرک و کوزلرک قارشوسنده ترتر تترمکده یز. زیرا (عشاقک قاننه و جاننه قصدله کاه سنک چشم مستک کمین قورمش و کاه ابرو غدارک دخی کمان چکممشدر) واقعا سن بزم بویله محزون محزون آه ایدیشلرمزدن و اغلایه رق نیازلرده بولنمامزدن متلذز اولیورسک. انجق (جایر جایر یانن سینئه سوزانمک درمانی هر دم باشمزی بورومکده اولوب بو دود مشکینک

râyiha-i tayyîbesi için bir öd ağacı gibi nice bir ateşler üzerinde yanıp kalam) Senin derd-i aşkınla marîz oldum. Döşeklere döşendim. İşte bekâ-yı hayatımdan da ümit kalmadı. (Eğer tatlı canımın dudaklarıma kadar gelmiş olduğu şu anda, sen dudaklarını dudaklarım üzerine koyar isen hayât-ı bâkî bulurum) Yoksa böyle kıvrana kıvrana can verir giderim.....

Tamam Râkım bu manayı bitirmiş ve kızlar dahi Fransızca irâd olunan ma'nâ-yı mezkûru kâğıt üzerine almış idiler ki vâlide ve pederleri dahi zuhûr eyledi. Mister Ziklas bunları yazı masası başında görünce ziyâde memnun olarak:

Ziklas - İşte oğlum, kadri bilen terbiyeli adamların muâmelesi böyledir. Demek oluyor ki akşamdan beri üç dört saat vaktinizi hep bu yolda geçirdiniz.

Can ve Margrit - Evet babacığımız.

Misters Ziklas - Doğrusu Râkım Efendi aramakla bulunur zatlardan değildir.

Râkım - Hüsn-i teveccühünüzle beni ihyâ ediyorsunuz efendim!

Ziklas - Ey! Birer punç içelim mi?

Râkım - Artık bana müsâade buyursanız fena olmaz efendim. Zira gideceğim yer biraz uzaktır. Salıpazarı, malûm ya efendim!

Ziklas - Evet Salıpazarı'ndasınız. Vâkıâ biraz uzakcadır canım Râkım Efendi! Siz bizi hanenize hiç davet etmediniz. Biz henüz bir alaturka hane görmedik.

Kızlar - Vallahi babacığımız! Râkım Efendi'nin hanesini biz de görmeyi pek arzu eder idik. Kim bilir ne kadar kitapları vardır.

Misters Ziklas - Bu kızların da merakları kitap!

رايحه طيهسى ايچون بر اود اغاجى كې نيجه بر آتشلر اوزرنده يانوب قاله لم) سنك درد عشقكله مريض اولدم. دوشكلره دوشندم. اشته بقاى حياتمدن ده اميد قالمدى.(اكر طاتللى جانمك دوداقلرمه قدر كلمش اولديغى شو آنده سن دوداقلريكي دوداقلرم اوزرينه قويار ايسهك حيات باقى بولورم) يوقسه بويله قيورانه قيورانه جان ويرر كيدرم...

تمام راقم بو معناني بتورمش و قزlr دخى فرانسزجه ايراد اولنان معنای مذكوري كاغد اوزرينه آلمش ايديلر كه والده و پدرلى دخى ظهور ايلدى. مستر زيقلاص بونلرى يازى ماصهسى باشنده كورنجه زياده ممنون اوله رق:

زيقلاص - ايشته اوغلم قدرى بيلن تربيه لى آدملك معاملهسى بويله در ديمك اوليور كه اقشامدن برى اوچ دورت ساعت وقتكزى بو يولده كچورديكز.

جان ايله مارغريت - اوت باباجغمز.

مسترس زيقلاص - طوغريسي راقم افندی ارامقله بولنور ذاتلردن دكلدر.

راقم - حسن توجهكزله بنى احيا ايديورسكز افندم!

زيقلاص - اى! برر پونچ ايچهلمى؟

راقم - ارتق بكا مساعده بيورسهكز فنا اولمز افندم. زيرا كيده حكيم ير براز اوزاقد ر صالى پازارى معلوم يا افندم!

زيقلاص - اوت صالى پازارنده سكز. واقعا براز اوزاقچه در جانم راقم افندی! سز بزي خانه كزه هيچ دعوت ايتمديكز. بز هنوز بر الاتورقه خانه كورمك.

قزlr - والله باباجغمز! راقم افندينك خله سنى بزه كورمكى پك آرزو ايدر ايدك. كم بيلور نه قدر كتابلرى واردر.

مسترس زيقلاص - بو قزlr ده مراقلى كتاب!

Ziklas - Öyle ya karıcığım, öyle ya! Onlara bu fikir de Râkım Efendi-den geldi. Sahîh Râkım Efendi! Bir gün bizi evinize götürünüz.

Râkım - Baş üstüne efendim! Beni ihyâ etmiş olursunuz. Ne zaman ister iseniz. Lâkin birkaç vakit daha sabretseniz de bari bahar gelse. Bir küçük bahçem var, onun da güzel mevsimini görmüş olursunuz.

Kızlar - Bak bak! Bahçesi de varmış!

Misters Ziklas - Siz ne zaman tensîb eder iseniz o zaman olsun.

Ziklas - Râkım Efendi'nin tensîbi becâdır. Orada da bir sandal seyahati yaparız.

Cümlesi - Münasip!

Bu söze dahi hitam verildikten sonra, Râkım kalktı cümleye veda ederek o akşam mehtâb olduğu cihetle bu letâfetten istifade için hanesine kadar yaya yürümeye karar verdi ve Kumbaracı Yokuşu'nu inmeye başladı.

زیقلاص - اويله يا قاریچغم اويله يا! انلره بو فکر ده راقم افندیدن کلدی.
صحيح راقم افندی! بر کون بزی اویکزه کوتورکز.

راقم - باش اوستنه افندم! بنی احیا ایتمش اولورسکز. نه زمان ایستر
ایسه کز. لکن برقیچ وقت ده صبر ایتسکز ده باری بهار کلسه. بر کوچک
بغچه م وار انک ده کوزل موسمنی کورمش اولورسکز.

قز لر - باق باق! بغچه سی ده وار ایمش!

مسترس زیقلاص - سز نه زمان تنسیب ایدرسکز او زمان اولسون.

زیقلاص - راقم افندینک تنسیبی بجادر. اوراده ده بر صندال سیاحتی پیارز.

جمله سی - مناسب!

بو سوزه دخی ختام ویرلدکدن صکره راقم قالقدی جمله یه وداع ایدرک او
اقشام مهتاب اولدیغی جهتله بو لطافتدن استفاده ایچون خانه سنه قدر یایا
یورمکه قرار ویردی و قومباره جی یوقشنی اینمکه باشلادی.

Altıncı Bâb

Yukarıki beşinci babın nihayetinde mevsim-i bahara kadar güzerânı haber verilen bazı ahvâl bitti mi?

Ne gezer? Hatta Râkım için bu garip gecenin bile ahvâl-i vâkıâsı henüz bitmedi. Yozefino'dan gördüğü muâmele-i garîbe, kızlarda gördüğü âşıkâne birtakım etvâr ile birleşip yolda Râkım'ı o kadar işgal eder idi ki Tophane'den doğru gele gele kendi hanesini değil, hatta Fındıklı'yı dahi geçip âdeta Kabataş'a yaklaşmış olduğu hâlde aklını güç hâl ile başına almış idi.

Acayip! Bu kadar dalgınlığa sebep!

Söyledik ya işte! Yozefino'nun hâliyle İngiliz kızlarının etvârı arasına Canan meselesinin dahi inzimâmı idi. Râkım vâkıâ Yozefino'yu pek insanîyetli, terbiyeli, nazik bir kadın olmak üzere tanımış idi. Ancak aralarında cereyân eden muâmele-i âşıkâne iktizâsınca Yozefino'nun Canan hakkında gösterdiği fikirde bulunmaması lâzım geleceğini hesap eder idi. Vâkıâ bir aralık "Adam karının hakkı var ya? Bizim muâmelemiz bir nev tesviye-i ihtiyaçtan ibaret idi" demiş ise de, "Yok ama bu karı beni sever idi, ben de onu sever idim! İdi, idim değil, beni hâlâ sever, ben de onu severim. Yozefino kırklık bir karı olmakla beraber atılacak güzellerden

التنجی باب

یوقاروکی بشنجی بابک نهایتنده موسم بهاره قدر کذرانی خبر ویریلان بعض احوال بتدیمی؟

نه کزر؟ حتی راقم ایچون بو غریب کیجهنک بيله احوال واقعه‌سی هنوز بتمدی. یوزفینودن کوردیکی معامله غریبه قزلرده کوردیکی عاشقانه بر تقم اطوار ایله برلشوب یولده راقمی او قدر اشغال ایدر ایدی که طوبخانه‌دن طوغری کله کله کندی خانه‌سنی دکل حتی فندقلی پی دخی کچوب عادتاً قباطاشه یا قلاشمش اولدیغی خالده عقلنی کوچ حال ایله باشنه المش ایدی.

عجایب! بو قدر طالغلغه سبب؟

سویله‌دک یا ایشته! یوزفینونک حاليله انکلیز قزلرینک اطواری اراسنه جانان مسئله‌سنک دخی انضمامی ایدی. راقم واقعا یوزفینوی پک انسانیتلی تربیه‌لی نازک بر قادین اولق اوزره طانیمشیدی. انحاق ارالرنده جریان ایدن معامله عاشقانه اقتضاسنجه یوزفینونک جانان حقنده کوستردیکی فکرده بولنمامسی لازم کله‌جکنی حساب ایدر ایدی. واقعا بر ارالق «آدم قارینک حقی وار یا؟ بزم معامله‌مز بر نوع تسویه احتیاجدن عبارت ایدی.» دیمش ایسه ده «یوق اما بو قاری بنی سور ایدی بنده انی سور ایدم! ایدی ایدم دکل حالا سور بنده انی سورم. یوزفینو قرقلق بر قاری اولمغله برابر آتیه‌جق کوزلردن

değildir. O halâvet-i endâmıyla, o terbiyesi, o kibar tavrıyla herkes kendisini sevebilir. İyi ama.. Yok... Mutlaka..." diye mutlaka bu karının muâmelesine bir hükm-i kat'î veremez idi.

İngiliz kızlarına gelince, o baygın mavi gözleri gittikçe başka bir hâl bulmakta olduğu gibi, hele bu akşam Hâfız'ın sâlifü'z-zıkr gazelini okur iken kızlarda gözlerin bütün bütün süzülüp gittiğini, göğüsleri şişip nefeslerinin sadrlarına sığmayarak birbirini takip etmekte olduklarını görmüş idi. "Şüphe yok ki bu kızlarda havass-ı âşıkâne uyanmış, bunlar sevmek sevilme ihtiyacını duymaya başlamış ama acaba o göğüs geçiriler kimin için idi? Ah bunların sırdaşı olmayı pek isterim! Bilsem kimin için göğüs geçirirler! Ah! O sevdikleri adamlar ile bunları bir yerde görsem! Bir âşık ve âşıkayı, muâşaka ederler iken görmek ne büyük lezzet, ne saadettir?" diye mesele içindeki bu cihet-i mestûreyi dahi keşfetmeye zihnini icbâr eder idi. Hele aklına Canan geldikçe var ya!...

Kabataş yanında aklını başına alarak avdet eyledikten sonra kapısı yanına varıp dık eyledi. Canan'ın biraz gecikmiş olmasına bakılır ise bî-çâre kızcağızın uyumuş olduğu anlaşılır. Vâkıâ kız gecikti. Maahazâ kapıyı bir daha çaldırmaya meydan bırakmayıp koştu, geldi, açtı. Elindeki şamdânın ziyası gözlerini hâlâ kamaştırmakta olduğu gibi uyku mahmurluğu dahi gözlerinde olduğundan, o kadar latîf ve müessir bir hâlde idi ki tarif edilemez. Râkım âdeta kendisini kaybederek yatak hâliyle açık saçık bulunan göğsüne başını sokup, bir şeyler koklamak hevesine kadar varmış idi. Yine derhal aklını başına toplayıp temkinini ele aldı.

Yukarıya çıktılar. Râkım soyunup kanepesi üzerine uzandı. Kız dahi rubalarını devşirmekle meşgul idi. Derken Râkım ihtizâzlı bir sesle söze başladı.

دكلدر. او حلاوت انداميله او ترييه‌سی او كبار طوريله هرکس کندیسنی سوه بیلور. ای اما.. یوق.. مطلقا..» ديه مطلقا بو قارینك معامله‌سنه بر حکم قطعی ویره مز ایدی.

اینکلیز قزلینه کلینجه او بایغین مائی کوزلری کیتدکجه بشقه بر حال بولمقده اولدیغی کی هله بو اقشام حافظك سالفالذکر غزلینی اوقور ایکن قزلده کوزلرک بتون بتون سوزیلوب کتدیکنی کوکسلری شیشوب نفسلرینک صدرلرینه صیغمیه‌رق بربرینی تعقیب ایتمکده اولدقلرینی کورمشیدی.» شبهه یوق که بو قزلده خوص عاشقانه اویانمش بونلر سومک سويلمک احتیاجنی طومغه باشلامش اما عجبا او کوکس کچرشلر کیمک ایچون ایدی؟ آه بونلرک سرداشی اولمغی پک ایسترم! بیلسمه کیمک ایچون کوکس کچوریورلر! آه! او سودکلری آدملر ايله بونلری بر یرده کورسه‌م! بر عاشق و عاشقه‌یی معاشقه ایدرلر ایکن کورمک نه بیوک لذت نه سعادتدر؟» ديه مسئله ایچنده کی بو جهت مستوره پی دخی کشف ایتمکه ذهنی اجبار ایدر ایدی. هله عقلنه جانان کلدکجه وار یا!...

قباطاش یاننده عقلنی باشنه آلهرق عودت ایلکدن صکره قپوسی یاننه واروب دق ایلدی. جانانک براز کجکمش اولسنه باقیلور ایسه بیچاره قزجغزک اویومش اولدیغی اکلاشیلور. واقعا قز کجکدی. مع هذا قپویی بر دها چالديرمغه میدان براقمیوب قوشدی کلدی آچدی. النده کی شمعدانک ضیاسی کوزلرینی حالا قماشدیرمقده اولدیغی کی اویقو محمولغی دخی کوزلرنده اولدیغندن او قدر لطیف و مؤثر بر حالده ایدی که تعریف ایديله‌مز. راقم عادتاً کندیسنی غیب ایدرک یتاق حاليله آچیق صاچیق بولنان کوکسنه باشنی صوقوب بر شیلر قوقلامق هوسنه قدر وارمشیدی. بینه درحال عقلنی باشنه طویلايوب تمکیننی اله الدی.

یوقارویه چیقديلر. راقم صویونوب قنیه‌سی اوزینه اوزاندی. قز دخی روبه‌لرینی دوشرمکله مشغول ایدی. دیرکن راقم اهترازی بر سس ايله سوزه باشلادی.

Râkım - Ey koca Canan! Senin galiba hiç haberin yok.

Canan - (heyecanından yüreği oynayarak) Neden efendim?

Râkım - Neden mi? Sana müşteri çıktı, a kuzum.

Vah zavallı kızcağız? İnsan böyle güzelleri ne kadar hem de nasıl sever bilir misiniz? Yüreği acıya acıya sever.

İşte bir adamı tatlı tatlı ağlatan, bu kâbil kızların şefkatle karışık olan muhabbetleridir. Bî-çâre Canan, efendisinden bu sözü işitince elindeki elbise kalıp şaşırarak kesik kesik:

Canan - Müş...teri... mi çıktı efendim?

Râkım - Evet hem de müşterinin yağlısı. Senin için bin beş yüz altın veriyorlar.

Bu sözü söylerken Râkım'ın gözleri sulandı ama şiddetle kırparak yaşlarını kuruttu.

Canan - (heyecanından tıkana tıkana) Çok para değil mi efendim?

Râkım - Çok para zâhir!

Canan - (kemâl-i fütûrla) Satacak mısınız efendim?

Râkım - Sen ne dersin?

Canan - (mosmor kesilerek) Ben sizin malınızım efendim. Siz bilirsiniz!

Râkım - (içinden doğru kabarıp gelen bir hiss-i fecîi yutmaya çalışarak) Yok sen ne diyeceksin ben onu bilmek isterim.

راقم - اى! قوجه جانان! سنك غالبا هيچ خبرك يوق!

جانان - (هيچانندن يوركى اوينايرق) نه دن افندم؟

راقم - نه دن مى؟ سكا مشترى چيقدى آ قوزوم!

واه زواللى قزغز! انسان بويله كوزللى نه قدر هم ده نصل سور بيلورميسكز؟
يوركى آجى يه آجى يه سور.

اشته بر آدمى طاتلى طاتلى اغلاتان بو قبيلى قزلرك شفقتله قاريشق اولان
محتلردير. بيچاره جانان افنديسندن بو سوزى ايشيدنجه النده كى البسه النده
قالوب شاشيره رق كسيك كسيك:

جانان - مش... ترى... مى چيقدى افندم؟

راقم - اوت! هم ده مشترينك ياغلىسى! سنك ايچون بيك بشيوز التون
ويريورلر.

بو سوزى سويلر ايكن راقمك كوزللى صولاندى اما شدتله قيريه رق ياشلرينى
قوروتدى.

جانان - (هيچانندن طيقانه طيقانه) چوق پاره دكل مى افندم؟

راقم - چوق پاره ظاهر!

جانان - (كمال فتورله) صاته جقممشكز افندم؟

راقم - سن نه ديرسك؟

جانان - (موس مور كسييلهرك) بن سزك مالكزم افندم. سز بيلورسكز!

راقم - (ايچندن طوغرى قباروب كلان بر حس فجييعى يوتمغه چالشهرق)
يوق سن نه ديه جكسك بن انى بلمك ايسترم.

Canan - (gözleri dolup burnu kızararak ve dudakları tir tir titreyerek) Ben ne diyebilirim efendim! Size para lâzım! Bin beş yüz altınınız olur ise benim gibi tamam on beş tane Canan satın alabilirsiniz.

Kızın bu lakırdısı üzerine Râkım içinden kabarıp gelen hissiyâtı yutayım derken muvaffak olamayıp gözlerinden boşalttı. Kız bu hâli görünce o dahi artık şiddetli bir seyl-i sirişki göz pınarlarında zapt edemeyip taşırdı. Bu hâlin bî-çâre Canan için pek acıklı bir hâl olduğu zâhir-i hâlinde görülür idi. Vâkıâ Râkım için dahi acıklı idi ama bu acının içinde bir de büyük lezzet var idi. Bu lezzeti herkes takdir edemez. Ehl-i hâl olanlar takdir eder. Ömrünü odun gibi geçirmeyip de beş on defalar tatlı tatlı ağlamış ve hem de ağlayışının lezzetine doyamaya doyamaya ağlamış olanlar o hâlde Râkım'ın tattığı tadı takdir edebilirler. Maahazâ Râkım yine sözde devam eyledi:

Râkım - Hayır! Sen beni yanlış tanımışsın Canan!

Canan - (çehresinde birdenbire birçok alâim-i sürûr görünerek) Beni satmayacak mısınız efendim?

Râkım - Satacağım! Satmak istiyorum.

Canan - (evvelkinden besbeter bir hâl-i ıztıraba düşerek) Siz bilirsiniz efendim!

Râkım - Ama nasıl satacağım? Senin için verecekleri bin beş yüz altını ve burada ne kadar elbisen, elmasın, filânın var ise hepsini sana vereceğim. Sen bunlarla zengin bir hanım olacaksın. Nasıl razı mısın?

Canan bu sözü işitir işitmez daha sözün bidayetinde iken elinde bulunup şaşkınlığından dolayı hâlâ elinde bulunan elbiseyi fırlatıp atarak kendisini dahi

جانان - (كوزلى طولوب بورى قزارارق و دوداقلرى تر تر تتره يهرك) بن نه ديه بيلورم افندم! سزه پاره لازم! بيك بشيوز التونكز اولور ايسه بنم كى تامام اون بش دانه جانان صاتون اله بلورسكز.

قزك بو لقرديسى اوزرينه راقم بينه ايچندن قباروب كلان حسياتى يوتهيم ديركن موفق اوله ميوپ كوزلرندن بوشالتدى. قز بو ححالى كورينجه او دخى ارتق شدتلى بر سيل سرشكى كوز پكارلرنده ضبط ابده ميوپ طاشيردى. بو حالك بيچاره جانان ايچون پك آجيقلى بر حال اولديغى ظاهر حالنده كوريلور ايدى. واقعا راقم ايچون دخى آجيقلى ايدى اما بو آجينك ايچنده بر ده بيوك لذت وار ايدى. بو لذتى هر كس تقدير ايدى مز. اهل حال اولانلر تقدير ايدر. عمرينى اودون كى كچورميوپ ده بش اون دفعه لر طاتلى طاتلى اغلامش و هم ده اغلايشنك لذته طويه ميه طويه ميه اغلامش اولانلر او حالده راقمك طاطيغى طادى تقدير ايدى بلورلر. مع هذا راقم بينه سوزده دوام ايلدى:

راقم - خير! سن بنى يكلش طانيمشسك جانان!

جانان - (چهره سنده بردن بره بر چوق علايم سرور كورينهرك) بنى صاتميه جقميسكز افندم؟

راقم - صاته جغم! صاتمق ايستيورم.

جانان - (اولكندن بس بدتر بر حال اضطرابه دوشرك) سز بلورسكز افندم!

راقم - اما نصل صاتاجغم؟ سنك ايچون ويه جكلرى بيك بشيوز التونى و بوراده نه قدر البسهك الماسك فلانك وار ايسه هپسنى سكا ويه حك. سن بونلرله زنكين بر خانم اوله جقسك. نصل راضيمسك؟

جانان بو سوزى ايشسدر ايشتمز دها سوزك بدايتنده ايكن النده بولونوب شاشقنلغندن طولايى حالا النده بولنان البيسه يى فرلاتوب آتهرق كنديسنى دخى

efendisinin kolları arasına atar. “Ben ne bin beş yüz altın isterim ne esvâb isterim ne elmas isterim! Ben sizi isterim efendim sizi isterim. Sizin esiriniz, kulunuz olayım. Bana o saadet yetişir” diye Râkım’ın ayaklarını öpmeye başladı.

Râkım - (kendisini muhafaza ederek) Öyle ama Canancığım sen hep böyle kalacak değilsin ya. Gençsin, güzelsin, zekisin, marifetlisin! Gidecek yerde mutlaka seni odalık ederler. Hazır zengin olacaksın, sana benden ne fayda....

Canan - (hüngür hüngür ve hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başlayıp) İstemem efendim istemem! Bana ne odalık olmak lâzım ne de zengin olmak. Ben sizin kapınızda kul olayım, ocağınızda kül olayım. Esiriniz olayım.

Râkım - Hayır! Sen benim hemşirem ol. Lâkin....

Canan - Ben şimdiye kadar sizin kapınızda sürdüğüm saadetin şükrünü ifâdan acizim. Başka hiçbir şey istemem.

Râkım - Ama sen benim sözüme dikkat etmedin. Yine tekrar edeyim, hemşirem ol diyorum....

Canan - Dikkat ettim efendim. Meramınızı da anladım. Ne yalan söyleyeyim hemşireniz olmam!

Râkım - Hemşirem olmaz mısınız?

Canan - Olmam efendim.

Râkım - Kız niçin?

Canan - (rengi ne al ne mor ne siyah hâsılı hiçbir şeye benzemeyerek) Olmam efendim! Hemşireniz olmam. Hemşireniz olmak, bana esiriniz olmak kadar lezzet vermez. Ben şimdiye kadar devam eden hâlimden memnunum diyorum. Mürüvvet edecek ve

افندیسنك قوللری اراسنه آتار.» بن نه بیک بشیوز التون ایسترم نه اثواب ایسترم نه الماس ایسترم! بن سزی ایسترم افندم سزی ایسترم. سزك اسیرکز قولکز اولهیم. بکا او سعادت یتشور» دیه راقمك ایقلرینی اویمکه باشلادی.

راقم - (کندیسنی محافظه ایدرك) اويله اما جانانجغم سن هپ بویله قاله جق دكلسك یا! کنجسك کوزلسك زکیسك معرفتلیسك! کیده جك یرده مطلقا سنی اوطهلق ایدرلر. حاضر زنکین اوله جقسك سکا بندن نه فائده...

جانان - (هونکور هونکور و حچقیره حچقیره اغلامغه باشلا یوب) ایسته مم افندم استه مم! بکا نه اوطهلق اولمق لازم نه ده زنکین اولمق. بن سزك قیوکرده قول اولهیم اوجاغرده کول اولهیم. اسیرکز اولهیم.

راقم - خیر! سن بنم همشیره م اول لکن...

جانان - بن شمدی یه قدر سزك قیوکرده سوردیکم سعادتک شکرینی ایفادن عاجزم. بشقه هیچ بر شی ایسته مم.

راقم - اما سن بنم سوزمه دقت ایتمدک. ینه تکرار ایده یم همشیره م اول دیورم...

جانان - دقت ایتدم افندم. مرامکزی ده اکلادم. نه یلان سویله یم همشیره کز اولم!

راقم - همشیره م اولمزمسک؟

جانان - اولم افندم.

راقم - قز نیچون؟

جانان - (رنکی نه آل نه مور نه سیاه حاصلی هیچ بر شیئه بکزه میهرک) اولم افندم! همشیره کز اولم. همشیره کز اولمق بکا اسیرکز اولمق قدر لذت ویرمز. بن شمدیه قدر دوام ایدن حاملدن ممنونم دیوروم. مروت ایده جک و

istifade-i nakdiyeniz için beni satmayacaksanız ayaklarınızı öpeyim, kurbanınız olayım efendim. Beni yine eski hâlimde bırakınız. Siz yine “Canan” dedikçe dünyalar benim oluyor. “Hemşirem” diyecek olsanız ben yüreğimde hisseyletiğim lezzeti bulamam. Artık beni daha ziyâde söyletmeyiniz efendim! İşte dedim ya? Eğer satacak iseniz sizi bir sene içinde bin dört yüz altın temettudan men etmeye yüreğim razı olmaz.

Artık söz bu dereceye geldikten sonra Râkım her taraftan beynine hücum eden hayâlât ve muhakemâtın hiçbirisine galebe edemeyerek kemâl-i mağlûbiyetiyle kıza sarılıp:

Râkım - Satmam seni Canan’ım, satmam! Sen bana dünya varından daha kıymetlisin. Onların milyonlarca altınları yine onların olsun. Sen bana kâfisin. Lâkin arz ettiğim kardeşliği kabul etmediğine canım sıkıldı!

Canan - (efendisinin kolları arasında olduğu hâlde dahi edep ve vakarına asla halel vermeyip badehu yavaşça kendisini sıyırıp çıkarak) Kardeşliğinizi kabul etmem dedim. Şimdiye kadar geçirdiğim ömürden memnunum dedim. Bu temînatı vermeniz üzerine daha ziyâde memnun oldum. Ben bir saat evvel sizin için nasıl bir Canan idi isem şimdi yine o Canan’ım. Her zaman için vuku bulacak her türlü emriniz bana en büyük şereftir. Var olunuz efendiciğim, sağ olunuz da ben sizin uyurken olsun yüzünüzü görmekle kanaat ederim. Hem artık bana müsâade buyurunuz, odama çekilip kapanayım!

Kız bu sözleri söyledi ve efendisinde cevap olarak bir derin sükût gördüğü cihetle yavaşça odasına çekilip kendisini yatağa attı.

Ey! Râkım o geceyi nasıl geçirdi?

استفاده نقديه كز ايچون بنی صاقمیه حق ايسه كز اياقلىرى كزی اوپهیم قوریانكز اولهیم افندم بنی ینه اسكى حالده براقكز. سز بكا «جانان» دیدكجه دنبالر بنم اولیور. «همشیره م» ديه جك اولسه كز بن یوركمده حس ایلدیكم لذتی بوله مم. ارتق بنی دها زیاده سویلتمیكز افندم! ایشه دیدم یا؟ اكر صاته حق ايسه كز سزی سزی بر سنه ایچنده بيك دورتیوز التون تمعدن منع ایتكمه یوركم راضی اولمز.

ارتق سوز بو درجه یه كلكدن صكره راقم هر طرفدن بیننه هجوم ایدن خیالات و محاکماتك هیچ بریسنه غلبه ایده میهرك كمال مغلوبیتيله قزه صاریلوب:

راقم - صاقم سنی جانانم صاقم! سن بكا دنیا وارندن دها قیمتلیسك. انلك میلیونلرجه التونلری ینه انلك اولسون. سن بكا كافیسك. لكن عرض ایتدیكم قرداشلغی قبول ایتمدیكنه جانم صقلدی!

جانان - (افندیسنك قوللری اراسنده اولدیغی حالده دخی ادب و وقارندن اصلا خلل ویرمیوب بعده یواشجه كندیسنی صیروب چیقاراق) قرداشلغیزی قبول ایتمم دیدم. شمدیه قدر كچوردیكم عمردن ممنونم دیدم. بو تأمناتی ویرمكز اوزرینه دها زیاده ممنون اولدم. بن بر ساعت اول سزك ایچون نصل بر جانان ایدیسه م شمدی ینه او جانانم. هر زمان ایچون وقوع بوله حق هر درلو امریكز بكا اك بیوك شرفدر. وار اولكز افندیجكم صاغ اولكز ده بن سزك اوپوركن اولسون یوزكزی كورمكله قناعت ایده رم. هم ارتق بكا مساعده بیوركز اوطه مه چكیلوب قپانهیم!

قز بو سوزلری سویله دی و افندیسنده جواب اوله رق بر درین سكوت كوردیكى جهتله یواشجه اوطه سنه چكیلوب كندیسنی یتاغه آتدی.

ای! راقم او کیجه یی نصل كچوردی؟

İşte burası câ-yı mülâhazadır. Gâh yarım saat kadar çılgıncasına istiğrâktan sonra fırlayıp “Acayip! Bana kim mâni olabilir? Malım olması lâzım değil. İşte kız benim hemşirem olmasını kabul etmeyip.....” diye bir azm-i müştâkâneye düşer idi ise de bu hâl ü tavır üzerinde iken dahi kendisini diğer bir istiğrâka kaptırarak “Hayır! Teennî lâzım teennî, acelem ne? İşte yanımda yatıyor! Ne vakit olsa benim değil mi? Acele işin nedâmeti sonra tamir kabul etmeyecek kadar büyüktür” diye bir ye’s-i garîb ile yatağına girer idi. İşte bu hâl-i ıztırâb içinde âdeta sabahı buldu.

Siz bu hâle cinnet mi dersiniz, hamâkat mi?

Hele biz ikisinden de hiçbirisine ihtimal veremeyiz. Aşkın bir de böyle visâl içinde hicrân köşesi vardır ki bunun erbâbı biraz nâdirce bulunur ise de o erbâb-ı nâdiresi bunun zevkini dahi emsâli pek nâdir zevklerden bulur.

Size kendisini râm ve hatta mal eden bir kızı yanı başınıza almış olduğunuz hâlde nefsinizi men ederek o mahrumiyetin, o hicrânın lezzetini tattığınız var mıdır? Var ise Râkım’a ne divâne dersiniz ne de ahmak. Yok ise divâne demekte de mazursunuz, ahmak demekte de.

O şehvet denilen şey yok mu? Pek murdardır. Ama gerçekten murdardır. Rûh-ı aşk denilen zât-ı muhayyelin dâmen-i pâki, şehvet-i murdar ile mülevves olunca zevki kaçır. Lâkin o zaman hırs u âz insanın gözlerine perde çektiği için adam o lekeyi göremez.

Efendim! Hicrân ve hirmandaki hem de visal içinde bulunan mehcûriyet ve mahrûmiyetteki hayalâtın lezzetinde görülen o devam ne devamdır? Bir gaşy ve bî-hûşîden ibaret olup devamı dahi birkaç saniyeden ibaret olan bir nev hastalıktan, marazdan başka bir tâbir-i muvâfıkı olmayan şehvetperestlikteki sür’at-i zevâl hesaba

ایشته بوراسی جای ملاحظه در. کاه یارم ساعت قدر چیلغنجه سنه استغراقدن صکره فرلایوب «عجایب! بکا کیم مانع اوله بلور؟ مالم اولمسی لازم دکل. ایشته قز بنم همشیره م اولمسی قبول ایتمیوب...» دیه بر عزم مشتاقانه یه دوشر ایدیسده بو حال و طور اوزرنده ایکن دخی کندیسنی دیگر بر استغراقه قاپدیراراق «خیر! تأنی لازم تأنی! عجله نه؟ ایشته یانمده یاتیور! نه وقت اولسه بنم دکلمی؟ عجله ایشک ندامتی صکره تعمیر قبول ایتیمیه جک قدر بیوکدر.» دیه بر یأس غریب ايله یتاغنه کیرر ایدی. ایشته بو حال اضطراب ایچنده عدتا صباحی بولدی.

سز بو حاله جنتمی دیرسکر حماقتمی؟

هله بز ایکیسندن ده هیچ بریسنه احتمال ویره میز. عشقک بر ده بویله وصال ایچنده هجران کوشه سی واردرکه بونک اربابی براز نادرجه بولنور ایسه ده او ارباب نادره سی بونک ذوقنی دخی امثالی پک نادر ذوقلردن بولور.

سزه کندیسنی رام حتی مال ایدن بر قزی یانی باشکزه المش اولدیغکز حالده نفسکزی منع ایدرک او محرومیتک او هجرانک لذتی طاتدیغکز وارمیدر؟ وار ایسه راقمه نه دیوانه دیرسکر نه ده احمق. یوق ایسه دیوانه دیمکده ده معذورسکر احمق دیمکده ده.

او شهوت دنیلن شی یوقمی؟ پک مرداردر. اما کرچکدن مرداردر. روح عشق دنیلان ذات محیلک دامن پاکی شهوت مردار ايله ملوس اولینجه ذوقنی قاچار. لکن او زمان خرص و آز انسانک کوزلرینه پرده چکدیکی ایچون آدم او لکهی کوره مز.

افندم! هجران و حرمانده کی هم ده وصال ایچنده بولنان مهجوریت و محرومیتده کی خیالاتک لذتنده کوریلان او دوام نه دوامدر؟ بر غیش و بیهوشیدن عبارت اولوب دوامی دخی بر قاچ ثانیه دن عبارت اولان و بر نوع خسته لکدن مرصدن بشقه بر تعبیر موافقی اولیان شهوت پرستلکده کی سرعت زوال حساباه

katılacak bir şeydir. İnsan kırk yıl müştak kalsa aşktan muntazır olan lezzet kırk yıl devam eder. Adam kırk yıl genç, şuh, şeydâ bir hâlde devam eder. Eğer müştâkıyla kırk yıl visâl üzre devam edecek olsa hâsıl olacak gınâ-yı kâmil insanı soğutur, söndürür, ihtibâ eder.

Güzel ama dört saat evvel Yozefino ile sine sineye naf-be-naf olan mol-la Râkım hakkında da bu ince muhâkemâtın hükmü vâki olacak mı?

Onun hakkında vâki olmayacak olsa ya kimin hakkında vâki olacak? Dört saat evvelini güzel düşünmelisiniz. O zaman Râkım'da sultân-ı aşkın dört saat sonraki tecelliyâtı var mı idi? Bir de ertesi gününe bakalım.

Vay ertesi günü ne olmuş?

Ne olacak? Sabahleyin erkenden koca Râkım kalktı. Soluğu Beyoğlu'nda alıp Yozefino'yu yatağından henüz kalkmış buldu. Daha selâm vermeden:

Râkım - Madam! Siz bu akşam bana ne diyor idiniz?

Yozefino - Ne diyor idim, ne bileyim ben? Sana bin lakırdı söyledim.

Râkım - “Beni bir metres gibi tanıma, dost gibi tanı” demediniz mi idi?

Yozefino - Evet öyle demiştim.

Râkım - Öyle ise işte emin olunuz ki bundan sonra sizi dost gibi, hemşire gibi, ana gibi, ne gibi ister iseniz o gibi tanıyacağım.

Yozefino - (sevinci kedere katarak) Korkarım dediğim oldu.

Râkım - Bu akşam Canan beni çayır çayır yaktı!

قاتيله حق بر شيدر. انسان قرق ييل مشتاق قالسه عشقندن منتظر اولان لذت قرق ييل دوام ايدر. آدم قرق ييل كنچ شوخ شيدا بر حالده دوام ايدر. اكر مشتاقيله قرق ييل وصال اوزره دوام ايده جك اولسه حاصل اوله حق غناى كامل انسانى صوغوتور سوندورر اختبا ايدر.

كوزل اما درت ساعت اول يوزفينو ايله سینه سینه يه ناف بناف اولان ملا راقم حقنده ده بو اينجه محاکماتك حكمی واقع اوله جقمی؟

انك حقنده واقع اولمیه حق اولسه يا كميك حقنده واقع اوله حق؟ درت ساعت اولنى كوزل دوشونمليسكز. او زمان راقمده سلطان عشقك درت ساعت صكره كى تجلیاتی وارمی ایدی؟ بر ده ایرتسی كونه باقه لم.

واى ایرتسی كونی نه اولمش؟

نه اوله حق؟ صباحلین ارکندن قوجه راقم قالقدی. صولیغی بك اوغلنده الوب يوزفينوي يتاغندن هنوز قالقمش بولدی. دها سلام ويرمدن:

راقم - مادام! سز بو اقشام بكا نه ديور ايديكز؟

يوزفينو - نه ديور ايدم نه بيله يم. بن؟ سكا بيك لقردی سويله دم.

راقم - «بنی بر مترس کبی طانمه دوست کبی طانی» دیمه دکرمی ایدی؟

يوزفينو - اوت اويله ديمش ايدم.

راقم - اويله ايسه ايشته امين اولكز كه بوندن صكره سزی دوست کبی همشیره کبی انا کبی نه ايستر ايسه كز اويله طانیه جغم.

يوزفينو - (سونجی كدره قاته رق) قورقارم دیدیکم اولدی.

راقم - بو اقشام جانان بنی جابر جابر یاقدی.

diye hikâye-i hâle başlayıp ancak meseleyi o kadar yanık bir yolda hikâye eyledi ki hatta Yozefino'nun dahi yüreği kabardı.

Yozefino - Pek memnun oldum ama demek oluyor ki kendi istifâdemi kendim baltaladım.

Râkım - (karının dizlerine kapanarak) Seninle sürdüğüm ömrün lezzetini mezara kadar değil, mezarda dahi unutmayacağıma yemin ederim. Hele dostluğum ilâ-kıyâmü's-saat devam edecektir. Rica ederim, beni şu, bu gece almaya başladığım lezzetten de mahrum etme.

Yozefino - Delisin! Divanesin, zalimsin! Hainsin!

Râkım - Bu kadar tekdîre sebep?

Yozefino -İki başlı istifâdeye muktedir olmadığın için.

Râkım - Ama Yozefino! Bana merhamet et! Bu kadarına kadar havsalam tahammül edemeyecek.

Yozefino - Şimdi üzerine varmam. Ateşini pek keskin, pek şiddetli görüyorum. Sonra sen yine Yozefino'nun kolları arasında ezilirsin. Maahazâ sana tebşîr ederim ki bî-çâre Canan'ı bu gece ihyâ ettin. Onun dahi gözlelerinden akan yaşların her biri bir lezzet-i mahsûsa ile çıkmış olduğuna inan. Zavallı kızcağız! Sen benim elimden Râkım'ı değil, canımı alsan acımam. Bâ-husûs ki, Râkım senin hakkındır. Sana benden ziyâde lâyıktır.

Şu aşâğıki vak'ayı da zikreder isek mevsim-i bahâra kadar güzerân eden ahvâli bitirmiş oluruz. Şöyle ki:

Canan'ın satılmak istenilişi meselesi üzerinden ancak bir hafta kadar zaman geçmişti ki bir gün Râkım Taksim önlerinde Felâtun Bey'e tesadüf eyledi. Eski muârefe zâyî olur mu hiç?

دیه حکایه حاله باشلايوب انجق مسئلهی او قدر یانق بر یولده حکایه ایلدی که حتی یوزفینونك دخی یورکی قباردی.

یوزفینه - پك ممنون اولدم اما ديمك اوليور که کندی استفاده می کندم بالطهلهدم.

راقم - (قارينك ديزلرينه قاپانهرق) سنكله سرديكم عمرك لرتيني مزاره قدر دكل مزارده دخی اونوقيه جغمه يمين ايدرم. هله دوستلغم الى قيام الساعه دوام ایده جکدر. رجا ایدرم بنی شو بو کیجه المغه باشلاديغم لذتن محروم ایتمه.

یوزفینو - دلیسك! دیوانه سك! ظالمسك! خائنسك!

راقم - بو قدر تکدیره سبب؟

یوزفینو - ایکی باشلی استفاده یه مقتدیر اوله مدیغك ایچون.

راقم - اما یوزفینو! بکا مرحمت ایت! بو قدرینه قدر حوصله م تحمل ایده میه جك.

یوزفینو - شمدی اوزریکه وارم. آتشکی پك کسکین پك شدتلی کوریورم. صکره سن ینه یوزفینونك قوللری اراسنده ازیلورسك. مع هذا سکا تبشیر ایدرم که بیچاره جانانی بو کیجه احیا ایتدك. انك دخی کوزلرندن آقان یاشلرك هر بری بر لذت مخصوصه ايله چیقمش اولدیغنه اینان. زواللی قزجغز! سن بنم المدن راقمی دكل جانمی السهك آجیمم. باخصوص که راقم سنك حقکدر سکا بندن زیاده لایقدر.

شو اشاغیکی وقعیهی ده ذکر ایدر ایسهك موسم بهاره قدر کذران ایدن احوالی بتورمش اولورز. شویله که:

جانانك صاتلمق استنلیشی مسئلهسی اوزرندن انجق بر هفته قدر زمان کچمشیدی که بر کون راقم تقسیم اوکلرنده فلاطون بکه تصادف ایلدی. اسکی معارفه ضایع اولورمی هیچ؟

Râkım - (safdilâne) Vay beyim keyifler?

Felâtun - Hiç sorma birâder. Hele şu “devil,” yani yastan kurtulduğuma bir teşekkür ediyorum ki! Malûm a? Pederin vefatı üzerine yas tutmak alaf-rangada vardır. Her tarafım gece karanlığı gibi simsiyah kesilmişti.

Râkım - Evet! Alafrangada vardır, ama biz yani Türkler bu kaideye riâyete mecbur değiliz. Cuma geceleri bir Yâsin-i Şerif ile mevtâlarımızı anmak.....

Felâtun - Öyle ama beni kendi hâlime bırakıyorlar mı ya?

Râkım - Size kim karıştır?

Felâtun - Kim mi karıştır? Hey birâder hey! Hiç sorma! Başım bir belâyâ çattı ki!

Râkım - Aman!

Felâtun - Belâ ama tatlı belâ! Gönlüm mini mini bir aktrisin (tiyatro oyuncusu) muhabbetiyle meşguldür.

Râkım - Yası dahi bu mini mini aktris mi cebr eyledi?

Felâtun - Evet! Zavallı kızcağız! Pederin vefatına benden ziyâde yandı, tutuştu.

Râkım - Acayip!

Felâtun - Evet! Pek acayip kızdır. Ama ne yas. Yemek tabaklarına varınca kadar siyahlanmış tabak aldırdı. Kendisi tiyatrodaki bile siyahtan başka bir şey giymez. Elinden gelse güneşin ve gökteki yıldızların dahi üzerine bir siyah tül çekecek idi.

Râkım - Doğrusu ya taaccüb olunur.

راقم - (صاف دلانه) واى بكم كيفلر؟

فلاطون - هيچ صورمه برادر. هله شو «دويل» يعنى ياسدن قورتلديغمه بر تشكر ايدىورم كه! معلوم آ؟ پدرك وفاتى اوزينه ياس طوتقى الافرانغه ده واردر. هر طرفم كيجه قراكلغى كې سيم سياه كسيلمشيدى.

راقم - اوت! الافرانغه ده واردر اما بز يعنى تركلر بو قاعده يه رعايته مجبور دكلز. جمع كيجه لرى بر ياسين شريف ايله موتالرمزى اكمق...

فلاطون - اويله اما بنى كندى حامله براقيورلر مى يا؟

راقم - سزه كيم قاريشور؟

فلاطون - كيم مى قاريشور؟ هى برادر هى! هيچ صورمه! باشم بر بلایه چاتدى كه!

راقم - آمان!

فلاطون - بلا اما طاتلى بلا! كوكلم مینى مینى بر اقتريسك (تياترو اويونجيسى) محبتيله مشغولدر.

راقم - ياسى دخى بو مینى مینى آقتريس مى جبر ايلدى؟

فلاطون - اوت! زواللى قزجغز! پدرك وفاتينه بندن زياده ياندى طوتشدى.

راقم - عجايب!

فلاطون - اوت! پك عجايب قذر. اما نه ياس. يمك طباقلرينه وارنجه يه قدر سياهلنمش طباق الديردى. كنديسى تياتروده بيله سياهدن بشقه بر شى كيمز. الندن كلسه كونشك و كوكده كى ييلديزلرك دخى اوزينه بر سياه تول چكه جك ايدى.

راقم - طوغرىسى يا تعجب اولنور.

Felâtun - Kendisini görmek istemez misiniz?

Râkım - Müsâade eder iseniz niçin istemem. Fakat bu kadar muhabbetiniz olan bir kızı ağyâra...

Felâtun - Bah! Adam sen de hâlâ kaba Türklük ediyorsun be! Alafrangada öyle şeyler var mıdır?

Râkım - Ben nasılsa bir türlü alafrangaya kendimi sınaştıramadım da.

Bunlar şu lakırdı üzerine aktrisi görmek için aşağıya dört yol ağzına doğru bükülürler. Fakat Râkım böyle sevdiğinin babasının vefatına bu kadar teessüf eden ve ta yemek tabaklarına varıncaya kadar mahsûs ye's tabakları tedarik ettiren karının pek usta ve maharetli bir aktris olacağını düşünürdü.

Felâtun - Yine ne daldın be? Sen hep böyle dalgın gezersin.

Râkım - Hayır birâder bir şey yok. Birisinin bir işi var idi de...

Felâtun - (muhakkirâne bir tavırla) İş, iş, iş! Bu kadar iş ne? Ne vakit bitireceksin be adam? Elverir artık kazandığın para! Biraz da kazandıklarını yemeye bak!

Râkım - Ne yapalım birâder! Bizim bağımız yok, tarlamız yok, gelirimiz yok, giderimiz yok. Çalışmaz isek ne yeriz?

Felâtun - Bu gençlik ele girmez yahu! Yarın sakalına kır düştükten sonra paran olsa bile karılar yüzüne bakmaz. Biraz da gençlikte yaşamaya bakmalı! Sen de bizim peder gibi olacaksın galiba. Bî-çâre adamcağız kazandı, biriktirdi, rahat rahat yemeğe ömrü kifâyet etmedi. Bunlardan ibret almalı değil mi?

Râkım - Allah rahmet eylesin!

فلاطون - کندیسنی کورمک ایسته مز میسکز؟

راقم - مساعده ایدر ایسه کز نیچون ایسته مم. فقط بو قدر محبتکز اولان بر قزی اغیاره...

فلاطون - باه! آدم سن ده حالا قبا ترکلك ایدیورسك به! الافرانغه ده اويله شیلر وارمیدر؟

راقم - بن نصلسه بر دورلو الافرانغیه کندیمی صناشدره مدم ده.

بونلر شو لقردی اوزرینه آقتریزی کورمک ایچون اشاغی یه درت یول اغزینه طوغری بوکولورلر. فقط راقم بویله سودیکنک باباسنک وفاتنه بو قدر تأسف ایدن و تا یمک طباقلرینه وارنجه یه قدر مخصوص یأس طباقلری تدارک ایتدیرن قارینک پک اوسته و مهارتلی بر آقتریس اوله جغنی دوشونور ایدی.

فلاطون - ینه نه طالذك به؟ سن هپ بویله طلغین کزرسك.

راقم - خیر برادر بر شی یوق. بریسنک بر ایشی وار ایدی ده...

فلاطون - (محقرانه بر طورله) ایش ایش ایش! بو قدر ایش نه؟ نه وقت بتوره جکسك به آدم؟ الویرر ارتق قازاندیغك پاره! براز ده قازاندق لریکی یمکه باق!

راقم - نه یاپالم برادر! بزم باغمز یوق. ترلامز یوق. کلورمز یوق کیدریمز یوق. چالشمز ایسه ك نه یرز؟

فلاطون - بو کنجلك اله کیرمز یا هو! یارین صقالکه قر دوشدکن صکره پاره ك اولسه بیله قاریلر یوزینه باقمز. براز ده کنجلكده یشامغه باقملی! سنده بزم پدر کی اوله جقسك غالباً. بیچاره آدمجغز قازاندی برکدیردی راحت راحت یمکه عمری کفایت ایتمدی. بونلردن عبرت الملی دکلمی؟

راقم - الله رحمت ایلسون!

Lâkin Felâtun Bey'in hikemiyyât-ı efkârı, Râkım nazarında şâyân-ı tasdîk görülmedi. Biraz daha sükûtle gittiler.

Râkım - Haberiniz var mı birâder? Bizim Reyhan Efendi Anadolu'da bir yere kaymakam olmuş. Bir memnun oldum ki. Geçen gün birisi bana söylemiş idi.

Felâtun - Vallahi haberim yok! Pederin vefatından beri kaleme ayak atmadım ki. Efendim, bu acayip karı bizi fena sardı. Gündüz akşama kadar yanından bir yere ayırmaz. Gece dahi mutlaka tiyatroya kadar "akkumpanya" refakat etmeli. Belâsı nerede? Sonra da bekleyip yine evine kadar getirmeli. Artık evine kadar gelince bırakıp gitmek de olamaz ya?.....

Geceyi de orada geçirmeli. Bir dert ki!

Râkım - Dert ama, tatlı dert değil mi?

Felâtun - Sorar mısın ya? Ses bülbül, piyano emsalsiz! Hele o "elökans" edâ-yı kelâm! Ağzından ballar akar. Rasin, Boalu, Molyer gibi şuarâ-yı benâmın âsârından birisini eline alır mı; insanı gaşy eder. Ben böyle okuyuş da görmedim ki! Hiç Fransızca bilmemiş olsan, yine anlarsın. Karı lisânıyla okuduğunu, vücuduyla da "deklame" eda ve tefhîm ediyor. Tiyatrocu bu! Malûm a? Bana en ziyâde tesir eden şey karının kendi okuyuşundan kendisi dahi müteessir olarak hüngür hüngür ağlaması ve o hâlde boynuma sarılıp ve beni kucaklayıp gözyaşları içinde gark etmesidir. Bu kadar da "santimantal" hassas karı görmedim ki!

Şu sözleri hem söyleyerek hem giderek varacakları yere dahi vardılar. Lâkin Râkım bir tiyatrocu karıda ağlamak istediği zaman ağlayabilmek mahareti dahi olduğunu bilir idi. Vardıkları yer (C) hoteli idi ki bu hotelde herkes

لكن فلاطون بكك حكمیات افکاری راقم نظرنده شایان تصدیق کورلمدی.
براز دهها سکوته کیتدیله.

راقم - خبرکز وارمی برادر؟ بزم ریحان افندی اناطولیده بر یره قائمقام اولمش.
بر ممنون اولدم که کچن کون بریسی بکا سویله مشیدی.

فلاطون - والله خبرم یوق! پدرک وفاتندن بری قلمه ایاق آتدم که. افندم
بو عجایب قاری بزى فنا صاردی. کوندوز اقشامه قدر یانندن بر یره آیرمز.
کیجه دخی مطلقا تیاترویه قدر «آفقومپانیه»

رفاقات ایتملی. بلاسی نره ده؟ صکره ده بکله یوب ینه اوینه قدر کتورملی.
ارتق اوینه قدر براقوب کتمک ده اوله مز یا؟...

کیجه یی ده اوراده کچورملی. بر درد که!

راقم - درد اما طاتلی درد دکلمی؟

فلاطون - صورار میسک یا؟ سس بلبل! پیانو امثالسز! هله او «الوقانس»
ادای کلام! آغزندن باللر آقار. راسین بوالو مولیه ر کبی شعرای بنامک
آثارندن بریسی انه آلورمی؟ انسانی غشی ایدر. بن بویله اوقویش ده کورمدوم
که! هیچ فرانسزجه بیلمامش اولسه ک ینه اکلرسک. قاری لسانیه اوقودیغنی
وجودیه «دقلامه» ادا و تفهیم ایدیور. تیاتروجو بو! معلوم آ؟ بکا اک
زیاده تأثیر ایدن شی قارینک کندی اوقویشندن کنیدیسی دخی متأثر اولارق
هونکور هونکور اغلامسی و او حالده بوینمه صاریلوب و بنی قوجاقلایوب
کوز یاشلری ایچنده غرق ایتمسیدر. بو قدرده «سانتیمانتال» حساس قاری
کورمدم که!

شو سوزلری هم سویله یه رک هم کیدرک واره جقلری یره دخی واردیلر. لکن
راقم بر تیاتروجی قاریده اغلامق ایسته دکى زمان اغلایه ییلمک مهارتی دخی
اولدیغنی بیلور ایدی. واردقلری یر (ج) هوتلی ایدی که بو هوتلده هرکس

yaşamayarak oraya kesesine güvenenler gidebilir. Zira orada bir sütlü kahve beş frank, yani yirmi beş kuruştur. Hele orada kuruşun ismi malûm değildir a? Gide gide bir daire-i mahsûsaya girdiler ki yan yana iki oda, bir de küçük salondan ibarettir. Felâtun'u divane eden matmazel Fransız işvebâzlarına mahsûs olan tavır ile sıçrayarak geldi boynuna sarıldı, öptü.

- je te presente mon....

[Sana takdim ederim, benim....]

diye Felâtun Râkım'ı takdim etmek istemişti.

- Pas besoin je ne suis pas une inbecile, on conçoit tout de suite que monsieur est un de tes amis.

[Lüzumu yok! Ben eşek değilim a? Derhal anlaşılabilir ki, bu efendi senin dostlarından birisidir.]

diye mukâbele eyledi. Bunun üzerine Râkım:

- j'ai l' honneur ma.....

[İftihar ederim ki benim....]

diye alafrangadan olduğu üzere “Sizinle müşerref olduğuma iftihar ederim” yollu bir söz söylemek istemiş idiyse de karı ona dahi meydan bırakmayarak:

- Assez monsieur, assez, ici entre jeunes gens on ne fait pas ces betises la ony tu toit tout bonnement.

[Elverir efendim elverir. Burada gençler meyânında bu hayvanlıkları etmezler. Burada doğrudan doğruya senli benli konuşurlar.]

diye Râkım'ın dahi lâıyk olduğu mukabeleyi etmiş idi.

يشايه ميه رق اورايه كيسه سنه كوونانلر كیده بلور. زيرا اوراده سودلى قهوه بش فرانق يعنى يكرمى بش غروشدرد. هله اوراده غروشك اسمى معلوم دكلدر آ؟ كیده كیده بر دائره مخصوصه يه كيرديلر كه يان يانه ايكي اوطه برده كوچك سالوندن عبارتدر. فلاطونى ديوانه ايدن مادمازل فرانسز عشه بازلرينه مخصوص اولان طور ايله صچرايه رق كلدى بوينه صارلدى اوپدى!

- Je te presente mon...

[سكا تقديم ايدرم بنم...]

ديه فلاطون راقمى تقديم ايتمك ايسته مشدى.

- pas besoin je ne sps pas une inbecile, on concoit tout de suite que monsieur est un de ies amis.

[لزومى يوق! بن اشك دكلم آ؟ درحال اكلايشله بيلور كه بو افندى سنك دوستلر كدن بريسيدر]

ديه مقابله ايلدى. بونك اوزينه راقم:

- J' ai l' honneur ma...

[افتخار ايدرم كه بنم...]

ديه الافرانغه دن اولديغى اوزره «سزكله مشرف اولديغمه افتخار ايدرم» يوللى بر سوز سويله مك ايسته مش ايديسه ده قارى اكا دخى ميدان براقميه رق:

-assez monsieur, assez. Ici entre jeunes gens on ne fait pas ces betises la ony tutoit tout bonnement.

[الويرر افندم الويرر. بوراده كنچلر مياننده بو حيوانلقلرى ايتمزلر. بوراده طوغريدن طوغرى يه سنلى بنلى قونوشورلر] ديه راقمك دخى لايق اولديغى مقابله يي ايتمشيدى.

Felâtun - (Râkım'a) Görüyorsun ya birâder? Ne serbesttir. Hiç böyle bir karı insanı sıkar mı? Efendim! Nedir o seromoniler, fasonlar! (Yani usûl-i tekellüfât).

Râkım - Öyle efendim öyle! Allah için pek latîf.

Bu muhaverenin bundan sonrası hep Fransızca olarak cereyân eylemiştir.

Karı - Hey! Bana bak Felâtun! Bir dostu buraya getirirler de hiçbir şey ikram etmezler mi?

Felâtun - Gerçek ya! İyi söyledin. Polini (Karının adı Polini imiş)

Polini - Bir şampanya filân!

Râkım - Hayır dostum ben o kadar iştret erbâbı değilim. Bir kahve içerim.

Polini - Oh! Ne hayvanlık!

Bu müşâfehenin sûret-i cereyânı erbâb-ı mütâlaaya belki garip gelir ise de alafranga âlemini gezmiş, tozmuş olanlar teslim ederler ki müşâfehenin sûret-i tasvirinde asla mübalâğa etmiyoruz. Fransız âşüftegânının en işvebazâne muhabbeti böyle olur. Hele tiyatro mallarının.....

Râkım - (Polini'ye cevaben) Hakınız var dostum. Lâkin ben “bonvivore” îrâdıyla yaşayan değilim. İşim ile, gücüm ile yaşarım. Şimdi buradan çıkınca yine işime gideceğim.

Polini - Demek oluyor ki “ouvriye” amelesin.

Felâtun - Evet! Kalemle işler ameledir.

Polini - Bravo! Gazeteci misin efendi?

فلاتون - (راقمه) كورپورسك يا برادر؟ نه سريستدر. هيچ بويله بر قارى
انساني صقارمى؟ افندم! نه در او سرامونيلر فاصونلر! (يعنى اصول تكلفات)

راقم - اويله افندم اويله! الله ايچون پك لطيف!

بو محاوره نك بوندن صوكره سى هب فرانسزجه اوله رق جريان ايلمشدر.

قارى - هى! بكا باق فلاتون! بر دوستى بورايه كتوررلرده هيچ بر شى
اكرام ايتمزلمى؟

فلاتون - كرچك يا! ابي سويله دك. پوليني (قارينك ادى پوليني ايمش)

پوليني - بر شانپانيا فلان!

راقم - خير دوستم! بن اول قدر عشرت اربابى دكلم. بر قهوه ايچرم.

پوليني - اوخ! نه حيوانلق!

بو مشافهه نك صورت جريانى ارباب مطالعه يه بلكه غريب كلور ايسه ده
الافرانغه عالمى كزمش توزمش اولانلر تسليم ايدرلر كه مشافهه نك صورت
تصويرنده اصلا مبالغه ايتميوزر. فرانسز آشفتكاننك اك عشوه بازانه محبتى بويله
اولور. هله تياترو ماللرينك...

راقم - (پوليني يه جواباً) حقكز وار دوستم. لكن بن «بونويور» ايراديله
يشايان دكلم. ايشم ايله كوچم ايله يشارم. شمدي بورادن چيقنجه ينه ايشمه
كیده حكيم.

پوليني - ديمك اوليور كه «اووريه» عمله سك.

فلاتون - اوت! قلمله ايشلر عمله در.

پوليني - براوو! غزته جى ميسك افندى؟

Râkım - Her şey! Ufak tefek roman yapar, tiyatro yapar, gazete yazar bir ameleyim.

Polini - Ne alâ! Demek oluyor ki âdeta bizden, yani sanâyi-i nefise erbâbı.

Felâtun - Şairdir de!

Râkım - Estağfurullah!

Polini - Elbette öyle olacak. Öyle ama efendi, birkaç şampanyacık senin gibi fikir adamlarının fikrini kızdırır. (Felâtun'a) Bizim aşk erbâbının dahi aşkını kızdırır. Öyle değil mi maymun! Şebek! Tavşan!

Felâtun - (yılışarak) Vallahi bence öyle.

Râkım - Herkes fikrini serbestçe söyleyecek mi?

Polini - Şüphesiz!

Râkım - Öyle ise bence öyle değil. Şarapla kızışan efkâr-ı şairiyeti neme sokayım. Şarapla kızışan aşk-ı muhabbet ne işe yarar?

Polini - “O lâ lâ” O! O! Bu efendi salt feylesof imiş ya? Felâtun adını buna vermeli idi. (Felâtun'a) Ey suda haşlanmış sümsük hindi! Bak bu efendi sen gibi değil. Sana dünyada kaç şey lâzım idi? Hani diyor idin? Şarap! Karı! Bir de müzika! Öyle mi?

Felâtun - Bana bu fikri senin aşkın verdi.

Polini - Hele bak şu sarı tahta kehlesine. Hâlâ yerinden kımıldanmaya canı istemiyor. İşte misafirin geldi. Şimdi gidip.....

Felâtun - Ha! Pardon. Bu çingırağın ipini de henüz yapmadılar ki şimdi ta “apartman” daire kapısına kadar gidip büyük çingırağı çekmeli (diye çıkar).

راقم - هر شی! اوفاق تفك رومان ياپار تياترو ياپار غزته ياپار بر عملهيم.
پولينی - نه اعلا؟ ديمك اوليور كه عادتا بزدن. يعنی صنايع نفيسه اربابی.
فلاطون - شاعردر ده!
راقم - استغفرالله!

پولينی - البته اويله اوله جق. اويله اما افندی بر قاچ شامپانياجق سنك كی
فكر آدملينك فکری قزديرر.(فلاطونه) بزم عشق اربابنك دخی عشقنی قزديرر.
اويله دكلمی ميمون! شبك! طوشان!
فلاطون - (يليشه رق) والله بنجه اويله.
راقم - هرکس فکری سربستجه سويله يه جکمی؟

پولينی - شبهه سز!
راقم - اويله ايسه بنجه اويله دکل. شرابله قزیشان افکار شاعريتی نره مه
صوقايم. شرابله قزیشان عشق محبت نه ايشه يارار؟
پولينی - «اوله له!» او! او! بو افندی صالت فيلسوف ايمش يا؟ فلاطون
آدینی بوكا ويرملی ایدی.(فلاطونه) ای صوده حاشلانمش سومسوك هندی!
باق بو افندی سن كی دکل. سكا دنياده قاچ شی لازم ایدی؟ هانی ديور
ايدك؟ شراب! قاری! بر ده موزيقي! اويله می؟
فلاطون - بكا بو فکری سنك عشقك ويردی.

پولينی - هله باق شو صاری تحته كهلسنه. حالا يرندن قملدائغنه جانی
ابسته ميور. ايشته مسافرك كلدی. شمدی كيدوب...
فلاطون - ها! پاردون. بو چنغراغك اپینی ده هنوز ياپمديلر كه شمدی تا
«آپارتمان» دائره قپوسنه قدر كيدوب بيوك چنغراغی چكلمی (ديه چيقار).

Polini - Efendi! Sana memnuniyetlerimi arz ederim. Yalnız bir eksiğin var. Muharrir kısmı biraz serbest olur. Sen ise benden ziyâde mahcup bulunuyorsun.

Râkım - Her şeyde mutavassıt bulunmak iyi değil midir?

Polini - Bizim bu istakoz Felâtun pek yılışık şey. Ne dümeni var ne pusulası. Okyanus-ı muhabbette yolunu şaşırmış çalkanıp gidiyor. Anlıyorsun a? Yine tınmamalı. Severim de külhaniyi be!

Felâtun - (emirlerini vermiş, işini bitirmiş gelir) Bir alâ çay ısmarladım. Rom da beraber, canı isteyen.

Polini - Gördün mü bir kere? İşte ömründe bir dirayet sarf ettin ise o da budur. Canı isteyen punç eder. Canı isteyen çay içer.

Cümlece oturup punçlarını içtiler. Dereden tepeden bin lakırdı söylenip Felâtun Bey ezcümle şöyle bir yaşayış, bir alaturka âleminde mümkün olamayacağını dermeyânla, alafranga âleminin nice akıllara gelmedik hasenâtından dem vurur idi. Meselâ der idi ki:

- Neye yarar o Türk karısı ki, tavrından, azametinden geçilmez. Güya nîm handesiyle, insanı ihyâ edecek imiş gibi bunu dahi ketm ü imsâk ederek çehresinden düşen bin parça olur. Hanıma kendini yarandırmak mümkün olamaz. Nazı çekilmez. Şakası lezzetsiz. Bilirsin ya a kardeş! Bilirsin ya!..... Ama bir cariye al. Artık bizim gibi serbest, hür adamlar bir esirden ne lezzet alabilir? Kim bilir gönlü kimdedir? Esirin olduğu için sana râm olmaya mecburdur.

Râkım bu sözleri işittikçe Felâtun'un almış olduğu fikre nasıl şaşacağını dahi bilemedi. O dahi zihninde bir Osmanlı hanımın vakar ve azameti yerinde olduğu hâlde insana izâka eylediği lezâiz mukâbilinde şu Fransız'ın kahrını

پولین - افندی سکا ممنونیتلری عریض ایدرم. یالکز اکسکک وار. محرر قسمی براز سرپست اولور. سن ایسه بدن زیاده محجوب بولنیورسک.

راقم - هر شیده متوسط بولنمق ایی دکلمیدر؟

پولین - بزم بو استاقوز فلاطون پک یلیشق شی. نه دومنی وار نه پوصله سی! اوقیانوس محبته یولینی شاشرمش چالقانوب کیدیور. اکلاپورسک آ؟ ینه طنماملی. سورم ده کلخانی یی به!

فلاطون - (امرلینی ویرمش ایشنی بتورمش کلور) بر اعلا چای اصمارلادم. روم ده برابر جانی ایستیان.

پولین - کوردکمی بر کره! ایشته عمرکده بر درایت صرف ایتدک ایسه او ده بودر. جانی ایستیان پونچ ایدر جانی ایستیان چای ایچر.

جمله جه اوتوروب پونچلرینی ایچدیله. دره دن تپه دن بیک لقردی سویله نوب فلاطون بك از جمله شویله بر یشایش بر علائرقه عالمنده ممکن اوله میه جغنی درمیانه الافرانغه عالمنک نیجه عاقللره کلمدک حسناتندن دم اورر ایدی. مثلاً دیر ایدی که:

-نه یه یارار او ترک قاریسی که طورندن عظمتندن کچلمز. کویا نیم خنده سیله انسانی احیا ایده جک ایمش کی بونی دخی کتم و امساک ایدرک چهره سندن دوشن بیک پارچه اولور. خانمه کندیسنی یاراندرمق ممکن اوله مز. نازی چکلمز شقاسی لذتسز. بیلورسک یا آ قرداش! بیلورسک یا!... اما بر جاریه آل. ارتق بزم کی سرپست حر آدملر بر اسیردن نه لذت اله بلور؟ کم بلور کوکلی کمده در؟ اسیرک اولدیغی ایچون سکا رام اولمغه مجبوردر.

راقم بو سوزلری ایشتدکجه فلاطونک المش اولدیغی فکره فصل شاشاجغنی دخی بیله مدی. او دخی ذهنده بر عثمانلی خانمک وقار و عظمتی یرنده اولدیغی حالده انسانه اذقه ایلدیکی لذائذ مقابلنده شو فرانسزک قهرنی

çekmekte ne hikmet olduğunu düşünür ve bir adam bu karıdan işittiği hakaret-âmiz sözleri başka birisinden işitse kafasını kıracağı der-kâr iken buna niçin katlanmaya mecbur olduğunu bulamaz idi. Hele Felâtun, bahsi esirden açınca az kalmış idi ki Râkım bir kahkaha koparsın! Ama hazırlanmış olan kahkahayı yine men ederek “Hey şaşkın, esirde yürek yok mudur? Beş on kuruşa bir kızın hürriyetini satın almak işten bile değildir. Onun yüreğini satın al da bak sana ne kadar yâr olur. Ah benim Canancığım! Zavallı kızcağız!.....” diye kendi içinden pazarlığını kurarak zâhiren Felâtun’a şakk-ı şefe etmemiş idi.

Elhâsıl bir saatten ziyâde müddet bu alafranga âşık, âşıkının yanında kalıp badehu kalktı. İkisine de veda ederek kapıdan çıktı ise de Felâtun resm-i teşyî dahi icrâdan geri durmadı.

Hotelin büyük salonuna vardıklarında Felâtun Râkım’ın fikrini anlamak için:

Felâtun - Ey nasıl buldun bizimkini bakayım?

Râkım - Alâ (tebessümle) Hiç olmazsa insanın üstüne başına mayonez dökmüyor ya?

Felâtun - Bırak Allah’ı seversen şu eşek İngilizleri! Ayda dört lira için senin de onların kahrını çektiğine şaşarım.

Râkım - Ne yapalım a birâder! Para da lâzım.

Felâtun - Aman, bu oğlanın paraya olan aşkından aman! Gel be! Gel sana ayda dört lirayı ben vereyim!

Râkım - Teşekkür ederim birâder. Benim yaşayışım pek alâdır.

Felâtun - Kibrine dokunmasın. Vallahi gerçek söylüyorum. Sanki sana ayda dört İngiliz lirası vermeye kudretim yok mudur?

چكمكده نه حكمت اولديغنى دوشونور و بر آدم بو قاريدن ايشتديكى حقارت آميز سوزلرني بشقه بريندن ايشتسه قفاسنى قراجغى دركار ايكن بوكا نيچون قاتلانمغه مجبور اولديغنى بوله مز ايدى. هله فلاطون بحثى اسيردن آچنجه آز قالمش ايدى كه راقم بر قهقهه قوپارسون! اما حاضرلانىم اولان قهقهه يي ينه منع ايدرك «هى شاشقين! اسيرده يورك يوقميدر؟ بش اون غروشه بر قزك حريتنى صاتن المى ايشدن بيله دكلدر. انك يوركنى صاتن آل ده باق سكا نه قدر يار اولور. آه بنم جانانجغم! ذواللى قزجغز!...» ديه كندى ايچندن بازارلغنى قورارق ظاهراً فلاطونه شق شفه ايتماش ايدى.

الحاصل بر ساعتدن زياده مدت بو الافرانغه عاشق عاشقه نك ياننده قالب بعده قالدى ايكي سنه ده وداع ايدرك قپودن چيقدى ايسه ده فلاطون رسم تشييعى دخى اجرادن كيرو طورمدى.

هوتلك بيوك سالوننه واردقلىرنده فلاطون راقمك فكرينى اكلامق ايچون:

فلاطون - اى ناصل بولك بزمكى ني باقهيم؟

راقم - اعلا! (تبسمله) هيچ اولمزه انسانك اوستنه باشنه مايونز دوكميور يا؟

فلاطون - براق اللهى سورسه ك شو اشك اينكليزلى! آيده درت لي ره ايچون سنك ده انلك قهرينى چكديككه شاشارم.

راقم - نه ياپالم آ برادر! پاره ده لازم.

فلاطون - امان بو اوغلانك پاره يه اولان عشقندن آمان! كل به! كل سكا آيده درت لي ره يي بن وي ره يم!

راقم - تشكر ايدرم برادر. بنم يشايشم بك اعلادر.

فلاطون - كبريكه طوقنمسون. والله كرچك سويليورم. صانكه سكا آيده درت اينكليز لي ره سى ويرمكه قدرتم يوقميدر؟

Râkım - Estağfurullah birâder. Sana öyle lakırdı söyleyen var mı? Lâkin ben Ziklas familyasından memnun olduğum için söylüyorum.

Felâtun - Şu havuç gibi İngiliz kızlarından ne lezzet alıyorsun? Oğlan vallahi yaşamanın yolunu bilmezsin be! Kudretin de yok değildir. Bir ayağın da daima Beyoğlu'nda. Şöyle hâline göre bir apartmanın olsa da mini mini bir metresçik edinmiş olsan fena mı olur?

Râkım - (aklına derhal Yozefino gelmiş idi ise de, o bâbda ağzına harf-i vâhid almak, ketm-i râz kaidesine mugâyir düşeceğinden) İyi olur ama birâder ben kendim için değil, hâlâ sizin için bile israfın bu derecesini hayırlı görmüyorum.

Felâtun - (müstehziyâne) Ne? İsraf mı? Pir ol be! Sen Felâtun'u o kadar eşek mi zannediyorsun? Hesap edecek olsam, şu üç ay zarfında kazandığım, sarf ettiğimden ziyâde olmazsa bile başa baş gelir.

Râkım - (memnuniyetle) Bak öyle ise söyleyecek söz bulamam. Bu yaşayış kazançla ise âlâdır kardeşim! Bir adam kazandığı kadar yaşayabilir. Elbette hemşireniz de rahattadır. Zira birinci derecede düşünülecek şey, malûm a?

Felâtun - Bizim feylesof Râkım yine hikmetten dem vurmaya başladı. Müsterih ol birâder, müsterih ol. Kazancım yolunda ve talihim pek müsa-ittir.

Râkım - Ne yola sülûk ettiniz bakalım. Ticaret filan mı?

Felâtun - Bizim gibi adamların ticareti nasıl olur, bilmez misin?

Râkım - Ne bileyim ben!

Felâtun - Akşam oldu mu cebine kırk elli lira koyarsın. Oyun salonuna gidersin.....

راقم - استغفرالله آ برادر. سكا اويله لقردى سويليان وار مى؟ لكن بن زيقلاص فاملياسندن ممنون اولديغم ايچون سويليورم.

فلاطون - شو حاووج كى اينكليز قزلرندن نه لذت اليورسك؟ اوغلان والله يشامه نك يولنى بيلمزسك به! قدرتك ده يوق دكلدر. بر اياغك ده دائما بك اوغلنده. شويله حالكه كوره بر اپارتمانك اولسه ده ميني ميني بر مترسجك ايدتمش اولسهك فنا مى اولور.

راقم - (عقلنه درحال يوزفينو كلمش ايديسه ده اولبابده اغزينه حرف واحد المق كتم راز قاعده سنه مغاير دوشه جكندن) اى اولور اما برادر بن كندم ايچون دكل حالا سزك ايچون بيله اسرافك بو درجه سنى خيرلى كورميورم.

فلاطون - (مستهزيانه) نه؟ اسرافمى. پير اول به! سن فلاطونى او قدر اشكى ظن ايدييورسك؟ حساب ايده جك اولسهم شو اوچ اى طرفنده قازانديغم صرف ايتديكمندن زياته اولمزه بيله باشه باش كلور.

راقم - (ممنونيله) باق اويله ايسه سويليه جك سوز بوله مم. بو يشايش قزانجله ايسه اعلادر قرداشم! بر آدم قازانديغى قدر يشايله بيلور. البته همشيره كزده راحتده در. زيرا برنجى درجه ده دوشونيله جك شي معلوم آ؟

فلاطون - بزم فيلسوف راقم ينه حكمتدن دم اورمغه باشلادى. مستريح اول برادر مستريح اول. قازانجم يولنده و طالعهم پك مساعددر.

راقم - نه يوله سلوك ايتديكز باقالم. تجارت فلاغمى؟

فلاطون - بزم كى ادملك تجارتى نصل اولور بلمزميسك؟

راقم - نه بله يم بن؟

فلاطون - افشام اولدىمى جييكه قرق اللى ليرا قويارسك. اويون صالوننه كيدرسك...

Râkım - (abûs bir çehre ile) Vay!..

Felâtun - Dur ama acele etme. Başlarsın oynamaya, eğer zar işler ise kırk elli liracık bükür kalkarsın.

Râkım - Oynamaya başlayalı mutlaka ancak bir ay kadar olmuştur.

Felâtun - Neden bildin?

Râkım - Çünkü böyle zarar etmeye başlayınca kalkmak ve kırk elli liracık büküldükten sonra yine kalkmak, henüz bir aylık kumarbazların ihtiyatıdır. Birkaç ay sonra eskidikçe bu ihtiyat kalkar.

Felâtun - Sen benim için korkma.

Râkım - Ben sizin için korkmam. Çünkü kumarda sizi esir almazlar. Ayda on beş yirmi bin kuruşluk îrâd için korkarım. Siz pek alâ bilirsiniz ki, yirmi otuz bin lira birkaç ay içinde kumara verilebilir servetlerdendir.

Felâtun - Ey! Artık bana ders-i hikmet mi vereceksin?

Râkım - Hayır! Şimdilik adiyö!

Felâtun - Adiyö monşer!

Size taaccüb edecek bir şey söyleyelim mi? Bu iki refîk, ikisi birbirinden ayrıldıktan sonra, ikisi dahi birbirinin aleyhine bir sû'-i fikir ile ayrılırlar. Felâtun, Râkım için “Kendisinde bu servet yok, böyle bir metresle (C) hoteli gibi hotelde ömür sürdüğü yok da kıskandığından böyle söylüyor. Eğer onun da elinde on beş bin lira bulunsa o zaman benim yaşayışım tam insanca, kibarca bir yaşayış olduğunu teslim eder idi” demiş ve Râkım dahi Felâtun için “Kendisi Ziklas hanesinden kovuldu ya! Şimdi ayda dört lirayı

راقم - (عبوس بر چهره ايله) وای!..

فلاطون - طور اما عجله ایتمه. باشلارسك اوینامغه. اكر زار ایشلر ايسه قرق اللى لیراجق بوكر قالقارسك.

راقم - اوینامغه باشلهیهلی مطلقا انحق بر ای قدر اولمشدر.

فلاطون - نه دن بیلدك؟

راقم - چونكه بویله ضرر ایتمكه باشلاینجه قالقمق و قرق اللى لیراجق بوكدكن صكره قالقمق هنوز بر ایلق قوماربازلرك احتیاطیدر. برقاج ای صكره اسکیدكجه بو احتیاط قالقار.

فلاطون - سن بنم ایچون قورقمه.

راقم - بن سزك ایچون قورقمم. چونكه قومارده سزی اسیر المزلر. ایده اون بش یکرمی بین غروشلق ایراد ایچون قورقارم. سز پك اعلا بلورسکز كه یکرمی اوتوز بیک لیرا بر قاچ ای ایچنده قومار ویروله بلور ثروتلردندر.

فلاطون - ای! ارتق بكا درس حکمتی ویره جکسك؟

راقم - خیر! شمدیلک ادییو!

فلاطون - ادییو مونشر!

سزه تعجب ایده جك بر شی سویلیهلمی؟ بو ایکی رفیق ایکسی بربرینك ایرلدقن صكره ایکسی دخی بربرینك علیهنده بر سوء فکر ايله ایرلرلر. فلاطون راقم ایچون «کندیسنده بو ثروت یوق بویله بر مترس ايله (ج) هوتلی کی هتلده عمر سوردیکی یوق ده قصقاندیغندن بویله سویلیور اكر انك ده النده اون بش بیک لیرا بولنسه او زمان بنم یشایشم تام انساجه کبارجه بر یشایش اولدیغنی تسلیم ایدر ایدی» دیمش و راقم دخی فلاطون ایچون «کندیسى زیقلاص خانه سندن قوولدی یا! شمدی آیده درت لیرای

kendisi vermek üzere beni de oradan mahrum etmek istiyor. Kaça alırım ben böyle dört liraları! Kendim kazanamıyor muyum? Bir mirasyedinin gayr-ı müstekar servetine ancak dalkavuklar itibar ederler. Varsın beyim yaşasın! Biz bunların çoğunu gördük, çoğunu da işittik ki işittiklerimizden dahi, gördüklerimiz kadar ibret aldık” demiş idi.

Siz bu iki fikrin hangisini tasvîb edersiniz? Hele biz Râkım’ı tasvîb ederiz. Zira mirasyedinin ve hususiyle Felâtun Bey tavrında bulunan mirasyedinin serveti, servet-i gayr-i müstakarre olduğu bin kadar tecârible sûret-i subûta varmış bir hakikattir. İşte mevsim-i bahara kadar güzerân etmiş olan ahvâl-i müteferrika şunlardan ibaret idi ki zikrettik bitirdik.

كنديسى ويرمك اوزره بنى ده اورادن محروم ايتمك ايستيور. قاچه الورم بن بويله درت ليرالرى! كندم قازانه ميورمى يم؟ بر مراث يدينك غير مستقر ثروتنه انحق طالقاوqlر اعتبار ايدرلر. وارسون بكم يشاسون! بز بونلرك چوغنى كوردك چوغنى ده ايشتك كه ايشتكلمزدن دخى كوردكلرمز قدر عبرت الدق.» ديمش ايدى.

سز بو ايكي فكرك هانكيسنى تصويب ايدرسكز؟ هله بز راقمى تصويب ايدرز. زيرا ميراث يدينك و حصوصيله فلاتون بك طورنده بولنان ميراث يدينك ثروتى ثروت غير مستقره اولديغى بيك قدر تجارتله صورت ثبوته وارمش بر حقيقتدر. ايشته موسم بهاره قدر كذران ايتمش اولان احوال متفرقه شونلردن عبارت ايدى كه ذكر ايتدك بتوردك.

Gedinci Bâb

Hâsılı mevsim-i bahar, ferâh-bahşâ-yı kulûb-ı sığâr u kibâr oldu. Bu mevsimin bizce hikâyeye şayan olan ilk vakası Râkım'ın icrâ eylediği bir Kâğıthane âlemidir. Şöyle ki:

Yine haftanın ders günlerinden birisinde Râkım -hâlâ ve fakat hâlisâne ve dostâne bir sûretle devam etmekte olduğu- Yozefino'yu ziyarete gitmiş idi. O günkü sohbet Kâğıthane mesiresi hakkında idi. Yozefino geçen günler... Bey'in haremi takımıyla Kâğıthane'ye gitmişler ise de Pazar gününe müsadif olduğundan arabalar içinde mahpus kalınıp kıra çıkıldığına göre kır görülmediğini ve araba etrafında hırsız gibi dolaşmakta bulunan zen-perestânla herkes eğlenmiş ise de kendisi bunların hiçbir zevkini çıkaramadığını söyledi.

Râkım - Kâğıthane vâkıâ dünyanın en güzel yerlerinden birisidir. Lâkin oranın zevki Cuma ve Pazar günleri çıkmaz. Oraya başka türlü gidilir.

Yozefino - Nasıl gidilir?

Râkım - Gider misin?

یدنجی باب

حاصلی موسم بهار فرح بخشای قلوب صغار و کبار اولدی. بو موسمک بزجه حکایه شایان اولان ایلک وقعہ سی راقمک اجرا ایلدیکی بر قاغد خانه عالمیدر شویله که:

ینه هفته نك درس کونلرندن بریسنده راقم - حالا و فقت خالصانه و دوستانه بر صورتله دوام ایتمکده اولدیغی - یوزفینوی زیارته کتمشدی. او کونکی صحبت کاغد خانه مسیره سی حقنده ایدی. یوزفینو کچن کونلر ... بکک حرمی طاقمیلہ کاغد خانه یه کتمشلر ایسه ده بازار کوننه مصادف اولدیغندن عربهلر ایچنده محبوس قالنوب قره چیقلدیغنه کوره قر کورلمدیکنی و عربہ اطرافنده خرسز کی طولاشمقده بولنان زنیپرستانله هرکس اکلمش ایسه ده کندیس ی بونلرک هیچ بر ذوقنی چیقاره مدیغنی سویلدی.

راقم - کاغد خانه واقعا دنیانك اك كوزل یرلرندن بریسیدر لکن اورانك ذوقی جمعه ویا بازار کونلری چیقمز. اورایه بشقه دورلو کیدیلور.

یوزفینو - نصل کیدیلور؟

راقم - کیدرمسک؟

Yozefino - Yalnız mı gideceğim?

Râkım - Yok! Benimle beraber.

Yozefino - (sevinerek) Senin ile mi? Elbet giderim. Hem pek ziyâde eğleneceğimizi de teslim ederim.

Râkım - Canan'ı da alırsız. İster isen Dadı Kalfa'yı da.

Yozefino - Vallahi pek alâ olur.

Râkım - Bir salı yahut çarşamba günü gideriz. O güzel sahralar, çayır-lar tenhadır. Bize her güzelliklerini arz ederler. Başka günler ise oraları at ve araba panayırına döner.

Yozefino - Aman ne kadar safa ederiz!

Râkım - Hem Kâğıthane'ye böyle bizim gibi gidenler, yiyeceklerini, içeceklerini de beraber götürüp öyle eğlenirler.

Yozefino - (gayet mahzûziyetle) Gördün mü bir kere eğlencenin asıl alaturkasını? İşte insanın kıra, sahraya çıktığına dahi değer.

Râkım - Karar verdin ise söyle de ben tedârikâta bakayım.

Yozefino - Ne gün gidilecek ise yalnız akşamdan bana bir haber uçurt ki ertesi sabah için ben de başka bir işe başlamayayım.

Râkım - Baş üstüne.

Yozefino yanında şu karar verildikten ve Râkım gidip derslerini dahi verdikten sonra gece saat üç mahalli hanesine avdet eyledi.

يوزفينو - يالكزمى كیده جكم؟

راقم - يوق! بنم ايله برابر.

يوزفينو - (سوينهرك) سنك ايله مى؟ البت كيدرم. هم پك زياده اكلنه جكمزى ده تسليم ايدرم.

راقم - جانانى ده الورز. ايتر ايسك دادى قالفه پي ده.

يوزفينو - والله پك اعلا اولور.

راقم - بر صالى ياخود چهارشنبه كوني كيدرز. او كوزل صحرالر چايرلر تنهادر. بزه هر كوزللكرينى عرض ايدرلر. بشقه كونلر ايسه اورالرى آت و عربه پنايرينه دونر.

يوزفينو - امان نه قدر صفا ايدرز!

راقم - هم كاغد خانه يه بويله بزم كى كيدنلر بيه جكلرينى ايچه جكلرينى ده برابر كوتوروب اويله اكلنورلر.

يوزفينو - (غايث محظوظيتله) كوردكمى بر كره اكلنجه نك اصل الاترقه سنى! ايشته انسانك قره صحرايه چيقديغنه دخى دكر.

راقم - قرار ويردك ايسه سويله ده بن تداركاته باقه يم.

يوزفينو - نه كون كيديله جك ايسه يالكز اقشامدن بكا بر خبر اوچورت كه ايرتسى صباح ايچون بن ده بشقه بر ايشه باشلاميه يم.

راقم - باش اوسته.

يوزفينو ياننده شو قرار ويرلدكدن و راقم كدوب درسلىرى دخى ويردكدن صكره كيجه ساعت اوچ محلى خانه سنه عودت ايلدى.

Kendisini artık kim istikbâl eder? Elbet Canan. Hem artık Râkım kendini Canan'ın istikbâl eylediğine darılmıyor da. Dadı Kalfa ise Râkım'ın bu darılmayışına ziyâdesiyle memnun oluyor. Lâkin şurasını lâıyıkıyla biliniz ki bundan mukaddem Canan'a müşteri zuhûru meselesinden dolayı kızcağzın arz u izhâr-ı hâl edişi olsa olsa Râkım huzurundaki şenliğini, şetâretini biraz daha arttırmaya medâr olabilmiş idi. Yoksa aralarındaki hâlisâne muhabbet sırma gümüşü gibi sâfi olarak devam edip hariçten bunları birisi görececek olsa kendilerini âdeta kardeş, kız kardeş zanneder idi.

Dadı Kalfa dahi henüz yatmamış olduğu cihetle üçü birden salonda oturdular. Canan efendisine hem de canı gibi sevdiği efendisine bir kahve pişirip getirdi. Râkım kahveyi içer iken:

Râkım - Dadı! Niçin aralıkta bir gezmeye gitmezsiniz?

Fedâyi - Gidiyoruz ya işte efendim!

Râkım - Nereye gittiğiniz var ya?

Fedâyi - Canan nereye ister ise gidiyoruz.

Canan - (Fedâyi hakkında muhabbet-i mahsûsa ima eder bir tavırla)
Dadı Kalfa beni her yere götürüyor efendim!

Râkım - Nereye götürüyor bakayım?

Canan - Salıpazarı'na.....

Râkım - Salıpazarı işte kapımızın önüdür.

Fedâyi - Tophane'ye kadar bile gidiyoruz efendim.

کندیسنی آرتق کیم استقبال ایدر؟ البت جانان. هم ارتق راقم کندیسنی جانانك استقبال ایلدیکنه طارلمیور ده. دادی قالفه ایسه راقمك بو طارلمیشنه زیاده سیله ممنون اولیور. لکن شوراسنی لایقیله بلکز که بوندن موقدم جانانه مشتری ظهوری مسئله سندن طولایی قزغزك عرض اظهار حال ایدشی اولسه اوسه راقم حضورنده کی شنلکنی شطارتنی برارز دها آرتدیرمغه مدار اوله بلمشیدی. یوقسه ارالرنده کی خالصانه محبت سرمه کوموشی کبی صافی اولرق دوام ایدوب خارجدن بونلری بریسی کوره جك اولسه کندیلرینی عادتاً قزداش قزقزداش ایدر ایدی.

دادی قالفه هنوز یاتمامش اولدیغی جهتله اوچی بردن سالونده اوتوردیلر. جانان افندیسنه هم ده جانی کبی سودیکی افندیسنه بر قهوه پشوروب کتوردی. راقم قهوه پی ایچر ایکن:

راقم - دادی! نیچون ارالقده بر کزمله کتمزسکز؟

فدایی - کیدیورز یا ایشته افندم!

راقم - نره یه کیتدیکز وار یا؟

فدایی - جانان نره یه ایستر ایسه کیدیورز.

جانان - (فدایی حقنده محبت مخصوصه ایما ایدر بر طوره) دادی قالفه بنی هر یه کوتوریور افندم!

راقم - نره یه کوتوریور باقم؟

جانان - صالی بازارینه...

راقم - صالی پازاری ایشته قپومزك اوکیدر.

فدایی - طوبخانه یه قدر بیله کیدیورز افندم.

Râkım - Yok a dadıcığım. Şöyle seyir yerine, meselâ İhlamur'a fılâna.

Fedâyi - Oraya geçen yaz götürmüş idim. Ama Canan öyle yerleri sevmedi.

Râkım - Belki şimdi sever?

Canan - Oraları fena efendim. Kadınlar, erkekler! Çok fena! İnsan rahatsız oluyor. Evimiz daha iyi.

Fedâyi - Bir kere de Küçükçiftlik'e götürmüş idim. O gün, günün gayrı olduğu için تنها idi de, güzel eğlenmiş idik.

Canan - Sahîh Dadı Kalfacığım! O gün ne kadar eğlenmiş idik! Kırırlar ne güzel idi. Ağaçlar! O havuz. Aman ne kadar güzel idi!

Râkım - (kız sevindikçe memnun olarak) İyi ya, yine gitmeli değil mi?

Fedâyi - Yaz gelsin de yine gideriz. Ben kızımı, Canan'ımı sıkmak istemem.

Râkım - Bilmez miyim a dadıcığım!

Canan - Dadı Kalfacığım! Beni kızı gibi sever. Ben de onu vâlidem gibi severim (diye koşup, Fedâyi'nin o sadık, o merhametli, o kadın Fedâyi'nin boynuna sarılıp öpmeye başlar)

Râkım - (bu temâşadan tarifi kâbil olamayacak kadar mütelezziz olup) Yok ama benim dadıcığımı böyle karşımda öpmeyeceksin. Ben âdeta kıskanı-
rım. diye o dahi kalkar kendisini dadısının kucağına atıp öpmeye başlar. Bî-
çâre Fedâyi, bir kucağında Canan, birisinde Râkım kendisini kucaklamakta
olduklarını görünce gözlerinden yaş boşanarak:

راقم - يوق آ داديجغم. شويله سير يرينه مثلاً اخلاموره فلانه.

فدايى - اورايه كچن ياز كوتورمشيدم. اما جانان اويله يرلى سومدى.

راقم - بلكه شمدى سور؟

جانان - اورالى فنا افندم. قادينلر اركلر! چوق فنا! انسان راحتسز اوليور. اومز دها اي.

فدايى - بر كره ده كوچك چفتلكه كوتورمشيدم. اوكون كونك غيرى اولديغى ايچون تنها ايدى ده كوزل اكلنمش ايدك.

جانان - صحيح دادى قالفه جغم! او كون نه قدر اكلنمش ايدك! قرلر نه كوزل ايدى. اغاچلر! او حوض. امان نه قدر كوزل ايدى!

راقم - (قز سوندكجه ممنون اوله رق) اي يا ينه كتملى دكلمى؟

فدايى - ياز كلسون ده ينه كيدرز. بن قزى جانانمى صيقمق ايسته مم.

راقم - بلمزى يم آ داديجغم!

جانان - دادى قالفه جغم! بنى قزى كې سور. بن ده آنى والده م كې سورم (ديه قوشوب فدايى نك او صادق او مرحمتلى او قادين فدايى نك بوينه صاريلوب اويمكه باشلار)

راقم - (بو تماشادن تعريفى قابل اوله ميه حق قدر متلذذ اولوب) يوق اما! بنم داديجغمى بويله قارشومده اويميه جكسك بن عادتاً قصقانورم.

ديه او دخى قالقار كنديسى دادينك قوجاغنه آتوب اويمكه باشلار. بيچاره فدايى بر قوجاغنده جانان بريسنده راقم كنديسى قوجاقلامقده اولدقلىنى كورنجه كوزلرندن ياش بوشنه رق:

Fedâyi - Ah hanımcığım iki gözümün nuru hanımcığım! Mezarından bizim şu hâlimizi görüyor musun?

Râkım - (gözleri dolarak) İşte dadıcığım seni anamız yerine koyduk. Anacığımın yanakları çürümüş ise senin yanakların hamd olsun sağ sağlam.

Bu lakırdı Canan'ın dahi dikkatini mûcib olarak, fakat temâşâ-yı mezkûr çok sürmeyip yine herkes yerli yerine geldiler.

Badehu:

Râkım - Ey dadıcığım! Bizi önümüzdeki çarşamba günü Kâğıthane'ye götürür müsün?

Fedâyi - Seni de mi?

Râkım - İsterim ya!

Canan - (sevincinden çıldırasıya) Siz de mi bizimle beraber gideceksiniz efendim?

Râkım - Hay hay!

Canan - Öyle ama kalabalıkta siz bizimle oturamazsınız ki!

Râkım - Çarşamba günü orada kimse yoktur. Koca çayırda biz yalnız kalacağız.

Canan - (daha ziyâde sevinerek) Ya! Öyle mi? Aman canım dadıcığım! Bizi götür.

Fedâyi - Götürürüm kızım, niçin götürmeyeyim?

فدايى - آه خانمچىم! ايكى كوزمك نورى خانمچىم! مزاركدن بزم شو حاملزى
كورىيورمىسك؟

راقم - (كوزلىر طولهرق) ايشته دادىچىم سنى انامز ييرنه قويدق. اناجمك
يناقلرى چورمىش ايسه سنك يناقلرك حمد اولسون صاغ صاغلام.

بو لقردى جانانك دخى دقتنى موجب اولهرق فقط تماشاى مزكور چوق
سورمىوب ينه هر كس يرلى يرينه كلديلر.

بعده:

راقم - اى دادىچىم! بىزى اوكمزده كى چهارشنبه كونى كاغد خانه يه
كوتوررمىسك؟

فدايى - سنى ده مى؟

راقم - اىسترم يا!

جانان - (سوينچندن چيلدىراسى يه) سىز ده مى بزمه برابر كیده جكسكز
افندم؟

راقم - هاى هاى!

جانان - اويله اما غلبه لكده سىز بزمه برابر اوتوره مزسكز كه!

راقم - چهارشنبه كونى اوراده كيمسه يوقدر. قوجه چاپرلرده بىز يالكز
قاله جغز.

جانان - (دها زياده سوينهرك) يا! اويله مى؟ امان جانم دادىچىم! بىزى
كوتور.

فدايى - كوتورورم قزم نيچون كوتورميهم؟

Râkım - Hatta ustan Yozefino dahi gelecek!

Canan - (nihayetsiz sevinerek) O da mı? Aman yarabbi! Dadı Kalfacığım, Yozefino dahi gelecek imiş!.

Fedâyi - Daha alâ ya işte. Hep biz bizeyiz demek.

Râkım - Çarşamba günü sabahleyin erkenden gideceğiz. Ama pek erken ha!

Fedâyi - Yozefino o kadar erken gelebilir mi?

Râkım - Yozefino daha akşamdan buraya gelip gece burada kalacak.

Fedâyi - Siz öyle mi karar verdiniz?

Râkım - Hayır! Biz değil ben kendim öyle karar verdim. Yozefino ile söylediğimiz söz, yalnız bir gün birlikte Kâğıthane'ye gitmekten ibarettir.

Fedâyi - İyi ama beyim burada biz Yozefino'yu nerede yatırırız?

Râkım - Ben onun yolunu buldum da, onun için karar verdim. Sen beni bir gece odana misafir alırsın. Yozefino benim odamda yatar. Canan dahi odasında yatar.

Fedâyi - Sen bilirsin oğlum!

Râkım - Yok dadıcığım sen bilirsin. İşte yatak için ise....

Fedâyi - Niçin münasip olmasın? İşte yatak için çare bulduk ya?

Artık bu gece Canan'ın sevincini mümkün değil tarif edemeyiz. Bî-çâre kızcağız Dadı Kalfa ile efendisinin kendisine evlât gibi kardeş gibi, her ne gibi olur ise olsun, gösterdikleri muhabbete mi seversin? Çarşamba günü Kâğıthane'ye

راقم - حتی اوستهك يوزفينو دخی كلجك!

جانان - (نهایتسز سوینهرك) او ده می؟ امان یا رب! دادی قالفه جغم
یوزفینو دخی كلهجك اېمش!

فدای - دها اعلا یا ایشته. هب بزبه یز دېمك.

راقم - چهارشنبه كونی صباحلین ارکندن كیده جكر. اما پك ارکن ها!

فدای - یوزفینو او قدر ارکن كله بیلورمی؟

راقم - یوزفینو دها اقشامدن بورایه كلوب کیچه بوراده قاله جق.

فدای - سز اوپله می قرار ویردیکز؟

راقم - خیر! بز دکل بن کندم اوپله قرار ویردم. یوزینو ایله سویله دیکمز سوز
یالکر بر کون برلکده کاغد خانه یه کنمکدن عبارتدر.

فدای - ای اما بکم بوراده بز یوزفینوی نره ده یاتیریز؟

راقم - بن انك یولینی بولددم ده انك ایچون قرار ویردم. سن بنی بر کیچه
اوپه که مسافر الورسك. یوزفینو بنم اوپه مده یاتار. جانان دخی کندی
اوپه سنده یاتار.

فدای - سن بلورسك اوغلم!

راقم - یوق دادیجغم سن بلورسك. ایشته یاتاق ایچون ایسه...

فدای - نیچون مناسب اولسون؟ ایشته یاتاق ایچون چاره بولدق یا؟

ارتق بو کیچه جانانك سوینجی ممکن دکل تعریف ایده میز. بیچاره قزجغز
دادی قالفه ایله افندیسنك کنديسنه اولاد کبی قارداش کبی هر نه کبی اولور
ایسه اولسون کوستردکلری محبته می سوینسون؟ چهارشنبه كونی کاغد خانه یه

gidilecek, ona mı sevinirsin? Yozefino beraber gidecek, ona mı memnun ol-
sun? Bâ-husûs Yozefino bir gece kendi hanelerinde yatacak, ona mı çıldır-
sın? Zira Yozefino Canan'ı ne kadar sever idi ise, Canan dahi Yozefino'yu o
kadar sever idi.

Kahveyi içtikten ve verilecek kararı verdikten sonra Râkım yazacak bir
miktar yazısı olduğundan bahisle odasına çekildi. Dadı Kalfa dahi uykusu
geldiğinden bahisle yatağına girdi. Canan ne yapsın? Uykusu yok ki yatsın!
Zihni yerinde değil ki sevincinden vakit yok ki gitsin o da bir kitap filân
okusun. O da kalktı, efendisinin yanına gidip karşısında oturdu. Râkım
yazı yazar, o dahi önüne tütün tenekesini almış efendisi için hazır sigara
yapar idi.

Râkım - Niçin yatmıyorsun Canan?

Canan - Uykum yok efendim! Sizi rahatsız ediyor isem odama gideyim
de orada sigaraları yapayım?

Râkım - (bir tatlı sıtma kırgınlıkları hissederek) Yok kuzum yok! Hiç
sen bana sıkıntı verir misin? Hiç sen beni rahatsız eder misin?

Canan - Ben sizi rahatsız etmez miyim efendim?

Râkım - Etmezsin ya! Ben seni ne kadar görsem göre göre doyamam.
Şayet sen rahatsız olursan diye söyledim.

Canan - (müteşekkîrâne gözlerini semaya dikerek) Ne saadet!

Kızın şu hâl ü tavrı Râkım'ın hissiyâtına bir kat daha vüs'at vererek:

Râkım - Canan!

Canan - Efendim!

کیدله جك اكا می سوینسون؟ یوزفینو برابر کیده جك اكا می ممنون اولسون؟
 باخصوص یوزفینو بر کیجه کندی خانه لرنده یتاجق اكا می چیلدیرسون؟ زیرا
 یوزفینو جانانی نه قدر سور ایدیهه جانان دخی یوزفینوی او قدر سور ایدی.

قهوه پی ایچدکدن و ویریله جك قراری ویردکدن صکره راقم یازاجق بر مقدار
 یازیهی اولدیغندن بختله او طه سنه چکلدی. دادی قالفه دخی اویقوسی کلدیکندن
 بختله یتاغنه کیردی. جانان نه یاپسن؟ اویقوسی یوق که یاتسون! زهنی یرنده
 دکل که سوینجندن وقت یوق که کتسون او ده بر کتاب فلان اوقوسون.
 او ده قالقدی افندیسنک یاننه کیدوب قارشوسنده اوتوردی. راقم یازی یازار او
 دخی اوکنه توتون تنکه سنی المش افندیسی ایچون حاضر سیغاره یاپار ایدی.

راقم - نیچون یاتمیورسک جانان؟

جانان - اویقوم یوق افندم! سزی راحتسز ایدیور ایسه م او طه مه کیده یم
 ده اوراده سیغاره لری یاپایم؟

راقم - (بر طاتلی صتمه قرغنقلری حس ایدرک) یوق قوزم یوق! هیچ
 سن بکا صقندی ویرمیسک؟ هیچ سن بنی راحتسز ایدرمیسک؟

جانان - بن سزی راحتسز ایتزمی یم افندم؟

راقم - ایتمزسک یا! بن سنی نه قدر کورسه م کوره کوره طویامم. شاید
 سن راحتسز اولورسک دیه سویله دم.

جانان - (متشکرانه کوزلرینی سمایه دیکه رک) نه سعادت!

قزک شو حال و طوری راقمک حسیاتنه بر قات دها وسعت ویره رک:

راقم - جانان!

جانان - افندم!

Râkım - Bir şey yok!

Canan - Bir şey söyleyecektiniz ama efendim.... Siz bilirsiniz.

Râkım - (kalemi elinden bırakıp) Diyecek idim ki... Canan!

Canan - Efendim!

Râkım - Benim seni sevdiğimi bilir misin kuzum Canan?

Canan - Nasıl bilmem efendim! Bilirim ya! Hem siz kendiniz söylemediniz mi? “Seni hemşirem gibi severim” demediniz mi?

Râkım - (ayağa kalkarak) Of! Canan of! Ben seni hemşirem gibi sevmiyorum. Canan gibi seviyorum.

Canan - (gayet latîf bir pembelik çehresini ta memeleri üzerine kadar istilâ ederek) Malınız değil miyim efendim?

Râkım - (hiddetle) Öyle deme be! Sen kimsenin malı değilsin! Kendi kendine sahiptin.... Of! Kuzum Canan! Allah aşkına! Sen de beni seviyor musun? Doğru söyle!

Canan - (o dahi ayağa kalkmış bulunduğundan, efendisi ona, o efendisine yaklaşıp birbiriyle kucaklaşarak) Nasıl söyleyim a efendiciğim. Hâlimi bilmiyor gibi söylüyorsunuz.

Râkım - Of a Canan! Sen benim hâlimi bilmiyor gibi söylüyorsun. Beni seviyor isen “Seni seviyorum” de. Ağzından bu lakırdının çıktığını kulağım işitsin. Bu lakırdı beni ihyâ eder. Âlemde bana en lezzetli söz, bu sözdür.

Canan - Seviyorum efendiciğim. Vallahi seviyorum. Ah! Ben sizi sevmez de ne yaparım. Nasıl sevmemezlik edebilirim. Sevmemek elimde mi?

راقم - بر شی یوق!

جانان - بر شی سویله جکدیکز اما افندم... سز بیلورسکز.

راقم - (قلمی لندن براقوب) دیه جک ایدم که... جانان!

جانان - افندم!

راقم - بنم سنی سودیکمی بیلورمیسک قوزم جانان؟

جانان - نصل بلمم افندم! بلورم یا! هم سز کندیکز سویله مدیکزمی؟
«سنی همشیره م کی سورم» دیمدیکزمی؟

راقم - (ایغه قالقهرق) اوف! جانان اوف! بن سنی همشیره م کی سومیورم.
جانان کی سومیورم.

جانان - (غایت لطیف بر پنبه لك چهره سنی تا ممه لری اوزرینه قدر استلا
ایدرك) مالکز دكلمی یم افندم؟

راقن - (حدتله) اويله ديمه به! سن كيمسه نك مالی دكلسك! كندی کندینه
صاحبسك... اوف قوزم جانان! الله عشقنه! سن ده بنی سوپورمسك؟
طوغری سویله!

جانان - (او دخی ایغه قالقمش بولندیغندن افندیسی اكا او افندیسنه
یاقلاشوب بربريله قوجاقلاشهرق) نصل سویله یم آ افندیچكم. حاملی بلمیور
کی سویلیورسکز

راقم - اوف جانان! سن بنم حاملی بلمیور کی سویلیورسك. بنی سوپور
ایسهك «سنی سوپورم» دی. اغزندن بو لقردینك چیقدیغنی قولاغم ایشتون.
بو لقردی بنی احیا ایدر. عالمده بكا اك لذتلی سوز بو سوزدر.

جانان - سوپورم افندیچكم. والله سوپورم. آه! بن سزی سومز ده نه یاپارم.
نصل سومامزلك ایده بلورم سومامك الده می؟

Kızın bu sözleri söylemesi değil, söyler iken gösterdiği tavr-ı âşıkâne Râkım'ın hissiyatını tevsî ettikçe ederek âdeta aşkın müntehâsında olan cinnet daha aşkının mukaddimesinde baş göstermişçesine bir hâl ile:

Râkım - Ah! Canan'ım Canan'ım! Beni sevdiğine vallahi gönlüm inanıyor. Lâkin sabaha kadar bana bu sözü söylesen dinleyeceğim...

Râkım'ın sözleri Canan'ı dahi eritmek derecesinde müteessir ederek kız zaten kolları arasında bulunan efendisinin gözleri üzerine ateş gibi harareti dudakları ile bir bûse bıraktı. Râkım dahi mukâbeleten bir bûse almaya davrandı ise de yine o anda bir ürkeklik göstererek:

Râkım - Canan! Ah Canan! Seni vallahi kendimden kıskanıyorum! Aman yarabbi! Çıldırarak mıyım ne olacağım?

Vakıâ Râkım çıldırarak mı idi, ne olacak idi anlaşılamayacak bir hâle geldi. O kadar ki Canan dahi korkarak nasılsa efendisini kanepa üzerine oturtup kendisi dahi yanı başında oturdu. Aradan bir müddet sükût ile geçip yalnız ikisi birbirinin yüzüne bakarlar idi. İkisinin dahi yürekleri taş gibi kaskatı kesilmiş olduğundan tıkanıp boğulacaklar zannolunur idi.

Bu aralık Râkım'ın aklına Felâtun'un üserâ hakkındaki reyî gelip ancak uzun uzadıya muhakemâta zihninde kuvvet kalmamış olduğundan “Haydi oradan hey çılgın! Sen âlemin lezzeti nerede olduğunu nasıl istifa edilebileceğini ne bilirsin? Var bir çapkın tiyatrocı kız yanında kendin esir imişsin gibi ömür sür” diye o hatırayı derhal def etmiştir.

Koca Râkım! Kanepa üzerinde Canan'ın yüzüne baka baka bir iki saat sonra daldı gitti! Canan bir aralık kendisini yatağa kaldırmak istemiş idi.

قزك بو سوزلری سویله مسی دكل سویلر ایكن كوستردیكى طور عاشقانه راقمك حسیاتی توسی ایتدكجه ایدرك عادتاً عشقك منتها سنده اولان جنت دها عشقنك مقدماته سنده باش كوسترمشجه سینه بر حال ايله:

راقم - آه! جانانم جانانم! بنی سودیكنه والله كوكلم اینه نیور. لکن صباحه قدر بكا بو سوری سویله سك دیکله یه حکم...

راقمك سوزلری جانانی دخی اریتمك درجه سنده متأثر ایدرك قز ذاتاً قوللری اراسنده بولنان افندیسنك كوزلری اوزرینه آتش کبی حرارتلی دوداقلری ايله بر بوسه براقدی. راقم دخی مقابله بر بوسه المغه طوراندی ایسه ده ینه او آنده بر اورككلك كوستره رك:

راقم - جانان! آه جانان! سنی والله کندیمن قصقانیورم! امان یارب! چیلدیراجقمی یم نه اوله جغم؟

واقعا راقم چیلدیراجقمی ایدی نه اوله حق ایدی اکلاشلمیه حق بر حاله کلدی. اول قدر که جانان دخی قورقه رق نصلسه افندیسنی قنایه اوزرینه اوتورتوب کندیسی دخی یانی باشنده اوتوردی. ارادن بر مدت سکوت ايله کچوب یالکز ایکیسی بربرینک یوزنه باقرلر ایدی. ایکیسنك دخی یورکلری طاش کبی قاص قاتی کسلمش اولدیغندن طیقانوب بوغوله جقلمر ظن اولنور ایدی.

بو اراق راقمك عقلنه فلاطونك اسرا حقنده کی رأی کلوب انحق اوزون اوزادی یه محاکماته ذهننده قوت قالمامش اولدیغندن «هایدی اورادن هی چیلغین! سن عالمك لذتی نره ده اولدیغنی نصل استیفا ایدیله بیله جکنی نه بلورسك؟ وار بر چاپقین تیاتروجی قز یاننده کندك اسیر ایتمشسك کی عمر سور» دیه او خاطره پی درحال دفع ایتمشدر.

قوجه راقم! قنایه اوزرنده جانانك یوزینه باقه باقه بر ایکی ساعتدن صکره طالدی کیتدی! جانان بر اراق کندیسنی یتاغه قالدیرمق ایسته مش ایدی.

Ancak tamam henüz dalabildiği hâlde uyandırmayı bir türlü kıyamadığından ve kanepenin üzeri dahi oldukça rahat edilebilecek yer olduğundan bu kere dahi kendisi bir müddet efendisi, kardeşi, âşığı, muhibbi artık hatıra ne gelir ise osu olan zâtın yüzünü doya doya veyahut doyamaya doyamaya temâşâ ederek badehu o da kalktı, yüreğinde bin hissiyât dolu olduğu hâlde yatağına gitti.

Ertesi sabah Râkım gözlerini açtıkta kendisini kanepenin üzerinde ve Canan'ı karşısında buldu. Kızın vakâr ve temkininde asla bir tebeddül yok! Koca Canan hâlâ o Canan. Hâlâ o temkin, hâlâ o vakâr.

Ne zannettiniz ya? Rica ederiz, Canan'ı öyle bir yılışık, aşüfte zannetmeyiniz. Canan sapına kadar kadın, afîf, edîb, terbiyeli, nazık, fatîn bir kızdır. Şu kadar var ki Dadı Kalfa Râkım'ın yanına geldiği zaman pek güçleç bir yüzle gelmiş olduğundan Râkım geceki maceradan dadının haberi olmuş idiğini anlamış idi. Evet dadının haberi olmuştur. Lâkin zannetmeyiniz Dadı Kalfa bunları gözlemiş yahut dinlemiş. Hayır efendim hayır! Dadı Kalfa böyle bir alçaklığı kabul eder karı değildir. Canan kendisi haber verdi. Zira dünyada Canan'ın vâlidesi, sırdaşı, her şeyi Dadı Kalfa idi. Efendisiyle olan maceraların hepsini Dadı Kalfa'ya haber verip efendisi mukâbilinde ne hâl ü harekette bulunacağına dair mezbûreden aldığı talimata harf-be-harf riâyet eder idi. Zaten Râkım'ı bu kadar deli divane edecek terbiye ve tavrın menşei ne idi ya? Dadı Kalfa elinde büyüttüğü olduğu çocuğun her hâlini, her ahlâkını lâıyıkıyla bildiği cihetle Canan için öyle bir sûret-i hareket tayîn eder idi ki Râkım kızı hiç sevmeyecek olsa bile çâr-nâ-çâr sevmeye mecbur olacak idi.

Vâkıâ Râkım geceki vakadan Dadı Kalfa'nın haberi olmuş idiğini anladı ama Dadı Kalfa ona dair harf-i vâhid söylemedi ki, Râkım dahi bir şey söyleyebilirdi. Yalnız o gün pazartesi olup eğer Kâğıthane'ye

انجق تمام هنوز طاله بیلدیکی حالده اوپاندیرمگی بر درلو قیه مدیغندن و قنایه اوزری دخی اولدقچه راحت ایدیله بیله جك یر اولدیغندن بو کره دخی کندیسی بر مدت افندیسی قرداشی عاشقی محبی ارتق خاطره نه کلور ایسه اوسی اولان ذاتک یوزینی طویه طویه ویاخود طیه میه طویه میه تماشا ایدرک بعده او ده قالقدی یورکنده بیک حسیات طولی اولدیغی حالده یتاغنه کیتدی.

ایرتسی صباح راقم کوزلرینی آچدقده کندیسنی قنایه اوزرنده و جانانی قارشوسنده بولدی. قزک وقار و تمکینده اصلا بر تبدل یوق! قوجه جانان حالا او جانان حالا او تمکین حالا او وقار!

نه ظن ایتدیکز یا؟ رجا ایدرز جانانی اوپله بر یلیشق آشفته ظن ایتیمیکز جانان صاپنه قدر قادین. عقیف ادیب تربیه لی نازک فطین بر قزدر. شو قدر وار که دادی قالفه راقمک یاننه کلدیکی زمان پک کولج بر یوزله کلمش اولدیغندن راقم کیجه کی ماجرادن دادینک خبری اولمش ایدوکنی اکلامشیدی. اوت دادینک خبری اولمشدر. لکن ظن ایتیمیکز دادی قالفه بونلری کوزله مش یاخود دیکله مش. خیر افندم خیر! دادی قالفه بویله بر الجقلغی قبول ایدر قاری دکلدرد. جانان کندیسی خبر ویردی. زیرا دنیاده جانانک والده سی سرداشی هر شیئ دادی قالفه ایدی. افندیسیله اولان ماجرالرک هپسینی دادی قالفه یه خبر ویروب افندیسی مقابلنده نه حال و حرکتده بولنه جغنه دائر مزبورده دن الدیغی تعلیماته حرف بحرف رعایت ایدر ایدی. ذاتاً راقمی بو قدر دلی دیوانه ایده جک تربیه و طورک منشی نه ایدی یا؟ دادی قالفه النده بیوتمش اولدیغی چوجغک هر حالنی هر اخلاقنی لایقیله بیلدیکی جهته له جانان ایچون اوپله بر صورت حرکت تعیین ایدر ایدی که راقم قزی هیچ سومیه جک اولسه بیله چار ناچار سومکه مجبور اوله جق ایدی.

واقعا راقم کیجه کی وقعده دن دادی قالفه نک خبری اولمش ایدوکنی اکلا دی اما دادی قالفه اکا دائر حرف واحد سویله مدی که راقم دخی بر شی سویلیه بیلسون. یالکز او کون بازار ایرتسی اولوب اگر کاغد خانه یه

gidilecek ise daha o günden tedârikâta bakılmak lâzım geldiğini ihtâr etmiş olduğundan, Râkım dahi tasdik eylemekle Dadı Kalfa işine gitti.

O gün Râkım yine işleriyle meşgul olarak akşam hanesine avdet eylediği zaman dahi, bazı tercüme işleriyle ziyâdece iştigâl ederek bir gece evvelki iltihâb gibi bir ateşe kendisini bütün bütün kaptırmadan geceyi geçirebildi.

Ertesi salı günü Yozefino'nun geleceği akşamın günü olduğundan Râkım kendisince dahi bazı tedârikâtı gördükten ve işlerine taalluku olan mahallere başvurduktan sonra saat dokuz mahalleri Beyoğlu'na gidip Yozefino'yu hanesinde buldu.

- Çünkü Yozefino yalnız ders günleri şâkirdlerine gidip ders günü olmayan günler ise hanesinden dışarı çıkmaz idi-

Râkım - Bonjur dostum!

Yozefino - Bonjur Râkım!

Râkım - Haydi bakalım.

Yozefino - Nereye?

Râkım - Bize! Kâğıthane'ye gitmeyecek mi idik ya?

Yozefino - Ey Kâğıthane'ye sizden mi gidilir?

Râkım - Bu akşamı bizde geçireceğiz. Bizde kalacağız. Yarın sabah erkenden hatta güneş doğmadan evvel deniz üzerinde bulunacağız. Bir şey olduktan sonra bari tamam olsun. Tulûu ve gurûbu görmeyince na-tamam kalmaz mı? Mevsim tamam her ikisini görmeye müsait!

کیديله جك ایسه دها او كوندن تداركاته باقلمق لازم كلديكنی اخطار ایتمش اولدیغندن راقم دخی تصدیق ایلمكله دادی قالفه ایشنه کیتدی.

او کون راقم ینه ایشلریله مشغول اوله رق اقشام خانه سنه عودت ایلدیکی زمان دخی بعض ترجمه ایشلریله زیاده جه اشتغال ایدرك بر کیجه اولکی التهاب کی بر آتشه کندیسنی بتون بتون قاپدیرمه دن کیجه پی کچوره بیلدی.

ایرتسی صالی کونی یوزفینونك كله جکی اقشامك کونی اولدیغندن راقم کندیسنجه دخی بعض تدارکاتی کوردکدن و ایشلرینه تعلقی اولان محلله باش اوردقن صکره ساعت طوقوز محللری بك اوغلنه کیدوب یوزفینوی خانه سنده بولدی.

- چونکه یوزفینو یالکز درس کونلری شاکردلرینه کیدوب درس کونی اولمیان کونلر ایسه خانه سندن طشره چیقمز ایدی-

راقم - بونزور دوستم!

یوزفینو - بونزور راقم!

راقم - هایدی باقه لم.

یوزفینو - نره یه؟

راقم - بزه! کاغد خانه یه کیتیمه جکی ایدك یا؟

یوزفینو - ای کاغد خانه یه سزدنمی کیدیلور؟

راقم - بو اقشامی بزه کچورجکز. بزه قاله جغز. یارین صباح ارکندن حتی کونش طوغمه دن اول دکز اوزرنده بولنه جغز. بر شی اولدقن صکره باری تمام اولسون. طلوعی و غروب کورمینجه ناتمام قالمز می؟ موسم تمام هر ایکیسنی کورمکه مساعد!

Yozefino - Vallahi fena değil ama senin beni yatıracak yerin yoktur a deli çocuk.

Râkım - Canım senin nene lâzım. Ben her şeyi hazırladım.

Yozefino - Pek alâ! Pek alâ! Sen biraz otur. Ben kalkıp giyineyim.

Yozefino kalktı, bir diğer odaya gidip giyinmeye başladı. Râkım ise piyanoyu bilir bilmez tıkırdatıp Yozefino tamam giyindikten sonra kalktılar. Posta Sokağı'ndan aşağı Postahanebaşı'ya inip badehu Tophane Caddesi tarikiyle yavaş yavaş Salıpazarı'na vardılar. Kapıdan içeriye girdikleri zaman Canan Yozefino'yu görünce kollarını açarak üzerine koştu. Öpüştüler. Yozefino Dadı Kalfa ile dahi merhabalaşıp Râkım, Yozefino ve Canan salonda oturdular. Dadı Kalfa ise levâzımı tehyie ile meşgul olur idi.

Saat on bire vardıkta Canan -o zamana kadar Râkım'ın hanesinde ilk defa olmak üzere- rakı takımını salondaki konsolun üzerine koydu. Râkım ilk kadehi Yozefino'ya takdim eylediği zaman, karı yine İstanbul'un rakısı âlemde en sevicecek işretlerden olduğuna ve kendisinin buna şaraptan ziyâde meyli ve rağbeti bulunduğuna dair bir hayli söz söyleyip ahz u nûş eyledi. Râkım dahi Yozefino'ya peyrev olur idi. Bunlar müdâveleye başladıkları esnada Canan piyano başına geçip en alâ bildiği havaları kemâl-i mahâretle çalmaya başladı. Râkım o zamana kadar Canan'ın enikonu piyano çaldığına tesadüf etmemiş olduğu cihetle bu sanattaki mahâretini pek ziyâde buldu. Hatta Râkım Canan'ın enikonu Fransızca söylediğini dahi ders verdiği sırada anlayamamış iken bu akşam kızın Yozefino ile mükâlemesinde gösterdiği mümâreseye dahi şaşar idi ya!

Kızın piyanosu bir müddet dinlendikten sonra Yozefino'nun dahi neşesi artmış bulunmakla bu kere çalgı başına kendisi geçti. Aman yarabbi! Bu akşam karının piyanoda gösterdiği mahareti muhayyirü'l-ukûl idi. İnsan hesap edecek olsa

یوزفینو - واللہ فنا دکل اما سنک بنی یاتره حق یرک یوقدر آ دلی چوجق.

راقم - جانم سنک نه که لازم. بن هر شی حاضرلادم.

یوزفینو - پک اعلا! پک اعلا! سن یراز اوتور بن قالقوب کینه‌یم.

یوزفینو قالقدی. بر دیگر اوطه‌یه کیدوب کینمکه باشلادی. راقم ایسه پیانوی بلور بلمز طیقردانوب یوزفینو تمام کیندکدن صکره قالقدیلر. پوسته سوقاغندن اشاغی پوسته باشی یه اینوب بعده طوپخانه جاده سی طریقیله یواش یواش صالی بازارینه واردیلر. قپودن ایچرویه کیردکلری زمان جانان یوزفینوی کورنجه قوللرینی آچه‌رق اوزرینه قوشدی. اوپوشدیلر. یوزفینو دادی قالفه ايله دخی مرحبالشوب راقم یوزفینو و جانان صالونده اوتوردیلر. دادی قالفه ایسه لوازمی تهیه ايله مشغول اولور ایدی.

ساعت اون بره واردقده جانان - او زمانه قدر راقمک خانه‌سنده ایک دفعه اولق اوزره - راقی تاقمنی ضالونده کی قونصولک اوزینه قویدی. راقم ایلک قدحی یوزفینویه تقدیم ایلدیکی زمان قاری ینه استانبولک راقیسی عالمده اک سویله جک عشرتلردن اولدیغنه و کندیسنک بوکا شرابدن زیاده میلی و رغبتی بولندیغنه دائر بر خیلی سوز سویله‌یوب اخذ و نوش ایلدی. راقم دخی یوزفینویه پیرو اولور ایدی. بونلر مداوله‌یه باشلادقلری ائنده جانان پیانو باشنه کچوب اک اعلا بیلدیکی هوالری کمال مهارتله چالمغه باشلادی. راقم او زمانه قدر جانانک اکی قونی پیانو چالدیغنه تصادف ایتماش اولدیغی جهتله بو صنعتده کی مهارتنی پک زیاده بولدی. حتی راقم جانانک اکی قونی فرانسزجه سویله‌دیکنی دخی درس ویردیکی صره‌ده اکلایه‌مامش ایکن بو اقشام قزک یوزفینو ايله مکالمه‌سنده کوستردیکی ممارثه‌یه دخی شاشار ایدی یا!

قزک پیانوسی بر مدت دیکلندکدن صکره یوزفینونک دخی نشئه‌سی آرتمش بولنمغله بو کره چالغی باشنه کندیسی کچدی. آمان یارب! او اقشام قارینک پیانوده کوستردیکی مهارتی محیرالعقول ایدی. انسان حساب ایده جک اولسه

iki ellerinde on parmağı olan bir adamın bir anda seksen, yüz kadar sedâya dokunabilmesine ihtimal veremediği hâlde, karı bu ihtimali icrâ eylediğinden güya dört eli olup da beherinde dahi onar parmağı bulunduğu zannolunmak istenilir idi.

Koca Canan! Sanki kırk yıldan beri sarhoş meclisinde sâkilik eder imiş gibi meclis-i işretin usûlünde isbât-ı vukûf ederek sâkilik hizmetinde kusur etmez idi. Yozefino'nun birkaç damladan ibaret gıdasını daima piyanosu yanına götürür ve bu hizmeti efendisine dahi edâ eder ve efendisi ise Canan elinden aldığı bâdeyi âdeta ateş içer gibi içer idi.

Bir bezm-i işretin sûret-i güzêrânına dikkat ettiğiniz var mıdır? Var ise görmüşsünüzdür ki bu meclislerde kafalar lâyıkiyla germ olduktan sonra, erbâbı daima birbirine ibrâz ve te'min-i muhabbete başlarlar. Şu hâl bu gece Râkım'ın meclisinde dahi olmuş idi ise de Râkım ile Yozefino'nun yek-diğerine olan muhabbetleri zaten tasdik külfetinden âzâde ve Canan ise buhâr-ı mestîden vâreste olduğundan yalnız Yozefino Canan hakkında olan muhabbetini bir türlü anlatıp tüketemez idi.

Elhâsıl yemek vakti geldi. Yine bu salonda sofra kuruldu. Mâ-hazarı kâmilten masa üzerinde cem ederek sofraya cümlece oturdular. Dadı Kalfa hanelerinde böyle bir cemiyetin in'ikâdından pek ziyâde memnun olur idi ise de yalnız arada işret bulunması biraz canını sıkardı. Lâkin hiç gözü gibi sevdiği oğlu, efendisi, beyi, paşası yani Râkım'ı kendisinin bu adem-i hoşnudisinden haberdâr eder mi? Dadı Kalfa zaten büyücek yerlerde ziyafetler savmış bir kadın olduğundan pişirmiş olduğu yemekler Yozefino'nun nazar-ı rağbetine mazhar olmuş idiler. Kemâl-i iştihâ ile yenildi, içildi. Bâde't-taâm Canan kahveyi dahi sofraya getirmekle, kahveler dahi orada içildi. Nihayet bir saat kadar zaman dahi sofra başında tek tük yemiş yemek ve dereden tepeden söyleşmek meşguliyetleriyle geçirtilip badehu Yozefino kendisi için hazırlanmış olan Râkım'ın yatağına ve Râkım dahi dadısının odasında serilmiş olan yatağa gitti.

ایکی اللرنده اون پارمغی اولان بر آدمک بر آنده سکسان یوز قدر صدایه طوقنه بیلمسنه احتمال ویرمه دیکی حالده قاری بو احتمالی اجرا ایلیکندن کویا درت الی اولوب ده بهرنده دخی اونار پارمغی بولندیغی ظن اولنمق ایستیلور ایدی.

قوجه جانان! صانکه قرق ییلدن بری سرخوش مجلسنده ساقیلک ایدر ایمش کچی مجلس عشرتک اصولنده اثبات وقوف ایدرک ساقیلک خدمتنده قصور ایتمز ایدی. یوزفینونک بر قاچ طامله دن عبارت غداسنی دایما پیانوسی یاننده کوتورر و بو خدمتی افندیسنه دخی ادا ایدر و افندیسی ایسه جانان الندن الدیغی باده پی عادتاً آتش ایچر کچی ایچر ایدی.

بر بزم عشرتک صورت کذراننه دقت ایتدککز وار میدر؟ وار ایسه کورمشسکزدر که بو مجلسلرده قفالر لایقیله کرم اولدقدن صکره اربابی دایما بربرینه ابراز و تأمین محبته باشلارلر. شو حال بو کیجه راقمک مجلسنده دخی اولمش ایدیسه ده راقم ایله یوزفینونک یک دیکرینه اولان محبتلی ذاتاً تصدیق کلفتندن آزاده جانان ایسه بخار مستیدن وارسته اولدیغندن یالکز یوزفینو جانان حقنده اولان محبتنی بر درلو اکلاتوب توکده مز ایدی.

الحاصل یمک وقتی کلدی. ینه بو صالونده سفره قورولدی. محضرى کاملاً ماصه اوزرنده جمع ایدرک سفره یه جمله جه اوتوردیلر. دادی قالفه خانه لرنده بویله بر جمعیتک انعقادندن پک زیاده ممنون اولور ایدیسه ده یالکز اراده عشرت بولنمسی براز جاننی صیقار ایدی. لکن هیچ کوزی کچی سودیکی اوغلی افندیسی بکی پاشاسی یعنی راقمی کندیسنک بو عدم خوشنودیسندن خبردار ایدر می؟ دادی قالفه ذاتاً بیوجک یرلرده ضیافتلر صاومش بر قادین اولدیغندن پشورمش اولدیغی یمکلر یوزفینونک نظر رغبتنه مظهر اولمش ایدیلر. کمال اشتها ایله ینلدی ایچلدی بعد الطعام جانان قهوه پی دخی سفره یه کتورمکله قهوه لر دخی اوراده ایچلدی. نهایت بر ساعت قدر زمان دخی سفره باشنده تک توك یمیش یمک و دره دن تپه دن سویلشمک مشغولیتلریله کچشدیریلوب بعده یوزفینو کندیسى ایچون حاضرلانش اولان یتاغه کیتدی.

Elbette Canan dahi kendi odasına gitmiştir.

İşte burası musaddak değil.

Vay ne oldu?

İşte şu oldu:

Canan Yozefino'yu soyundurup yatağına yatırıncaya kadar yanından ayrılmayacağı der-kâr değil midir ya? Yozefino hâl ü tavrında olan, yani Râkım ile mâcerâ-yı sâbıkından kat'-ı nazar edilecek olduğu hâlde Canan'ı dahi canı gibi seven bir karı böyle bir hengâmda ondan bin şey sormadan rahat edebilir mi? Binaenaleyh hem soyunur hem de kız ile mücâvebe eder idi.

Yozefino - Kız Canan!

Canan - Efendim!

Yozefino - Sen efendiyi de böyle soyundurursun değil mi?

Canan - Efendim değil mi? Elbet soyunduracağım.

Yozefino - Bari uslu uslu soyunur mu?

Canan - A! Çocuk mu ki uslu uslu soyunmasın?

Yozefino - Onlar çocuktan beterdir. Çocuklar soyunurken ter ter tepinir. Böyle bıyıklı çocuklar dahi insanın boynuna sarılır.

Canan - (hicâbla) Aman ustacığım! Söylediğin şu lakırdıya bak!

Yozefino - Ne söylüyorum? Ayıp bir şey mi söylüyorum?

Canan - Ayıp ya!

البتہ جانان دخی کندی اوطه سنه کتمشدر.

ایشته بوراسی مصدق دکل.

وای نه اولدی؟

ایشته شو اولدی:

جانان یوزفینوی صویندیروب یاتاغنه یاتیرنجیه قدر یانندن آیریلیمیه جغی درکار دکلمیدر یا؟ یوزفینو حال و طورنده اولان یعنی راقم ايله ماجرای سابقندن قطع نظر ایديله جک اولدیغی حالده جانانی دخی جانی کبی سون بر قاری بویله بر هنکامده اندن بیک شی صورمه دن راحت ایده بیلورمی؟ بناء علیه هم صوینور هم ده قز ايله مجاوبه ایدر ایدی:

یوزفینو - قز جانان!

جانان - افندم!

یوزفینو - سن افندی پی ده بویله صویندیررسک دکلمی؟

جانان - افندم دکلمی؟ البت صویندیره جغم.

یوزفینو - باری اوصلی اوصلی صوینورمی؟

جانان - آ! چو جق می که اوصلی اوصلی صوینورسون؟

یوزفینو - انلر چو جقدن بتدر. چو جقلر صوینور ایکن ترتر تینور. بویله بیقلی چو جقلر دخی انسانک بویننه صاریلور.

جانان - (حجابله) امان اوسته جغم! سویله دیکک شو لقردی یه باق!

یوزفینو - نه سویلورم؟ عیب بر شیمی سویلورم؟

جانان - عیب یا!

Yozefino - Vay! Demek oluyor ki mutlaka uslu uslu soyunmuyor! So-yunsa sen bu lakırdıda hiçbir ayıp görmez idin.

Canan - Canım ustacığım, bana öyle lakırdılar söyleme.

Yozefino - A deli! Kız ne utanıyorsun? O senin efendin değil mi? Ayıp mı zannediyorsun? Siz ikiniz de gençsiniz, güzelsiniz! Eğer uslu uslu so-yunmuş olsa o zaman ayıp sayılır.

Canan - Hayır! Bizim efendi pek usludur, mahçuptur.

Yozefino - De bakayım, beni aldatabilir misin? Sanki benim haberim yoktur. Vah çocuk vah! Efendi bana hepsini söyledi. O benden hiçbir sırrını saklamaz. Geçen gece ne kadar ağlamışsınız?

Canan, Yozefino'nun şu son lakırdısı üzerine bir kere işe ehemmiyet vererek az kalmış idi ki râzını ibrâz etsin. Lâkin efendisiyle Yozefino arasın-daki maceraları bilmediğinden ve kendisi efendisiyle olan muâmelesinin Dadı Kalfa'dan başka ferd-i âferîdeye açılması pek büyük ayıp olduğunu itikâd eylediğinden, şayet Yozefino kendi ağzını arıyor mütâlaasıyla ketm-i râz etmekte yine sebât gösterdi. Evet! Bizim Canan bu kadar ketum bir kız idi, dedi ki:

Canan - Efendi beni kız kardeşi gibi seviyor. Bana hiç sataştığı yoktur. Sana ne demiş ise demiş. Ben sana ne dediğini ne bilirim?

Yozefino - Ah! Hâlinden kimseyi âgâh etmemek gayretinde bulunan âşık Canancığım! Zararı yok kızım, zararı yok! Kâide-i muâşakayı bilme-yen sizin gibi çocukların hâli hep böyledir. Bununla beraber hem seni hem Râkım'ı tebrik ederim. Allah için ikiniz de birbirinize pek lâayık çocuklarsı-nız. Allah yine ikinizi birbirinize bağışlasın. Anladın mı kızım beni! Râkım içli bir çocuktur. Onu sen idare etmelisin! Hüsn-i idare eder isen kendine pek kolay bend edebilirsin.

یوزفینو - وای! دیمك اولیور که مطلقا اوصلی اوصلی صوینمیور! صوینسه سن بو لقردیده هیچ بر عیب کورمز ایدك.

جانان - جانم اوسته جغم بکا اویله لقردیلر سویلمه.

یوزفینو - آ دلی! قز نه اوتانیورسك؟ او سنك افندك دكلمی؟ عیب می ظن ایدیورسك؟ سز ایکیکز ده کنجسكز کوزلسكز! اکر اوصلی اوصلی صویوغش اولسه او زمان عیب صاییلور.

جانان - خیر! بزم افندی پك اوصیلدر. محجوبدر.

یوزفینو - دی باقهیم بنی الداته بیلورمیسك؟ صانکه بنم خبرم یوقدر. واه چوجق واه! افندی بکا هپسنی سویله دی. او بندن هیچ بر سرنی صاقلامز. کچن کیجه نه قدر اغلامشسكز؟

جانان یوزفینونك شو صوك لقردیسى اوزرینه بر کره ایشه اهمیت ویره رك آز قالمشیدی که رازینی ابراز ایتسون. لکن افندیسیله یوزفینو اراسنده کی ماجرالری بیلمدیکندن و کندیسى افندیسیله اولان معامله سنك دادی قالفه دن بشقه فرد آفریده یه آچیلمسى پك بیوك عیب اولدیغی اعتقاد ایلدیکندن شاید یوزفینو کندی اغزینی آرایور مطالعه سیله کتم راز ایتمکده ینه ثبات کوستردی. اوت! بزم جانان بو قدر کتوم بر قز ایدی دیدی که:

جانان - افندی بنی قز قزنداشی کی سویور. بکا هیچ صتاشدیغی یوقدر. سکا نه دیمش ایسه دیمش. بن سکا نه دیدیکی نه بیلورم؟

یوزفینو - آه! حالندن کیمسه یی اکاه ایتمامک غیرتنده بولنان عاشق جانانجغم! ضرری یوق قزم ضرری یوق! قاعده معاشقه یی بیلماين سزك کی چوجق لرك حالی هپ بویله در. بونکله برابر هم سنی هم راقمی تبریک ایدرم. الله ایچون ایکیکز ده بربریکزه پك لایق چوجق لرسكز. الله ینه ایکیکزی بربریکزه باغشلاسون. اکلادکمی قزم بنی! راقم ایچلی بر چوجق در. آنی سن اداره ایتلمیسك! حسن اداره ایدر ایسه ک کندیکه پك قولای بند ایده بیلورسك.

İşte Yozefino bu sûretle Canan'ı istintâk eyledikten sonra yatağına girip biraz da yatak içinde konuşarak badehu kızı yerine gönderdi. Gönderdi ama bî-çâre Canan'ı yine çend gece evvelki havâss-ı kemâliyle uyanmış olduğu hâlde göndermiş oldu. Herkes uykuya dalmış, uykusunu gereği gibi almış olduktan sonra bir de bir aralık sokak kapısı “Çat! Çat” diye çalınması mı? En evvel Dadı Kalfa uyandı. Râkım'ı dahi uyandırdı. Meğer kayıkçı Osman amca gelmiş. Saatlere baktılar, saat on. Râkım “Tamam vaktidir, yavaş yavaş hazırlanmalı” diye kalkıp dadısıyla beraber aşağıya inerek kayığa yerleştirilecek eşyayı Osman amcaya verdikten sonra Canan'ı uyandırmaya gitti, ah! Bu aşk insanı nasıl ihyâ eder bir histir. Serpilip yatmış olan Canan'ı bir hayli temâşâdan sonra sağ elini kızın yüreği üzerine koyarak badehu ses verdi ve kendisinden evvel yüreği uyanmış olduğuna dikkat eyledi. Hiç dikkat ettiğiniz var mıdır? Ah! Bizim dikkat ettiğimiz vardır. Onun için biliriz ki pek lezzetli bir tedkıktir. Zira kalp uyku hâlinde iken pek muntazam ve hafif vurmakta olup uyandığı anda, evvelki hâl-i intizâmının aksine olarak heyecanla uyanmaya başlar. Tecrübe ediniz de bakınız! Hele Canan'ın kalbi gibi bir âşık kalbi olursa var ya!

Canan uyanıp da gece vakti hafif hafif yanmakta bulunan kandilin baygın ziyâları arasında efendisini görünce birden bire ürktü. “Nedir efendim? Ne istersiniz?...” diyebildi. Râkım “Kâğıthane'ye gideceğimizi unuttun mu? Kalk bakalım, ateşi, filânı yak. Yozefino'yu da kaldır da bir sabah keyfi yapalım. Yavaş yavaş da hazırlanınız” demesiyle Canan fırladı, kalktı.

Ne yalan söyleyelim? Doğrusunu söylemek herhâlde daha evlâdır. Ayıp değil a? Bî-çâre kızcağız kalkar iken efendisinin boynuna sarılıp da öyle kalktı. Siz ister iseniz bu hareketi küstahlığa haml ediniz. Efendisi kendisini mazur görmüş idi.

ایشته یوزفینو بو صورتله جانانی استنطاق ایلدکدن صکره یتاغنه کیروب برارده یتاق ایچنده قونوشه رق بعده قزی یرینه کوندردی. کوندردی اما بیچاره جانانی ینه چند کیجه اولکی حواسی کمالیله او یانمش اولدیغی حالده کوندرمش اولدی. هرکس اویقویه طالمش اویقوسنی کرکی کبی المش اولدقدن صکره برده بر اراق سوراق قاپوسی «چات! چات!» دیه چالونمسونی؟ اک اول دادی قالفه او یانندی. راقمی دخی او یاندردی. مکر قایقجی عثمان عمیجه کلمش. ساعتله باقدیلر ساعت اون. راقم «تمام وقتدر یواش یواش حاضرلانملی» دیه قالقوب دادیسی ایله برابر اشاغی یه اینه رک قایغه یرلشدیرله جک اشیاپی عثمان عمیجه یه ویردکدن صکره جانانی او یاندرمغه کیتدی. آه! بو عشق انسانی ناصل احیا ایدر بر حسدر؟ سریلوب یاتمش اولان جانانی بر خیلی تماشادن صکره صاغ الی قزک یورکی اوزرینه قویارق بعده سس ویردی و کندیسندن اول یورکی او یانمش اولدیغنه دقت ایلدی. هیچ دقت ایتدی کز وارمیدر؟ آه! بزم دقت ایتدی کمز واردر. انک ایچون بیلورز که پک تذتلی بر تتقیقدر. زیر قلب اویقو حالنده ایکن پک منتظم و خفیف اورمقده اولوب او یاندیغی آنده اولکی حال انتظامک عکسنه اوله رق خلجانله او یامغه باشلر. تجروبه ایدیکز ده باقکر! هله جانانک قلبی کبی بر عاشق قلبی اولورسه واریا!

جانان او یانوب ده کیجه وقتی خفیف خفیف یانمقده بولنان قندیلک باغین ضیالری اراسنده افندیسنی کورنجه بردن بره اورکدی «نه در افندم؟ نه ایسترسکز؟...» دیه بیلدی. راقم «کاغدخانه یه کیده حکمزی اونوتدکم؟ قالق باقالم آتشی فلانی یاق یوزفینوی ده قالدیر ده بر صباح کیفی یاپالم. یواش یواش ده حاضرلورز» دیمه سیله جانان فرلادی قالقدی.

نه یالان سویله یه لم؟ طوغریسنی سویله مک هر حالده ده اولادر. عیب دکل آ؟ بیچاره قزجغز قالقر ایکن افندیسنک بویننه صاریلوب ده اویله قالقدی. سز ایستر ایسه کز بو حرکتی کستاخلغه حمل ایدیکز. افندیسی کندیسینی معذور کورمشیدی.

Yarım saat geçmedi, evin içinde herkes kalktı. Henüz ateş söylendiği cihetle Canan'ın hazırlayıp salona getirmiş olduğu koca bir mangal uzaktan nazar edenlere keyif verir idi.

Mangalın bir tarafına kahve güğümü, bir tarafına çay güğümü, bir tarafına akşam gelmiş olan taze inek sütü tenceresi sürüldü. Sigaralar yandı.

Yozefino her ne kadar giyinmeden bir erkek huzuruna çıkmak alafrangada olmadığını nazar-ı dikkate almış idi ise de, Râkım dahi giyinmeden yalnız arkasında bir ince teyyun kürk olduğu hâlde salona çıkmış ve o babta Yozefino'ya söylenmesi lâzım gelen sözleri dahi söylemiş olduğundan herkes gecelik hâliyle ve bir hâl-i mahmûriyetle bulunur idi. Kahve pişti. Evvelâ birer şekerli kahve içilmek ve badehu her kimin canı sütlü ve sütsüz kahve ve çay ister ise zevkinde muhtâr olmak üzere karar verildi ve mucîbince hareket olundu.

Yozefino - (Osmanlıların şu sabah sefasını pek beğenip) Lâkin ne alâ şey!

Râkım - Ne?

Yozefino - Böyle sabahleyin erken kalkıp da şu keyfi yetiştirmek!

Râkım - Hoşunuza mı gitti madam?

Yozefino - Vallahi pek alâ! Ben hemen diyebilirim ki müddetü'l-ömr, sabahtan evvel kalkmamışımdır, ne hoş! Biz biliyoruz ki şimdi bir saat sonra sabah açılacak ve biz de onu göreceğiz. Öyle değil mi?

Râkım - Hem de deniz üzerinde göreceğiz.

Yozefino - Üşümez miyiz ya?

Râkım - Kürkler var, ihrâmlar var, şallar var, paltolar var. Ne üşüyeceğiz? Bâ-husûs ki rom dahi var.

يارم ساعت كچمى اولك ايچنده هر كس قالدی. هنوز آتش سويلديكى جهته جانانك حاضرايوب سالونه كتورمش اولديغي قوجه بر مانغال اوزاقدن نظر ايدنلره كيف ويرر ایدی.

منغالك بر طرفنه قهوه كوكومى بر طرفنه چای كوكومى بز طرفنه اقشام كلمش اولان تازه اينك سودی تنجره سی سورلدى. سيغاره لر ياندی.

يوزفينو هر نه قدر كينمه دن بر اركك حضورينه چيقمق الافرانغه ده اولمديغي نظر دفته المش ايديسه ده راقم دخی كينمه دن يالكز ارقاسنده بر اينجه تيون كورك اولديغي حالده سالونه چيقمش و اول بابده يوزفينويه سويلنمسی لازم كلان سوزلری دخی سويله مش اولديغندن هر كس كيجه لك حاليله و بر حال محموريله بولنور ایدی. قهوه پشدى. اولا بر شكرلی قهوه ايچلمك و بعده هر كمك جانی سودلی و سودسز قهوه و چای ايستر ايسه ذوقنده مختار اولق اوزره قرار ویرلدى و موجبنجه حركت اولندی.

يوزفينو - (عثمانليلرك شو صباح صفاسنی پك بكنوب) لكن نه اعلا شی!
راقم - نه؟

يوزفينو - بويله صباحلين اركن قالقوب ده شو كيفی يتشديرمك!

راقم - خوشكزه می كيتدی مادام؟

يوزفينو - والله پك اعلا! بن همان دييه بيلورم كه مدت العمر صباحدن اول قالمامشمدر نه خوش! بز بيلورزكه شمدی بر ساعت صكره صباح اچيله جق و بز ده انی كوره جكر اويله دكلمی؟

راقم - هم ده دكر اوزرنده كوره جكر.

يوزفينو - اوشومزمی يز يا؟

راقم - كوركدر وار احراملر وار شالدر وار پالطولر وار نه اوشويه جكر؟
باخصوص كه روم دخی وار.

Yozefino - Vallahi pek hoşuma gidiyor. Râkım sana doğrusunu söyleyeyim mi? Türklerin her hâli, Avrupa'nın her hâlinden iyi!

Râkım - Yok madam pek de öyle değil a? Vâkıâ bizde kış mevsiminde her sabah böyle bir zevk etmek olur ama Avrupa'nın da zevkleri fena mıdır ya?

Yozefino - Yalan söylemiyorum. Râkım, vallahi ciddi söylüyorum. Vâkıâ Avrupa'nın dahi eğlencesi çoktur ama "monoton" daima bir siyak üzeredir. Bir kere kışın geceleri uzun olduğu zaman alafranga saat on iki-den yani gece yarısından evvel yatılmaz. Hele saat ikiye kadar da oturulduğu olur ya! Bu hâlde uyandığımız zaman yine ortalığı gündüz olmuş buluruz. Yani demek isterim ki biz tabiatın yalnız bir akşam letâfetinden müstefid oluruz. Sabahı o sabahı ki tabiatın uykudan uyanması demektir, o güzel sabahı temâşâdan hemen daimî sûretle mahrum kalırız.

Râkım - Orası öyledir.

Yozefino - Ben hakkımı bilirim de dava ederim. Ben sözümü bilirim de söylerim. Bir kere Türklerdeki şu misafirperverlik Avrupa'da bulunmaz. Murâdım onlar birbirine gitmezler demek değildir. Lâkin sofraları, baloları hep resmî şeylerdir. Herkes hanesine geldi mi, yine kendi familyası halkıyla kalır. Aralıkta bir familya içine misafir gelmiş görülmesi veyahut insanın kendisini başka bir familya içinde görmesi bir büyük teceddüd demektir.

Yozefino dünyasından bi-hakkın istifadeyi sever bir kadın olduğu için tab'a halâvet-bahş olan şeylere pek ziyâde dikkat eder idi. Binaenaleyh Avrupa'nın zemâimine dair ne söyledi ise hakkını ispat eyledi ve Osmanlılar için o kadar mütenevvi' ve çok zemâime dair şeyler bulamadı.

يوزفينو - والله پك خوشمه كيديور. راقم سكا طوغرىسنى سويله يه يم مي؟ تركلرك هر حالى اورويانك هر حالندن ائي!

راقم - يوق مادام پك ده اويله دكل آ؟ واقها بز ده قيش موممنده هر صباح بويله بر زوق ايتمك اولور اما اورويانك ده ذوقلرى فنايميدر يا؟

يوزفينو - يالان سويله ميورم راقم والله جدى سويليورم. واقعا اورويانك دخى اكلنجه سى چوقدر اما «مونوتون» دائما بر سياق اوزره در. بر كره قيشن كيجه لرى اوزون اولديغى زمان الافرانغه ساعت اون ايكي دن يعنى كيجه ياري سندن اول ياتلمز. هله ساعت ايكي يه قدر ده اوتورلديغى اولور يا! بو حالده اويانديغمز زمان ينه اورته لغى كوندوز اولمش بولورز. يعنى دييمك ايسترم كه بز طبيعتك يالكز بر اقشام لطافتندن مستفيد اولوروز. صباحى او صباحى كه طبيعتك ايقودن اويانمى ديكمدر. او كوزل صباحى تماشادن همان دائمى صورتله محروم قالورز.

راقم - اوراسى اويله در.

يوزفينو - بن حقمى بيلورم ده دعوا ايدرم. بن سوزمى بيلورم ده سويلرم. بر كره تركلرده كى شو مسافىرورلك اوروياده بولنمز. مرادم انلر بربرينه كيتمزلر ديمك دكلدر. لكن سوفره لرى بالورلى هپ رسمى شيلردر. هر كس خانه سنه كلديمى ينه كندى فاملياسى خلقيه قالور. اراقده بر فامليا ايچنه مسافر كلمش كورلمسى وياخود انسانك كنديسنى بشقه بر فامليا ايچنده كورمى بر بيوك تجدد ديكمدر.

يوزفينو دنيا سندن بحق استفاده يي سور بر قادين اولديغى ايچون طبعه حلاوت بخش اولان شيلره پك زياده دقت ايدر ايدى. بناء عليه اورويانك ذمايمه دائر نه سويلدى ايسه حقى اثبات ايلدى. و عثمانلير ايچون او قدر متنوع و چمق ذمائمه دائر شيلر بوله مدى.

İşbu mangal başı âlemi yarım saatten ziyâde sürmüş idi.

Sabahtan evvel deniz üzerinde bulunulmaya karar verilmiş olduğundan herkes giyinmeye kalktı ve mevsim mart evâhiri olup sabah on ikiden evvelce olmakta bulunmasıyla alelâcele giyinilip iskele başına varıldı.

Osman amcanın kayığı iki çifte, yeni, geniş, güzel bir kayık idi. Yozefino ile Dadı Kalfa'yı arkaya oturatarak Râkım dahi Canan'ı ile beraber ön tarafa oturdular. Herkes arkasına birer kürk giymiş ve dizleri üzerine dahi ihrâm almış olduklarından, sabahın serinliğinden bir gûne şikâyet edilmeye mahal yok idi.

Salıpazarı iskelesinden avara ettiler. Ortalık yere açıldıkları zaman Üsküdar üzerinden şafak yeri dahi ağarmaya başlamış idi. Bunlar yavaş yavaş çektirerek maahazâ henüz güneşin eşî'a-i mütekaddimesi ufuk altından cevvi-i âsumâna doğru fırlar iken bunlar iki köprüyü dahi geçip kendilerini Tersane Körfezi'nde buldular. Hele güneşin ilk şu'âı, bu sadet ve bahtiyarî ile yüklü bulunan kayığı ta Sütlüce önlerinde yakalayabilmiş idi.

Vay o sabahın letâfeti ne letâfet idi! Vay o letâfet Yozefino'yu ne memnun etmiş idi. Ya Canan'ı, ya Canan'ı! Koca Râkım! Salıpazarı'ndan çıktı çikalı belki Canan kendisine birkaç yüz sual sormuş olduğu hâlde, her sualine cevap vermekten geri durmayarak kızı hoşnut eder ve alelhusus her cevabını dahi "Canım!.... Yavrum!... Kuzum!...." gibi muhabbet temîn eden kelimâtla karıştırarak verdikçe yalnız Canan'ı değil, Dadı Kalfa'yı ve Yozefino'yu dahi ihyâ etmiş olur idi.

Yozefino - Vallahi Râkım, tabiat sahibi bir çocuksun! İnsansın! Bahtiyarsın, mesutsun!

اشبو مانغال باشی عالمی یارم ساعتدن زیاده سورمش ایدی.

صباحدن اول دکر اوزرنده بولنلمغه قرار ویرلمش اولدیغندن هرکس کینمکه قالقدی. و موسم مارت اواخری اولوب صباح اون ایکیدن اولجه اولمده بولنمسيله علی العجله کینیلوب اسکله باشنه وارلدی.

عثمان عمیجه نك قایغی ایکی چفته یکی کنیش کوزل بر قایق ایدی. یوزفینو ايله دادی قالفه یی ارقه یه اوتورته رق راقم دخی خانانی ايله برابر اوک طرفه اوتوردیلر. هرکس ارقه سنه برر کورک کیمش و دیزلری اوزرنه دخی احرام المش اولدقلرندن صباحک سرینلکندن بر کونه شکایت ایدلمکه هحل یوق ایدی.

صالی پازاری اسکله سندن اواره ایتدیلر. اوتهل قیره اچلدقلری زمان اسکدار اوزرندن شفق یری دخی اغارمغه باشلامشدی. بوونلر یواش یواش چکدوره رک مع هذا هنوز کونشک اشعه متقدمه سی افق التندن جو آسمانه طوغری فرلار ایکن بوونلر ایکی کوپری یی دخی کچوب کندیلرینی ترسانه کورفرزنده بولدیلر. هله کونشک ایلک شعاعی بو سعادت و بختیاری ايله یوکلای بولنان قایغی تا سودلیجه اوکلرنده یقالیه بيلمشیدی.

وای او صباح لطافتی نه لطافت ایدی! وای او لطافت یوزفینوی نه ممنون ایتمشیدی. یا جانانی یا جانانی! قوجه راقم! صالی پازارندن چیققدی چیققلی بلکه جانان کندیسنه بر قاچ یوز سؤل سورمش اولدیغی حالده هر سؤلنه جواب ویرمکدن کیرو طورمیه رق قزی خوشنود ایدر و علی الخصوص هر جوابنی دخی « جانم! ... یاورم! ... قوزم! ... » کبی محبت تأمین ایدن کلما تاله قارشیدیره رق ویردکچه یالکر جانانی دکل دادی قالفه یی و یوزفینوی دخی احیا ایتمش اولور ایدی.

یوزفینو - والله راقم طبیعت صاحبی بر چوجقسک! انسانسک! بختیارسک مسعودسک!

Râkım - Hamd olsun bahtıyarım, mesudum. Lâkin insaniyetimi böyle iftihar ile ortaya koyacak kadar bulamıyorum.

Yozefino - Hâl-i saâdetinden, insaniyetin daha büyüktür, daha çoktur! Bâ-husûs ki saadet insan içindir. Tabiat sahibi olan içindir.

Râkım - İltifat yine çoğaldı. Lâkin sebebi?

Yozefino - Sebebi şu ki böyle bir seyahat lezzeti, Avrupa'nın hiçbir tarafında tanınmamış olduğunu dava edebilirim. İstanbul ahalisinin içinde de yüzde birisi bu seyahati düşünememiştir, zannederim.

Râkım - Pek doğrudur. Lâkin bunda bizi bu kadar methe bir değer göremiyorum. Sabahı Allah teşkil ediyor, bu denizi, bu mevkii de o yaratmış. İnsanların terakkiyât-ı medeniyyesi seyahatimiz için şöyle bir de kayık vücuda getirmiş. Bunların hepsi kadri bilinecek nimetlerdir. Bundan sonra kendimizi düşünelim. Bana senin gibi bir dost, Canan gibi bir arkadaş, Dadı Kalfa gibi bir de vâlide vermiş. Bu nimetlere dahi zamîme olmak üzere bu gün, şu âlemi, şu seyahati, şu sefayı icrâ etmek neye mütevakkıf ise onu iki saatte kazanabilecek kuvvet de verdi. Artık bu kadar nimetler elde olup zevkini çıkarmaz ise beni adam yerine bile koymamalıdır.

Yozefino - İşte bu muvaffakiyetinden dolayı seni tebrik ederim ya? Hele bu muhâkemen yok mu? Vallahi Râkım kayıkçılardan utanmamış olsam kalkıp seni ağzından öper idim.

Canan, Yozefino'dan bu sözü işitince birdenbire karının yüzüne baktı ise de yine derhal kendisini toplayıp renk vermedi. Lâkin Râkım'ın sûret-i muhâkemesi üzerine onun dahi efendisine muhabbeti birkaç kat daha artmış ve muhabbetinden ötürü

راقم - حمد اولسون بختیارم مسعودم. لکن انسانیتمی بویله افتخار ايله اورتهیه قویه حق قدر بوله میورم.

یوزفینو - حال سعادتکندن انسانیتک دها بیوکر دها چوقدر! باخصوص که سعادت انسان ایچوندر. طبیعت صاحبی اولان ایچوندر.

راقم - التفات ینه چوغالدى. لکن سببی؟

یوزفینو - سببی شوکه بویله بر سیاحت لذتی اوروپانک هیچ بر طرفنده طاننماش اولدیغنی دعوا ایده بیلورم. استانبول اهالیسنک ایچنده ده یوزده بریسی بو سیاحتی دوشونه مامشدر ظن ایدرم.

راقم - پک طوغریدر. لکن بونده بزى بو قدر مدحه بر ذکر کوره میورم. صباحی الله تشکیل ایدیور بو دکزی بو موقعی ده او یاراتمش. انسانلرک تراقیات مدنیه سی سیاحتمز ایچون شویله بر ده قایق وجوده کتورمش. بونلرک هپسی قدری بیلنه جک نعمتلدر. بوندن صکره کندیمزی دوشونه لم. بکا سنک کبی بر دوست جانان کبی بر ارقداش دادی قالفه کبی بر ده والدده ویرمش. بو نعمتله دخی ضمیمه اولق اوزره بوکون شو عالمی شو سیاحتی شو صفایی اجرا ایتمک نهیه متوفق ایسه آنی ایکی ساعتده قازانه بیله جک قوت ده ویردی. ارتق بو قدر نعمتله الده اولوب ذوقنی چیقارمز ایسه بنی آدم ییرینه بیله قومامیلدر.

یوزفینو - ایشته بو موفقیتکندن طولایی سنی تبریق ایدرم یا؟ هله بو محاکمه ک یوقمی؟ والله راقم قایقچیلردن اوتانماش اولسه م قالقوب سنی اغزکدن اویر ایدم.

جانان یوزفینودن بو سوزلری ایشیدنجه بردن بره قارینک یوزینه باقدی ایسه ده ینه درحال کندیسنی طویلا یوب رنک ویرمدی. لکن راقمک صورت محاکمه سی اوزینه انک دخی افندیسنه محبتی بر قاچ قات دها ارتمش و محبتندن اوتوری

Râkım'a sokula sokula kucağına çıkmak mertebesine gelip binaenaleyh kayığın dengi bozulmuş olduğundan, Osman amca "Küçük hanım! Küçük hanım! Sen biraz arkana dayanır mısın?" diye

Canan'ın muvâzenesini doğrultmuş idi.

Sabahleyin esen nesîm etrafın misk gibi kokusunu getirdiği esnada bizim cemaat dahi Çoban Çeşmesi'ne varmışlar idi. Orada Râkım'ın aklına ne gelse iyi? Bakınız ne geldi. Yozefino'ya:

Râkım - Hey! Bana bak! Sabahleyin seyahate çıkmamış hanım, İstanbul'un zevkini tatmamış hanım! Aklıma ne geldi bilir misin?

Yozefino - Mutlaka yine iyi bir şey gelmiştir.

Râkım - Bence iyi ama sizcesini bilmem.

Yozefino - Ne geldi bakalım?

Râkım - Benim canım henüz sağılmış taze koyun sütü içmek istiyor. Yapar mısınız?

Yozefino - Mümkün mü ya?

Râkım - Niye mümkün olamayacak? Senin canın da istiyor mu? Sen onu söyle!

Yozefino - Niye istemez?

Râkım - (kayıkçıya) Osman amca! Benim aklıma ne geldi biliyor musun?

Osman amca - Ne geldi efendim?

راقمه صوقوله صوقوله قوجاغنه چيىقمق مرتبه سنه كلوب بناءعليه قايعك دنكى بوزلمش اولديغندن عثمان عميجه» كوچك خانم! كوچك خانم! سن براز ارقه كه طيه نورميسك؟» ديه

جانانك موازنه سنى طوغريلتمشىدى.

صباحلين اسن نسيم اطرافن مسك كى قوقوسنى كتوردىكى ائشاده بزم جماعت دخى چويان چشمه سنه وارمشلر ايدى اوراده راقمك عقلنه نه كلسه اى؟ باقكر نه كلى. يوزفينويه:

راقم - هى! بكا باق! صباحلين سياحته چيىقامش خانم! استانبولك ذوقنى طاتمامش خانم! عقلمه نه كلى بيلورميسك؟

يوزفينو - مطلقا ينه اى بر شى كلمشدر.

راقم - بنجه اى اما سزجه سنى بيلم.

يوزفينو - نه كلى باقه لم؟

راقم - بنم جانم هنوز صاغلشمش تازه قويون سودى ايچمك ايستيور. ياپارميسكر؟

يوزفينو - ممكنى يا؟

راقم - نيه ممكن اولميه جق؟ سنك جانك ده ايستيورمى؟ سن انى سويله!

يوزفينو - نيه ايستمز؟

راقم - (قايقجى يه) عثمان عميجه! بنم عقلمه نه كلى بيلورميسك؟

عثمان عميجه - نه كلى افندم؟

Râkım - Şu civarda hani ya demek istiyorum ki, ötede Alibey Deresi boyunca mı olur, nerede olur bir mandıra bulsak da taze süt içsek.

Şu teklif kayıkçının canını sıkmış zannedersiniz ya? Artık Çoban Çeşmesi'ne geldikten sonra geriye dönmek vâkıâ can sıkı bir şeydir. Ancak Osman amcanın canını sıkamaz, bâ-husûs Râkım'ın komşusu olup çocuğun her hâlini alâ bilir. Binaenaleyh Osman amca bilâ-tereddüt:

Osman amca - Pek alâ olur efendim! Niçin olmasın? Kayık altımızda değil mi? Kolda da kuvvet çok! Dolaşır dolaşır da canımız sıkılır ise Eyüp Sultan'a kadar gideriz.

Râkım - Aferin Osman amca!

Osman amca - Sen Osman amcanın sakalında kır görüp de ihtiyar olmuş mu zannediyorsun? Buradan başlasam, soluğu Beykoz'da alırım.

Râkım - Koluna kuvvet Osman amca!

Herif hem şu lakırdıyı söylemeye hem de sol kürekleri sıya ederek, sağ küreklerle üstüne almaya başlayıp kayığı çevirdi. Alibeyköyü'nün deresi ağzında bir mandıraya rast geldiler ki koyunları henüz sağılmış oldukları cihetle, sürü dahi hâlâ orada idi.

Canan ile Yozefino koyunları ve kuzuları uzaktan seve seve bir kaldılar. Râkım mandıracıyı çağırıp birkaç çamçak taze süt getirtti. Kana kana içtiler. Kayıkçıların her biri, iki üç adamın içeceği kadar içtiğini mülâhazadan uzak tutmamalıdır.

راقم - شو جوارده هانیا دیمك ایستیورم که اوتدهه علی بك دره سی بوینده می اولور نره ده اولور بر ماندره بولسهق ده تازه سود ایچسهك.

شو تکلیف قایقچینك جانی صیقمش ظن ایدرسکز یا؟ ارتق چوبان چشمه سنه کلدکدن صکره کریه دونك واقعه جان صیقار بر شیدر. انجق عثمان عمیجهنك جانی صیقمز. باخصوص راقمك قومشوسی اولوب چوجوغك هر حالی اعلا بیلور بناءعلیه عثمان عمیجه بلاتردد:

عثمان عمیجه - پك اعلا اولور افندم! نیچون اولسون؟ قایق التمزده دکلمی؟ قولده ده قوت چوق! طولاشور طولاشور ده جائمز صقیلور ایسه ایوب سلطانه قدر کیدرز.

راقم - آفرین عثمان عمیجه!

عثمان عمیجه - سن عثمان عمیجهنك صقالنده قر کوروب ده اختیار اولشمی ظن ایدیورسك؟ بورادن باشلاسهم صولوغی بکقوزده الورم.

راقم - قولکه قوت عثمان عمیجه!

حریف هم شو لقردی یی سویلمکه هم ده صول کورکلری صیا ایدرك صاغ کورکلره اوستنه المغه باشلايوب قایغی چویردی. علی بك کوینك دره سی اغزنده بر ماندیرایه راست کلدیلر که قویونلری هنوز صاعلمش اولدقلری جهتهله سورو دخی حالا اوراده ایدی.

جانان ایله یوزفینو قویونلری و قوزولری اوزاقدن سوه سوه بر قالدیلر. راقم ماندیراجی یی چاغروب بر قاچ چامچاق تازه سود کتوردی. قانه قانه ایچدیلر. قایقچیلرک هر بری ایکی اوچ آدمك ایچهجکی قدر ایچدیکنی ملاحظهدن اوزاق طوتمامیلدر.

İşte ondan sonra tekrar yola düzölüp bu kere Çoban Çeşmesi'ni dahi geçerek âdeta çağlayanlar yanına kadar sokuldular. Eşyayı karaya çıkarıp bir ağacın altına şilteleri yaydılar.

Şimdi biz Kâğıthane âleminin bundan ötesini “Akşama kadar pek alâ eğlenip avdet eylediler” diye kesebiliriz. Lâkin nemize lâzım? Her şeyi kısa kesecek olduktan sonra koca bir ciltten ibaret hikâyeyi bir sahifede dahi zikredebilir idik. Bâ-husûs ki böyle sabahtan gidip de akşama kadar Kâğıthane’de oturanlar öyle akşama kadar zevk edinmekle ömür geçiremezler.

Osman amca biraz tiryakice olduğu için hemen bir ateş şenlendirmiş idi. Bu ateş zaten bizim cemaate dahi lâzım idi ya. Kahveler sürüldü, pişti, içildi. Badehu Râkım ve Yozefino koca Canan’ı dahi yanlarına alarak sıra ağaçlar altından çayırı yukarıya doğru gezmeye çıktılar. Zavallı Canan ne kadar olsa çocuk değil mi? Kendisini bir şairin hayali kadar geniş çayır içinde görünce şevk ve şetâreti dahi o nispette tevessü’ ederek sıçramak koşmak hevesine düşmüş idi. Hatta bazı bahaneler ile aralıkta bir bu çocukluk muktezâsını icrâ dahi eder idi. Yozefino kızda olan bu hevesin farkına vararak:

Yozefino - Canan! Sen beni tutabilir misin?

Canan - (sevinerek) Tutarım zâhir.

Râkım - (işin farkına varıp) Hayır tutamazsın. Haydi bakalım koşunuz.

Yozefino koşmaya başladı. Canan arkasından koştu. Yılankavî yanılmacalar, şaşırtmalar ile kızı bir hayli koşturdu. O kadar ki ikisinin dahi nefesi nefesini takip etmeye başlayıp yüzleri kıpkırmızı oldu. Badehu Râkım’ın yanına gelip üçü birleştiği zaman Yozefino yavaşça “Çocuğu eğlendirdim ama kendimi de yordum” dedi.

ایشته اندن صکره تکرار یوله دوزولوب بو کره چوبان چشمه‌سنی دخی کچه‌رک عادتاً چاغلانلر یاننه قدر صوقولدیلر اشیا‌ی قره یه چیقاروب بر اغاجک التنه شلته‌لری یایدیلر.

شمدی بز کاغد خانه عالمنک بوندن اوته‌سنی «اقشامه قدر پک اعلا اکلنوب عودت ایلدیلر» دیه قیصه کسه‌بیلورز لکن نه‌مزه لازم؟ هر شی قیصه کسه‌جک اولدقدن صکره قوجه قوجه بر جلددن عبارت حکایه‌ی بر صحیفه‌ده دخی ذکر ایده بیلور ایدوک. باخصوص که بویله صباحدن کیدوب ده اقمشامه قدر کاغد خانه‌ده اوتورانلر اویله اقمشامه قدر ذوق ایدنمکله عمر کچورمزله.

عثمان عمیجه برارز تریاکیجه اولدیغی ایچون همان بر آتش شنلندیرمیشیدی. بو آتش ذاتاً بزم جماعته دخی لازم ایدی یا. قهوه‌لر سورلدی پیشدی ایچلدی. بعده راقم و یوزفینو قوجه جانانی دخی یانلرینه اله‌رق صره اغاجلر التندن چایری یوقارویه طوغری کزیمکه چیقیدیلر. ذوللی جانان نه قدر اولسه چوجق دکلمی؟ کندیسنی بر شاعرک خیالی قدر کنیش چایر ایچنده کورنجه شوق و شطارتی دخی او نسبتده توسع ایدرک صیچرامق قوشمق هوسنه دوشمش ایدی. حتی بعض بهانه‌لر ايله ارالقده بر بو چوجقلق مقتضاسنی اجرا دخی ایدر ایدی. یوزفینو قزده اولان بو هوسک فرقنه واوه رق:

یوزفینو - جانان! سن بنی طوته‌بیلورمیسک؟

جانان - (سوپنه‌رک) طوته‌رم ظاهر!

راقم - (ایشک فرقنه واروب) خیر طوته‌مزسک. هایدی باقالم قوشکر.

یوزفینو قوشغه باشلادی. جانان ارقه‌سندن قوشدی. یلانقاوی یاکلماجه‌لر شاشرتمه‌لر ايله قزی بر خیلی قوشدیدری. اول قدر که ایکسینک دخی نفسی نفسنی تعقیب ایتیمکه باشلا یوب یوزلری قب قرمزی اولدی. بعده راقمک یاننه کلوب اوجی برلشدیکی زمان یوزفینو یوشجه «چوجغی اکلندیرم اما کندیمی ده یوردم» دیدی.

Şu çayır seyahati şüphesiz bir saat kadar devam eyledi. Ondan sonra yerlerine geldiler. Saat ikiyi bulmuş idi. Zaten erkence kalktıkları cihetle içleri bayıldığından birer miktar kahvaltı ettiler. Kâğıthane mevkiinin güzelliğine ve sabahı denizde ettikleri isabet olduğuna dair sözler kahvaltıdan sonraya kadar devam eylediği gibi, ondan sonra dahi Canan'ın te'mîn-i memnûniyyet yolunda söylediği sözler dinlenmiştir.

O gün Kâğıthane'de hemen hiç kimse yok idi. Saat beşe vardığı hâlde yalnız bir Ermeni familyası takımı gelmiş olup bu dahi ta çayırın üst başında mesken tutmuş idi. Yozefino kitarasını beraber getirmediğine izhâr-ı nedâmet eyledi. Ağzından bazı şeyler okudu ise kitara olmadıktan sonra bir zevkini çıkaramayıp öyle yerde ise mevkiin letâfeti der-kâr olduğu ve insan etrafı bi-hakkın temâşâyâ himmet edecek olsa kendisini akşama kadar değil, hatta bir hafta bile işgal edecek güzellikler bulacağı der-kâr iken insanın yine tekrar eğlence araması cibillet-i insaniyye muktezâsından bulunduğu cihetle bizim cemaat dahi eğlence aramaya başladılar. İlk eğlence, artık oldukları yeri istilâ eden güneş kızdırmaya başlamış olduğundan ağacın öbür tarafına tebdil-i mekân etmek oldu. Dadı Kalfa'nın ihtârı üzerine her biri bir şeyin ucuna yapışarak eşyayı naklettiler. Gölge altına geldikten sonra bulunan eğlence ise Canan'a bazı Fransızca şarkıların güftelerini ezberletmek oldu. Ne zekâ? On beş yirmi beyit bir şarkıyı, kız on beş yirmi dakikada -hem de bir daha unutmamak üzere- ezber eder idi.

Bu eğlence dahi bir saat kadar devam edip saat altı buçukta kuşluk taâmını yemeye davrandılar. Râkım'ın ihtârı ve Yozefino'nun kabulü üzerine taâm altına ikişer kadeh rakı çekildi. Badehu Dadı Kalfa'nın hazırlamış olduğu söğüş ve yalancı dolma ve helva ve kuru köfte ortaya çıkıp kayıkçıların hissesi dahi ayrıldı. Güle oynaya yenilen yemek bir saat kadar mümted olmuş idi.

شو چایر سیاحتی شبهه سز بر ساعت قدر دوام ایلدی. اندن صکره یرلرینه کلدیلر. ساعت ایککی یی بولمشدی. ذاتاً ارکنجه قالدقلری جهته لیر اچلری بایلدیغندن برر مقدار قهوه الی ایتدیلر. کاغد خانه موقعنک کوزلکنه و صباحی دکزده ایتدیکلری اصابت اولدیغنه دائر سوزلر قهوه التندن صکره یه دخی جانانک تأمین مئونیت یولنده سویله دیکی سوزلر دیکلنمشدر.

او کون کاغد خانه ده همان هیچ کمسه یوق ایدی. ساعت بشه واردیغی حالده یالکز بر ارمنی فاملیاسی طاقمی کلماش اولوب بو دخی تا چایرک اوست باشنده مسکن طومشیدی. یوزفینو کتاره سنی برابر کتورمدیکنه اظهار ندامت ایلدی. اغزندن بعض شیلر اوقودی ایسه کتاره اولدقدن صکره بر ذوقنی چیقارمیوب او یله یرده ایسه موقعنک لطافتی درکار اولدیغی و انسان اطرافی بحق تماشا یه همت ایده جک اولسه کندیسنی اقشامه قدر دکل حتی بر هفته بیله اشغال ایده جک کوزلر بوله جغی درکار ایکن انسانک ینه تکرار اکلنجه ارامسی جبلیت انسانیه مقتضاسندن بولدیغی جهته بزم جماعت دخی اکلنجه ارامغه باشلادیلر. ایلک اکلنجه ارتق اولدیقلری یری استیلا ایدن کونش قزدریمغه باشلامش اولدیغندن اغاجک او بر طرفنه تبدیل مکان ایتمک اولدی. دادی قالفه نك اخطاری اوزینه هر بری بر شیئک اوجنه یاپشهرق اشیایی نقل ایتدیلر. کولکه التنه کلدکدن صکره بولنان اکلنجه ایسه جانانه بعض فرانسزجه شرقیلرک کوفته لرینی ازیرلتمک اولدی. نه ذکا؟ اون بش یکرمی بیت بر شرقی یی قز اون بش یکرمی دقیقه ده - هم ده بر ده اونتنامق اوزره - ازیر ایدر ایدی.

بو اکلنجه دخی بر ساعت قدر دوام ایدوب ساعت الی بچقده قوشلق طعامنی یمکه طوراندیلر. راقمک اخطاری و یوزفینونک قبولی اوزرینه طعام التنه ایکیشر قدح راقی چکلدی. بعده دادی قالفه نك حاضرلامش اولدیغی سوکوش و یالانجی طولمه و حلوا و قوری کفته اورته یه چیقوب قایقچیلرک حصه سی دخی آیریلدی. کوله اوینایه ینلان یمک بر ساعت قدر ممتد اولمشیدی.

Bunlar yemekte iken bir kayık halkı daha önlerinden geçip Çağlayan-lar yanında kayıktan çıkarak çayırın ta ortalık yerine kadar gittiler. Orada süknâ ittihâz ettiler.

Bade't-taâm havanın dahi ısınması üzerine galebe etmeye başlayan uyku nihayet galip gelerek Dadı Kalfa'dan mâadâ üçü oldukları yeri dahi basmış olan güneşten kaçıp ağacın diğer tarafındaki gölgesine tebdîl-i mekân eyledikten sonra şilteler üzerine uzandılar, uyudular. Koca Dadı Kalfa! Onun için âlemde Râkım Efendi'nin eğlenebilmesinden büyük zevk mi olur? Çocukların sabahtan beri sürmüş oldukları ömür kendi canına dahi can katmış idi.

Uykudan kalktıkları zaman saati on olmuş buldular. Çayır içine doğru bir seyahat daha tertîb ederek beri tarafta Dadı Kalfa eşyayı kayığa yerleş-tirmiş idi. On birde avdet eyledikleri zaman kayığı dahi âmâde buldular.

Bindiler. Gayet ağır kürek çekmek üzere on bir buçukta Azapkapı'sına yanaşıp Yozefino'yu oraya çıkardılar. Zira Râkım o gece dahi kendilerinde kalmasını rica etmiş idi ise de Yozefino ertesi gün için işi olduğundan ba-hisle itizâr eylemiş idi. Onlar ise ezana on dakika kalarak tamam Tophane önlerinde bulunup güneşin son ziyâları Üsküdar'ın ne kadar camı varsa cümlesini nûr-ı zerrîne gark etmiş olması sûret-i latîfesini dahi temâşâ ede-rek tamam ezanı çeyrek geçiyor idi ki bunlar hanelere vâsıl oldular.

بونلر یمکده ایکن بر قایق خلقی ده اؤکلرندن کچوب چاغلانلر یاننده قایقندن چیقهرق چایرک تا اوتالق یرینه قدر کیتدیله اواره سکنا اتخا ایتدیله.

بعدالطعام هوانک دخی ایصنمسی اوزرینه غلبه ایتمکه باشلایان اویقو نهایت غالب کلهرک دادی قالفه دن ماعدا اوجی اولدقلری یری دخی باصمش اولان کونشندن قاجوب اغاجک دیکر طرفنده کی کولکه سنه تبدیل مکان ایلدیکدن صکره شلتهلر اوزینه اوزاندیلر. اویودیلر. قوجه دادی قالفه! انک ایچون عالمده راقم افندیکن اکلنه بیلمسندن بیوک ذوقمی اولور؟ چوجقلرک صباحدن بری سورمش اولدیقلری عمر کندی جاننه دخی جان قاتمشیدی.

اویقودن قالدقلری زمان ساعتی اون اولمش بولدیله. چایر ایچنه طوغری بر سیاحت ده ترتیب ایدرک بری طرفده دادی قالفه اشیایی قایغه یرلشدیرمشیدی. اون برده عودت ایلدکلی زمان قایغی دخی اماده بولدیله.

بندیلر. غایت آغر کورک چکمک اوزره اون بر بچوقده عذب قاپوسی نه یناشوب یوزفینوی اورایه چیقاردیلر. زیرا راقم او کیجه دخی کندیلرنده قالمسنی رجا ایتمش ایدیسه ده یوزفینو ایرتسی کون ایچون ایشی اولدیغندن بحثله اعتذار ایلمشیدی. انلر ایسه اذانه اون دقیقه قلهرق تمام طویخانه اؤکلرینده بولنوب کونشک صوک ضیالری اسکدارک نه قدر جامی وار ایسه جمله سنی نور زرینه غرق ایتمش اولمسی صورت لطیفه سنی دخی تماشا ایدرک تمام ازانی چیرک کچیور ایدی که بونلر خانه لره واصل اولدیله.

Sekizinci Bâb

Râkım'ın icrâ eylediği Kâğıthane âlemini beğendiniz mi? Şu sualimizi Rabes görmeyiniz. Zira bu sûretle edilen teferrücleri çok kimseler beğenmez. İnsanoğlunun ahvâl-i mahsûsasını tedkik ve muayene etmiş iseniz sözümüzü tasdik ve kabul edersiniz. Cibillet-i beşeriyye iktizâsındandır ki insan kendi saadet-i hâlınden yalnız kendisi haberdar olmasıyla kanaat etmez. Herkesi dahi haberdar etmek ister. Hatta bir adam fi-nefsü'l-emr mesut değil ise bile halka kendi saadet-i hâlini inandırmak için hilekârlığı ve yalancılığı dahi irtikâb eder. Cibillet-i beşeriyyenin bu iktizâsı âdetâ umumî gibi bir şey olduğundan o kadar nazar-ı ehemmiyyete çarpmaz ise de beş liralık bir saate, yirmi beş liralık veyahut daha ziyâde bir paha etmek üzere elmaslı kordon takmak gibi nümâyişler, bu cibilletin en adi mertebesinin icâbâtındandır. Haydi bakalım düşünelim:

Vâkıâ saat insan için lüzumlu bir âlettir. Köstek neye lâzımdır? Saati muhafazaya lâzım olduğuna göre bu işi bir kaytan dahi görebilir. Hayır! İş öyle değil. İnsanoğlu ister ki kendisinde yalnız saatini muhafaza için istimâl edeceği kaytanın yirmi beş altın kıymeti olacak kadar servet bulunduğunu âlem görsün. Ya bu gösterişten meram?

سکیزنجی باب

راقمک اجرا ایلدیغی کاغد خانه عالمنی بکندیکیز می؟ شو سؤلمزی عبث کورمیکز. زیرا بو صورتله ایدیلان تفرجلی چوق کمسه لر بکنمز. انسان اوغلنک احوال مخصوصه سنی تدقیق و معاینه ایتمش ایسه کز سوزمزی تصدیق و قبول ایدرسکز. جبلت بشریه اقتضاسندندر که انسان کندی سعادتخالندن یالکز کندیسی خبردار اولمسیله قناعت ایتمز. هرکسی دخی خبر دار ایتمک ایستر. حتی بر آدم فی النفس الامر مسعود دکل ایسه بیله خلقه کندی سعادتخالنی ایناندرمق ایجون حیلہ کارلیغی و یالانجیلغی دخی ارتکاب ایدر. جبلت بشریه نك بو اقتضاسی عاداتا عمومی کبی برشی اولدیغندن اول قدر نظراهیته چاریمز ایسه ده بش لیرالق بر ساعته یکرمی بش لیرالق و یاخود ده زیادہ بر بها ایتمک اوزره الماسلی قوردون طاقمق کبی نمایشلر بو جبلتک اک عادی مرتبه سنک ایجاباتندندر. هایدی باقالم دوشونه لم:

واقعا ساعت انسان ایچون لزوملی بر آلتدر. کوستک نه یه لازمدر؟ ساعتی محافظه یه لازم اولدیغنه کوره بو ایشی بر غیطان دخی کوره بیلور. خیر! ایش اولیه دکل. انسان اوغلی ایسترکه کندیسنده یالکز ساعتی محافظه ایچون استعمال ایده جکی غیطانک یکرمی بش التون قیمتی اوله حق قدر ثروت بولندیغنی عالم کورسون. یا بو کوسترشدن مرام؟

İşte dedik ya! Lezzeti o yolda olduğu içindir. Şimdi siz şu en aşağı dereceden bed' eyleyiniz de kendisini Karunzâde göstermek için bilâ-mûcib türlü türlü kizb ve dürûğlara mecburiyet görmek derecelerine kadar hep birer birer göz gezdiriniz. Biz işin şu cihetine de bir nazar atfedelim: Şu cibilletin bir muktezâsı demek değil midir ki umum indinde seyrangâha gitmekten maksat kırık, sahrayı, açıklığı, çimenleri, çiçekleri görmek olmaksızın ziyâde, halkı görmek yahut daha doğrusu halka kendisini göstermek matlûb olduğundan bir seyir mahallinde an-akall yirmi bin nüfus bulunur. Beş altı yüz, belki bin arabanın tozu toprağı içinde boğulmaktan ziyâde bir ağaç altında oturulmaktan ise on adım buud ile etrafında bulunanlara kendisini teşhîr etmekten ne zevk hâsıl olacağı etraflıca düşünülecek olsa insanın seyir mahallerine buğz edeceği gelir. Lâkin bu sûret-i tenezzühün erbâbı öyle değildir. Onlar seyir mahalline gittikleri zaman mevkiin letâfetini filânını düşünmezler ve birbiriyle o bâbda mücâbebe eyledikleri zaman dahi bunu söylemezler. Yalnız kalabalık var mı idi yok mu idi onu düşünüp onu söylerler. Seyir mahallini pek ziyâde beğendikleri gün "Aman geçen gün Kâğıthane'yi görmeli idi Mahşerullah! Kavim! Kavim! Kimler yok! Kimler yok!" diye izhâr-ı hayret ederler.

İşte ahvâl-i umûmiyye şundan ibaret olduğu cihetle, Râkım'ın icrâ eylediği Kâğıthane âlemi beğenilip beğenilmediğini sual eyledik. Eğer onu beğenmediniz ise şu sûretle icrâ edilmiş olan bir Kâğıthane âlemini olsun bakalım beğenir misiniz?:

Bir cuma günü hem de Kâğıthane'nin en kalabalık olduğu cuma günlerinden birisi idi ki, Kâğıthane çayırı üzerinde birkaç bin gözün eşî'a-i enzârı bir nokta üzerinde cem olmuş idi.

O noktada ne var idi?

ایشته ديدك يا! لذتی او يولده الديغی ایچوندر. شمدی سز شو اك اشاغی درجه دن بدأ ایلیکز ده کندیسنی قارون زاده کوسترمك ایجون بلا موجب درلو درلو کذب و دروغلره مجبوریت کورمك درجه لینه قدر هب برر برر کوز کز دیرکز. بز ایشك شو جهتنده بر نظر عطف ایده لم: شو جبلتك بر مقتضاسی ديمك دکلمیدر که عموم عندنده سیرانکاهه کیتمکدن مقصد قری صحرایی آچقلغی چمنلری چیچکلری کورمك اولمقدن زیاده خلقي کورمك یاخود دها طوغریسی خلقه کندیسنی کوسترمك مطلوب اولدیغندن بر سیر محنده عن اقل یکرمی بیک نفوس بولنور. بش التي یوز بلکه بیک عربنک توزی طوپراغی ایچنده بوغولمقدن ایسه اون آدم بعد ایله اطرافنده بولنانلره کندیسینی تشهیر ایتمکدن نه ذوق حاصل اوله جغی اطرافلیجه دوشونیله جک اولسه انسانك سیر محللرینه بغض ایده جکی کلور. لکن بو صورت تنزهیک اربابی اوپله دکلدرد. انلر سیر محله کیتدکلری زمان موقعك لطافتنی فلاننی دوشونمزلر و برپرله اولبابده مجاوبه ایلدکلری زمان دخی بونی سویله مزلر. یالکز غلبه لك وارمی ایدی یوقمی ایدی انی دوشونوب آنی سویلرلر. سیر محلنی پک زیاده بکندکلری کون «آمان کچن کون کاغدخانهیی کورملی ایدی ماحشر الله! قوم! قوم! کیملر یوق! کیملر یوق!» دیه اظهار حیرت ایدرلر.

ایشته احوال عمومیه شوندن عبارت اولدیغی جهته راقمك اجرا ایلدیکی کاغدخانه عالمی بکنیلوب بکنلمدیکنی سؤال ایلدك. اگر انی بکنمدیکز ایسه شو صورته اجرا ایدلمش اولان بر کاغدخانه عالمی اولسون باقالم بکنورمیسکز؟:

بر جمعه کونی همده کاغد خانه نك اك غلبه لك اولدیغی جمعه کونلرندن بریسی ایدی که کاغدخانه چایری اوزرنده برقچ بیک کوزك اشعء نظاری بر نقطه اوزرنده جمع اولمشیدی.

او نقطه ده نه وار ایدی؟

Gayet mükellef iki atlı bir kupa. İçinde de gayet mükellef bir madam. Ama mükellef dediğinize dikkat lâzımdır. Öyle sâir madamlar gibi mükellef değil. Sâir madamlarla elmas, inci filân gibi ziynetler biraz seyrekçe görülür. Bu madam elmas ve inci içine gark olmuş idi. Arabanın önünde birisi Ulah müzikası, diğeri dahi yerli ince çalgı olmak üzere iki takım çalgı ki beheri ikişer üçer takımının ittihâdından teşekkül eylemiş olduğu, beherinin on beşer yirmişer kişiden müretteb olmasıyla anlaşılır idi.

Bu temâşâgâhın bir tarafında dahi beş altı kadar efendiler iskemlelere oturmuş, dondurmalar, kurabiyeler neler! Neler! Tepsi tepsi gelir ve evvel emirde arabaya uğrayıp oranın hissesini bıraktıktan sonra, beylere takdim olunur idi. Çalgıların çalacakları makâmât alaturka ise beyler tarafından ve alafranga ise araba cânîbinden kumanda edilip emrolunan hava ber-vech-i matlûb icrâ edilmiş ise havadan bir lira uçar ve tamam çalgıcıların ortasına düşer idi ki bu hâlde yakın bulunan hutût-ı şua'-ı enzâr dahi liranın cevvi-i hevâda çevirdiği kavise tebaiyetle tekavvüs eder idi.

Arabadan etrafa şaşa'a-endâz-ı letâfet olan handelere mukâbil beyler tarafından dahi latîf ahlâr pervâz eyler ve işte şu sûretle sâha-i âlemde nâm ü şân bırakılır idi. Bu hâl bir buçuk iki saat kadar devam eyledikten sonra madam arabasını yürütüp arkası sıra dahi gayet güzel, genç, süslü, bir bey alâ bir ata binerek revân oldu ve herkesin nazarı bunları bir hayli mesafeye kadar teşyî eyledikten sonra beylerin bakiyyesi "Aşk olsun herif avuç avuç lira saçıyor, ama prensvarî eğleniyor a?" dediler.

Nasıl bu âlem matlûba tevâfuk eyledi mi? İşte bunu yapan dahi bizim Felâtun Bey idi. Bu teferrücün menşeyini dahi size haber verelim mi?

غایت مکلف ایکی آتلی بر قویه. ایچنده ده غایت مکلف بر مادام. اما مکلف دیدیکمه دقت لازمدر. اویله سائر ماداملر کبی مکلف دکل. سائر ماداملرده الماس اینجو فلان کبی زینتler براز سکرکجه کوریلور. بو مادام الماس و اینجو ایچنه غرق اولمشیدی. عربه نك اوکنده بریسی اولاح موزیکه سی دیکری دخی یرلی اینجه چالغی اولق اوزره ایکی طاقم چالغی که بهری ایکیشر اوچر طاقمك اتحادندن تشکل ایلمش اولدیغی بهرینك اون بشر یکرمیشر کشیدن مرتب اولمسيله اکلاشیلور ایدی.

بو تماشاگاهك بر طرفنده دخی بش التی قدر افندیلر اسکملهله اوتورمش دوندرمهله قریبهله نهلر! نهلر! تبسی تبسی کلور و اول امرده عربیه اوغریوب اورانك حصه سنی بر اقدقدن صکره بکلره تقدیم اولنور ایدی. چالغیلرک چاله جقلری مقامات الاترقه ایسه بکلر طرفندن و الافرانغه ایسه عربه جانبندن قوماندا ایدیلوب امر اولنان هوا بر وجه مطلوب اجرا ایدلمش ایسه هوادن بر لیرا اوچار و تمام چالغیلرک اورتیه سنه دوشر ایدی که بو حالده یقین بولنان خطوط شعاع انظار دخی لیرانك جو هواده چویردیکی قوسه تبعیتله تقوس ایدر ایدی.

عربه دن اطرافه شعشعه انداز لطافت اولان خنده لره مقابل بکلر طرفندن دخی لطیف آهلر پرواز ایلر و ایشته شو صورتله ساحه عالمده نام و شان براقیلور ایدی. بو حال بر بیجق ایکی ساعت قدر دوام ایلدکدن صکره مادام عربه سنی یوروتوب ارقسی صره دخی غایت کوزل کنج سوسلی بر بك اعلا بر آته بنهرك روان اولدی و هرکسك نظری بونلری بر حیلی مسافهیه قدر تشیيع ایلدکدن صکره بکلرک بقیه سی «عشق اولسون حریف آوچ آوچ لیرا صاچیور اما پرنسوارى اکلنیور آ» دیدیلر.

نصل بو عالم مطلوبه توافق ایلدی؟ ایشته بونی یاپان دخی بزم فلاطون بك ایدی. بو تفرجك منشئی دخی سزه خبر ویره لمی؟

Bir gece nasılsa Felâtun Bey'in oyunda zarı müsâade etmez. Zira beş on gün var idi ki zarı hep müsait gider idi. Maşukası matmazel Polini ibrâm ve ilhâh etmemiş olsa idi belki birkaç günler için oyuna fâsıla verir idi. Lâkin Matmazel Polini mutlaka oyun salonunda bulunup -lisânından sâdır olduğu vechle- Felâtun Bey'in metresi olmak iftiharını herkese göstermek istediğinden onun ibrâmı üzerine devamı mecburiyet görür idi. Zarı müsâade etmediğini haber verdiğimiz gece ise filvâki asla müsâade etmeyip ancak Polini tarafından edilen teşvîkât üzerine avuç avuç altın basmaktan yine geri durmaz idi.

İhtisâr-ı kelâm o gece yedi yüz lira kadar ziyan gördü. Bu zararın acısı burnunu zırlatmış olduğundan daire-i mahsûsalarına geldikleri zaman Felâtun maşukasına bayağı çehreyi astı ve bu ziyana kendisi sebep olduğunu işrâb eder sözler dahi söyledi.

Polini - Bak şu maymuna bir kere! İşmi'zâzlı şebek!.... Kazandığın geceler kendi maharetinle kazanıyor idin. Kaybettiğin gecelerin ziyanını da yine kendi talihsizliğine niçin haml etmiyorsun?

Felâtun - İyi ama canım, bir haftadan beri ziyan iki bin liraya vardı.

Polini - Bak şu para canlı, aç gözlü musibete! Vardı ise benim cebime girmedi ya? Sen Baden Baden'de (Almanya'da pek çok kumar oynanmakla meşhur bir yerdir) olsan ne yapacaksın? Zarar, kârın öz kardeşidir. Bugün kaybettin ise yarın kazanırsın.

Felâtun - Ben sana kazanamam demiyorum. Fakat benim tedbirimi bozan sensin. Sen beni kendi hâlime bırak. Ben oyunun zamanını sûretini bilirim.

بر کیجه نصلسه فلاطون بکک اویونده زاری مساعده ایتمز. زیرا بش اون کون وار ایدی که زاری هب نامساعد کیدر ایدی. معشوقه سی مادموازل پولینی ابرام و الحاح ایتمامش اولسه ایدی بلکه برقچ کونلر ایچون اویونه فاصله ویرر ایدی. لکن مادموازل پولینی مطلقا اویون صالونده بولنوب لسانندن صادر اولدیغی وجهله فلاطون بکک مترسی اولق افتخارینی هرکسه کوسترمک ایسته دیکندن انک ابرامی اوزرینه دوامه مجبوریت کورور ایدی. زاری مساعده ایتمدیکنی خبر ویردیکمز کیجه ایسه فی الواقع اصلا مساعده ایتمیوب انحق پولینی طرفندن ادیلان تشویقات اوزرینه آوچ آوچ آلتون باصمقدن ینه کیرو طورمز ایدی.

اختصار کلام او کیجه یدیوز لیرا قدر زیان کوردی. بو ضررک آجسی برونی ضررلتمش اولدیغندن دائره مخصوصلرینه کلدکلری زمان فلاطون معشوقه سنه بیاغی چهره یی آصدی. و بو زیانه کندیسی سبب اولدیغنی اشراب ایدر سوزلر دخی سویله دی.

پولینی- باق شو میمونه بر کره! اشمزازلی شبک!... قازاندیغک کیجه لر کندی مهارتکله قازانیور ایدک غیب ایتدیکک کیجه لرک زیاننی ده ینه کندی طالحسلرککه نیچون حمل ایتمیورسک؟

فلاطون- ایی اما خانم بر هفته دنبری زیان ایکی بیک لیرایه واردی.

پولینی- باق شو پاره جانلی آچ کوزلی مصیبت! واردی ایسه بنم جیمه کیرمدی یا؟ سن بدن باندنه (المانیاده پک چوق قومار اوینامقله مشهور بر یردر) اولسه ک نه یاپاجقسک؟ ضرر کارک اوز قرداشیدر. بو کون غیب ایتدک ایسه یارین قزانورسک.

فلاطون- بن سکا قازانه مم دمیورم. فقط بنم تدبیرمی بوزان سنسک. سن بنی کندی حامله براق. بن اویونک زماننی صورتنی بیلورم.

Polini - (gayet hiddetle) Ya! Seni ben mi iğfâl ediyorum? Pek alâ! Pek alâ! Bundan sonra seni benim gibi muğfil bir karı iğfâl etmesin. Kendine başka bir eş ara efendim. Ben de kendisini iğfâl etmeyeceğim derecede kendime bir eş bulabilirim!

Karı bu sözü söyleyip başını pencere tarafına çevirmiş ve kendi aşkıyla çıldırmak derecesine gelen Felâtun derhâl ettiğine nedâmetle amana düşmüş ise de kabahatini, kusurunu, küstahlığını, edepsizliğini nihayet eşekliğini itiraf eylediği hâlde dahi Matmazel Polini hazretlerinin nazar-ı merhamet ve şefkatlerini celb edebilmeye muvaffak olamamıştır.

Acaip! Bu kadara kadar ha!

Evet! Eğer alafranga âleminin bu gibi ahvâlinden malûmâtınız yok ise size o malûmâtı da verelim:

Efendim bir alafranga adam bir Frenk kıızıyla muâşakayı kızıştırıp karı herifi lâyıkiyle bend ettiğini görünce araya böyle bir dargınlık sokar. Zira aşkı bir kat daha kızıştırmak ve zımnında edilecek istifadeyi bi-hakkın etmek için yol budur. Matmazel Polini dahi Felâtun’u bu dereceye getirmiş bulunduğundan eğer oyunda zarar meselesi meydana çıkmamış olsa idi bile Polini başka türlü esbâb ve vesâil araştırıp bulup bu dargınlığı ikâ edecek idi.

Ya hiçbir sebep ve vesile bulamaz ise ne yapacak idi?

Amma soruyorsunuz ha! Bir vesile bulunamaz ise ihtirâ edilmek dahi muhâl midir? Hiç olmaz ise “Sen bir karıyı seviyormuşsun. Bana yakînen haber verdiler. Var bundan sonra o karı ile yaşa. Beni kendi hâl-i hürriyetime terk et.” diye bir dargınlık çıkarmak yolu yok mudur? Biz biliriz, biz tanırız bir bî-çâre alafranga beyi ki işte aynı böyle bir vesile ile yalnız tard edilmek değil, fazla olarak bir de sille yemiş idi.

پولینی- (غایت حدتله) یا! سنی بنمی اغفال ایدیورم؟ پک اعلا! پک اعلا! بوندن صکره سنی بنم کبی مغفل بر قاری اغفال ایتمسون. کندینه بشقه بر اش آرہ افندم. بن ده کندیسینی اغفال ایتیمه جکم درجه ده کندیمه بر اش بوله بیلورم. قاری بو سوزی سویله یوب باشنی پنجره طرفنه چویرمش و کندی عشقیله چیلدیرق درجه سنه کلان فلاطون درحال ایتدیکینه ندامتله امانه دوئشمش ایسه ده قباحتی قصورینی کستاخلغنی ادبسرلکنی نهایت اشکلکی اعتراف ایلدیککی حالده دخی مادمازل پولینی حضرتلرینک نظر مرحمت و شفقتلرینی جلب ایده بیلیمکه موفق اوله مامشدر.

عجایب! بو قدره قدرها!

اوت! اگر الافرانغه عالمنک بو کبی احوالندن معلوماتکز یوق ایسه سزه او معلوماتی ده ویه لم:

افندم بر الافرانغه آدم بر فرنک قزیله معاشقه یی قزیشدیروب قاری حریفی لایقیله بند ایتدیکنی کورنجه ارایه بویله بر طارغنلق صوقار. زیرا عشقی برقات ده قزشدیرق و ضمنندن ایدیه جک استفاده یی بحق ایتمک ایچون یول بودر. مادمازل پولینی دخی فلاطونی بو درجه یه کتورمش بولندیغندن اگر او یونده ضرر مسئله سی میدانه چیقمامش اولسه ایدی بیله پولینی بشقه درلو اسباب و وسائل اراشدیروب بولوب بو طارغنلغی ایقاع ایده جک ایدی.

یا هیچ بر سبب و وسیله بولنه مز ایسه نا یپاجق ایدی؟

اما صوریورسکزها! بر وسیله بولنه مز ایسه اختراع ایدلمک دخی محالمیدر؟ هیچ اولمز ایسه « سن بر قاری یی سویور ایشسک بکا یقینا خبر ویردیلر. وار بوندن صکره او قاری ایله یشا. بنی کندی حال حریمته ترک ایت» دیه بر طارغنلق چیقارمق یولی یوقمیدر؟ بز بیلورز بز طانورز بر بیچاره الافرانغه بکی که ایشته عینی بویله بر وسیله ایله یالکز طرد ایدلمک دکل فضله اوله رق بر ده سیله یمش ایدی.

Bî-çâre Felâtun kârıyı irzâ etmek mümkün olamayacağını anladık-
tan sonra boynunu bükerek taşra çıkıp başka bir oda isticâr ile o geceyi
imrâr eylemiş ve ertesi günü karının hâk-ı pâ-yi merhametine yüz sür-
mek için yine dairesine gitmiş ise de karı kendisini odasına kabul etme-
diğini görünce bu kere daha ziyâde bir yeis ve fütûrla ricat eylemiştir.
Bir aralık “Adam! Şu kaltağa ne yalvarıp duruyorum? Param ile değil mi?
Hıncızı ihyâ ettim, elmaslara gark eyledim de onun için yaranamıyorum.
Bin tanesi daha var” diye tarîk-i reşâdın gözleri önünde açılmış olduğunu
görmüş idi ise de derhâl zihnine bir inkılâb daha gelerek “Ah! O gözleri
başka nerede bulmalı? O letâfet, o şakalar! O cilveler! Olmayacak! Ne
yapmalı, yapmalı mutlaka barışmalı! Hem halk duysa ne der? Dosta düş-
mana karşı rezil mi olmalı?” mütâlaâtı olanca aklını dahi başından alıp
kavganın ikinci günü idi ki köpek gibi yalvara yalvara ve âdeta karının
dizlerine kapanarak bir hayli elmas daha alıvermek mukâvelesiyle!.....
akd-i musâlahaya muvaffak olabildi.

İşte yukarıda zikrelediğimiz şanlı, şerefli Kâğıthane âlemi bu dargın-
lıktan barışmaklığın şükrânesi olarak icrâ edilmiş idi!.....

Mihribân Hanım’ı hiç hatırlınıza getirdiğiniz var mı? Ne dersiniz
yahu! Mihribân Hanım kadın bir karı çıktı be! Pederinin vefatından son-
ra Felâtun Bey artık eve barka uğramamaya başlayınca, konu komşu kıza
nasihat vermeye başlayarak otuz yaşında, akli başında, mektepten çıkmış,
âlemin her köşe... ve bucağını öğrenmiş bir asker yüzbaşısına varıp koca-
sı evvel emirde kızcağızı pek hoppa bularak sevmemiş ve beğenmemiş idi
ise de, terbiye kabul etmeye istidâdını görünce bu bî-çâre kızı terk etmek,
terbiyesini himmet eylemek kadar mertlik olmadığını hükümle kıza nice
baba nasihatları, nice kardeş tavsiyeleri ne kadar sadık bir koca irşâdları
arz ederek hoppalığı bütün bütün ber-taraf ettikten mâadâ, kendisini dahi
bir yâr-i sâdık olmak üzere kıza sevdirmişti. Şimdi Mihribân Hanım ba-
basından kendi hissesine isabet eden ve kocasının idaresi altında bulunan
servete tamamiyle sahip olarak kadın kadıncık yaşamaktadır.

بیچاره فلاطون قاری یی ارضا ایتمک ممکن اوله میه جغنی اکلا دقدن صکره بوینی بوکهرک طشره جیقوب بشقه بر او طه استیجار ايله او کیجه یی امرار ایلمش و ایرتسی کونی قارینک خاکپای مرحمتنه یوز سورمک ایچون ینه دائرهنه کتمش ایسه ده قاری کندیسنی او طه سنه قبول ایتمدیکنی کورنجه بو کره ده زاده بر یأس و فتور ايله رجعت ایلمشدر. بر اراق «آدم! شو قالتاغه نه یالواروب طور ییورم. پاره م ايله دکلمی؟ خنزیری احیا ایتدم الماسلره غرق ایلدم ده انک ایچون یارانهمیورم. بیک دانه سی ده وار دیه طریق رشادک کوزلری اوکونده آچلمش اولدیغنی کورمش ایدیه ده درحال ذهننه بر انقلاب ده کله رک» آه! او کوزلری بشقه نره ده بوللی او لطافت او شقالر! او جلوه لر! اولیه حق! نه یاپملی یاپملی بارشملی! هم خلق طویسه نه دیر؟ دوسته دوشمنه قارشو ردیلمی اولملی؟ «مطالعائی اولانجه عقلنی دخی باشندن الوب غوغانک ایکنجی کونی ایدی که کوپک کبی یالواره یالواره و عادتاً قارینک دیزلرینه قپانه رق بر خیلی الماس ده الی ویرمک مقاوله سیله!.... عقد مصالحیه موفق اوله بیلدی.

ایشته بو قاروده ذکر ایلدیکمز شانلی شرفلی کاغد خانه عالمی بو طارغلقدن بارشتمقلغک شکرانه سی اوله رق اجرا ایدلمشیدی.

مهربان خانمی هیچ خاطرکزه کتوردککز وارمی؟ نه دیرسکز یا هو! مهربان خانم قادن بر قاری چیقدی به! پدرینک وفاتندن صکره فلاطون بك ارتق اوه بارقه اوغرامامغه باشلاینجه قونوقومشو قیزه نصیحت ویرمکه باشلا یرق اوتوز یاشنده عقلی باشنده مکتبدن چیقمش عالمک هر کوشه.... و بوجاغنی اوکرمش بر عسکر یوز باشیسنه واروب قوجه سی اول امر ده قزجغیزی پک هوپیا بوله رق سومامش و بکنمامش ایدیه ده تربیه قبول ایتمکه استعدادینی کورنجه بو بیچلره قزی ترک ایتمک تربیه سنه همت ایلیمک قدر مردلک اولمادیغنی حکمله قیزه نیجه بابنه نصیحتلری نیجه قرداش توصیه لری نه قدر صادق بر قوجه ارشادلری ارض ایدرک هوپیا لغی بتون بتون بر طرف ایتدکدن ماعدا کندیسنی دخی بر یار صادق اولق اوزره قزه سودیرمشدر. شمدی مهربان خانم باباسندن کندی حصه سنه اصابت ایدن و قوجه سنک اداره سی التنده بولنان ثروته تمامیه صاحب اوله رق قادین قادینجق یاشامقده در.

Evet! Kızların, karıların hâli daima başkadır! Hoppa karılar ekseriyâ âkil kocalarının verdikleri terbiyeyi kabul ederek akıllarını başlarına alabilirler. Dert şunda ki, hoppa kocalar âkil karıların vesâyâsını ağılebi kabul edemeyerek ta hanımlarını berbat edinceye kadar varırlar.

Şimdi kıyas ediniz Felâtun Bey'in hâlini ki, hoppalığını kemâliyle beraber Polini gibi kendisinin zevâliyle müstefid olacağı bir karının eline düşmüştür. Ama bir dost çıkıp da Felâtun Bey'e nasihat verecek olsa faidesi görülecek mi dersiniz? Ne mümkün! Pederinden kalma serveti bu yolda çürütüp bitirmiş ne kadar delikanlı istersiniz? Bunların her birine az nasihatler mi verilmiştir? Hiçbirisinin faidesi görülmüş müdür? Hatta daha ziyâde iştidâd-ı sefâhatlerine hizmet etmiştir.

Ne hâcet! Bizim Felâtun Bey dahi nasihatsız kalmadı. Polini ile olan macera, o Kâğıthane âlemi koca Râkım'ın malûmu olunca "Hah! İşte dediğimiz çıkmaya başladı! Vâkıâ o bizi çok tahkîr etti. Pek çok defalar benim mahcubiyetimle fahr etmeye çalıştı! Ancak biz bu gibi ufak tefek şeylere ehemmiyet verecek olur isek herhâlde merhaba demiş olduğumuz bir adamın helâkine razı olmuş olacağız. Bu ise nâ-mertliktir. Şunu irşâd etmeli" diye bir gün sûret-i mahsûsada kendisini bulup görüşüp "Birâder! Zevkine, sefana mani olmaya gönlüm razı olmaz. Sana nasihat vermeye de hâcet yoktur. Bu alafranga denilen âlemin bataak köşelerini sen benden alâ bilirsin. Bu kadar Fransız romanları okumuşsundur. Bir tiyatro aktrisine alâka edip de feyz almış bir kimsenin sergüzeştini okudun mu? Bu hikâyelerin filvâki vukû bulmuş olması lâzım değildir. Muharrirler daima ihtimâlâtan bahse-derler. Onları okuyarak hem lezzet almalı hem de mütenebbih olmalı! Hiç yabanın bir kaltağı, sana yâr olur mu?" diye gayet dostâne ve delikanlıca, hatta hovardaca bile bir mukaddime ile söze

اوت! قزلارک قاریلرک حال دائما بشقه در! هوپیا قریلر اکثریا عاقل قوجه لرینک ویردکلی تربیه یی قبول ایدرک عقللرینی باشلرینه اله ییلورلر. درد شونده که هوپیا قوجه لر عاقل قاریلرینک وصایاسی اغلبی قبول ایده میهرک تا خاتملرینی بر باد اینجیه قدر واررلر.

شمدی قیاس ایدیکز فلاطون بکک حالنی که هوپیا لغک کمالیله برابر پولینی کبی کن دیسنک زوالیله مستفید اوله جعی بر قارینک انه دوشمشدر. اما بر دوست چیقوب ده فلاطون بکه نصیحت ویره جک اولسه فائدسی کوریله جک می دیرسکر؟ نه ممکن! پدرندن قالمه ثروتی بو یولده

چوروتوب بتورمش نه قدر دلی قانلی ایسترسکر؟ بونلرک هر برینه آز نصیحتلرمی ایسترسکر؟ بونلرک هر برینه آز نصیحتلر می وریمشدر؟ هیچ بریسنک فائدسی کورلمشیدر؟ حتی ده اشته اشتداد سفاهت لرینه خدمت ایتمشدر.

نه حاجت! بزم فلاطون بک دخی نصیحتسز قالدی. پولینی ایله اولان ماجرا و کاغد خانه عالمی قوجه راقمک معلومی اولنجه «هاه! ایشته دیدیکمز چیقمغه باشلادی! واقعا او بزى چوق تحقیر ایتدی. پک چوق دفعه لر بنم محجوبیتمله فخر ایتمغه چالشدی! انجق بز بو کبی اوفاق تفک شیلره اهمیت وره جک اولور ایسک هر حالده مرحبا دیمش اولدیغمیز بر آدمک هلاکنه راضی اولمش اوله جغز. بو ایسه نامردلکدر. شونی ارشاد ایتملی» دیه بر کون صورت مخصوصه ده کن دیسنی بولوب و کوروشوب «برادر! ذوقکه صفاکه مانع اولمغه کوکلم راضی اولمز. سکا نصیحت ویرمکه ده حاجت یوقدر. بو الافرانغه دنیلان عالمک بطاق کوشه لرینی سن بنن اعلا بیلورسک. بو قدر فرانسز رومانلری اوقومشسکدر. بر تیاترو اقتریسنه علاقه ایدوب ده فیض المش بر کمسه نک سرگزشتنی اوقودکمی؟ بو حکایه لرک فی الواقع وقوع بولمش اولنی لازم دکلدر. محررلر دائما احتمالاتدن بحث ایدرلر. اونلری اوقویه رق هم لذت الملی هم ده متنبه الملی. هیچ یابانک بر قالتاغی سکا یار اولورمی؟» دیه غایت دوستانه و دلیقانلوجه حتی خوارده جه بیله بر مقدمه ایله سوزه

başlamış ve söylemediği söz kalmamış idi ise de, Felâtun bu lakırdıların bir dost ağzından çıktığına bir türlü inanamayarak mutlaka Râkım benim saadet-i hâlimi kısıkanıyor mütâlaasıyla hiçbirisini gûş-ı kabûle mengûş etmemiştir. Yalnız bu kadar ile mi kalmıştır ya? Râkım'ın babayâne sözlerini birer birer red için deliller, senetler dahi bulup irâd eylemiştir. Polini onun için tiyatrosunu, ticaretini terk etmiş! Kendi rivâyetine göre her gece otuz kırk lira kazanır iken bu sanatı mücerred Felâtun'un muhabbeti uğrunda feda eylemiş imiş! Râkım bu aşk ve sevâd denilen âlemin köşesini, bucağını tanımaz imiş! Dünyada küskütük yaşadıktan sonra âlemin ne zevki olabilir imiş?! Gençlik her zaman ele girmez imiş! Bilmem ne imiş! Bilmem ne imiş!.....

Ah! İnsan kısmı böyledir! Bâ-husûs genç kısmı böyledir. İnsan sâirlerinin ettikleri tecrübelerle itimâd edemeyerek itimâd etmek için ise mücerrebâtı dahi bizzat tecrübe etmek ister ve hâlbuki bu tecrübeden nedâmetten başka bir şey hâsıl olmaz.

Ömrümüz o kadar azdır ki bu âlemde eşedd-i ihtiyâcla muhtaç olduğumuz tecâribi bizzat ifâ ile onlardan edilecek istifadeyi etmeye vüs'ati mütehammil değildir. Sâirlerinin tecârib-i vâkıasını nazar-ı kabûl ve ehemmiyette tutar isek belki rahatça, serbestçe namuskârâne yaşayabilmeye muvaffak oluruz.

Ne ise, murâd erbâb-ı mütâlaaya hikmet dersi vermek değil a? Biz zevkimize bakalım. Bâ-husûs bir hayli vakit oldu ki, Ziklas familyasına dair malûmât alamadık.

Râkım'ın haftada iki defa ifâ-yı vezâif-i ta'lîm ve tedrîs için İngiliz kızlarına etmekte olduğu devamı asla hâlel vermemiş olduğu, ihtâra muhtaç değildir a? Bâ-husûs kızların Türkçede kuvvetleri arttıkça kendi ağızlarına ve kendi şîve-i ifadelerine yakışık aldırarak söyledikleri

باشلامش و سویلمدیکی سوز قالمامش ای دیسه ده فلاطون بو لقیردیلرک بر دوست اغزندن چقدیغنه بر درلو اینانه میهرق مطلقا راقم بنم سعادت حلمی قصقانیور مطالعه سیله هیچ بریسنی کوش قبوله منکوش ایتمامشدر. یالکز بو قدر ایله می قالمشدر یا؟ راقمک بابایانه سوزلرینی برر برر رد ایچون دلیلر سندلر دخی بولوب ایراد ایلمشدر. پولینی انک ایچون تیاتروسنی تجارتنی ترک ایتمش! کندی روایتنه کوره هر کیجه اوتوز قرق لیرا قازانور ایکن بو صنعتی مجرد فلاطون محبتی اوغورنده فدا ایلمش ایمش! راقم بو عشق و سواد دنیلان عالمک کوشه سنی بوجاغنی طانیمز ایمش! دنیاده کوس کوتوک یاشادقن صکره عالمک نه ذوقی اوله بیلور ایمش؟ کنجلك هر زمان اله کیرمز ایمش؟ بیلمم نه ایمش! بیلمم نه ایمش!

آه! انسان قسمی بویله در! باخصوص کنج قسمی بویله در. انسان سائرلرینک ایتدکلری تجربه لره اعتماد ایده میهرک اعتماد ایتمک ایچون ایسه مجرباتی دخی بالذات تجربه ایتمک ایستر. و حالبوکه بو تجربه دن ندامتدن بشقه برشی حاصل اولمز.

عمرمز او قدر آزدرکه بو عالمده اشد احتیاجله محتاج اولدیغمز تجاربی بالذات ایفا ایله انلردن ایدیله جک استفاده یی ایتمکه وسعت متحمل دکلدلر. سائرلرینک تجارب واقعه سنی نظر قبول و اهمیتده طوتار ایسک بلکه راحتجه سربستجه ناموسکارانه یاشایه بلمکه موفق اولورز.

نه ایسه مراد ارباب مطالعه یه حکمت درسی ویرمک دکل آ؟ بز ذوقمه باقه لم. باخصوص بر خیلی وقت اولدی که زیقلاص فامیلیاسینه دائر معلومات اله مدق.

راقمک هفته ده ایکی دفعه ایفای وظایف تعلیم و تدریس ایچون انکلیر قزلرینه ایتمکده اولدیغی اختاره محتاج دکلدلر آ؟ باخصوص قزلرک ترکچه ده قوتلری ارتدقچه کندی اغزلرینه و کندی شیوه افاده لرینه یاقیشق الدیرارق سویله دکلری

sözler zaten Canan'ın aşkıyla kâffe-i havâss-ı şâirâne ve âşıkânesine, derece-i nihayette vüs'at gelmiş olan Râkım'ın kulağına akla, fikre sığmaz, tarif kâbil olmaz bir letâfet vermekte olduğundan, Râkım haftada iki defa değil, elinden gelse her gün Ziklas'ın hanesinden çıkmaz idi. Mister ve Misters Ziklas ise Râkım'ın kadrini günden güne daha ziyâde takdir etmeye başladılar. Zira kızları bir dereceye gelmiş idiler ki, artık balo ve tiyatro gibi eğlencelerden dahi bir lezzet alamayarak hemen sokak kapılarından dışarı çıkmaz oldular. Babaları, anaları bazı cemiyetlere davet edilseler, kızlar itizâr ederek gitmezler idi. Cemiyet yerlerinde Can ile Margrit'ten haber sordukları zaman peder ve vâlide “Onlar hocalarından başka hiçbir şeyle meşgul değildirler. Elleri Türkçe veyahut Acemce bir kitap veriniz de yemek içmek dahi istemezler” derler ve şu hâli takdir edenler buna hiçbir mana veremeyenlerden ekser olur idi.

Bu hâle hiçbir mana veremeyenlerden birisi bir defasında Mister Ziklas'a dedi ki:

- Canım şu kızları Müslüman mı edeceksiniz?

Ziklas - Yok!

- Ey, bu kadar Türkçeye icbâr etmekte mana ne?
- Onları icbâr eden yok. Kendileri mecbur oluyorlar.
- Güzel ama bu kızlar hiçbir cemiyette görünmez oldular. Bunları yarın birer Acemî yahut Türkî tezvîc edecekseniz başka.
- Vallahi ben size bir şey söyleyeyim mi? Korkuyorum ki, bizim kızlar katolik rahibeleri gibi kocasız kalsınlar.
- Gördünüz mü bir kere!

سوزلر ذاتا جانانك عشقیله كافه حواس شاعرانه و عاشقانه سنه درجه نهاده
وسعت كلمش اولان راقمك قولاغنه عقله فكره صیغمز تعریف قابل اولمز
بر لطافت ویرمكده اولدیغندن راقم هفته ده ایکی دفعه دكل الندن كلسه هر
كون زیقلاصك خانه سندن چیقمز ایدی. مستر و مسترس زیقلاص ایسه راقمك
قدرینی كوندن كونه دهها زیاده تقدیر ایتمكه باشلادیلر. زیرا كوزلری بر درجه یه
كلمش ایدیلر كه ارتق بالو و تیاترو كبی اكلنجه لردن دخی لذت اله میه رق
همان سوقاق قپولردن طشری چیقمز اولدیلر. بابالری انالری بعض جمعیتلره
دعوت ایدلسه لر قیزلر اعتذار ایدرك كیتمز لر ایدی. جمعیت یرلرنده جان ایله
مارغریتندن خبر صور دقلری زمان پدر و والده «اونلر خواهجه لرندن بشقه هیچ
بر شیه مشغول دكلدرلر انلره تركجه و یاخود عجمجه بر كتاب ویرکنزده یمك
ایچمك دخی ایستمز لر» دیرلر و شو حال تقدیر ایدنلر بوكا هیچ بر معنا ویره
میانلردن اکثر اولور ایدی.

بو حاله هیچ بر معنا ویره میانلردن بریسی بر دفعه سنده مستر زیقلاصه دیدیکه:

-جانم شو قزلری مسلمانمی ایده جکسکز؟

زیقلاص: یوق!

-ای بو قدر تركجه اجبار ایتمكده معنا نه؟

-اونلری اجبار ایدن یوق! کندیلری مجبور اولیورلر.

-كوزل اما بو قزلر هیچ بر جمعیتده كورغمز اولدیلر. بونلری یارین برر عجمه
یاخود تركه تزویج ایده جکسه كز بشقه.

-و الله بن سزه برشی سویله ییممی؟ قورقیورمكه بزم قزلر قاتوليك راهبه لری
کی قوجه سز قالمسونلر.

-كوردیكزمی بر كره!

- Ama zararı yok. Kendileri daha gençtirler. Bâ-husûs birkaç tane amcazâdeleri, halazâdeleri vardır ki elbette bunların birisine de varacaklardır. Onların dahi kimisi Hindistan'da, kimisi Arabistan'da, hâsılı her biri Şark'ın bir memleketindedir. Bizim kızların Türkçe öğrenmelerinden mutlaka müstefid ve memnun olur.

- Murâdımın bir ciheti dahi, siz böyle cemiyetlerde bulundukça iki genç kızın bir genç hoca ile bir evde yalnız kalmalarıdır.

- Yok!! İşte bu suizannınıza mahal veremem. Allah için Râkım Efendi bizim kızlardan daha mahçup çocuktur. Kendisine yalnız benim değil, bütün Beyoğlu'nun yerden göğe kadar kefaletleri vardır.

İşin buralarını hikâye etmekten murâdımız, Râkım hakkında Ziklas familyasınca hâlâ yevmen-fe-yevmen artmakta bulunan muhabbet ve itimâdın derecesini göstermektir. Hele kızlar Râkım'dan başka kimseyi düşünmeyip ellerinden filvâki Türkçe kitaplar düşmez idi. Hâfız'ın salifü'z-zikr gazelini kendilerine verdikten sonra, her ders hitâmında rica minnet Dîvân-ı Hâfız'dan birkaç gazel daha okuturlar ve en beğendikleri beyitleri tercümeleriyle beraber mecmûalarına kaydederler idi. Nihayet Râkım bunların bir ricaları üzerine dahi Dîvân-ı Hâfız'ı kendilerine baştan aşağıya kadar okutmayı vaad eyledi. Bu vaadin sûret-i îfâsını erbâb-ı mütâlaaya arz etmek ister isek de, merakımız burada Hâfız'ın Dîvânı'nı kopya etmek olmadığına mebnî, yalnız ilk defa olarak Hafız Divanı'nın nasıl okunduğunu göstermek isteriz. Bunu irâd eder isek ve erbâb-ı mütâlaa dahi kızların hangi beyitleri intihâb ve Râkım'ın ebyât-ı mezkûreyi nasıl ve ne yolda tercüme eylemiş olduğuna dikkat ederler ise, bunlar arasındaki münasebete dahi yakîn hâsıl olmuş olur. Şöyle ki:

Râkım İllâ ya eyyühe's-sâkîden bed' ile ilk gazeli tamamen okuyup tercüme eylediğinde kızlar bunda intihâba şayan bir beyit bile bulamadılar. Zira kendilerinde tasavvufa dair

-اما ضروری یوق. کندیلری دها کئجدرلر. باخصوص برقاج دانه عمزاده لری خاله زاده لری واردر که البته بونلرک بریسنه ده واره جقلردر. اونلرک دخی کمیمی هندستانده کیمیمی عربستانده حاصلی هر بری شرقک بر مملکتنده در. بزم قزلرک ترکجه اوکرغلرندن مطلقا مستفید و ممنون اولور.

مرادمک بر جهتی دخی سز بویله جمعیتلرده بولندقچه ایکی کنج قزک بر کنج خواجه ایله بر اوده یالکز قالملیدر.

یوق!! ایشته بو سوء ظنکره محل ویره مم. الله ایچون راقم افندی بزم قزلردن دها محبوب چوجقدر. کندیسنه یالکز بنم دکل بتون بك اوغلنک یردن کوکه کفالتلری واردر.

ایشک بورالربنی حکایه ایتمکدن مرادمز راقم حقنده زیقلاص فامیلیاسنجه حالا یوما فیوما ارتقمده بولنان محبت و اعتمادک درجه سنی کوسترمکدر. هله قزلر راقمدن بشقه کیمسه بی دوشونمیوب اللرندن فی الواقع ترکجه کتابلر دوشمز ایدی. حافظک سالف الذکر غزلنی کندیلرینه ویردکدن صکره هر درس ختامنده رجا منت دیوان حافظدن برقاج غزل دها اوقوتورلر و اک بکندکلری بیتلری ترجمه لرله برابر مجموعه لرینه قید ایدرلر ایدی. نهایت راقم بونلرک بر رجالری اوزرینه دخی دیوان حافظی کندیلرینه باشند اشاغییه قدر اوقوتمغی وعد ایلدی. بو وعدک صورت ایفاسنی ارباب مطالعه یه عرض ایتمک ایستر ایسه ده مرامز بوراده حافظک دیواننی قوییه ایتمک اولمدیغنه مبنی یالکز ایلک دفعه اوله رق حافظ دیواننک نصل اوقوندیغنی کوسترمک ایسترز. بونی ایراد ایدر ایسه ک و ارباب مطالعه دخی قزلرک هانکی بیتلری انتخاب و راقمک اییات مذکوره بی نصل و نه یولده ترجمه ایلمش اولدیغنه دقت ایدرلر ایسه بونلر اراسنده کی مناسبته دخی یقین حاصل اولمش اولور. شویله که:

راقم الایا ایها الساقیدن بدأ ایله ایلک غزلی تماما اوقویوب ترجمه ایلدیکنده قزلر بونده انتخابه شایان بر بیت بیله بوله مدیلر. زیرا کندیلرنده تصوفه دائر

hiçbir maya bulunmadığından âlem-i maneviyyece alınacak lezâizden bunların dimâğı mahrum idi. İkinci gazele geldikleri zaman:

Key dihed dest in gazez ya Rab ki hemdestan şevend
Hâtır-ı mecmû'-ı mâ zülf-i perişân-ı şumâ

Beytini Râkım “Gönül ister ki ben seni zülûflerin perişan bir hâl-i letâfet-iştimal içinde göreyim ancak ah çi faide ki ne zaman senin zülûflerin perişan olur ise benim de zihnim perişan olur. (Yâ Rab bu emel ne zaman elverip hâsıl olacak ki sizin zülf-i perişânınızla benim mecmûiyet-i hâtırım bir anda cem olalar?) diye tercüme etmiş olduğundan Can ile Margrit he-men kaleme sarılarak bu beyti ve bu manayı kayd eylediler. Ondan sonra:

Azm-i didâr-ı tû dâred cân-ber-leb âmede
Bâz gerged yâ ber-âyed çist fermân-ı şumâ

beytini kemâl-i rağbet ve hâhişle dinleyip tercümesiyle kaydeylediler ki Râkım bu beyti dahi şu sûretle tercüme eylemiş idi:

“Derd-i muhabbetinle eridim. Bakiye-i hayâtımdan ümidim kalmadı. Şimdi ise dudaklarım üzerine gelmiş olan cân-ı şîrînini seni görmek ister. Fırlayıp çıksın mı yoksa yerine ricat eylesin mi, fermanın nedir?”

Bu mana kızların o kadar rağbetine mazhar olmuştu ki az kaldı evvelki beytin kaydını terkîn etsinler. Lâkin beyt-i âtî daha ziyâde hayretlerini mûcib olduğundan kemâl-i istiğrâbla onu dahi kaydeylediler ki beyit ve sûret-i tercümesi şudur:

هیچ برمایه بولنمدیغندن عالم معنویجه انه حق لذائذن بونلرک دماغی محروم
ایدی. ایکنجی غزله کلدکلری زمان

کی دهد دست این غرض یارب که هم دستان شوند
خاطر مجموع مازلف پریشان شما

بیتنی راقم «کوکل ایستکه بن سنی زلفلرک پریشان بر حال لطافت اشمال
اچینده کوره یم. آنجق آه چه فائده که نه زمان سنک زلفلرک پریشان اولور (یا
رب بو امل نه زمان ال ویروب حاصل اوله حق که سزک زلف پریشانکز ایله بنم
مجموعات خاطر بر آنده جمع اوله لر؟) دیه ترجمه ایتمش اولدیغندن جان ایله
مارغیت همان قلمه صاریله رق بو بیتنی و بو معنایی قید ایله دیلر. اوندن صکره :

عزم دیدار تو دارد جان بر لب آمده
باز گردد یا بر آید چیست فرمان شما

بیتنی کمال رغبت و خواهشله دیکله یوب ترجمه سیله قید ایلدیلرکه راقم بو بیتنی
دخی شو صورتله ترجمه ایلمشیدی:

«درد محبتکله اریدم. بقیۂ حیاتمدن امیدم قالمدی. شمدی ایسه (دوداقلرم اوزرینه
کلمش اولان جان شرینم سنی کورمک ایستر. فرلایوب چیقسونمی یوقسه یرینه
رجعت ایلسونمی فرمانکز نه در؟)

بو معنا قزلرک او قدر رغبتنه مظهر اولمشیدی که آز قالدی اولکی بیتک قیدینی
ترقین ایتسونلر. لکن بیت آتی اندن دهها زیاده حیرتلینی موجب اولدیغندن
کمال استغرابله انی دخی قید ایلدیلرکه بیت و صورت ترجمه سی شودر:

Dûr dâr ez-hâk u hûn dâmen çu ber mâ buğzerî
K'ender îñ reh geşte bisyârend kurbân-ı şumâ

“Melâhat-i cemâlin, ifrât-ı kemâlin âleme fitne oldu. Herkes senin uğrunda can vermeyi nimet tanıdı. Şimdi ahvâl-i uşşâkı görmek için (Bizim semtimizden geçtiğin vakit eteğini kandan, topraktan daha doğrusu kanla yoğrulmuş bu korkunç çamurdan vikayeten yukarıya kaldır. Zira bu yol üzerinde sana kurban olarak kanını akıtmış, canını teslim etmiş olanlar çoktur.)”

Bu gazelden başka bir beyti intihâb edemediler. Sâkî be-nûr-ı bâde gazeliyle, “Sûfî beyâ” gazelinden ve “Sâkiyâ ber hîz”den hiçbir beyti intihâb edemediler. Hele “Dil mîreved zi destem” gazelini âdetâ anlaşılma bir mana zannedip “revnâk-i ahd-i şebâbest” gazelinde kayda şâyân bir iki mazmun buldular ise de yukarıki beyitler derecesinde olmadığı için kaydından sarf-ı nazar ettiler. “Eğër ân Türk-i Şîrâzî” gazeline geldiklerinde:

Bedem guftî vu hursendem afâkallâh nîkû guftî
Cevâb-ı telh mî-zîbed leb-i la’l-i şekker-hâ râ

beytini pek zengin ve rengîn bulmuşlar idi. Zira bunu Râkım dahi ber-vech-i âtî pek nazikâne bir sûretle tercüme eylemiş idi.

“Hevâ ve hevesin mûcib olduğu perişânî bende ne zihin bıraktı, ne şuur. Binaenaleyh her hâl ü kâlde bin küstahlık etmekteyim. Nihayet perişânî-i güftârımdan dil-gîr olarak (Bana fena söz söyledin, beni tekdîr ettin. Lâkin ben bu tekdîri pek beğendim. O la’l gibi dudaklara, şeker çiğneyip şeker akıtan ağıza acı söz yakışır mı?) Elbette o gül-femden çıkan her söz benim için tatlıdır.” Badehu “Sabâ be-lutf be-gû” ve “Dûş ez Mescid” gazelleri okunup bunlar içinde kayıt

دوردارازخاك و خون دا من چوبر مابكذرى

كاندريں ره كشته بسيار ند قربان شما

«ملاحت جمالک افراط کمالک عالمه فتنه اولدى. هرکس سنک اغورکده جان ویرمکی نعمت طانیدی. ایمدی احوال عشاقی کورمک ایچون (بزم ستمزدن کچدیكك وقت اتککی قاندن طوپراقدن ده طوغریسی قانله یوغورلش بو قرقونج چامردن وقایه یوقارویه قالدیر. زیرا بو یول اوزرنده سکا قربان اوله رق قانی آقتمش جاننی تسلیم ایتمش اولنر چوقدر).

بو غزلدن بشقه بر بیته انتخاب ایده مدیلر. ساقی بنور باده غزلیله صوفی بیا غزلندن و ساقیا بر خیردن هیچ بر بیته انتخاب ایده مدیلر. هله دل میروزد دستم غزلی عادتاً اکلاشلماز بر معنا ظن ایدوب رونق عهد شبابست غزلنده قیده شایان بر ایکی مضمون بولدیله ایه ده یوقاروکی بیتلر درجه سنده اولدیغی ایچون قیدندن صرف نظر ایتدیله. اگر آن ترك شیرازی غزله کلدکلرنده:

بدم کوفتی و خرسندم عفاك الله نیکو کوفتی

جواب تلخ می زبید لب لعل شکر خارا

بیته بك زنکین رنکین بولملشر ایدی. زیرا بونی راقم دخی بر وجهی آتی پك نازکانه بر صورتله ترجمه ایلمشیدی.

«هوا و هوسك موجب اولدیغی پریشانی بنده نه ذهن بر اقدی نه شعور. بناء علیه هر حال و قالده بيك کستاحلق ایتمکده یم. نهایت پریشانیء کفتارمدن دلکیر اوله رق (بکا فنا سوز سویله دک بنی تکدیر ایتدک لکن بن بو تکدیری پك بکندم او لعل کبی دوداقلره شکر چکنیوب شکر آقیدن اغزه آجی سوز یاقیشورمی؟) البته او کل فمدن چیقان هر سوز بنم ایچون طاتلیدر. بعده صبا بلطف بکو و دوش از مسجد غزلری اوقوتوب بولنر ایچنده قید

ve tahrîre şayan bir şey bulunamadı. “Be-mülâzimân-ı sultan” gazeliyle “Salâh-i kâr kücâ” gazeli dahi öyle geçti. Yalnız “Mâ bereftîm” gazelinde şu beyit makbul oldu:

Be-seret ger heme âlem be-serem tîğ zenend
Netevân burd hevâ-yı tû birûn ez-ser-i mâ

Râkım bu cüretli beyti yine şu cüretli sûrette tercüme eylemiş idi.

“Sen ne zannediyorsun, Allah’ı seversen? Halkın lisân-ı ta’n ve teşnî’ine düştüm diye beni korkar mı, senin muhabbetinden vazgeçer mi zannediyorsun? (Senin başına yemin ederim ki cümle âlem aleyhime kıyâm ederek başıma kılıç vururlar ise bile senin heva ve hevesini benim başımdan dışarıya çıkaramazlar.) Kanımı akıtsalar kanımdan tebahhur eden buhar hep senin heva ve aşkının buharıdır.”

Kızlar o gece kaydedebilmiş oldukları şu beş beyti bir büyük ganimet bilerek kaydeylediler ki ondan sonra birkaç günler hep bunları tekrar etmekle uğraşmışlar idi. Râkım’a en büyük lezzet veren şey kızların kendilerinde olan İngiliz şîve-i ifadesiyle Farisî okumaları idi ise de bununla beraber beyitleri güzel okuyabilmelerine dahi merakı olmak hasebiyle her beyti verdikçe beş on günler onun sûret-i telâffuz ve kırâatini tashîh için uğraşır idi. Binaenaleyh kızların bir Farisî beyti okumaları sahîhen insanın yüreğine ihtizâz verecek kadar lâtif idi.

Hatırınıza gelir mi ki, geçen kış içinde Mister Ziklas Râkım’dan alaturka bir ziyafet numunesini görmek istemiş idi. Eğer bu meseleyi siz unutmuş iseniz bile Mister Ziklas unutmamıştır. Binaenaleyh bir gün eski vaadi Râkım’a ihtâr eyledi.

Râkım - Baş üstüne efendim! Fakat işin içinde bir küçük müşkülât vardır.

و تحریر شایان بر شی بولونه مدی. بملازمان سلطان غزلیله صلاح کار کوچا غزلی دخی اوپله کچدی. یالکز ما برفتیم غزلنده شو بیت معروف اولدی:

بسرت کرهمه عالم بصرم تیغ زنند

نتوان برد هوای تو برون از سرما

راقم بو جرأتلی بیٹی ینه شو جرأتلی صورتده ترجمه ایلمشیدی.

« سن نه ظن ایدیورسک اللهی سورسهك؟ خلقك لسان طعن و تشنیعه دوشدم دیه بنی قورقارمی ظن ایدیورسك؟ (سك باشكه یمین ایدرم كه جمله عالم علیهمه قیام ایدرك باشمه قلیچ اورورلر ایه بله سنك هوا و هوسکی بنم باشمدن طیشاریه چیقاره مزلر.) قانمی آقیتسهلر قاعدن تبخر ایدن بخار هب سنك هوا و عشقنك بخاریدی»

قزلر او كچه قید ایده بیلمش اولدقلری شو بش بیٹی بیوك غنیمت بیله رك قید ایلدیلر كه اندن صكره برقاچ كونلر هب بونلری تکرار ایتمكله اوغراشمش لر ایدی. راقمه اك بیوك لذت ویرن شی قزلرك کندیلرنده اولان انکلیز شیوه افاده سیله فارسی اوقوملری ایدیه ده بونكله برابر بیتلری کوزل اوقویه بیلملرینه دخی مراقی اولق حسبیله هر بیٹی ویردكجه بش اون كونلر اونك صورت تلفظ و قرائتی تصحیح ایچون اوغراشور ایدی. بناء علیه قزلرك بر فارسی بیٹی اوقوملری صحیحا انسانك یوركنه اهتزاز ویره جك قدر لطیف ایدی.

خاطرکزه کلیورمی كه کچن قیش ایچنده مستر زیقلاص راقمدن الا تورقه بر ضیافت نمونه سنی کورمك ایستمشیدی؟ اکر بو مسئله یی سز اونوتمش ایه کز بیله مستر زیقلاص اونوتمامشدر. بناء علیه بر کون اسکی وعدی راقمه اخطار ایلدی.

راقم- باش اوستنه افندم! فقط ایشك ایچنده بر کوچك مشکلات واردر.

Ziklas - Nedir o müşkülât?

Râkım - Şu ki biz Müslüman olduğumuzdan, bizim karılar erkeklerden kaçır.

Ziklas - Bilirim ya! Fakat siz müteehhil değilsiniz zannederim.

Râkım - Değilim ama evimde yine kadın eksik olmaz. Yani demek isterim ki alaturka bir ziyafet görmek ister iseniz, o ziyafette kadınlar bulunamaz. Yok eğer ziyafet yalnız zevceniz Mistery ile kızlarınız için olacak ise onlar alaturka ziyafetin tamamini görebilirler.

Ziklas - Ben zati bu ziyafeti ancak onlar için istiyordim. Onlar görünler bana naklederler.

Râkım - Fakat işin bir ciheti daha var ki o dahi alaturkanın tamaminiyetidir.

Ziklas - O hangisi bakalım?

Râkım - O da Türkler meyânında karı erkek familyaca olan ziyafetlerin numunesini görmek.

Ziklas - Daha iyi ya arkadaş, daha iyi ya!

Râkım - Ama o hâlde hiçbir kadın göremezsiniz. Yalnız oda kapısı tarafından bir siyah Arap kolunun içeriye bir sahan uzattığını görürsünüz.

Ziklas - Benim familyam da benden kaçır mı?

Râkım - Sizden kaçmaz ama, benden kaçır ya!

Ziklas - Ha anladım. Alaturkada öyle olacak. İşte biz yalnız burasını tashih ve tadil ederiz, iş olur biter.

Râkım - O zaman da tamam alaturka olmaz.

زیقلاص- نه در او مشکلات؟

راقم- شوکه بز مسلمان اولدیغمزدن بزم قاریلر ارککلردن قاجار.

زیقلاص- بیلورم یا! فقط سز متاهل دکلسکز ظن ایدرم.

راقم- دکلم اما اویمده ینه قادین اکسیک اولمز. یعنی دیمک ایسترم که الا تورقه بر ضیافت یالکز زوجه کز مسترس ایله قزلرکز ایچون اوله جق ایسه انلر الا تورقه ضیافتک تمامیتنی کوره بیلورلر.

زیقلاص- بن ذاتی بو ضیافتی انجق انلر ایچون ایستیور ایدم. انلر کورسنلر بکا نقل ایدرلر.

راقم- فقط ایشک بر جهتی ده وار که او دخی الا ترقه نک تمامیتیدر.

زیقلاص- او هانکیسی باقه لم؟

راقم- او ده ترکلر میاننده قاری ارکک فامیلیاچه اولان ضیافتلرک نمونه سنی کورمک.

زیقلاص- ده اایی یا ارقداش ده اایی یا!

راقم- اما او حالده هیچ بر قادین کورمزسکز. یالکز اوطه قاپوسی طرفندن بر سیاه عرب قولنک ایچرویه بر صحن اوزاتدیغنی کوررسکز.

زیقلاص- بنم فامیلیام ده بندن قاچارمی؟

راقم- سزدن قاچماز اما بندن قاچار یا!

زیقلاص- ها اکلادم. الا تورقه ده اويله اوله جق. ایشته بز یالکز بوراسنی تصحیح و تعدیل ایده رز ایش اولور بتر.

راقم- او زمانده تمام الا تورقه اولمز.

Ziklas - Aman Allah'ı seversen, tamam alaturka olsun da, şu işi bir göreyim.

Râkım - Pek alâ!

deyip ileriki cuma günü için davete karar verilir. Kendi hanesine gelip de keyfiyeti Dadı Kalfa'ya açtıktâ, bî-çâre Fedâyi böyle ziyafete taaccüb ederek maahazâ Râkım Efendi için bu zahmeti dahi memnunen ihtiyar eder. Hele bir iyisi ki bu ziyafette gece gürültüsü olmayıp misafirler yalnız kuşluk taâmına gelecekler idi.

Zati cumaya kaç gün var? Kaç gün var ise o günler dahi geçip cuma gelir. Râkım hanesinde her şeyi hazır, her şeyi yolunda gördüğü cihetle memnunen erkenden kalkıp soluğu Beyoğlu'nda alır. “Ey gidecek miyiz?” “Gideceğiz” sözleri söylenip iki tane araba hazırlanarak birisine Mister Ziklas ile büyük kız ve diğerine vâlidesi Misters Ziklas ile küçük kız ve bir de Râkım binerek Azapkapısı ve Galata ve Tophane tarikiyle Salıpazarı'na varırlar. Râkım içeriye girer iken “Kimse olmasın” nidasını bastırıp bu nidanın ne demek olduğunu, niçin edildiğini Ziklas'a anlatır. Evvel emirde Ziklas'ı salona sokup salon görüldükten ve Ziklas Râkım'ın hüsn-i tabiatını tasdik eyledikten sonra kendisini -karyolasını kaldırmış ve daha genişçe bulunmuş olduğu cihetle- Canan'ın odasına aşırır. “İşte siz şimdi burada mahpussunuz” diye onu orada bırakıp badehu vâlîde ile kızları salona alır.

Misters - Bizim Mister Ziklas nerede ya?

Râkım - Efendim şimdi siz onunla ihtilâttan memnû'sunuz.

Misters - Bu oldu mu ya?

Râkım - Alaturka istemiyor musunuz?

زیقلاص- امان اللهی سورسهك الا تورقه اولسون ده شو ایشی بر کوره یم.

راقم- پك اعلا!

دیوب ایلروکی جمعه کونی ایچون دعوته قرار ویریلور. کندی خانه سنه کلوب ده کیفیتی دادی قالفهیه آچدقده بیچاره فدایی بویله ضیافته تعجب ایدرك مع هذا راقم افندی ایچون بو زحمتی دخی ممنونا اختیار ایدر. هله بر اییسی که بو ضیافته کچه کورلدیسی اولمیوب مسافرلر یالکز قوشلق طعامنه کله جکلر ایدی.

ذاتی جمعهیه قاچ کون وار؟ قاچ کون وار ایسه او کونلر دخی کچوب جمعه کلور. راقم خانه سنده هرشیئی حاضر هرشیئی یولنده کوردیکی جهتله ممنونا ارکندن قالقوب صولوغی بک اوغلنده آلور. «ای کیده حکمیز؟» «کیده جکز» سوزلری سویلنوب ایکی دانه عربیه حاضرلنهرق بریسنه مستر زیقلاص ایله بیوک قزو برده راقم بینهرک عزب قپوسی و غلطه و طوپخانه طریقیله صالی بازارینه وارلر. راقم ایچرویه کیرر ایکن «کمسه اولمسون» نداسنی باصدیروب بوندانک نه دیمک اولدیغنی نیچون ایدلدیکنی زیقلاصه اکلاتور. اول امرده زیقلاصی صالونه صوقوب صالون کورولدکدن و زیقلاص راقمک حسن طبیعتنی تصدیق ایلدکدن صکره کندیسنی- قاریوله سنی قالدیرمش و دها کنشجه بولنمش اولدیغنی جهتله- جانانک اوطه سنه آشیرر. «ایشته سز شمدی بوراده محبوسسکز.» دیه انی اوراده براقوب بعده والده ایله قزلری صالونه آلور.

مسترس- بزم مستر زیقلاص نره ده یا؟

راقم- افندم شمدی سز اونکله اختلاطدن ممنوعسکز.

مسترس- بو اولدی می یا؟

راقم- الا تورقه ایسته میورمیسکز؟

Canan salonda misafirlerin karşısına çıkıp Râkım'ın mezbûreyi misafirlere takdim etmesi lâzım gelir ise de “hemşirem” deyip uyduramadığı ve “Canan” diye kısa kestiği hâlde dahi muhataplara sahîh sükût-ı ifâde edemediği cihetle nihayet “cariyem”, “esirim” diye takdime mecbur olur. Kendisi derhâl yine Mösyö Ziklas'ın yanına gitmişti. Salonda vâlide ile kızlar Canan'a şaşmaya başlarlar. Onlar esir denilen şey Amerika'da olduğu misilli âdetâ behâim gibi tavlaya bağlanır zannında bulunduklarından bu esirin nasıl bir esir olduğuna şaşmakla mazur idiler. Bir de Canan oldukça galatsız bir Fransızca ile bunların hâlini hatırını sormaya başlayınca taacübleri daha ziyâde artar ise de istîzâh-ı meseleye muvaffak olacakları için memnun olurlar.

İngilizlerin hâli malûmdur ya! Bir mesele hakkında malûmât almayı merak ettiler mi, etrafiyla sormaktan, soruşturmaktan çekinmezler. Binâberîn Canan'ın esir olup olmadığını, ne vakitten beri nasıl esir olduğunu sorduktan başka fiyatı kaç olduğunu dahi sual etmişler idi. Kızdan “Efendim beni yüz liraya aldı” cevabını alınca kendilerini bütün bütün hayret istilâ eyledi. Birbirine İngilizce “Canım hiç böyle bir güzel kıyı yüz liraya verirler mi?” diye soruşurlar idi. Zira Canan'ın üzerinde yalnız üç beş yüz liralık elmas bulunması bunlara şu istiğrâbı verir idi. Nihayet bunu da sordular. “Bu elmaslar senin midir?” dediler. Canan dahi bu meraklı misafirlerin sıkılmadan, çekinmeden bu dereceye kadar sual etmelerine şaşarak ve biraz da utanarak mücevherât-ı mezkûreyi efendisi kendisine ihsan etmiş olduğu cevabını verdi.

Vâkıâ Mister Ziklas Canan'ın hüsn-i terbiyesini pek beğenerek kızcağızı sevmiş idi. Evet! Kızlar dahi edep ve terbiyesini takdir eylediler. Niçin? Kim bilir! Birbirinin kulağına İngilizce olarak “Yüz liraya alınmış olan bir esire böyle beş altı yüz liralık elmas ihsan olunması ne demektir?” diye hasbîhâl ederlerdi!.....

جانان سالونده مسافرلرک قارشوسنه چيقوب راقمک مزبوره یی مسافرله تقدیم ایتمیسی لازم کلور ایسه ده «همشیره م» دیوب او یدره مدیغی و «جانان» دیه قیصه کسیدیکی حالده دخی مخاطبلره صحیح سکوت افاده ایده مدیکی جهتله نهایت «جاریه م» «اسیرم» دیه تقدیمه مجبور اولور. کندیسسی درحال ینه موسیو زیقلاصک یاننه کیتمشیدی. سالونده والده ایله قزله جانانه شاشمغه باشلارلر. انلر اسیر دنیلان شی امریقاده اولدیغی مثللو عادتاً بهایم کبی طاوله یه باغلانور ظننده بولندقلرندن بو اسیرک نصل بر اسیر اولدیغنه شاشمقده معذور ایدیلر. بر ده جانان اولدقچه غلطسز بر فرانسزجه ایله بولنرک حالنی خاطیرینی صورمغه باشلاینجه تعجبلی دهها زیاده آرتار ایسه ده استیضاح مسئله یه موفق اوله جقلری ایچون ممنون اولورلر.

انکلیزلیرک حالی معلومدر یا! بر مسئله حقنده معلومات المغی مراق ایتدیلرمی اطرافیه صورمقدن صوریشدیرمقدن چکینمزله. بنابرین جانانک اسیر اولوب اولمدیغنی نه وقتدن بری نصل اسیر اولدیغنی صورددن بشقه فیاتی قاج اولدیغنی دخی سؤال ایتمشلر ایدی. قزدن «افدم بنی یوز لیرایا الدی» جوابنی النجه کندیلرینی بتون بتون حیرت استیلا ایلدی. بر برینه انکلیزجه «جانم هیج بویله کوزل بر قزی یوز لیرایا ویرلرمی؟ دیه صوروشلر ایدی. زیرا جانانک اوزرنده یالکز اوچ بشیوز لیرالق الماس بولنمسی بولره شو استغرابی ویرر ایدی. نهایت بونی ده صوردیلر «بو الماسلر سنکمیدر؟» دیدیلر. جانان دخی بو مراقلی مسافرلرک صقلمه دن چکنمه دن بو درجه یه قدر سؤال ایتملرینه شاشه رق و براز ده اوتانه رق مجوهرات مذکوره یی افندیسی کندیسنه احسان ایتمش اولدیغی جوابنی ویردی.

واقعا مستر زیقلاص جانانک حسن تربیه سنی پک بکنه رک قزجغزی سومش ایدی. اوت! قزله دخی ادب و تربیه سنی تقدیر ایلدیلر. نیچون؟ کیم بیلور! بربرینک قولاغنه انکلیزجه اوله رق «یوز لیرایا النمشی اولان بر اسیره بویله بش التیوز لیرالق الماس احسان اولنمسی نه دیمکدر» دیه حسبحال ایدرلر ایدی!...

Salonda bu işler cereyân eylediği müddet, Râkım öte tarafta Ziklas'a dahi böyle bir alaturka ziyafetin usûl ve âdâtını anlatır idi. Ziklas bir iki saat zevcesi ve çocuklarıyla ihtilattan memnû'iyete razı olamayarak şu alaturkanın içine biraz da alafranga katmak ve onları kendi yanına koyuvermek sûretini Râkım'a ihtar eyledi. Râkım bu keyfiyeti zevcesiyle kızlara haber verdikte onlar dahi münasip görerek bir aralık üçü birden Ziklas'ın yanına geldiler. Râkım'ın hanesinde ne görseler bunların nazar-ı istiğrâblarını celb eder idi. Hatta Canan'ı dahi herife haber verdiler. Margrit "Baba! Benden güzel bir kızı yüz liraya satın alıyorlar imiş" deyip de babası dahi taaccüb edince Râkım "Hayır efendim! O satın alındığı zaman ancak yüz lira eder idi. Şimdi ise bin beş yüz, iki bin lira kıymeti vardır" dedi. Bu lakırdı dahi Ziklas'ın istiğrâbını mûcib olup "Vallahi tuhaf, insan için de kıymet var ha! Ne alâ! Ben kızlar ile bacıyı satarım. İkişer bin liradan altı bin lira, az para değildir." dedi.

Râkım - Hay hay! Satmalı ya! Hazır hanımlar Türkçe dahi öğrendiler. Alâ bir Türk ve Osmanlı hanımı olurlar.

Margrit - Fena mı sanki?

Can - Mahpus gibi evin içinde kapalı oturmasam, Türk hanımı olmaya razı olur idim.

Râkım - Türk hanımı değil a, işte Canan gibi bir esir bile ev içinde mahpus olmuyor, her istediği yere gezmeye gidiyor.

Margrit - Hem baba! Kızın üzerinde birkaç bin şilinlik elmas var.

Râkım - Gördünüz mü bir kere! Ne kadar alâ şey. İşte sizin de öyle birkaç bin liralık elmasınız olur.

صالونده بو ایشلر جریان ایلدیکی مدت راقم اوته طرفده زیقلاصه دخی بویله بر الا تورقه ضیافتک اصول و عاداتنی اکلاتور ادی. زیقلاص بر ایکی ساعت زوجہسی و چوچقلریله اختلاطدن ممنوعیتله راضی اوله میهرق شو الا تورقه نك ایچنه برارده الا فرانغه قاتمق و انلری کندی یاننه قویو ویرمک صورتنی راقمه اخطار ایلدی. راقم بو کیفیتنی قزلره خبر ویردکده انلر دخی مناسب کوره رک بر اراق اوچی بردن زقلاصک یاننه کلدیله. راقمک خانه سنده نه کورسه لر یونلرک نظر استغرابلرینی جلب ایدر ایدی. حتی جانانی دخی حریفه خبر ویردیله. مارغیت «بابا! بندن کوزل بر قزی یوز لیرایه صاتون الیورلر ایمش» دیوب ده باباسی دخی تعجب ایدنجه راقم خیر افندم! او صاتون الدیغی زمان انجق یوز لیرا ایدر ایدی. شمدی ایسه بیک بشیوز ایککیک لیرا قیمتی واردر.» دیدی. بو لقردی دخی زیقلاصک استغرابنی موجب اولوب «و الله تحف انسان ایچون ده قیمت وارها! نه اعلا بن قزلر ایله باجی یی صاتارم ایکیشر بیک لیرادن التی بیک لیرا آز پاره دکلدیر دیدی.

راقم- های های! صاتملی یا! حاضر خانملر ترکجه دخی اوکرندیله. اعلا بر ترک و عثمانلی خانمی اولورلر.

مارغیت- فنا می صانکه؟

جان- محبوس کبی اوک ایچنده قپالی اوتورمسه م ترک خانمی اولمغه راضی اولور ایدم.

راقم- ترک خانمی دکل آ ایشته جانان کبی بر اسیر بیله او ایچنده محبوس اولمور. هر ایسته دیکی یره کز مکه کیدیور.

مارغیت- هم بابا! قزک اوزرنده برقچ بیک شیلنلک الماس وار.

راقم- کوردیکز می بر کره! نه قدر اعلا شی. ایشته سزک ده او یله بر قچچ بیک لیرالق الماسکز اولور.

Ziklas - Lâkin Râkım Efendi! Esareti bir vasfediyorsunuz ki benim bile köle olarak satılmaya heves edeceğim geliyor.

Bu lakırdı üzerine biraz gülüştüler mülüştüler. Lâkin kızlar Canan'ı bir daha görmeyi merak eylediklerinden babalarının yanında duramayıp yine Canan'ın yanına, salona gittiler.

Canan bunlara bahçeyi gezdirdi. Çiçeklerini, güvercinlerini, kuşlarını, iki güzel tavuğuyla, bir horozunu, bir kuzusunu, her şeyini gösterdi. Hayvanât-ı mezkûreyi kızları ziyâde sevip kendileri bu kadar zengin oldukları hâlde böyle güzel şeylere mâlik olmadıklarına teessüf eylediler. Ondan sonra Râkım'ın kendi odasına girdiler. Kütüphaneyi görünce karıştırmaya başladılar. Her kitabı açıp birkaç kelimesini gözden geçirirler idi. Canan bunların Türkçe okuduklarını gördüğü zaman o kadar taaccüb etmedi. Zira keyfiyeti efendisinden haber almış idi. Kızlar nümunehaneyi dahi ziyaret eylediler. Badehu Râkım'ın derdest-i telifi bulunan bir roman müsevvedâtını karıştırmaya başlayıp ancak sür'at-i kaleminden nâşî biraz okunamazca yazılmış olan el yazısını okuyamadılar. Nihayet her biri bir yere oturup söze başlandı.

Margrit - Bu hanenin başka odası yok mudur?

Canan - Şu tarafında bir odası daha var ki, onda Dadı Kalfa yatar.

Can - Dadı Kalfa ne demek?

Canan - Dadı Kalfa bir Arap'tır ki efendiyi kucağında büyötmüştür.

Margrit - Arap mı? Şimdi nerededir o?

Canan - Aşağıda tedarikât görüyor.

Margrit - Bu oda Râkım Efendi'ye mahsûs oda mıdır?

زیقلاص - لاکن راقم افندی! اسارتی بر وسف ایدیورسکز که بنم بیله کوله اولارق ساتلمغه هوس ایده حکم کلیور.

بولقردی اوزرینه براز کولوشدیلر مولوشدیلر لکن قزlr جانانی بر دها کورمکی مراق ایلدکلرندن بابالرینک یاننده طوره میوب ینه جانانک یاننه سالونه کیتدیلر.

جانان بونلره بغچهیی کزدیردی. چیچکلرینی کورچینلرینی قوشلرینی ایکی کوزل طاوغیله بر حروسنی بر قوزوسنی هر شیئی کوستردی. حیوانات مذکوره یی قزlr پک زیاده سووب کندیلری بو قدر زنکین اولدقلری حالده بویله کوزل شیلره مالک اولدقلرینه تأسف ایدرلر. اندن صکره راقمک کندی اوطهسنه کیردیلر. کتبخانهیی کورنجه قارشدیرمغه باشلادیلر. کتاب آچوب برقاق کلمهسنی کوزدن کچورلر ایدی. جنان بونلرک ترکجه اوقودقلرینی کوردکی زمان اول قدر تعجب ایتمدی. زیرا کیفیتی افندیسندن خبر المشیدی. قزlr نمونه خانهیی دخی زیارت ایله دیلر. بعده راقمک دردست تالیفی بولنان بر رومان مسوداتی قارشدیرمغه باشلایوب انحق سرعت قلمدن ناشی براز اوقونمزجه یازلمش اولان ال یازیسنی اوقویه مه دیلر. نهایت هر بری بر یره اوتوروب سوزه باشلاندی.

مارغیت- بو خاننک بشقه اوطهسی یوقمیدر؟

جانان- شو طرفنده بر اوطهسی دها واردر که انده دادی قالفه یاتار.

جان- دادی قالفه نه دیمک؟

جانان- دادی قالفه بر عربدر که افندی یی قوجاغنده بیوقمش.

مارغیت- عرب می؟ شمدی نه ره ده در او؟

جانان- اشاغیده تدارکات کوریور.

مارغیت- بو اوطه راقم افندیه مخصوص اوطه میدر؟

Canan - Evet!

Can - Ya siz nerede yatarsınız?

Canan - Benim odam içeriki odadır. Hani ya pederinizin oturduğu oda.

Margrit - Yok! Yok! Orası yatak odası değil. Orada yatak yok!

Canan - Siz geleceksiniz diye kaldırdık.

Can - Hiç öyle değil.

Canan - Niçin öyle olmasın?

Can - Siz Râkım Efendi'nin karısısınız.

Canan - (pancar gibi kesilerek) Hayır matmazel! Ben onun esiriyim.

Margrit - Yok yok! Öyle de değil. Siz onun “konküben” hani ya şu ne derler? Odalık.... Ben bilirim Osmanlılarda hep odalık var.

Canan - (daha ziyâde bozularak) Hayır, hayır! Bizim efendi öyle şey bilmez.

Can - Yoksa sizi sevmez mi? Ama sevmemiş olsa size bu kadar elmas vermez idi. Siz bizden saklıyorsunuz.

Canan - (bu kızların ta bu dereceye kadar serbestliğine canı sıkılarak) Sever ama odalık gibi sevmez, kardeş gibi sever.

Margrit - Nafile, nafile! Hiç kardeş gibi sevmek mümkün olur mu? Siz varınız yine bizden saklayınız. Biz sizi tebrik ederiz. Râkım Efendi çok güzel! Çok akıllı! Çok kâmil!

Lakırdı bu dereceye geldikte İngiliz kızlarının ikisinde de tavır değişti. Bunların çehrelerini bir ehl-i dikkat görececek olsa âdeta Canan'ı ziyâdesiyle kıskandıklarına

جانان- اوت!

جان- يا سز نه ره ده يتارسكز؟

جانان- بنم اوپه ايچروكى اوپه در. هانيا پدرکزك اوتوردیغی اوپه.

مارغیت- یوق! یوق! اوراسی یتاق اوپه سی دکل. اوراده یتاق یوق.

جانان- سز کله جکسکز ديه قالدير دق.

جان- هيچ اويله دکل.

جانان- نيچون اويله اولسون؟

جان- سز راقم افنديك قاري سي سکز.

جانان- (پنجار کبی کسيله رك) خير مادموازل! بن اونك اسيريم.

مارغیت- یوق یوق! اويله ده دکل. سز انك «قونكو بن» هانيا شو نه ديرلر؟
اوپه لق..... بن بيلورم عثمانلورده هب اوپه لق وار.

جانان- (دها زياده بوزله رق) خير خير! بزم افندی اويله شی بيلمز.

جان- يوقسه سزی سومزمی؟ اما سوممش اولسه سزه بو قدر الماس ويرمز ایدی.
سز بزدن صاقلیورسیکز.

جانان- (بو قزلرك تا بو درجه يه قدر سربستلكنه جانی صقیله رق) سور اما
اوپه لق کبی سومز. قرداش کبی سور.

مارغیت- نافله نافله! هيچ قرداش کبی سومك ممکن اولورمی؟ سز وارکز ينه
بزدن صاقلایکز. بز سزی تبريك ایدرز. راقم افندی چوق کوزل! چوق کامل!

لقردی بو درجه يه کلدکده انکلیز قزلرينك ايکيسنده ده طور دکشدی. بونلرك
چهره لرینی بر اهل دقت کوره جك اولسه عادتاً جانانی زياده قصقاندق لرینه

dair yüzlerinde yüzlerce alâmet görür idi. Vâkıâ kendileri bu hâlin farkında olmazlar idi ise de Canan işi oldukça teyakkun ederek ve hâlbuki kızların kendisinden alıp veremedikleri ne olduğunu dahi anlayamayarak mamafih o dahi hâl ü tavrıyla kızlara arz-ı husumet eder idi.

Bir aralık Canan bazı işleri için taşraya çıktı. Bu kere kızlar kendi aralarında konuşmaya başladılar.

Can - Senin hakkın vardır Margrit! Bu kız Râkım Efendi'nin odalıdır.

Margrit - Onu bilmeyecek ne var? Dikkat etmedin mi? Nasıl kıpkırmızı oluyor idi.

Can - Lâkin güzel kız değil mi?

Margrit - Oh! Neresi güzel?

Can - Yok yok güzeldir ama..

Margrit - Aması nedir bakalım?

Can - Ben demek isterim ki, Râkım Efendi'ye lâayık değildir.

Margrit - Güzel dedikten sonra niçin lâayık değildir diyorsun?

Can - Güzelliği için lâayıktır. Fakat ne kadar olsa bir esir! Ama ne zararı var? Varsın esir olsun. Esir ama bak ne kadar mesut. Râkım Efendi'nin odalı olmuş. O güzel, Râkım Efendi güzel. Hem güzel, hem kâmil.....

Margrit - Sen de galiba kıskanıyorsun.

Can - Ne kıskanayım?

دائر یوزلرنده یوزلرجه علامت کورر ایدی. واقعا کندیلری بو حالک فرقنده اولمزلر ایدیسه ده جانان ایشی اولدقچه تیقن ایدرک و حال بوکه قزلرک کندیسندن الوب ویرمدکلری نه اولدیغنی دخی اکلایه میه رق مع مافیه او دخی حال و طوریه قزله عرض خصومت ایدر ایدی.

بر ارالق جانان بعض ایشلری ایچون طشه ریه چیقدی. بوکره قزله کندی اره لرنده قونوشمغه باشلادیلر.

جان- سنک حقک واردر مارغیت! بو قز راقم افندینک اوطه لغیدر.

مارغیت- انی بيلمیه جک نه وار؟ دقت ایتمه دکمی؟ نصل قب قرمزی اولیور ایدی.

جان- لکن کوزل قز دکلمی؟

مارغیت- اوه! نه ره سی کوزل؟

جان- یوق یوق کوزلدر اما..

مارغیت- اما سی نه در باقالم؟

جان- بن دیمک استرم که راقم افندیه لایق دکلدر.

مارغیت- کوزل دیدکدن صکره نیچون لایق دکلدر دییورسک؟

جان- کوزللیکی ایچون لایقدر. فقط نه قدر اولسه براسیر! اما نه ضرری وار؟ وارسون اسیر اولسون. اسیر اما باق نه قدر مسعود. راقم افندینک اوطه لغی اولمش. او کوزل راقم افندی کوزل. هم کوزل هم کامل..

مارغیت- سن ده غالبا قصقانیورسک.

جان- نه قصقانه می؟

Margrit - Vallahi hülya bu ya! Böyle bir esir olmayı benim dahi canım ister idi. Ben Râkım Efendi'nin odalığı olsam gece gündüz ona Farisî eş'âr okutur dinler idim.

Can - Bakalım bu zavallı esire bize istediği kadar riâyet ediyor mu? Biz kim? O.....

Margrit - Ben sana bir şey söyleyeyim mi Can? Râkım Efendi bu esiri mutlaka pek seviyor. Bize dediği gibi Türkçe okuttuktan başka bak Fransızca da okutmuş.

Can - Hem dışarıdaki piyanoyu gördün mü?

Margrit - Gördüm, ama bakalım onu kız mı çalıyor?

Can - Ya kim çalacak? Râkım Efendi piyano çalmasını bilmez.

Margrit - Gördün mü bir kere! Demek oluyor ki hoca bulmuş ona piyano da öğretmiş. Demincek ne diyor idi. Bu kız alındığı zaman yüz lira ancak eder idi. Şimdi iki bin lira eder diyor idi işte onu böyle talim ve terbiye ettiği için bu kadar kıymet buluyor demektir.

Biz hikâyemizce asıl Can ve Margrit ve Canan meyânında cereyân eden sözlere muhtaç olduğumuzdan, ona dair biraz tafsîlât verdik. Öteki odada Râkım ve karı koca Ziklaslar arasında cereyân eden sözler ise hep havayî şeyler idi. Badehu kızlar dahi salona çıkarak Canan da yanlarında olduğu hâlde piyanoya oturdular. Artık Ziklas'ta keyifler katmerleşmeye başladı. Gâh alafranga, gâh alaturka havalar çaldılar. Bâ-husûs en sevdikleri “Ey sabâ esme nigârım” şarkısını iki defa çaldılar. Nihayet taâm vakti gelmekle Râkım müdevver sofraya iskemlesi, pirinç sini, sofraya bezi, uzun peşkir elinde olduğu hâlde Ziklas'ın bulunduğu odaya girip kaşıklik kesesi, ekmek sepeti, tuzluk, biberlik, erkân minderleri

مارغریت- و الله خلیا بو یا! بویله بر اسیر اولمغی بنم دخی جانم ایستر ایدی. بن راقم افندیڭک اوطه لغی اولسه م کیجه کوندوز اکا فارسی اشعار اوقوتور دیکلر ایدم.

جان- باقالم بو زواللی اسیره بزه ایتدیکی قدر رعایت ایدیورمی؟
بز کیم؟ او.....

مارغریت- بن سکا بر شی سویله ییممی جان؟ راقم افندی بو اسیری مطلقا پک سویور. بزه دیدیکی کبی ترکجه اوقوتدقدن بشقه باق فرنسزجه ده اوقوتمش.

جان- هم طیشاریده که پیانویی کوردکمی؟

مارغریت- کوردم اما باقالم انی قزمی چالیور؟

جان- یا کیم چاله جق؟ راقم افندی پیانو چالمسنی بیلمز.

مارغریت- کوردکمی بر کره! دیمک اولیورکه خواجه بولمش اکا پیانو ده اوکرتمش. دمنجک نه دییور ایدی. بو قز اندغی زمان یوز لیرا انجق ایدر ایدی. شمدی ایکی بیک لیرا ایدر دییور ایدی. ایشته انی بویله تعلیم و تربیه ایتدکی ایچون بو قدر قیمت بولیور دیمکدر.

بز حکایمیزجه اصل جان ایله مارغریت و جانان میاننده جریان ایدن سوزلره محتاج اولدیغمزدن اکا دائر براز تفصیلات ویردک. او نه که اوته ده راقم و قاری قوجه زیقلاصلر اراسنده جریان ایدن سوزلر ایسه هب هوایی شیلر ایدی. بعده قزلر دخی سالونه چیقهرق جانان ده یانلرنده اولدیغی حالده پیانویه اوتوردولر. ارتق زیقلاصلده کیفیلر قاتمرلشمکه باشلادی. کاه الا فرانغه کاه الا تورقه هوالر چالایلر. باخصوص اک سودکلری «ای صبا اسمہ نکارم» شرقیسنی ایکی دفعه چالایلر. نهایت طعام وقتی کلمکله راقم مدور سوفره اسکمله سی پرنج صینی سفره بزی اوزون پشکیر النده اولدیغی حالده زیقلاصلک بولندیغی اوطه یه کیروب قاشقلق کیسه سی اکمک سپدی طوزلق بویرلک ارکان مندرلری

hâsılı tamam alaturka bir sofranın kâffe-i levâzımını Ziklas'a gösterdi. Deli İngiliz bunları alıp birer birer bakar ve her biri hakkında malûmât-ı mufas-sala alıp her aldığı malûmâta dahi başka başka şaşar idi.

Hepsi sofraya oturdular. Ber-vech-i usûl çorbayı içtiler, badehu mukaddemâ kendisine haber vermiş olduğu vechle bir Arap eli yahni sahanını kapı arasından uzattı. Ziklas bunu görünce o kadar taaccüb eyledi ki merakından kalkıp Arap'a bakacağı geldi. Hatta kızlar yerlerinden davranmışlar idi bile. Vâlideleri men etmesiyle oturdular.

Henüz alafranga sofrada yemek yememiş olan bir Türk'ün alafranga usulüyle yemek yediğini görmek vâkıâ insanı güldürür. Ezcümle önünde tabak içinde bulunan eti bıçakla keserek çatal ile yemeyi beceremeyenler elleriyle kopardıktan sonra çatal ile saplayıp aldıkları görülür ki bu acemilik insanın pek hoşuna gider. Lâkin hiç alaturka yemek yememiş bir İngiliz'in alaturka yemek yemesi insanı katılınca kadar güldürecek bir şeydir. Hele bugünkü misafirlerin yemek yemeleri kendilerini dahi güldürtmekte idi ya? Meselâ yahni sıcak sıcak gelmiş olduğundan Ziklas acele ile parmaklarını sahanın ta umkuna kadar daldırdığı anda can acısıyla kolunu yıldırım gibi bir süratle geriye çeker iken yanında bulunan zevcesine bir dirsek vurup bî-çâre karıyı devirmesi az buz kahkahalarla gülünecek seyirlerden değil idi.

Her ne hâl ise, taâm dahi edildi. İkinci üzeriydi ki misafirler avdet eylediler. Ancak Mister ve Misters Ziklas birkaç gün evvel madam Yozefino'nun Râkım'ın hanesinde alaturka yaşayıştan aldığı lezzeti alarak gittiler. Kızlar ise hatta oraya geldiklerine dahi pişman olarak gittiler.

Niçin?

Kim bilir? Şu kadar var ki bunlar Canan'da her ne görmüşler ise cümlesine kıskanarak gitmişler idi. Bunu dahi ister çocukluklarına veriniz, ister.....

حاصل تمام الا تورقه بر سفره نك كافه لوازمی زیقلاصه کوستردی. دلی انکلیز بونلری الوب برر برر باقار و هر بری حقنده معلومات مفصله الوب هر الدیغی معلوماته دخی بشقه بشقه شاشار ایدی.

هپسی سفره یه اوتوردیلر. بر وجه اصول چوربایی ایچدیلر. بعده مقدا کنديسنه خبر ویرمش اولدیغی وجهله بر عرب الی یحنی صحنی قپو اراسندن اوزاتدی. زیقلاص بونی کورنجه او قدر تعجب ایلدی که مراقندن قالقوب عربه باقه جغی کلدی. حتی قزله یرلرندن طورامشله ایدی بیله. والده لری منع ایتیمسیله اوتوردیلر.

هنوز الا فرنجه سفره ده یمک یمامش اولان بر ترکک الا فرنجه اصولیه یمک یدیکنی کورمک واقعا انسانی کولدورر. ازجمله اوکنده طباق ایچنده بولنان اتی بچاق ایله کسه رک چتال ایله یمکی بجه میانلر اللریله قویاردقندن صکره چتال ایله صاپایوب الدقلمی کوریلورکه بو عجملک انسانک پک خوشنه کیدر. لکن هیچ الا تورقه یمک یمامش بر انکلیزک الا تورقه یمک یمسی انسانی قاتیلنجیه قدر کولدوره جک بر شیدر. هله بو کونکی مسافرلرک یمک یمه لری کندیلمی دخی کولدرتمکده ایدی یا؟ مثلا یحنی صیجاق صیجاق کلمش اولدیغندن زیقلاص عجله ایله پارمقلمی صحنک تا عمقنه قدر طالدیدرغی آنده جان آجیسیله قولنی بیلدریم کبی بر سرعتله کیرویه چکر ایکن یاننده بولنان زوجسنه بر درسک ووروب بیچاره قاری بی دویرمسی آز بوز قهقهه لرله کولونجک سیرلردن دکل ایدی.

هر نه حال ایسه طعام دخی ایدلدی. ایکندی اوزری ایدیکه مسافرلر عودت ایلدیلر. انجق مستر و مسترس زیقلاص برقچ کون اول مادام یوزفینونک راقمک خانه سنده الا تورقه یشایشدن الدیغی لذتی الهرق کیتدیلر. قزله ایسه حتی اورایه کلدکلرینه دخی پشمان اوله رق کیتدیلر.

نیچون؟

کیم بیلور؟ شو قدر وارکه بونلر جانانده هر نه کورمشله ایسه جمله سنه قصقانه رق کیتمشله ایدی. بونی دخی ایستر چوققلمینه ویریکز ایستر.....

Dokuzuncu Bâb

Ahvâl yine bildiğimiz sûretle gitmeye başladı. Yani Râkım her sûretle mütercimlik, muharrirlik ve muallimlik hizmetlerini hüsn-i ifâda devam eder idi. Ahvâlde görülen cüz'î bir inkılâb var ise o da kızların Râkım'a mukâbil olan muâmelelerinin biraz tarz-ı âhire tebeddül etmesi idi.

Meselâ davetten birkaç ve belki beş on gün sonraya kadar Râkım bunlarla üç dört defa daha buluşmuş ve birleşmiş olduğu hâlde kızların ikisi dahi hele büyüğü yani Can o sevgili muallimlerine âdeta kin, buğz ve husûmeti işrâb eder bir takım evzâ' ve etvâr gösterdiler. Hem de bu evzâ' ve etvâr öyle farkına varılmayacak ve anlaşılmayacak şeyler değil idi. Hatta Râkım bu hâlleri âdeta kendisinin oraca ba'd ezân lüzumu kalmamış olmak gibi bir manaya haml etmeye başladı. Binaenaleyh bir gece bi'l-iltizâm derisi terk eylemiş idi. Fakat ertesi defa gittiğinde kızlar dersi niçin terk eylediğini ve ne mani olduğunu ve gelmediği için canları pek ziyâde sıkıldığını dermeyânla Can “Bilmez misiniz ki ders bizim için en büyük bir eğlence oluyor? Biz yürek sıkıntılarımızı hep bu ders ile def ediyoruz” dedi. Hazır söz bu kadar açılmış iken Râkım biraz daha açarak şüphesini hâletmek istedi. Ancak “Söz sözü açar, açılan sözler istenilmeyen sözlere kadar varır” mütâlaasıyla yine sözü kısa kesmeye lüzum gördü.

طوقوزنجی باب

احوال ینه بیلدیکمز صورتله کیتمکه باشلادی. یعنی راقم هر صورتله مترجمک محررک و معلمک خدمتترینی حسن افاده دوام ایدر ایدی. احوالده کوریلان جزوی بر انقلاب وار ایسه او ده قزلرک راقمه مقابل اولان معامله لرینک برار طرز آخره تبدل ایتمسی ایدی.

مثلا دعوتدن برقاچ و بلکه بش اون کون صکره یه قدر راقم بونلرله اوچ درت دفعه ده بولوشمش و برلشمش اولدیغی حالده قزلرک ایکسی دخی هله بیوکی یعنی جان او سوکیلی معلملرینه عادتا کین بغض و خصومتی اشراب ایدر بر طاقم اوضاع و اطوار کوستردیلر. هم ده بو اوضاع و اطوار او یله فرقنه وارلمیه حق و اکلاشلمیه حق شیلر دکل ایدی. حتی راقم بو حاللری عادتا کنديسنک اوراجه بعد ازان لزومی قالمامش اولمق کبی بر معنایه حمل ایتمکه باشلادی. بناء علیه بر کیجه بلالترام درسی ترک ایلیمیشیدی. فقط ایرتسی دفعه کیتدیکنده قزلر درسی نیچون ترک ایلدیکنی و نه مانع اولدیغنی و کلمدیکی ایچون جانلری پک زیاده صقلدیغنی درمیانه جان «بیلزمیسکرکه درس بزم ایچون اک بیوک بر اکلنجه اولیور؟ بز یرک صقنتیلر میز هب بو درس ايله دفع ایدیورز» دیدی. حاضر سوز بو قدر آچلمش ایکن راقم براز ده آچارق شبهه سنی حل ایتمک ایستدی. انجق سوز سوزی آچار آچیلان سوزلر استنلمیان سوزلره قدر وارر» مطالعه سیله ینه سوزی قیصه کسمکه لزوم کوردی.

Ondan sonra kızların tavrı daha başka bir sûrete mütehavvil oldu. Ders bittikten sonra edilen sözler Canan'ın tahkîk-i ahvâlinden başka bir şey değil idi. Bu istintâklarda ise Can küçük hemşiresine müsâbakat gösterir idi. Canan'ın ne yolda talîm ve terbiye edilmiş olduğundan bed' ile ta el-hâletü hazihi hanesinde ne hizmet ve emel üzere bulundurulmakta olduğuna kadar soruldu!... Râkım bu suallerin menşeyini bulmak için pek çok sarf-ı zihin etmeye muhtaç değil idi ise de bulunduğu menşeleri beğenmediğinden zihnine gelen her şüpheyi ber-taraf eder ve her suale bir muvâfık cevap bulup mesela kızın el-hâletü hazihi o da ne hizmet ve emel üzerine bulunmakta olduğuna dahi "Dadı Kalfa pek yalnızdır. Zaten yukarı hizmeti için de bir adam lâzım değil mi? İşte Canan evin içinde yukarı hizmetine mahsûs bir kızdır" demiş idi. Ancak Can'da tecessüs bir derecede idi ki öyle olur olmaz cevaplarla kanaat etmiyor. Canan hakkında aldığı şu cevaba dahi hiç olmaz ise "acayıp!" fam de şambr "yukarı hizmetçisi bu kadar genç, güzel, süslü bir kız olsun! Yukarı hizmetçisinin üzerinde üç beş yüz liralık elmas bulunsun!" diye bir istiğrâb olsun gösterir ve bu istiğrâbla Râkım'ın zihnine hücum eden şüphelere begâyet kuvvet verir idi.

Hâsıl-ı kelâm İngilizlere verilen davetten üç ay kadar zaman daha mürûr eyledi. Bu müddet içinde Canan'ın efendisi huzurundaki hürriyeti biraz daha vüs'at bulup meselâ Dadı Kalfa'nın gözleri aralıkta bir salon içinde filânda Râkım'ın kolları Canan'ın boynunda olduğu sûretine ilişir oldu. Eğer Dadı Kalfa mütecessis bir kadın olsa idi ihtimal ki daha latîf temâşâlara dahi muvaffak olabilir idi. Lâkin oğlunun, efendisinin velhâsıl âlemde varı bulunan Râkım'ın saadet-i hâline dair aramadığı hâlde bulunduğu ber-minvâl-i muharrer delâil ona kâfi olup bunun alt tarafını dahi Canan kendisinden ketm etmeyerek haber verir idi.

اوندن صكره قزلرك طوری دها بشقه بر صورته متحول اولدی. درس بتدكدن صكره ایدیلان سوزلر جانانك تحقیق احوالندن بشقه برشی دكل ایدی. بو استنطاقلرده ايسه جان كوچك همشیره سنه مسابقت كوسترر ایدی. جانانك نه یولده تعلیم و تربیه ایدلمش اولدیغندن بدأ ايله تا الحاله هذه خانه سنده نه خدمت و امل اوزره بولندیلمقده اولدیغنه قدر صورلدى!... راقم بو سؤاللرك منشئى بولمق ایچون پك چوق صرف ذهن ایتمه محتاج دكل ایدیسده بولندیغی منشألری بکنمديکندن ذهنه کلان هر شبهه یی بر طرف ایدر و هر سؤاله بر موافق جواب بولوب مثلاً قزك الحاله هذه اوده نه خدمت و امل اوزرینه بولنمقده اولدیغنه دخی « دادی قالفه پك یالکزدرد. ذاتا بو قاری خدمتی ایچونده بر آدم لازم دکلمی؟ ایشته جانان اوک ایچنده بو قاری خدمتنه مخصوص بر قزدر » دیمش ایدی. انجق جانده تجسس بر درجه ده ایدی که او یله اولور اولمز جوابلرله قناعت ایتمیور. جانان حقنده الدغی شو جوابه دخی هیچ اولمز ايسه « عجایب! » فام ده شامبر « بو قاری خدمتچیسى بو قدر کنج کوزل سوسلی بر قز اولسن! » بو قاری خدمتچیسنك اوزرنده اوچ بشیوز لیرالق الماس بولنسن! « ديه بر استغراب اولسون كوسترر و بو استغرابله راقمك ذهنه هجوم ایدن شبهه لره بغایت قوت وریر ایدی.

حاصل کلام انکلیزلره ویریلان دعوتدن اوچ آی قدر زمان دها مرور ایلدی. بو مدت ایچنده جانانك افندسی حضورنده که حریتی براز دها وسعت بولوب دادی قالفه نك کوزلری اراقده بر صالون ایچنده فلانده راقمك قوللری جانانك بویننده اولدیغی صورته ایلشور اولدی. اگر دادی قالفه متجسس بر قادین اولسه ایدی احتمال که دها لطیف تماشالره دخی موفق اوله بیلور ایدی. لکن اوغلنك افندیسنك و الحاصل عاملده واری بولنان راقمك سعادتخالنه دائر ارامادیغی حالده بولدیغی بر منوال محرر دلائل اکا کافی اولوب بونك الت طرفنی دخی جانان کنديسندن کتم ایتیمیه رك خبر وریر ایدی.

Aman Allah'ı severseniz ne gibi vukûâtın vukuunu haber verir idi?

Vallahi doğrusunu ister iseniz haber verdiği vukûât içinde hakâyıktan pek çok mektûmât bulunabilir idi. Kızın verdiği malûmâta göre geceleri efendisi Canan'ı huzuruna çağırıp birkaç saatler hâlleşirler, dilleşirler imiş. Lâkin aralıkta bir Canan'ın yüzünde, gerdanında, filânında görülen siyahlıklar Canan gibi bir cariyeye ve Canan mevkiinde bulunan bir karı için yüz karası addolunacak alâmâtтан madûd olamayıp bilakis yüz aklıgına delâlet edebilirler idi.

Aferin Râkım! Gerçekten mesut idi hâ?

Evet! Öyle idi. Lâkin Râkım için her saadet biraz gözyaşı ile karışık olarak akıp gelmek nasibi olduğu cihetle bu kadarcık bir saadet dahi bir hayli gözyaşları mukâbilinde hâsıl olmuş idi. Şöyle ki:

Efendisinin her haftada iki gece ders vermek için hanelerine giderek gece yarılarında kadar kaldığı şâkirdler nasıl şeyler olduklarını Canan gördükten sonra birçok vesveseler içini yiyip bitirmeye başlamış idi. Geceleri Râkım hanesine geldikçe kızın gözlerini kıpkırmızı bulur ve hatta bazı kere dahi kirpikleri hâlâ yaş ve sesi hâlâ ihtizâzlı ve nefesi dar ve göğsü dolu olduğu hâlde rast getirir idi. Bî-çâre Canandan bu ıztırâb-ı hâli def etmeye Râkım hasbe'l-muhabbe mecbur değil midir ya? Ey bir âşık, âşıkasının bu gibi teessürâtını ne ile def eder? Elbet iltifatını, hususiyetini, muhabbetini, sadakatini temîn ile. İşte bu temîn-i muhabbet sûretinin nişâne-i bâhireleri idi ki Canan'ın yüzünde, gerdanında, merdanında görülür idi.

Felâtun Bey'i hatırdâ tutuyor musunuz?.....

Adam bırak şu hoppa zevzeği!...

امان اللهی سورسه کز نه کبی وقوعاتک وقوعی خبر ویرر ایدی؟

و الله طوغریسنی ایسترسه کز خبر ویردیکی وقوعات ایچنده حقایقندن پک چوق مکتومات بولونه بیلور ایدی. قزک ویردیکی معلوماته کوره کجه لری افندیسی جانانی حضورینه چاغروب برقاچ ساعتلر حاللشورلر دیللشورلر ایمش. لکن ارالقده بر جانانک یوزنده کردنده فلاننده کوریلان سیاهلقلر جانان کبی بر جاریه یه و جانان موقعنده بولنان بر قاری ایچون یوز قاره سی عد اولنه حق علامتدن مسعود اوله میوب بالعکس یوز آقلغنه دلالت ایده بیلورلر ایدی.

آفرن راقم! کرچکدن مسعود ایدی ها؟

اوت! اويله ایدی. لکن راقم ایچون هر سعادت براز کوزباشی ايله قاریشق اوله رق آقوب کلمک نصیبی اولدیغی جهتله بو قدر چوق بر سعادت دخی بر خیلی کوزیاشلری مقابلنده حاصل اولمش ایدی. شویله که:

افندیسنک هر هفته ده ایکی کیجه درس ویرمک ایچون خانه لرینه کیدرک کیجه یاریلرینه قدر قالدیغی شاکردلر نصل شیرل اولدقلرینی جانان کوردکدن صکره برچوق وسوسه لر ایچنی ییوب بتورمکه باشلامشیدی. کجه لری راقم خانه سنه کلدکجه قزک کوزلرینی قبقرمزی بولور و حتی بعض کره دخی کریکلری حالا یاش و سسی حالا اهتزازلی و نفسی طار و کوکسی طولی اولدیغی حالده راست کتورر ایدی. بیچاره جانانندن بو اضطراب حالی دفع ایتمکه راقم حسب المحبه مجبور دکلمیدر یا؟ ای بر عاشق عاشقه سنک بو کبی تأثراتی نه ايله دفع ایدر؟ البت التفاتی خصوصیتی محبتی صداقتنی تأمین ايله. ایشته بو تأمین محبت صورتک نشانۀ باهره لری ایدی که جانانک یوزنده کردنده مردنده کوریلور ایدی.

فلاطون بکی خاطرده طوتیور میسکز؟

آدم براق شو حویپا روزکی!..

Yok ama! Bu hikâyenin nısfı dahi ona mahsûstur. Şu üç ay müddet içinde onun ahvâli dahi ne dereceye vardığını bilmeye mecburuz.

Hotel (C)’nin fiyatla mesârifi filânı artık kendisine ağır gelmeye ve fâhiş görünmeye başlamış idi.

Vay! Demek oluyor ki aklını başına almaya başladı ha!

Evet! Zira akçe ile akıl ikisi bir yerde pek de imtizâc edemez imiş. Bu hükmün en büyük kuvveti Felâtun Bey üzerinde görünmekte idi. Ettiği sefâhatler yolunda servetinin üç rub’u kadarı elden gittikten sonra onun yerine ister istemez o miktar akıl gelmiş olduğundan güya az masrafla yaşamak için mevsimin dahi icabına tatbîk-i hareketle Büyükderede bir hane isticâr eylemiş ve madamasını dahi oraya nakletmiş idi.

Biz şimdilik İngiliz kızlarına bakalım, İngiliz kızlarına. Zira onların hâli zihnimizi gıcıklamaya başladı!

Evet öyle oldu. Lâkin ne fayda ki, bî-câre büyük kız yani Can bir hastalığa müptelâ oldu. Bu hastalık nedir? Kimse bilmez. Ortada hastalığın vücudu yok ki! Başlangıcı azîm bir iç sıkıntısı oldu. Kızcağız bir yerde oturamaz. O kadar sevdiği ve elinden düşürmediği Türkçe kitaplar dahi artık kendisini eğlendirememeye başladı. Peder ve vâlidesi bu hâle ziyâdesiyle merak ederek hekimlerin dahi tensîbiyle her gün kızcağızı arabaya bindirip Taksimden aşağı kırlara kadar götürür, dolaştırır, eğlendirir idi. Ancak kız bununla dahi eğlenemez oldu. Babası “Haydi kızım! İşte arabamız hazır. Biraz gezmeye gidelim” dediği zaman kızı âdeta fütûrla muvâfakat gösterip pederi “Ey! Bu gün de nereye gidelim?” dedikçe kız “Siz neresini ister iseniz oraya gidelim. Benim için her yer birdir” der ve babası kızı kira değil a, cennete götürse eğlendiremediğini görür idi.

یوق اما! بو حکاینک نصفی دخی اکا مخصوصدر. شو اوچ آی مدت ایچنده اونک احوالی دخی نه درجه یه واردیغنی بیلمکه مجبورز.

هوتل (ج) ک فیثاتله مصارفی فلائی ارتق کندیسنه اگر کلمکه و فاحش کورمکه باشلامشیدی.

وای! دیمک اولیورکه عقلی باشنه المغه باشلادی؟

اوت! زیرا عقیچه ایله عقل ایکسی بر یرده پک ده امتزاج ایده مز ایمش. بو حکمک اک بیوک قوتی فلاطون بك اوزرنده کورنمکده ایدی. ایتدکی سفاهتلر یولنده ثروتنک اوچ ربع قدری الدن کیتدکدن صکره انک برینه ایستر ایسته مز اولمقدار عقل کلمش اولدیغندن کویا آز مصرفله یشامق ایچون موسمک دخی ایجابنه تطبیق حرکتله بیوک دره ده بر خانه استیجار ایلمش و مادامه سنی دخی اورایه نقل ایتمشیدی.

بز شمذلیک انکلیز قزلینه باقه لم انکلیز قزلینه. زیرا اونلرک حالی ذهنمزی غجقلامغه باشلادی.

اوت او یله اولدی. لکن نه فائده که بیچاره بیوک قز یعنی جان بر خسته لکه مبتلا اولدی. بو خسته لق نه در؟ کیمسه بیلمز. اورته ده خسته لکک وجودی یوق که! باشلانغی عظیم بر ایچ صقندیسی اولدی. قزجغز بر یرده اوتوره مز او قدر سودیکی و الندن دوشورمدیکی ترکجه کتابلر دخی ارتق کندیسنی اکلندییه مامکه باشلادی. پدر و والده سی بو حاله زیادسیله مراق ایده رک حکیملرک دخی تنسییله هر کون قزجغزی عربیه بندیروب تقسیمدن اشاغی قرلره قدر کوتورر طولشدیرر اکلندیرر ایدی. انحق قز بونله دخی اکلنمز اولدی. باباسی» هایدی قزم! ایشته عربیه مز حاضر براز کزیمکه کیده لم» دیدیکی زمان قزی عادتاً فتور ایله موافقت کوستروب پدری» ای! بو کونده نره یه کیده لم؟» دیدیکجه قز» سز نره سنی ایستر ایسه کز اورایه کیده لم. بنم ایچون هر یر بردر» دیر و باباسی قزی قره دکل آ جنته کوتورسه اکلندره مدیکنی کورور ایدی.

Böyle bir hastalığa dûcâr olan kimse ne olur bilirsiniz ya? Günden güne solar, sararır, zayıflar! İşte Can dahi öyle oldu. Felâtun Bey'in dahi demiş olduğu vechile havuç ve hatta pancar gibi olan o gürbüz İngiliz kızı, ayva gibi de değil belki patates kadar renksiz oldu kaldı. Dudakları dertli koyunların akciğerleri gibi olmuş idi. O mavi gözler çukurlaşmış köhne fîrûzeye dönmüştü.

Kızcağızın bu hâle girişine Râkım dahi acır idi. Nerede bir hâzık tabibe rast gelse bu hastalığın alâmâtını zikredip hekimin fikrini sorar idi ise de hekim biraz düşünüp taşındıktan ve bu hasta kimin nesi olduğunu sorup da Râkım'ın dahi kendisine müteallik pek aziz bir kız olduğu cevabını aldıktan sonra sözünü çehresi tasdik etmeye etmeye “Zararı yok geçer!” deyip başka bir şey söylemez idi.

Bir aralık Türkçe dersi dahi tatil eylediler. Bir aralık kızı Kadıköy'ünde bulunan dostlarının hanesine tebdil-i havaya gönderdiler. Lâkin bî-çârenin can sıkıntısı orada bir kat daha arttı. Hanesine yani hemşiresine Türkçe eş'âr mecmûasını göndermesine dair mektup yazıp kenarına “Râkım Efendi aralıkta bir kendisini yoklamaya gelirse memnun olacağı dahi” hâmiş olarak yazmış idi. Kız mecmûayı göndermekle beraber hâmişi dahi babasına gösterdi. Hiç dünyada Can'ı memnun edecek bir şey olur da babası ondan dirîg eder mi? Derhâl Râkım'a adam gönderip o akşam fevkalâde olarak Râkım Ziklas'ın hanesinde bulundu.

Ziklas - Canım Râkım Efendi! Size bir şey rica edeceğim. Bizim Can diyor ki siz aralıkta bir kendisini ziyaret eder iseniz memnun olacak imiş. Vâkiâ bu hizmet sizi kendi temettuuunuza hizmetten men eder ise de korkmayınız ben mütekeffilim!

بويله بر خسته لكه دوچار اولان كمسه نه اولور بيلورسكز يا؟ كوندن كنه صولار صارارر ضعيفلار. ايشته جان دخى اويله اولدى. فلاطون بك دخى دميش اولديغى وجهله حاوج و حتى پانجار كى اولان او كوربوز انكليز قزى ايوا كى ده دكل بلكه پاتاتس قدر رنكسز اولدى قالدى. دوداقلرى دردلى قويونلر آق جكرلى كى اولمشيدى. او ماوى كوزلر چوقورلشوب كهنه فروزه يه دونمشيدى.

قزجغزك بو حاله كيپيشنه راقم دخى آجير ايدى. نره ده بر حاذق طبيبه راست كلسه بو خسته لكك علاماتنى ذكر ايدوب حكيمك فكرينى صورار ايديسه ده حكيم براز دوشونوب طاشندقدن و بو خسته كيمك نه سى اولديغى صوروب ده راقمدن دخى كنديسنه متعلق پك عزيز بر قز اولديغى جوانى الدقدن صكره سوزينى چهره سى تصديق ايتميه ايتميه «ضررى يوق كيچر!» ديوب بشقه برشى سويله مز ايدى.

بر اراقى تركجه درسى دخى تعطيل ايلديلر. بر اراقى قزى قاضى كوينده بولنان دوستلرينك خانه سنه تبديل هوايه كوندرديلر. لكن بيچاره نك جان صقنديسى اوراده بر قات دها آرتدى. خانه سنه يعنى همشيره سنه تركجه اشعار مجموعه سنى كوندرمسنه دائر مکتوب يازوب كنارينه «راقم افندى اراقده بر كنديسنى يوقلامغه كلورسه ممنون اوله جغنى دخى» هامش اوله رق يازمشيدى. قز مجموعه يى كوندرمكله برابر هامشى دخى باباسنه كوستردى. هيچ دنيا ده جاني ممنون ايده جك برشى اولورده باباسى اندن دريغ ايدر مى؟ درحال راقم آدم كوندروب او اقشام فوق العاده اوله رق راقم زيقلاصك خانه سنده بولندى.

زيقلاص- جانم راقم افندى! سزه برشى رجا ايده جكم. بزم جان ديوركه سز اراقده بر كنديسنى زيارت ايدر ايسه كز ممنون اوله جق ايمش. واقعا بو خدمت سزى تمتعكره خدمتدن منع ايدر ايسه ده قورقميكز بن متكلفم!

Râkım - Estağfurullah Mister Ziklas, menfaatin bu cihet-i dakikasına kadar düşünmek belki Avrupalılarda var ise bile, Osmanlılarda yoktur. Baş üstüne, yarın giderim.

Ziklas - Bu akşam gitseniz? Vâkıâ vapurlar yoktur ama bir kayık tutarsınız.

Râkım - Gece vakti nasıl olur ya? Sonra hane sahiplerine tacizlik vermiş olurum.

Ziklas - Of! Evet öyle! Şu kıza bir yüreğim acıyor ki.

Râkım - Kimin yüreği acımıyor?

Ertesi sabah erkenden Râkım kendisini Kadıköy'ünde buldu. Can, hocasını görünce biraz güler yüz gösterdi ki şu hâl hane halkınca dahi mûcib-i sürûr olarak derhâl keyfiyeti pederine ve vâlidesine yazdılar. Ah! Babalık ah! Analık! Öğle üzeriydi ki bunlar yanlarında Margrit dahi olduğu hâlde Kadıköy'üne damladılar. Zira Can'ın güler yüz göstermesi kendileri için pek büyük nimet idi.

Margrit hemşiresini Hâfız Divanı elinde olduğu hâlde buldu!.. Can dahi vâlidesini ve pederini görünce daha ziyâde bir inbisât gösterdi ki cümlesi Can'ın bu inbisât-ı hâlerinden memnun kaldılar. O gün akşama kadar oturup akşamüzeri Can dahi birlikte gitmeye iştîyâk göstermekle buna dahi ziyâdesiyle memnun olarak cümlesi birlikte avdet eylediler.

Ey, bari kız ondan sonra....

Evet! Ondan sonra daha beter oldu. Hanelerine girdiğinin üçüncü günü idi ki kızın tavrı bütün bütün bozulup âdetâ yatağa düştü.

O zamana kadar kendisini tedavi etmekte bulunan Doktor (Z) dahi kızın hastalığı ne olduğunu bir türlü teşhis edemeyip verem olmasında karar kılar idi ise de bu

راقم- استغفر الله مستر زيقلاص منفعتك بو جهت ديقه سنه قدر دوشونمك بلكه اوروياليلرده وار ايسه بيله عثمانلورده يوقدر. باش اوستنه يارين كيدرم.

زيقلاص- بو اقشام كيتسه كز؟ واقعا واپورلر يوقدر اما بر قايق طوتارسكز.

راقم- كچه وقتى نصل اولور يا؟ صكره خانه صاحبلىنه تعجيزلك ويرمش اولورم.

زيقلاص- اوف! اوت اويله! شو قزه بر يورك آجيوركه.

راقم- كيمك يوركى آجيور؟

ايرتسى صباح اركدن راقم كنديسى قاضى كوينده بولدى. جان خواجه سنى كورنجه بيراز كولر يوز كوستردى كه شو حال خانه خلقنجه دخى موجب سرور اوله رق درحال كيفيتى پدرينه و والده سنه يازديلر. آه بابالق آه انالق! اوكله اوزرى ايدى كه بونلر يانلرنده مارغريت دخى اولديغى حالده قاضى كوينه طاملاديلر. زيرا جانك كولر يوز كوسترمى كنديلرى ايچون پك بيوك نعمت ايدى.

مارغريت همشيره سنى حافظ ديوانى النده اولديغى حالده بولدى!.. جان دخى والده سنى و پدرينى كورنجه ده زياده بر انبساط كوستردى كه جمله سى جانك بو انبساط حالندن ممنون قالديلر. اوكون اقشامه قدر اوتورب اقشام اوزرى جان دخى برلكده كيتمكه اشتياق كوسترمكله بوكا دخى زياده سيله ممنون اوله رق مجلسى برلكده عودت ايلديلر.

اى بارى قز اندن صكره...

اوت! اندن صكره ده به تر اولدى. خانه لرينه كرپديكنك اوچنجى كونى ايدى كه قزك طورى بوتن بوتن بوزولب عادتا يتاغه دوشدى.

او زمانه قدر كنديسنه تداوى ايتمكده بولنان دوقتور (ز) دخى قزك خسته لكى نه اولديغنى بر درلو تشخيص ايده ميوب ورم اولمسندن قرار ايديسه ده بو

marazın alâmetini dahi tamamiyle göremez idi. Nihayet bir gece Tarih-i Atîk'i okur iken bir fıkraya tesadüf edip ertesi gün o fıkra mûcibince hareket etmeye karar verdi.

O fıkra ne idi?

Fıkra nenize lâzım? Ettiği harekete bakınız da işi anlarsınız. Ertesi sabah Ziklas'ın hanesine gidip kızın alêd-devâm kimler ile görüşmekte bulunduğunu sual eyledi. Ziklas kendi familyası halkı ile Râkım'dan, uşaklardan maadâ ancak iki üç adam sayabildi. Tabip (Z) o gün ikindiye doğru bu adamların cümlesini orada hazır bulmasını talep edip fakat hiçbirisi hastanın yanına sokulmayarak başka bir odada alıkonulmasını tavsiye eyledi.

İkinci vakti tabip bu adamları istediği gibi bir odada hazır buldu. Misters Ziklas bu adamların birisini içeriye sokup o çıktıktan sonra diğerini göndermesini tenbîh ederek kendisi Mister Ziklas ile beraber hastanın yanına girdi. Bî-çâre kızcağız derece-i gayede bir zaaf içinde idi. Tabip ile babası ellerini kızın yüreği üzerine koyup kalbinin gayet zayıf olarak vurmakta bulunduğu dikkat ettiler. En evvel içeriye giren komşu çocuğu bir İtalyan idi. Kız kendisini görünce bî-çâre kendi derdini bırakıp “Nasılsınız Mösyö Çirano, iyi misiniz?” diye çocuğun hâl ve hatırını sual eyledi. Çirano gelip hastanın elini tuttuğu ve o dahi hâl ve hatır sorduğu hâlde Can'ın yüreğindeki harekette hiçbir arıza gelmeyip kalbin kemâliyle müsterîh olduğu görülür idi. Tabip tarafından vukû bulan işaret üzerine Çirano çıkıp ikinci defasında yine komşulardan müteehhil bir Rum girmiş idi. Kalpte hâlâ fevkalâde bir hareket yok. Ondan sonra arabacı Fransız girip yine bir tebeddül görülemeyerek dördüncü nöbette içeriye Râkım girdi ve daha kapıdan girer iken kalp uykudan uyanır gibi silkinip şiddetle vurmaya başladı!....

مرضك علاماتنى دخى تماميله كوره مز ایدی. نھایت بر كچه تاريخ عشيقى اوقور ايكن بر فقره يه تصادف ايدوب ايرتسى كون او فقره موجبجه حركت ايتمكه قرار ویردی.

او فقره نه ایدی؟

فقره نه كزه لازم؟ ايتديكى حركته باقكز ده ايشى اكلا رسكز. ايرتسى صباح زيقلاصك خانسنه كيدوب قزك على الدوام كيملر ايله كوروشمكده بولنديغى سؤال ایلدی. زيقلاص كندی فاملياسى خلقى ايله راقمدن اوشاقلردن ماعدا انجق ايكي اوچ آدم صايه بلدی. طيب (ز) او كون ايكندى يه طوغرى بو آدمرك جمله سنى اوراده حاضر بولنمسنى طلب ايدوب فقط هيچ بريسى خسته نك ياننه صوقولميه رق بشقه بر اوطه ده اليقونلمسنى توصيه ایلدی.

ايكندى وقتى طيب بو آدمركى استه دكى كبی بر اوطه ده حاضر بولدی. مستر زيقلاص بو آدمرك بريسنى ايچرويه صوقوب او چيققدن صكره ديكرينى كوندرمسنى تنبيه ایده رك كنديسى مستر زيقلاص ايله برابر خسته نك ياننه كیردی. بيچاره قزجه غز درج غايله بر ضعف ايچنده ایدی. طيب ايله باباسى اللرينى قزك يوركى اوزرنه قويوب قلوبك غايت ضعيف اوله رق اورمقده بولنديغنه دقت ايتديلر. اك اول ايچرويه كيرن قونشو چوجغى بر ايتاليان ایدی. قز كندينى كورنجه بيچاره كندی دردينى براقوب «نصلسكز موسيو چيرانو اييمسكز؟ ديه چوجغك حال و خاطرينى سؤال ایلدی. چيرانو كلوب خسته نك النى طوتديغى و او دخى حال و خاطر صورديغى حالده جانك يوركنده كى حركته هيچ بر عارضه كلميوب قلوبك كماليه مستريح اولديغى كوريلور ایدی. طيب طرفندن وقوعبولان اشارت اوزرينه چيرانو چيقوب ايكنجى دفعه سنده ينه قونشولردن متأهل بر روم كيرمشیدی. قلبه حالا فوق العاده بر حركت يوق. اندنصكره عربجه جى فرانسز كيروب ينه بر تبدل كوريله ميه رك دردنجى نوبته ايچرويه راقم كیردی و ده ا قبودن كيرر ايكن قلب اويقودن اويانور كبی سيلكنوب شدتله اورمغه باشلادی!....

Tabip derhâl Ziklas'ın kolunu dirseğiyle dürttü. Ziklas dahi “Anladım” makamında gözlerini kapadı.

Hâlbuki Râkım'ın duhûlü üzerine kızda görülen tebeddül yalnız bu kadar da değil idi. Çehresinde birtakım beşâset, sürûr, sevinç alâmetleri de görüldü. Hocasıyla herkesten ziyâde hâl ve hatır soruştu. Âdeta kalkıp yatağı içinde oturmak istedi. Oturdu ya! Tabip ise artık sâir mevcudu imti-hana hâcet görmediğinden tekmîl huzzârın dahi gelip birlikte oturmasına müsâade etmiş idi.

Huzzâr hastanın odasında bulundukları esnada diğer bir odada tabiple Ziklas arasında şöyle bir muhâvere sebkât eyledi:

Tabip - Hocası girdiği zaman yüreğin harekâtında olan tebeddülü anladınız mı?

Ziklas - Onu kim anlamaz? Elimin altındaki yüreğin sadrını yarıp fırlayacağından korktum bile. Ah zayıf sadrın!

Tabip - Efendim söylemesi ayıp zannolunmasın. Bu kızın hastalığı, muhabbet, sevdâ hastalığıdır.

Ziklas - Öyle ise bu muhabbet de Râkım Efendi'ye olacak. Öyle değil mi?

Tabip - Benim söylemekliğime hâcet bırakmadınız.

Ziklas - Ey! Bunun ilâcı?

Tabip - Bunun ilâcı yoktur efendim.

Ziklas - Sonra? Bu kız ne olacak?

طبيب درحال زيقلاصك قولنى ديرسكيه دورتدى زيقلاص دخى «آنلادم»
مقامنده كوزلرينى قاپادى.

حالبو كه راقمك دخولى اوزرينه قزده كوريان تبدل يالكز بو قدر ده دكل
ايدى. چهره سنده بر طاقم بشاشت سرور سونچ علامتلى ده كوردلى.
خواجه سيله هر كسدن زياته حال و خاطر صوروشدى. عادتاً قالقوب ياتاغي
ايچنده اوتورمق ايستدى. اوتوردى يا! طبيب ايسه ارتق سائر موجودى امتحانه
حاجت كورمديكندن تكميل حضارك دخى كلوب برلكده اوتورمسنه مساعده
ايتميشيدى.

حضار خسته نك اوطه سنده بولندقلى ائنده ديكر بر اوطه ده طبيب ايله
زيقلاص اراسنده شويله بر محاوره سبقت ايلدى:

طبيب-خواجه سى كرديكى زمان يوركن نه حرقاننده اولان تبدلى اكلدكز مى؟
زيقلاص- آنى كيم آنلامز؟ الملك التنده كه بو يوركك صدرينى ياروب
فرلايه جغنن قورق دم ييله. آه ضعيف صدرك!

طبيب - افندم سويلمسى عيب ظن اولنمسون بو قزك خسته لكى محبت
سودا خسته لكيدر.

زيقلاص - اويله ايسه بو محبت ده راقم افندى يه اوله جق. اويله دكلمى؟

طبيب - بنم سويلمكلكمه حاجت براقمديكر.

زيقلاص - اى! بونك علاجى؟

طبيب - بونك علاجى يوقدر افندم.

زيقلاص - صكره؟ بو قز نه اوله جق؟

Tabip - Vâkıâ siz baba olduğunuz için size bu kadarını söylemek icap etmez ise de artık işin sallanacak yeri kalmadı da söylerim. Bu kız şu hâliyle daha iki ay yaşayamaz.

Ziklas - Aman Mösyö (Z)!

Tabip - Amanı zamanı bu! Vâkıâ buna bir ilaç var. Var amma zannıma göre yapılamayacak bir ilaç.

Ziklas - Ben yaparım!

Tabip - Kızınızı Mösyö Râkım'a verebilir misiniz?

Ziklas - (nihayetsiz bir heyecana düşüp bir müddet sükûttan sonra) Kızı öldürmeye mi razı olayım? Bana kalırsa ben veririm.

Tabip - Olabilir ya! Sizin bileceğiniz şey! İster iseniz hoca efendiyi kızın yanına girmekten men ediniz.

Ziklas - Bir faydası olur mu?

Tabip - Hayır! Belki bir hafta evvel vefat eder de kurtulur. Siz bunu daha evvelden düşünmeli idiniz. Böyle genç bir hocayı kızların yanına sokmamalıydınız.

Ziklas - Siz Râkım Efendi'yi tanımaz mısınız?

Tabip - Aşka, alâkaya dair delâlet eder hiçbir tebeddül, hiçbir eser göremedim. Âdeta kıza birâderâne acımakta idi.

Ziklas - Ben de böyle tanır ve Râkım hakkındaki hüsn-i itikâdım üzerine yemin dahi edebilirim. Yani bugüne kadar Râkım kıza böyle bir ümit verecek hiçbir söz söylememiştir, hiçbir tavır göstermemiştir derim.

طیب - واقعا سز بابا اولدیغکز ایچون سزه بو قدرینی سویلمک ایجاب ایتمز
ایسه ده ارتق ایشک صاللانہ حق یری قالمدی ده سویلم. بو قز شو حاليله
دها ایکی آی یشایه مز.

زیقلاص - امان موسیو(ز)!

طیب - امانی زمانی بو! واقعا بوکا بر علاج وار. وار اما ظنمه کوره
یایله میه حق بر علاج.

زیقلاص - بن یاپارم!

طیب - قزکی موسیو راقمه ویره بیلور میسکز؟

زیقلاص - (نهایتسز بر هیجانہ دوشوب بر مدت سکوتدن صکره) قزی
اولدورمکه می راضی اولهیم؟ بکا قالورسه بن ویریم.

طیب - اوله بیلور یا! سزک بیلہ جککز شی! ایستر ایسه کز خواجه افندی بی قزک
یانه کیرمکدن منع ایدیکز.

زیقلاص - بر فائده سی اولورمی؟

طیب - خیر! بلکه بر هفته اول وفات ایدر ده قورتیلور. سز بونی دها اولدن
دوشونملی ایدیکز. بویله کنج بر خواجه بی قزلرک یانه صوقماملی ایدیکز.

زیقلاص - سز راقم افندی بی طانیمز میسکز؟

طیب - عشقه علاقہ یه دائر دلالت ایدر هیچ بر تبدل هیچ بر اثر کوره
مدم. عادتاً قزه برادرانه آجیمقده ایدی.

زیقلاص - بن ده بویله طانور و راقم حقنده کی حسن اعتقادم اوزرینه یمین
دخی ایده بیلورم. یعنی بو کونه قدر راقم قزه بویله بر امید ویره جک هیچ
بر سوز سویله مامشدر هیچ بر طور کوستر مامشدر دیرم.

Tabip - Ben de sizinle beraberim. Lâkin bir kızın, bir erkeği sevmesi için erkek tarafından ona bir söz söylenmek icap etmez. Size dahasını mı söyleyim? Eğer bunlar Râkım Efendi ile sevişerek hâlleşerek sevişmiş olsa idiler kerîmenizde bu hastalık vâki olmaz idi. Gayeti bu hastalığa bedel bir ahlâksız hastalığı gelir idi. Hâlbuki.....

Ziklas - Vallahi Mösyö (Z), pek doğru söylüyorsunuz. Ben Râkım'da böyle bir fikir olduğunu mümkün değil teslim edemem. Bî-çâre kızcağızım kendi kendisine etmiş, kendi kendisine kıymıştır. Bakalım vâlidesini, kızı Râkım'ı irzâ eder isem ben bu kızı, Râkım'a veririm. Öldürmekten ise....

Tabip - Eğer öyle bir şey olur ise belki ümitler kuvvetleşir.

İşte o günkü muayene bu sûretle icrâ olunup ancak bu muayene esrârından ne kızların, ne Râkım'ın, ne de hatta Madam Ziklas'ın asla haberleri yok idi. O akşam Mister Ziklas gündüzki muayene esrarını karısına açtı ve kızın derdine ilaç ancak kendisini Râkım'a vermek olduğunu dahi söyledi. Vay Madam Ziklas'taki telaş! Teessüf-i şedîde! İtiraz kat'iyen reddeyledi. Kızın bu kadar amcazâdeleri, dayızâdeleri filânları var iken başkasına ve bâ-husûs bir Türk'e ve bâ-husûs kendi hocasına vermek ârını nasıl hazmedebileceğini kocasına sorarak ölümüne razı olmak lâzım geleceğini hükmeyledi...

Vah bî-çâre Misters Ziklas! Yüreğinin tasdik etmeyeceği bir hükmü vermiş idi. Hiçbir vâlîde kızının ölümüne razı olabilir mi? Bir iki saat sonra evvelce vermiş olduğu reyin sehâfetini anlayıp ağlayarak o dahi kocasıyla hem-rey oldu.

طبيب - بن ده سزكله برابر. لكن بر قزك بر ارککی سومسی ایچون ارکک طرفندن اکا بر سوز سویلنمک ایجاب ایتمز. سزه دهاسنمی سویلهم؟ اگر بونلر راقم افندی ايله سویشهرك حاللشهرک سویشمش اولسه ایدیلر کریمه کزده بو خسته لك واقع اولمز ایدی. غایتی بو خسته لکه بدل بر اخلاقسز خسته لکی کلور ایدی. حالبوکه....

زیقلاص - و الله موسیو (ز) پک طوغری سویلیورسکز بن راقمده بویله بر فکر اولدیغنی ممکن دکل تسلیم ایده مم. بیچاره قزجزم کندی کنديسنه ایتمش کندی کنديسنه قیمشدر. باقه لم والده سنی قزی راقمی ارضا ایدر ایسم بن بو قزی راقمه ویریم. اولدورمکدن ایسه....

طبيب - اگر اویله برشی اولور ایسه بلکه امیدلر قوتلشور.

ایشته او کونکی معاینه بو صورتله اجرا اولنوب انجق بو معاینه اسرارندن نه قزلرک نه راقمک نه ده حتی مادام زیقلاصک اصلا خبرلری یوق ایدی. او اقشام مستر زیقلاص کوندوزکی معاینه اسرارینی قاریسنه آچدی و قزک دردینه علاج انجق کنديسنی راقمه ویرمک اولدیغنی دخی سویلیدی. وای مادام زیقلاصده کی تلاش! تأسف شدید! اعتراض قطعياً رد ایلدی. قزک بو قدر عمیجه زاده لری طایي زاده لری فلانلری وار ایکن بشقه سنه و باخصوص بر ترکه و باخصوص کندی خواجه سنه ویرمک عارینی نصل هضم ایده بیله جکنی قوجه سنه صورارق اولومنه راضی اولمق لازم کله جکنی حکم ایلدی....

واه بیچاره مسترس زیقلاص! یورکنک تصدیق ایتمیه جکی بر حکمی ویرمشیدی. هیچ والده قزینک اولومنه راضی اوله بیلورمی؟ بر ایکی ساعت صکره اولجه ویرمش اولدیغنی رأیک سخافتنی آکلایوب اغلایه رق او دخی قوجه سیله هم رأی اولدی.

O günkü muayene esrarından Râkım'ın hiçbir haberi olmadığını söylemiş idik. Acaba kızın hastalığı kendi aşkından ibaret olduğunu olsun bilir mi idi? Hayır! Can bî-çâre Canan için kendisini istintâk eylediği zamanlar Canan'ı kıskandığını anlamış idi ise de, bu hasedin mevrîd ve menşei yürek altındaki gizli olan bir aşk ü hevâ olması ihtimâlini bulamamış idi. Binaenaleyh hastaya ne kadar ziyâde acır ise bu telehhûf hep Can hakkında olan muhabbet-i mahsûsa-i hâlisinden neşet eder idi. Hatta muayene günü akşamüzeri kendi hanesine avdet eyledikte yüzü gözü sarkık bir meyûsiyet-i azîme içinde gelmiş ve bunun sebebini gerek Dadı Kalfa ve gerek Canan sual eylediği zaman Can'ın ölüm hâlinde hasta olmasına şefkat-i cibilliyesi hasebiyle izhâr-ı teessûf eylediği hâlde kendisinin Can hakkında bu kadar irtibâtını dahi sormaya cesaret almış idi.

Râkım - Allah! Allah! De bakayım şimdi şüpheye bir kat daha kuvvet ver!

Canan - (bir haşyet-i mahsûsa ile) Hayır efendiciğim şüpheden değil! Sizi pek müteessif görürüm de onun için.....

Râkım - Nasıl teessûf etmem ya? Dağ gibi bir genç kız ölüm yatağında bulunsun da acımamak mümkün müdür?

İşte görüyorsunuz ya? Râkım'ın Can hakkındaki muhabbeti insaniyet ve şefkat icabından başka hiçbir şey değildir. Bununla beraber Canan'ın Râkım nezdinde cür'eti ne kadar artabilmiş olduğunu dahi görüyor musunuz?

Ertesi sabah Mister Ziklas'ın adamı yine gelip Râkım'ı davet eyledi. Râkım cümleden evvel Can'ın hâlini sormuş idiyse de gelen adam ne malûmât verecek? “Bugün daha ziyâde iyicedir” sözü bu bâbda basmakalıp bir söz değil midir?

او كونكى معاینه اسرارندن راقمك هيچ بر خبری اولمديغنی سويله مش ايدك. عجباً قزك خسته لکی كندی عشقندن عبارت اولديغنی اولسون بيلورمی ایدی. خير! جان ييچاره جانان ايچون كنديسنی استنطاق ايلديكى زمانلر جانانی قصقاندیغنی اكلامش ايدیسه ده بو حسدك مورد و منشئی يورك آلتنده كیزلی اولان بر عشق و هوا اولمی احتمالنی بوله مامشیدی بناء علیه خسته یه نه قدر زیاده آجیر ایسه بو تلهف هب جان حقنده اولان محبت مخصوصه خالصه سندن نشأت ایدر ایدی. حتی معاینه کونی اقشام اوزری كندی خانه سنه عودت ایلدکده یوزی کوزی صارقیق بر مأیوسیت عظیمه ایچنده کلمش و بونك سبینی كرك دادی كرك قالفه و كرك جانان سؤال ایلديكى زمان جانك اولوم حالنده خسته اولديغنی سويله مش اولمسیله او کیجه جانان بر کنج قزك اولوم حالنه خسته اولمسینه شفقت جبلیه سی حسبیله اظهار تأسف ایلديكى حالده كنديسنك جان حقنده بو قدر ارتباطنی دخی صورمغه جسارت المشیدی.

راقم- الله! الله! دی باقهیم شمدی شبهه یه بر قاتدها قوت ویر!

جانان- (بر خشیت مخصوصه ايله) خير افنديچكم شبهه دن دكل! سزی پك متأسف کورمده انك ايچون....

راقم- نصل تأسف ایتمم یا! طاغ کبی بر کنج قز اولوم يتاغنده بولنسون ده آجیمامق ممکنیدر؟

ایشته کوریورسکز یا؟ راقمك جان حقنده که محبتی انسانیت و شفقت ایجابندن بشقه هيچ برشی دکلدر. بونکله برابر جانانك راقم نرذنده جرأتی نه قدر ارته بیلمش اولديغنی دخی کوریورمیسکز؟

ایرتسی صباح مستر زيقلاصك آدمی ینه کلوب راقمی دعوت ایلدی. راقم جمله دن اول جانك حالنی صورمش ايدیسه ده کلان آدم نه معلومات ویره جك؟ «بو کون دها زیاده اییجه در» سوزی بو بابده باصمه قالب بر سوز دکلمیدر؟

Kalktı. Artık başka bir işe bakmayıp doğruca Beyoğlu'na gitti. Mister Ziklas'ı tabip Mösyö (Z) ile beraber bir odada bulup o dahi bittabî bunların yanına girdi.

Hastanın hâlini sorduktan ve iyi kötü bir cevap aldıktan ve dereden tepeden birkaç söz dahi teâtî eyledikten sonra:

Tabip - Ey delikanlı! Biz sizi bugün niçin çağırdık bilir misin?

Râkım - Hayrola Mösyö (Z)!

Tabip - Bizim hastanın sebab-i marazı siz imişsiniz.

Râkım - (lakırdının farkına varamadı ise de her hâlde telaşını ketm edemeyerek) Neden Mösyö (Z)?

Tabip - Hem sebab-i marazı siz imişsiniz, hem biz şimdi şifasını sizden bekliyoruz.

Râkım - (ayakları suya ererek fevka'l-gâye bozulup) Aman Mösyö (Z)! Benim hiç düşünmemiş olduğum şeyler mi ihtâr edeceksiniz?

Ziklas - (ağlayarak) Zararı yok! Mösyö Râkım, zararı yok. Biz hiç sizin düşünmemiş olduğunuz şeyi ihtâr edeceğiz. O şeyi ki, siz hiç düşünmemiş olduğunuz hâlde, Can pek çoktan beri düşünmektedir.

Râkım - (Bet beniz kireç kesilip buz gibi dondu kaldı.)

Tabip - Dostum! Bu kızın hastalığı, aşk hastalığıdır, muhabbet hastalığıdır ve bu aşk, bu muhabbet dahi sizedir. Dünkü muayene bu keyfiyeti ispat eyledi.

قالقدی. ارتق بشفقه بر ایشه باقمیوب طوغریجه بك اوغلنه کیتدی. مستر زیقلاصی طیب موسیو (ز) ايله برابر بر اوطهده بولوب او دخی بالطبع بونلرك یاننه کیردی.

خسته نك حالنی صورددن و اپی کوتو بر جواب الدقدن و دره دن تپه دن برقاچ سوز دخی تعاطی ایدلدکدن صکره:

طیب- ای دلی قانلی! بز سزی بوکون نیچون چاغردق بیلورمیسکز?
راقم- خیر اوله موسیو (ز) ?

طیب- بزم خسته نك سبب مرضی سز ایمشسکز.

راقم- (لقردینك فرقنه واره مدی ایسه ده هر حالده تلاشی کتم ایده میهرك) نه دن موسیو (ز)?

طیب- هم سبب مرضی سز ایمش سکز هم ده بز شمدی شفاسنی سزدن بکلپورز.

راقم- (ایاقلری صویه ایره رك فوق الغایه بوزولوب) امان موسیو (ز) ! بنم هیچ دوشونماش اولدیغم شیلری می اخطار ایده جکسکز?

زیقلاص- (اغلیه رق) ضرری یوق! موسیو راقم ضرری یوق بز هیچ سزك دوشونماش اولدیغکز شی اخطار ایده جکز. او شی که سز هیچ دوشونماش اولدیغکز حالده جان بك چوقدنبری دوشونمکده در.

راقم- (بت بکز کرج کسیلوب بوز کبی دوندی قالدی.)

طیب- دوستم! بو قزك خسته لغی عشق خسته لغیدر و بو عشق بو محبت دخی سزه در. دونکی معاینه بو کیفیتی اثبات ایلدی.

Râkım - Mister Ziklas! Mösyö (Z)! Sizi her ne sûretle ister iseniz temîn için her nasıl yemin ister iseniz edeyim ki ben bu söylediğiniz lakırdıdan şu saate kadar haberdar olmadığım gibi hâlâ dahi buna inanamayacağım geliyor.

Ziklas ve Tabip - Biliriz.

Râkım - (sözünü kesmeyerek) Zira yüreğimi yokluyorum, yokluyorum da vallahi içinde böyle bir his bulamıyorum. Vâkıâ Can'ı sevdim. Bî'liftihâr söylerim ki severim. Margrit'i dahi severim. Lâkin evlâdım gibi, kardeşim gibi, hâlis dostum gibi severim.

Ziklas - Ben eminim a çocuk!

Râkım - (sözünü kesmeyerek) Onlar da beni severler ama dinim, namusum başına yemin ederim ki şimdiye kadar ben kendilerinden bu sizin sözlerinizi tasdik ve teyîd edecek harf-i vâhid işitmedim, hareket-i vâhide görmedim.

Tabip - Buraları bizce, yani familyaca musaddaktır, dostum. Sizden şüphemiz yoktur. Fakat size dediğim gibi bu kızın derdi aşktır. Bu aşk, sizin aşkınızdır. Bu kız şu hâlde kalır ise ölecektir. Eğer sizden istediğimiz şifayı dirîğ etmez iseniz belki biraz ümit yolu açılır.

Râkım - Benim elimden ne gelir?

Tabip - Bizi tayîb etmemenizi en evvel rica ederiz. Zira görüyorsunuz. ki bir nev-civân kızı ölümün kara pençesinden kurtarmak için çalışıyoruz. Şimdi sizi Mister Ziklas kendisine damat etmek istiyor?

Râkım - (heyecan ve helecanla) Kimi? Beni mi?

راقم- مستر زیقلاص! موسیو (ز)! سزی هر نه صورتله ایستر ایسه کز تأمین ایچون هر نصل یمین ایستر ایسه کز ایده یم که بن بو سویله دیککز لقردیدن شو ساعته قدر خبر دار اولمدیغم کبی حالا دخی بوکا اینانه میه جغم کلیور. زیقلاص و طبیب- بیلورز.

راقم- (سوزینی کسمیه رك) زیرا یورکمی یوقلیورم یوقلیورم ده و الله ایچنده بویله بر حس بوله میورم. واقعا جانی سودم! بالافتخار سویله رم که سورم. مارغیتی دخی سورم. لکن اولادم کبی قرداشم کبی خالص دوستم کبی سورم. زیقلاص- بن امینم آچوجق!

راقم- (سوزینی کسمیه رك) انلر ده بنی سورلر اما دینم ناموسم باشنه یمین ایدرم که شمدی بو قدر بن کندیلرندن بو سزك سوزلیکزی تصدیق و تأیید ایده جك حرف واحد ایشتمدم حرکت واحده کوردم.

طبیب- بورالری بزجه یعنی فامیلیاچه مصدقدر دوستم. سزدن شبهه مز یوقدر. فقط سزه دیدیکم کبی بو قزك دردی عشقدر. بو عشق سزك عشقکزد. بو قز شو حالده قالور ایسه اوله جکدر. اگر سزدن ایسته دیکمز شفای دریغ ایتمز ایسه کز بلکه براز امید یولی آجیلور.

راقم- بنم المدن نه کلور؟

طبیب- بزی تعیب ایتما مکزى الك اول رجا ایدرز. زیرا کورپیورسکز. که بر نوجوان قزی اولومك قاره پنچه سندن قورتارمق ایچون چالیشیورز شمدی سزی مستر زیقلاص کندیسنه دامات ایتمك ایستیور؟

راقم- (هیجان و خلجانله) کیمی؟ بنی می؟

Ziklas - (ağlayarak) Evet oğlum sizi! Ne yapayım? Bu işte ne sizin, ne bizim kabahatimiz olmadığı gibi sanki kızın da kabahati yoktur. Sizin gibi bir meleği kim sevmez oğlum! Hüsnünüz, kemâliniz, ilminiz, irfânınız, salâh-ı hâliniz, kibar tavrınız hep bir kızı meftûn edecek hâllerdir.

Râkım - (daha ziyâde telaşla) Aman Mister Ziklas!.....

Tabip - İşte böyle olacak. Sizin dininizin müsâadesi de vardır zannederim. Mister Ziklas ise serbest bir adamdır.

Ziklas - Ne diyorsunuz Allah'ı severseniz? Ben kızımın Müslüman olmasına da razı olurum. İslâmiyet fena mıdır? Hep bir Allah'a tapmıyor muyuz? Akâidimiz arasında ne kadar fark var ki! İsa ve Meryem dahi bir kızı helâktan kurtarmak için İslâm olmak sûretinde tebdîl-i mezhep etmesine cevâz gösterir.

Râkım - Efendim oraları hep kolay. Lâkin.....

Tabip - Artık lâkin makin lâzım değil. Bize bu fedakârlığı etmeli. Fakat ben zannederim ki Mister Ziklas'a damat olmak sizin için fedakârlık değil, bilakis şereftir. Menfaattir bile!

Râkım - Canım orası müsellemler. Ben de kendimde bu şerefe liyâkat görüyorum. Lâkin işin içinde başka şey var! Şu ki ben müteehhilim.

Ziklas - Müteehhil mi?

Râkım - Evet! İşte haber aldığınız cariye benim zevcemdir.

Ziklas - Şu lakırdınıza inanmak için bana müsâade buyurmanızı rica ederim Mösyö Râkım!

زيقلاص- (اغلايه رق) اوت اوغلم سزی! نه ياپایم؟ بو ايشته نه سزك نه بزم قباحتمز اولمديغي کبی صانکه قزك ده قباحتی یوقدر. سزك کبی بر ملکی کیم سومز اوغلم! حسنکز کمالکز علمکز عرفانکز صلاح حالکز کبار طورکز هب بزی مفتون ایده جک حالدر.

راقم- (دها زیاده تلاشله) آمان مستر زیقلاص!....

طیب- ايشته بویله اوله جق سیزك دینکزك مساعده سی ده واردر ظن ایدرم. مستر زیقلاص ایسه سرپست بر آدمدر.

زيقلاص- نه دییورسکز الهی سورسه کز؟ بن قزك مسلمان اولمسنه ده

راضی اولورم. اسلامیت فنا میدر؟ هب بر اللهه طاپمیورمی یز؟ عقاید مزاره سنده نه قدر فرق وار که! عیسا و مریم دخی بر قزی هلاکدن قورتارمق ایچون اسلام اولمق صورتنده تبدیل مذهب ایتمسنه جواز کوستر.

راقم- افندم اورالری هب قولای. لکن....

طیب- ارتق لکن ماکن لازم دکل بزه بو فداکارلغی ایتملی. فقط بن ظن ایدرم که مستر زیقلاصه دامات المق سزك ایچون فداکارلق دکل بالعکس شرفدر. منفعتدر بیله!

راقم- جانم اوراسی مسلم. بن ده کنیدمه بو شرفه لیاقت کوره میورم. لکن ایشك ایچنده بشقه شی وار! شوکه بن متأهلم.

زيقلاص- متأهلمی؟

راقم- اوت! ايشته خبر الیغکز جاریه بنم زوجه مدر.

زيقلاص- شو لقردی که اینامق ایچون بکا مساعده بیورمکزی رجا ایدرم موسیو راقم!

Râkım - Hayır efendim, inanmanızı rica ederim.

Ziklas - Râkım Efendi! Râkım Efendi! Ben bu iş için size servetimin yarısını arz etmekteyim. Çünkü mâmelekim iki kızımındır. Başka bir kim-senin değildir. Eğer bu defa kızı, şu elini uzatmakta bulunan ölümden kurtarır isen size karâbet gibi bir dostluğumdan da kat'-ı nazar üç yüz bin İngiliz lirası derecesinde bir de servet arz ediyorum.

(Canan'ın kulakları çınlasın..)

Tabip - Ne saadet?

Ziklas - Zati o kız, o cariye olsa olsa sizin bir odalığınız olabilir.

Tabip - Hatta menkûhası olsa bile ne mani var? Osmanlılar menkûhalarından kolayca ayrılıp bir diğerine daha nikâh olabilirler.

Râkım - (bu sözleri kemâl-i hayretle dinledikten sonra) Mister Ziklas! Ben fakir bir çocuğum. Halka arz-ı hâl ve evrâk-ı sâire yazarak ders vererek ekmek paramı kazanmakta, yani demek isterim ki benim gibi bir çocuğa ettiğiniz şu teklif ihyâ demektir. Hususıyla dostluğunuzu milyonlara değiştirmem! Lâkin ben gönlümü Canan'a vermişimdir. O kız bir bî-vâye esir iken ben onu mesut ettim itikâdını gözlerim önüne alarak bu itikâd ile dahi kendimi mesut etmişimdir. Nasıl mümkün olur ki ben para için veya başka bir ümit için Canan'ı ağlatayım? Rica ederim efendim! Ellerinizi öpeyim! Beni bu tekliften af buyurunuz. Emreder iseniz bir daha konağınıza da gelmem..

راقم- خیر افندم اینامکزی رجا ایدرم.

زیقلاص- راقم افندی! راقم افندی! بن بو ایش ایچون سزه ثروتمک

یارسنی عرض ایتمکده یم. چونکه ماملکم ایکی قزمکدر بشقه کمسه نك دکدر.

اگر بو دفعه قزی شو النی اوزاتمقده بولنان اولومدن قورتارر ایسک سزه قرابت کی بر دوستلغمندنه قطع نظر اوچیوز بیک انکلیز لیراسی دره جه سنده برده ثروت عرض ایدیورم.

(جانانك قولاقلی چنلاسون..)

طیب- نه سعادت?

زیقلاص- ذاتی او جاریه اولسه اولسه سزك بر اوطه لغکز اوله ییلور.

طیب- حتی منکوحه سی اولسه بیله نه مانع وار? عثمانلور منکوحه لرندن قولایچه آریلوب بر دیکرینه دها نکاح اولنه ییلورلر.

راقم- (بو سوزلی کمال حیرتله دیکله دکدن صکره) مستر زیقلاص! بن فقیر بر چوجغم. خلقه عرضحال و اوراق سائر یازه رق درس ویره رك اکمک پارامی قازاتمقده یعنی دیمک ایسترم که بنم کی بر چوجغه ایتدیککز شو تکلیف احیا دیمکدر. خصوصیه دوستلغکزی ملیونلره دکشدیرم! لکن بن کوکلمی جانانه ویرمشمدر. او قز بر بیوايه اسیر ایکن بن انی مسعود ایتدم اعتقادنی کوزلم اوکنه الهرق بو اعتقاد ايله دخی کندیمی مسعود ایتمشمدر. نصل ممکن اولور که بن پاره ایچون و بشقه بر امید ایچون جانانی اغلاتیم? رجا ایدرم افندم! الکرزی اوپه یم! بنی بو تکلیفدن عفو بیورکز. امر ایدر ایسه کز بر دها قوناغکره ده کلمم..

Râkım'ın şu sözüne gerek Ziklas, gerek hekim ne kadar şaşılar bilir misiniz? Hele hekim âdeta Râkım'ın bu kadar tok gözlülüğünü eşekliğine haml etmek istedi. “A budala! Ca’lî olsun bari şu Ziklas’ın teklifini kabul et de, sonra sen yine Canan’ınla zevk et” gibi manalar dahi hekimin zihnine geldi.

Bu işe siz de taaccüb eder misiniz? Öyle ise istiğrâbınıza şunu dahi katınız ki bu fikir Mister Ziklas’a da vürûd eyledi. O da “Değil şu kızımı al da var kıza duyurmadan gizlice Canan’a olan aşkını yine muhafaza et” dedi. Lâkin ister iseniz daha ziyâde istiğrâb ediniz. Pek ister iseniz siz de Râkım’ın eşekliğine kâil olunuz. İşte Râkım bunu da kabul edemedi. “Mister Ziklas! Bana bir şey teklif ediyorsunuz ki bu teklifi sizi ve beni ve bütün dostları muztarip eden bir veca’-ı elîmle etmemiş olsanız âdeta beni tahkîr ediyorsunuz diye size güceneceğim gelir idi. Zira ben hilekârlığı, yalancılığı bütün dünya mükâfâtına mukâbil kabul edemem. Nasıl olur ki ah! Nasıl olur ki ben Canan’a -Seni seviyorum- diye yalan söyleyebilirim?” dedi.

Râkım bu sözü söylediği zaman gözlerinden damlayan yaşlar sözünün pek ciddî olduğunu ispat eder idi. Ziklas ile Tabip Mösyö (Z) bir müddet meyûsâne düşündüler. Her biri her ne düşünmekte ise imkânına kendisinin de kâil olmadığını çehreleri ima eder idi. Bir aralık cümlece ayağa kalkıp gezinmeye başlandı. Nihayet Râkım “Mister Ziklas! Eğer bir küstahlık ettim ise affetmenizi rica ederim. Emreder iseniz artık gideyim” diye sükût-ı hâli tağyîr eylemiş idi. Ziklas Râkım’ı kucaklayarak “Nereye gideceksin oğlum, nereye gideceksin? Küstahlığı sen etmedin, biz ettik! Sen bize hüsn-i ahlâkıdan, tok gözlülüğünden, iffet ve sadakatinden, mertliğinden, mürüvvetinden, büyüklükten başka hiçbir şey göstermedin! Benim âlemde en büyük dostum da sen olacaksın ve sensin” diye öpmeye başladı, ihtiyarın şu hâlinden tabip dahi rikkate gelmiş idi. Nihayet yine tabip hatırına gelen başka bir şeyi dahi arz ederek ortalığın bu hâlini tağyîr eyledi.

راقمك شو سوزينه كرك زيقلاص كرك حكيم نه قدر شاشدیلر بیلورمیسکز؟ هله حكيم عاداتا راقمك بو قدر طوق كوزلیلکني اشکلکنه حمل ایتمك ایسته دی. «آبدلا! جعلی اولسون باری شو زیقلاصك تکلیفی قبول ایت ده صکره سن ینه جانانکله ذوق ایت» کبی معنار دخی حکیمك ذهننه کلدی.

بو ایشه سزده تعجب ایدرمیسکز؟ اويله ایسه استغرابکزه شونی دخی قاتکز که بو فکر مستر زیقلاصده ورود ایلدی. اوده «دکل شو قزیمی آل ده وار قزه طویورمه دن کزله جانانه اولان عشقکی ینه محافظه ایت» دیدی. لکن ایستر ایسکز دها زیاده استغراب ایدیکز. پك ایستر ایسه کز سزده راقمك اشکلکنه قائل اولکز. ایشته راقم بونی ده قبول ایده مدی. «مستر زیقلاص! بکا برشی ایدیورسکز که بو تکلیفی سزی و بنی و بتون دوستلری مضطرب ایدن بر وجع الیم ايله ایتماش اولسه کز عاداتا بنی تحقیر ایدیورسکز ديه سزه کوجه نجکم کلور ایدی. زیرا بن حيله کارلغی یالانچیلغی بتون دنیا مکافاتنه مقابل قبول ایده مم. نصل اولور که آه! نصل اولور که بن جانانه - سنی سویورم» ديه یالان سویلیه بیلورم؟» دیدی.

راقم بو سوزی سویله دیکی زمان کوزلرندن طاملیان یاشلر سوزینك پك جدی اولدیغنی اثبات ایدر ایدی. زیقلاص ايله طبیب موسیو(ز) بر مدت مایوسا نه دوشوندیلر. هر بری هر نه دوشونمکده ایسه امکانه کنديسنك ده قائل اولدیغی چهره لری ایما ایدر ایدی. بر اراق جمله جه ایاغه قالقیلوب کزنگه باشلاندى. نهایت راقم «مستر زیقلاص! اگر بر کستاخلق ایتدم ایسه عفو ایتمه کزی رجا ایدرم. امر ایدیور ایسه کز ارتق کیده یم» ديه سکوت حالی تغییر ایلمشیدی. زیقلاص راقمی قوجاقلایه رق «نره یه کیده جکسك اوغلم نره یه کیده جکسك؟ کستاخلغی سن ایتمك بز ایتك! سن بزه حسن اخلاقکدن طوق کوزلیلککدن عفت و صداقتکدن مردلکدن مروتدن بیوکلکدن بشقه هیچ برشی کوسترمك! بنم عالمده اك بیوگ دوستم ده سن اوله جقسك و سنسك» ديه اویمکه باشلادی. اختیارك شو حالندن طبیب دخی رفته کلمشیدی. نهایت ینه طبیب خاطرینه کلان بشقه برشی دخی عرض ایده رك اورته لغك بو حالی تغییر ایلدی.

Tabip - Şimdi öyle ise bir çare kaldı.

Ziklas - Nedir? Mösyö (Z) nedir?

Tabip - Bilmem buna Mösyö Râkım ne diyecek?

Râkım - (gayet ıztırapla) Buyurunuz mösyö doktor.

Tabip - Gidelim kıza sizin dahi onu sevdiğinizi tebşîr edelim. Hatta pederi ile şöyle bir müzakereniz olduğunu dahi haber vererek eğer biraz vakte kadar kendisini toplar ise nikâhınızı kıyacağını dahi anlatalım. Zira gördüğüm ahvâle nazaran bu kıızı en ziyâde şu hâle koyan şey derdini hiçbir kimseye haber vermemesidir. Eğer işi meydana atar isek cüretini, ümidini dahi arttırmış oluruz.

Ziklas - Buna ne dersiniz Râkım Efendi?

Râkım - Bana sorar iseniz ben buna da cevâz vermem. Lâkin bu tedbir ile bir fayda kazanılacak ise muhalefet dahi etmem.

Tabip - Sizin muhalefet etmemeniz lâzımdır. Kazanılacak faydayı biz biliriz.

Tabibin bu reyi üzerine Ziklas yanlarında olmadığı hâlde yalnız hekimle Râkım kalktılar kızın yanına gittiler. Her zaman olduğu gibi kııda Râkım'ı görünce yine bir inbisât, yine bir sevinç görüldü.

Hâl hatır istifsâr edildi. Hatta Can, Canan'ın dahi hâlini hatırını sordu! Râkım içeriki odada cereyân eden sözler üzerine kıza yolunda cevap vermiş mi zannedersiniz? Eğer Canan'a olan aşkından Can'a bir serrişte vermiş zanneder iseniz, hata etmiş olursunuz. Kemâl-i safvet-i kalple kızın sıhhatte, âfiyette olduğunu arz eyledi. Derken tabip efendi tavrında bir büyük safvet, bir büyük mertlik göstererek söze başladı:

طبيب- شمدي اويله ايسه بر چاره قالدی.

زيقلاص- نه در؟ موسيو(ز) نه در؟

طبيب- بيلمم بوكا موسيو راقم نه ديه جك؟

راقم- (غایت اضطرابله) بيوركز موسيو دوقتور.

طبيب- كیده لم قزه سزك دخی انی سوديککزی تيشير ايده لم. حتی پدری ايله شويله بر مذاكره كز اولديغنی دخی خبر ويړه رك اكر براز وقته قدر كنديسنى طوپلار ايسه نكاككزی قياجغنی دخی اكالاته لم. زیرا كوردیكم احواله نظرا بو قزی اك زیاده شو حاله قويان شی دردینی هیچ بر كمسه يه خبر ويړمامسيدر. اكر ایشی ميدانه اتار ايسك جرأتی اميدینی دخی ارتديرمش اولورز.

زيقلاص- بوكا نه ديرسكز راقم افندی؟

راقم- بكا صورار ايسه كز بن بوكا ده جواز ويړم. لکن بو تدبير ايله بر فائده قازانيله حق ايسه مخالفت دخی ايتمم.

طبيب- سزك مخالفت ايتمامكز لازمدر. قازانيله حق فائده يي بز بيلورز.

طبيبك بو رأيی اوزرينه زيقلاص يانلرنده اولمديغی حالده يالكز حكيم ايله راقم قالدیلر قزك ياننه كيتديلر. هر زمان اولديغی كبی قز ده راقمی كورنجه ينه بر انبساط ينه بر سونج كوردی.

حال خاطر استفسار ايدلدی. حتی جان جانانك دخی حالی خاطرينی صوردی! راقم ايچروکی اوطه ده جريان ایدن سوزلر اوزرينه قزه يولنده جواب ويړمشی ظن ايدرسكز؟ اكر جانانه اولان عشقندن جانه بر سررشته ويړمش ظن ايدر ايسه كز خطا ايتمش اولورسكز. كمال صفوت قبله قزك صحتده عافيتده اولديغی عرض ايلدی. ديركن طبيب افندی طورنده بر بيوك صفوت بر بيوك مردلك كوستره رك سوزه باشلادی:

Tabip - Matmazel Can! Size bir şey arz edeceğim, ama istiğrâb etmeyeceksiniz.

Can - (cüz'ice levnî atarak) Nedir mösyö doktor?

Tabip - Mösyö Râkım bana bir sırrını arz eyledi. Bilirsiniz ki hekimlerle papazlar her sırra vâkıf olurlar ama ketm-i esrâra dahi.....

Can - (çehresi daha ziyâde tegayyür ederek) Bu sözlerini anlayamıyorum doktor efendi.

Tabip - Delikanlılık bu! Ayıp değil a? Râkım Efendi'nin size.....

Can - (bütün bütün başkalaşarak) Anladım! Fakat taaccüb ederim. Râkım Efendi beni kardeş.....

Tabip - Hayır efendim! Âşıkâne muhabbet, kardeşlik muhabbetinden daha kuvvetlidir. Öyle değil mi Mösyö Râkım?

Râkım - (zarurî bir davranış ile) Ah! Öyle doktor efendi, öyle! Söylemeye dilim varmıyor ki söz söyleyeyim, hâlîmi kendim arz edeyim. Bari siz söyleyiniz. Ben kendisini böyle yatak içinde gördükçe ne hâllere girdiğime dikkat etmiyor ise siz nazar-ı dikkatini celb ediniz.

Can - Acayip! Râkım Efendi! Gerçek mi söylüyorsunuz?

Râkım - Pek gerçek efendim!

Can - Şimdiye kadar sizde ben böyle bir hastalık olduğunu zan bile etmemiş idim.

Tabip - Evet efendim! Sizin böyle yatağa girdiğiniz günden beri derecesi bir kat daha artmaktadır. Fakat bizim asıl arz edeceğimiz şey, bu da değildir matmazel.

طبيب- مادموازل جان! سزه برشی عرض ایده حکم. اما استغراب ایتیمیه جکسکز.

جان- (جزوئجه لونی آتارق) نه در موسیو دوقتور؟

طبيب- موسیو راقم بکا بر سرینی عرض ایلدی. بیلورسکزکه حکیملر ايله پاپاسلر هر سره واقف اولورلر اما کتم اسراره دخی.....

جان- (چهره سی دها زیاده تغیر ایده رک) بو سوزلرینی اکالایه میورم دوقتور افندی.

طبيب- دلیقانلولق بو! عیب دکل آ؟ راقم افندینک سزه.....

جان- (بتون بتون بشقه لشه رق) اکلادم! فقط تعجب ایدرم. راقم افندی بنی قرداش.....

طبيب- خیر افندم! عاشقانه محبت قرداشلق محبتندن دها قوتلیدر. اويله دکل موسیو راقم؟

راقم- (ضروری بر طورانش ايله) آه! اويله دوقتور افندی اويله! سویله مکه دیلم وارمیورکه سوز سویله یم حاملی کندم عرض ایده یم. باری سز سویله یکز. بن کندیسنی بویله یتاق ایچنده کوردکجه نه حاللره کیردیکمه دقت ایتمیور ایسه سز نظر دقتنی جلب ایدیکز.

جان- عجایب! راقم افندی! کرچکمی سویلیورسکز؟

راقم- پک کرچک افندم!

جان- شمدی یه قدر سزده بن بویله بر خسته لق اولدیغنی ظن بیله ایتما مشیدم.

طبيب- اوت افندم! سزک بویله یتاغه کیردیککز کوندن بری درجه سی بر قات دها آرتقمده در. فقط بزم اصل عرض ایده جکمز شی بو ده دکلدن مادموازل.

Can - (bayağı dermanını toplayıp) Dahası mı var?

Tabip - Dahası var efendim. Biz dün bu hâli pederinize dahi açtık.

Can - (evvelkinden ziyâde bozularak) Pederime mi?

Râkım - Evet efendim!

Tabip - Râkım Efendi'nin icbârıyla ben açtım. Müslüman dininde sizi kendi dininizde olduğunuz hâlde nikâh edebilmeye müsâade vardır. Pederiniz bu işe razı oldu. Rakım Efendi'nin her türlü liyâkatini teslîm eyledi. Hatta gelip size kendisi teklîf-i izdivâc edecek idi, ama babalık hâli malumunuzdur ya, şayet siz utanırsanız, o hicâb eder diye. Zaten benim bu sırra vukûfuma itimâden bu hizmet-i müftehireyi bana havale eyledi.

Can - (yürekleri eritecek kadar acı bir tebessüm ile) Acayip! Fakat siz bu işlere nasıl itimâd verdiniz?

Tabip - Korkarım Râkım Efendi'yi kabul etmemek fikrindesiniz.

Can - Hele siz babamı çağırınız!

Râkım hemen dışarı çıkıp Ziklas'ı çağırdı. Onlar gelinceye kadar doktor "Gerçek söylüyorum matmazel, bu çocuk sizin aşkınızla çıldıracaktır. Pederiniz onun hâline merhamet ederek izdivâcınıza muvâfakat ediyor. İş yalnız sizin emrinize kaldı" sözlerini tekmîl edebildi. Ziklas ve Râkım dahi geldiler.

Can - (acayip bir hicâb hâliyle) Babacığım, doktor efendi bir şeyler söylüyor!

Ziklas - Evet kızım. Siz de ne söyleyecek iseniz söyleyiniz. Burada bir yabancımız yoktur.

جان- (بیاغی درماننی طویلا یوب) دهاسی می وار؟

طیب- دهاسی وار افندم. بز دون بو حالی پدرکزه دخی آچدق.

جان- (اولکندن زیاده بوزوله رق) پدرمه می؟

راقم- اوت افندم!

طیب- راقم افندینک اجباریله بن اچدم. مسلمان دیننده سزی کندی دینکرده اولدیغکز حالده نکاح ایده بلمکه مساعده واردر. پدرکز بو ایشه راضی اولدی. راقم افندینک هر درلو لیاقتنی تسلیم ایلدی. حتی کلوب سزه کندیسسی تکلیف ازدواج ایده جک ایدی اما بابالق حالی معلومکذر یا شاید سز اوتانورسکز او حجاب ایدر دیه ذاتاً بنم بو سره وقوفمه اعتماداً بو خدمت مفتخره بی بکا حواله ایلدی.

جان- (یورکلری اریته جک قدر آجی بر تبسم ايله) عجایب! فقط سز بو ایشلره نصل اعتماد ویردیکز؟

طیب- قورقارم راقم افندی بی قبول ایتما مکز فکرنده سکز.

جان- هله سز بابامی چاغرکز!

راقم همان طشری چیقوب زیقلاصی چاغردی. انلر کلنجهیه قدر دوقتور » کرچک سویلیورم ماداموازل بو چوجق سزک عشقکزله چیلدیره جقدر پدرکز انک حالنه مرحمت ایده رک ازدواجکزه موافقت ایدیور. ایش یالکز سزک امرکزه قالدی. » سوزلرینی تکمیل ایده بیلدی. زیقلاص و راقم دخی کلدیلر.

جان- (عجایب بر حجاب حاليله) باباجغم دوقتور افندی بر شیرل سویلیور!

زیقلاص- اوت قرم سزده نه سویلیه جک ایسکز سویلیکز بوراده بر ییانجمز یوقدر.

Râkım - İster iseniz ben de dışarıya çıkarım.

Can - (yine acı bir tebessümle) Ne hâcet? Kendi kendisine:

[Nihân key mâned ân râzî k'ez u sâzend mahfilhâ]

Râkım bu beyti işitince keyfiyetini takdir edemediği bir teessürle titredi.

Can - (sözünde devam ile) Evet babacığım! Doktor efendi söylemek lâzım olan sözleri söyledi. Ben bu işin imkânına hüküm veremedim. Sonra da bana Râkım Efendi'yi sevip sevmediğimi sordu. Hâlbuki onun beni pek sevdiğini, benim için çıldıracağını da Râkım Efendi dışarıya çıktığı zaman söyledi.

Ziklas - İyi ya kızım! Sen ne cevap vereceksin?

Can - Ah! İşte benim cevabım da budur: Ben Râkım'ı seviyorum. O da beni seviyor. Seviyor ama onun beni sevişi, benim onu sevişim gibi değildir. O beni kardeş gibi seviyor. Ben onu kardeş gibi sevmiyorum. Onun cariyesi Canan onu nasıl seviyor ise ben de öyle seviyorum. Seviyorum ama ah! Ne fayda.....

Kızcağız bu sözü söyler iken gözleri dolmakla beraber babası ve doktor ve Râkım'ın dahi gözleri doldu.

Can - Râkım! Râkım! (Ger ber-lebem nihi leb yâbem hayât-ı bâkî / Çün ûd çend bâşem der-âteş âramîde) Bu beyit üzerine Râkım bütün bütün boşanıp âdeta hüngür hüngür ağlamaya başladı. İhtiyar peder dahi Râkım'ı görerek ağlar idi. Doktor ise mermer gibi kaskatı ve buz kesildi.

Can - Babacığım! Verdiğiniz kararda bir icrâ imkânı olsa ben şimdi dirilir, kalkar idim. Sana ne diyorum? Râkım beni, benim onu sevdiğim gibi sevmez. Hemşiresi gibi sever. Eğer benim onu sevdiğim gibi sevmiş olsa idi şimdiye

راقم- ایستر ایسه کز بن ده طیشاری یه چیقارم.

جان- (ینه آجی بر تبسم ايله) نه حاجت؟ کندی کنديسنه:

{نھان کی ماندان رازی کزسار ند محفلها}

راقم بو بیٹی ایشیدنجه کیفیتی تقدیر ایده مدیکی بر تأثرله تتره دی.

جان- (سوزنده دوام ايله) اوت باباجغم! دوقتور افندی سویله مک لازم اولان سوزلری سویلیدی. بن بو ایشک امکانه حکم ویره مدم. صکره ده بکا راقم افندی پی سووب سومدیکمی صورتی. حالبوکه انک بنی پک سودیکنی بنم ایچون چلدیره جغنی ده راقم افندی طیشاری یه چقدیغی زمان سویله دی.

زیقلاص- ایی یا قزم! سن نه جواب ویره جکسک؟

آه! ایشته بنم جوامم ده بودر: بن راقمی سویورم. او ده بنی سویور. سویور اما انک بنی سویشی بنم انی سویشم کی دکلدر. او بنی قرداش کی سویور. بن آنی قرداش کی سویورم. انک جاریه سی جانان آنی نصل سویورسه بن ده اوپله سویورم. سویورم اما آه نه فائده.....

قزجغز بو سوزی سویلر ایکن کوزلری طولقله برابر باباسی و دوقتور و راقمک دخی کوزلری طولدی.

جان- راقم! راقم! (کر بر لبم نھی لب یایم حیات باقی * آن دم که جان شیرین باشد بلب رسیده) بو بیت اوزرینه راقم بوتون بوتون بوشانوب عاداتا هونکور هونکور اغلامغه باشلادی. اختیار پدر دخی راقمی کوره رک اغلار ایدی دوقتور ایسه مرمر کی قاص قاتی و بوز کسیلدی.

جان- باباجغم! ویدیککز قرارده بر اجرا امکانی اولسه بن شمدی دریلور قالقار ایدم. سکا نه دیورم؟ راقم بنی بنم آنی سودیکم کی سومز. همشیره سی کی سور. اگر بنم آنی سودیکم کی سومش اولسه ایدی شمدی یه

kadar mutlaka bir eserini gösterir idi. Kızlar kızlar ile bu kadar mahremâne konuşsalar, elbette birbirine yüzlerini kızartacak gibi sözler söyleyebilirler ise de Râkım bizim yanımızda bir kızın ağzına alabileceği sözü dahi almamıştır. Onu bu hâlde gördükçe, ben de ona harf-i vâhid söylemedim. Yalnız kendi kendime derdim ki: (Bâ-dil-i senginet âyâ hîç der-gired şebî / Ah-ı âteş-bâr u sûz-ı sîne-i şeb-gîr-i mâ)

Ziklas - Güzel ya a kızım. İşte Râkım dahi böyle senin gibi, seni sevdiği hâlde bir kelimecik söylemez imiş. Öyle değil mi Râkım Efendi?

Râkım'da cevap vermeye iktidar kalmamış idi ki cevap versin.

Can - Nafile babacığım! Orta yerde onun cariyesi Canan var iken ne yapsanız nafile. Hattâ Râkım bana acıdığından ötürü sizin dediğinize razı olacak olsa bile, ben razı olmam. Zira vefat eder isem ben edeyim. Kendi saadetim için bir bî-çâre kızcağızın helâkine razı olamam.

Ortalığın hâli başkalaştı. Zira, doktor bile artık hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başlamış idi. Bereket versin ki kızın vâlidesi orada mevcut değildi. Eğer mevcut olsa idi daha başka hâller dahi zuhûr edeceğine şüphe yok idi. Can ise artık ağlamayı filânı da kaybederek Râkım'a nazarla:

Can- (Azm-i didâr-ı tû dâred cân-ber-leb âmede / Bâz gerged yâ ber-âyed çist fermân-ı şumâ)..... Elhâsıl babacığım, benim için gösterdiğiniz merhamete teşekkürler ederim. Size de ederim mösyö doktor. Sana da teşekkürler ederim Râkım Efendi. Zîra sen bu kadarcık bir hileye rıza göstermek için dahi, gönlünle büyük bir cenk etmişsindir. Bu fedakârlık senin tarafından benim için bir büyük fedakârlıktır..... Ah şu saatimde senden bir bûse almak için her ayıbı göze aldırır idim. Lâkin

قدر مطلقا بر اثرینی کوسترر ایدی. قزقر قزقر ايله بو قدر محرمانه قونوشرلر البته بربرینه یوزلرینی قزارته حق کبی سوزلر سوله یه ییلورلر ایسه ده راقم بزم یانمزده بر قزق اغزینه اله ییله جکی سوزی دخی المامشدر. انی بو حالده کوردکجه بن ده اکا حرف واحد سویلدم. یالکز کندی کندیبه دیر ایدم که: (بادل سنکینت آیا هیچ در کیردشی آه آتشار و سوز و سینۀ شبکیر ما)

زیقلاص- کوزل یا آفرم. ایشته راقم دخی بویله سنک کبی سنی سودیکی حالده بر کلمه جک سویله مز ایش. اویله دکلمی راقم افندی؟
راقمده جواب ویرمکه اقتدار قالمامش ایدی که جواب ویرسون.

جان- نافله باباجغم! اورته یرده انک جاریه سی جانان وار ایکن نه یاپسه کز نافله. حتی راقم بکا آجید یغندن اوتوری سزک دیدیکزه راضی اوله حق اولسه بیله بن راضی اولم. زیرا وفات ایدر ایسه م بن ایدم. کندی سعادتیم ایچون بر بیچاره قزقزق هلاکنه راضی اوله مم.

اورته لغک حالی بشقه لشدی. زیرا دوقتور بیله ارتق حچقیره حچقیره اغلامغه باشلامشیدی. برکت ویرسون که قزق والده سی اوراده موجود دکل ایدی. اگر موجود اولسه ایدی دها بشقه حاللر دخی ظهور ایده جکنه شبهه یوق ایدی. جان ایسه ارتق اغلامغی فلانی ده غیب ایده رک راقمه نظرله:

جان- (عزم دیدار تو دارد جان بربل آمده * باز کردد یا بر آید چیست فرمان شما؟.....) الحاصل باباجغم بنم ایچون کوستردیککز مرحمته تشکرلر ایدرم. سزه ده ایده رم موسیو دوقتور. سکا ده تشکرلر ایده رم راقم افندی. زیرا سن بو قدر حق بر حیلله یه رضا کوسترمک ایچون دخی کوکلنه بیوک بر جنک ایتمشسکدر. بو فداکارلق سنک طرفندن بنم ایچون بر بیوک فداکارلقدرد.....
آه شو ساعتده سندن بر بوسه المق ایچون هر عیبی کوزه الدیرر ایدم. لکن

kararım ahirete kadar senin bir bûsene dahi müştâk ve hasret olarak gitmek-
tir. Allah'ın merhametini bu sûretle kazanabileceğim ümidindeyim.....

Meclisin bundan ziyâde imtidâdına tahammül için kimsede kuvvet kalmamış idi. En evvel doktor zaaf göstererek dışarıya çıktı. Arkası sıra da Râkım çıkıp bî-çâre babası bir müddet mahzun mahzun kızın yüzüne baktıktan sonra, o dahi çıkıp vâlidesiyle küçük hemşiresini hastanın yanına gönderdi.

Pek alâ bunlar dışarıya çıktılar da başka bir müzâkereye filâna mı başladılar? Ne mümkün! Üçü dahi dilsizlerin birbirine bakışıp kaş ile göz ile ifade-i merâma çalıştıkları gibi birbirinin yüzüne bakakalmışlar ve her biri yeislerini birbirine anlatmak için yek-diğerine kaş ve göz işaretleriyle kalıp diğer harf-i vâhid söylememişler idi. Kızın yanında vâlidesiyle küçük hemşiresi ne söyleştiler?

İşte onu biz bilmiyoruz. Bizim bildiğimiz kadarı şu ki Râkım artık bu matemli hanede ikamet lâzım gelmeyeceğini anlayarak bir aralık sıvıştı, çıktı ve Can'ın ıztırâb-ı hâline ağlamak derecesinde teessüfler ederek boyunu büküp Kumbaracı Yokuşu'ndan aşağıya inmeye başladı.

قرارم آخرته قدر سنك بر بوسه كه دخی مشتاق و حسرت اوله رق كیتمكدر.
اللهك مرحمتنی بو صورتله قزانه بیله جكم امیدندیم.....

مجلسك بوندن زیاده امتدادینه تحمل ایچون کیمسه ده قوت قالمامشیدی اك
اول دوقتور ضعف کوستره رك طیشاریه چیقدی. ارقه سی صره ده راقم چیقوب
بیچاره باباسی بر مدت محزون محزون قزك یوزینه باقدقدن صكره او دخی
چیقوب والده سیله کوچك همشیره سنی خستنك یاننه کوندردی.

بك اعلا! بونلر طیشاری یه چیقدیلمده بشقه بر مذاکریه فلانه می باشلادیلر?
نه ممکن! اوچی دخی دیلسزلرك بربرینه باقیشوب قاش ايله کوز ايله افاده
مرامه چالشدقلى کبی بربرینك یوزینه باقه قالمشیر و هر بری یأسلرینی بربرینه
اکلاتمق ایچون یکدیگرینه قاش و کوز اشارتلیله قالبوب دیگر حرف واحد
سویله مامشیریدی. قزك یاننده والده سیله کوچك همشیره سی نه سویلشدیلر?

ایشته آنی بز بیلمیوروز. بزم بلدیكمز قدری شوکه راقم ارتق بو ماتملی
خانه ده اقامت لازم کلمیه جکنی اکلایه رق بر اراقق سویلشدی چیقدی و
جانك اضطراب حالنه اغلامق درجه سنده تأسفلر ایده رك بوینی بوکوب قومباره
جی یوقیشندن اشاغیه انمکه باشلادی.

Onuncu Bâb

Can bî-çâresinin Râkım'a mûcib olduğu tesîrât gerçekten fevkalâde idi. O kadar ki o zamana kadar Râkım'da Can için bir aşk yok idi ise bile ondan sonrası için hâsıl olabilmek istidâdları dahi baş göstermiş denilebilir. "O bî-çâre kızcağız! Ne hâllere girmiş! Ahiret insanı sûretini almış! Vallahi sevilmeyecek kız da değildir. Farisî okumak da ona mahsûs idi. Ah! İşte onu bu hâllere koyan Hoca Hâfız'ın Dîvan'ı değil midir? Ben bu dereceye kadar tesiri olacağını hesap edememiş idim. En yanık beyitleri ne kadar bir sûz-ı derûn ile dinler ve alırdı? Meğer kendisini zehirlemek için imiş. Vah bî-çâre Can vah! Eğer kıza bir hâl olur ise vallahi yanarım" diye Hendekbaşı'na kadar indi.

Orada kime rast gelse iyi? Felâtun Bey'e!

Adam bırak şu sefihi be!

Nasıl bırakırız. Hikâyemizin nısfına müşterek olan bir zatı nasıl terk ederiz?

O hoppayı bu hikâyeye hiç bile katmamalı idi.

اوننجی باب

جان بیچاره سنک راقمه موجب اولدیغی تأثیرات کرچکدن فوق العاده ایدی. اول قدر که او زمانه قدر راقمه جان ایچون بر عشق یوق ایدیه بیله اندن صکره سی ایچون حاصل اوله بیلمک استعدادلری دخی باش کوسترمش دنیله بیلور. «او بیچاره قز جغز! نه حاللره کیرمش؟ آخرت انسانی صورتنی آلمش. والله سویلمیه جک قز ده دکلدرد. فارسی اوقومق ده اکا مخصوص ایدی. آه! ایشته آنی بو حاللره قویان خواجه حافظک دیوانی دکلدرد. بن بو درجه یه قدر تأثیری اوله جغنی حساب ایده مامش ایدم. اک یانق بیتلری نه قدر بر سوز درون ایله دیکلر و آلور ایدی؟ مکر کندیسنی زهرله مک ایچون ایمش. واه بیچاره جان واه! اکر قزه بر حال اولور ایسه و الله ینارم» دیه خندق باشنه قدر ایندی.

اوراده کیمه راست کلسه ایی؟ فلاطون بکه!

آدم براق شو سفیهی به!

نصل براقورز. حکایمک نصفنه مشترک اولان بر ذاتی نصل ترک ایدرز.

او حویپایی بو حکایه یه هیچ بیله قاتماملی ایدی.

Öyle lâzım idi ama nasılsa katmış bulunduk. Hem Felâtun Bey'e bu buğz neden iktizâ etti? Yoksa herifin şu alafrangalığını çekemez mi oldunuz? Eğer Felâtun Bey olmamış olsa idi mayonez meselesi meydana çıkar mı idi? Ya Hotel (C) öyle bir zengin alafranga Osmanlı'yı görebilir mi idi? Kâğıthanede madamın arabası önünde çifte müzika çalınır mı idi?

Batasıya gittikten sonra neye yarar?

Zararı yok! İşte sizi temîn ederiz ki bundan sonra batasıya gitmeyecek. Gidemeyecek ki gitsin.

Korkarız paralar.....

Korkacağınıza dinleyiniz:

Felâtun - O! Birâder! Allah versin, Allah versin! Kibarlık başka şey! Eski dostları göremez olurlar.

Râkım - (ızdırabından ne söylediğini dahi bilemeyerek) Estağfurullah birâder! Bugün zihnim pek perişandır. Şu Ziklas'ın kızı yok mu? Büyüğü! Hani ya şu Can!

Felâtun - Evet, insanın canına sokacağı gelen Can değil mi? Canına yandığım, vâlidesini karanlıkta kucaklamak sehvi vâki olmamış olsa idi...

Râkım - Bırak Allah'ı seversen! Kızcağız can üzerinde.

Felâtun - Ne için?

Râkım - Bilir miyim ben ne için? Galiba verem olmuş! Hekimler aşk hâlidir diyorlar.

Felâtun - İşte gördün mü? Senin gibi feylesofların yapacağı iş bu kadar olur. İffetini muhafaza edelim, edebi muhafaza edelim diye böyle körpecik kızları verem ederler, bırakırlar. Bana alâka etmiş ola idi de bak hiç böyle verem olur mu idi? Turp gibi yaşar idi turp!

اوله لازم ایدی اما نصلسه قاتمش بولندق. هم فلاطون بکه بو بغض نه دن اقتضا ایتدی؟ یوقسه حریفك شو الا فرانغه لغنی چکه مزمی اولدیکز. اگر فلاطون بك اولماش اولسه ایدی مایونز مسئلسی میدانه چیقارمی ایدی؟ کاغدخانه ده مادامك عربه سی اوکنده چفته موزیقه چالورمی ایدی؟

بطاسیه کیتدکدن صکره نه یه یرار؟

ضرری یوق! ایشته سزی تأمین ایدرزکه بوندن صکره بطاسیه کیتیمیه جك. کیده میه جك که کیتسون.

قورقارز پاره لر.....

قورقاجه غکزه دکله یکز:

فلاطون- او! برادر! الله ویرسون الله ویرسون! کبارلق بشقه شی! اسکی دوستلری کوره مز اولورلر.

راقم- (اضطرابندن نه سویله دیکنی دخی بیله میهرک) استغفر الله برادر! بو کون ذهنم پک پریشاندر. شو زیقلاصك قزی یوقمی؟ بیوکی! هانیا شو جان!

فلاطون- اوت انسانك جاننه صوقه جغی کلان جان دکلمی؟ جاننه یانديغم والده سنی قراکلقده قوجاقلامق سهوی واقع اولماش اولسه ایدی.....

راقم- براق اللهی سورسهك! قزجغز جان اوزرنده.

فلاطون- نه ایچون؟

راقم - بلور بیم بن نه ایچون؟ غالبا ورم اولمش! حکیملر عشق حالیدر دیورلر.

فلاطون- ایشته کوردکمی؟ سنك کپی فیلسوفلرک یاپاجغی ایش بو قدر اولور. عفتی محافظه ایده لم ادبی محافظه ایده لم دیه بویله کوربه جك قزلری ورم ایدرلر براقورلر. بکا علاقه ایتمش اوله ایدی ده باق هیچ بویله ورم اولور می ایدی؟
طوبرب کبی بشر ایدی طوبرب!

Râkım - (fütûrla) Adam, bırakalım artık şu acıklı meseleyi. Kızcağız bugün yarın yolcudur. Sen ne hâldesin bakalım sen? Polini ile rahat edebiliyor musun?

Felâtun - Madem sen bana Can'ın lakırdısını bıraktırdın, ben de sana Polini'nin lakırdısını bırakmayı teklif ederim.

Râkım - O ne için ya?

Felâtun - Şunun için ki artık kendisinden ayrıldım.

Râkım - (telaşla) Sebep?

Felâtun - Bırak şu kaltağı! Allah'ı seversen!

Râkım - Canım, o nazlı Polini şimdi kaltak mı oldu?

Felâtun - Hınzır kahpe, beni yolup kül ettikten sonra yüz çeviriverdi.

Râkım - Yolduktan sonra mı?

Felâtun - Ah, öyle ya!

Râkım - Bari mali birkaç bin liraya oldu mu?

Felâtun - Birkaç bin mi? On altı bin diyemiyor musun?

Râkım - (daha ziyâde telaşla) Ne dedin? Zati senin servetin ne kadar idi ki?

Felâtun - (gözleri dolarak) İşte ne kadar ise hepsini yoldu!... Ah birâder! Sen bana pek doğrusunu söylemiş idin ama ne fayda? O zaman şimdiki aklım olsa idi ne yapacağımı ben biliyor idim?

Râkım - Ey şimdi?

راقم- (فتورله) آچم براقه لم ارتق شو آجىقلى مسئله ي قزجغز بوكون يارين يولجيدر.
سن نه حالده سك باقه لم سك. پولينى ايله راحت ايده بيلورميسك?

فلاطون- مادام سن بكا جانك لقيرديسنى براقديرك بن ده سكا پولينك لقيرديسنى
براقمغى تكليف ايدرم.

راقم- او نه ايچون يا?

فلاطون- شونك ايچون كه ارتق كنديسندن آيرلدم.

راقم- (تلاشله) سبب?

فلاطون- براق شو قالتاغى! اللهى سورسهك!

راقم- جانم او نازلى پولينى شمدى قالتاقمى اولدى?

فلاطون- خنزير قحبه بنى يولوب كول ايتكدن صكره يوزچويرى ويردى.

راقم- يولدقن صكره مى?

فلاطون - آه اويله يا!

راقم- بارى مالى برقاق بيك ليرايه اولدىمى?

فلاطون- برقاق بيكمى? اون التى بيك ديه ميورميسك?

راقم- (دها زياده تلاشله) نه ديدك? ذاتى سنك ثروتك نه قدر ايدى كه?

فلاطون- (كوزلى طولهرق) ايسته نه قدر ايسه هپسنى يولدى. آه برادر!
سن بكا پك طوغريسنى سويله مش ايدك اما نه فائده? او زمان شمدىكى
عقلم اولسه ايدى نه ياپاجغمى بن بيلور ايدم?

راقم- اى شمدى?

Felâtun - Şimdi taşlarla döğünmekteyim ama fayda yok. Eniştem ile de bozuştuk. Dünyanın hâlini şimdi anladım diyorum ya? Parasız kayını eniştelere, parasız birâderi hemşirelere de kabul etmiyormuş. (Gözlerinin yaşı daha ziyâde arttı).

Râkım - Bu iş böyle kalacak değil a? Elbet bir çaresini düşünmüşsündür.

Felâtun - Dünyada bir dostum var imiş. Vaktiyle ettiğim bunca iyiliklerin bir semeresi hâsıl olmuş. Bizim.... Beyefendi'yi bilirsin ya?

Râkım - Evet!

Felâtun - İşte şimdi onun sâye-i merhametine sığındım. Bize bir mutasarrıflık yakalayabilecek. Kaviyyen memûl ediyorum. Çünkü beni kaviyyen temîn ediyor.

Râkım - Allah versin birâder! Vallahi memnun oluruz. Bizim de eğer elimizden bir şey gelse dirîğ etmeyiz ama.....

Râkım bu lakırdıyı söyler söylemez Felâtun bir kere Râkım'ın yüzüne bakıp ve acı bir tebessüm edip badehu veda dahi etmeden aldı yürüyüverdi. Şimdi bu da bî-çâre Râkım için bir dert oldu mu? Artık alt tarafını sormayınız.

Bu Râkım için niye bir dert olacak? Vaktiyle gözlerini açmalı idi de elindeki serveti bir kaltağa kaptırmamalı idi. Evvelleri Râkım'ı beğenmiyor idi ya!

Evet! Bu lakırdıda haklısınız. Lâkin Râkım gibi bir çocuk kimsenin zâl ü inkırâzıyla teşeffî-i sadr etmez. Hasminin böyle bir hâl-i inkırâza dûçâr olmasından dahi müteallim olur.

فلاطون- شمدی طاشلرله دوکنومکده یم اما فائده یوق انشتهم ايله ده بوزوشدق. دنیانك حالنی شمدی اکلادم دییورم یا! پاره سز قاینی انشتهلر پاره سز برادری همشیره لرده قبول ایتمیورمش. (کوزلرینك یاشی دهها زیاده آرتدی) راقم- بو ایش بویله قاله حق دکل آه؟ البت بر چاره سنی دوشنمشسکدر. فلاطون- دنیاده بر دوستم وار ایمش. وقتيله ایتدیکم بونجه ایلکلرک بر ثمره سی حاصل اولمش. بزم..... بك افندی پی بیلورسك یا؟ راقم- اوت!

فلاطون- ایشته شمدی انك سایه مرحمتنه صغندم. بزه بر متصرفلق یقالیه بله جك. قویا تأمین ایدیور.

راقم- الله ویرسون برادر! و الله ممنون اولورز. بزم ده اکر المزدن برشی کلسه دریغ ایتمیز اما.....

راقم بو لقردی پی سویلر سویله مز فلاطون بر کره راقمک یوزینه باقوب و آجی بر تیسیم ایدوب بعده وداع دخی ایتمه دن آلدی یوروی ویردی. شمدی بو ده بیچاره راقم ایچون بر درد اولدیمی؟ ارتق الت طرفنی صورمیکز.

بو راقم ایچون نیه بر درد اوله حق؟ وقتيله کوزلرینی آچملی ایدی ده النده کی ثروتی بر قالتغه قایدیرماملی ایدی. اوللری راقمی بکنمیور ایدی یا!

اوت! بو لقردیده حقلیسکز. لکن راقم کبی بر چوجق کیمسه نك ذال و انقراضيله تشفی صدر ایتمز. خصمنك بویله بر حال انقراضه دوچار اولمسندن دخی متالم اولور.

İşte Râkım dahi böyle bir..... değil, Can'ın hastalığından nâşî iki nev elem içinde olarak hanesine geldi ki o akşam çenelerini bıçak açmayarak hatta yemek dahi yemeye muktedir olamadı. Efendisinin şu ıztırâb-ı hâli Canan'ı dahi nihayet derecede muztarip eylemiş idi. Ancak bu geceki hâl her zamanki ahvâle makîs olmadığından zavallı kızcağız şakk-ı şefe etmeye muktedir olamayıp Râkım'ın karşısında boyuncuğunu büktü, kaldı. O gece Râkım'ın sigara ve kahve vesâire hakkında Canan'a verdiği emirler âdetâ şimdi bir mazlumun kanını dökerek henüz bıçağını silmekte bulunan yeniçeri zorbasının ağzından çıkıyormuşçasına bir tehevvürle çıkar idi. Binaenaleyh, Canan bu hâl-i fevkalâdeye ağlamak veyahut ağlamamak lâzım geleceğinde dahi şaşırıp da herkes yattıktan sonra, kendi yatağı içinde rahat rahat ve bol bol ve kana kana ağlamaya muvaffak olabildi.

Hani ya o işine gücüne asla hâlel vermeyip kronometre saat gibi işlemekte olan Râkım? Ertesi günü nereye gideceğini, ne edeceğini şaşırarak “Şimdi giyinirim, şimdi kalkarım, şimdi giderim. Fakat nereye gitmeli? Ne iş görmeli?” diye ikindiyi hanesinde edip binaenaleyh akşamı dahi orada çıkarmaya mecbur oldu. Saat onu geçtikten sonra Yozefino'nun ziyafeti akşamından kalma yarım beylik rakıdan biraz rakı çıkartıp içmeye başladı. Canan'ı dahi piyanoya oturtmuş idi ise de, kızcağız efendisinde neşât göremeyince kendisi dahi neşâtlanamayıp çaldığından öyle lezzet almaz idi.

Derken Yozefino gelmesin mi? Meğer o gün ders günü imiş. Râkım kendisini istikbâl eyledi. Karı gayet şen ve hatta şuh meşreb olduğundan bin tebessümler, bin inbisâtlar ile gerek Râkım'a ve gerek Canan'a selâm vermiş idi. İkisi de Yozefino'nun selâmını pek soğuk bir muâmele ile aldılar. Yozefino şaştı kaldı. Bu muâmele-i bârideye hiçbir mana veremedi.

ایشته راقم دخی بویله بر دکل جانك خسته لکندن ناشی ایکی نوع
 الم ایچنده اوله رق خانه سنه کلدی که او اقشام چکه لرینی بچاق آچمیه رق
 حتی یمك دخی یمکه مقتدر اوله مدی. افندی سنك شو اضطراب حالی جانانی
 دخی نهایت درجه ده مضطرب ايله مشیدی. انجق بو کیجه کی حال هر
 زمانکی احواله مقیس اولمدیغندن زواللی قزجغز شق شفه ایتمه مقتدر
 اوله میوب راقمك قارشوسنده بوینجیغنی بوکدی قالدی. او کجه راقمك
 سیغاره و قهوه و سائر حقه ده جانانه ویردیکی امرلر عادتاً شمدی بر
 مظلومك قانی دوکه رك هنوز بچاغنی سیلمکده بولنان یکی چری زوربا سنك
 آغزندن چیقورمشحسسه بر تهورله چیقار ایدی. بناء علیه جانان بو حال
 فوق العاده یه اغلامق و یاخود اغلاماق لازم کله جکنده دخی شاشروب تا
 هرکس یاتدقنصکره کندی یتاغی ایچنده راحت راحت و بول بول و
 قانه قانه اغلامغه موفق اوله بیلدی.

هانیا او ایشنه کوچنه اصلا خلل ویرمیوب قرونومترو ساعت کبی ایشله مکده
 اولان راقم؟ ایرتسی کونی نره یه کیده جکنی نه ایده جکنی شاشیره رق «شمدی
 کینورم شمدی قالقارم شمدی کیده رم. فقط نره یه کیتملی؟ نه ایش کورملی؟
 « دیه ایکندی یی خانه سنده ایدوب بناء علیه اقشامی دخی اوراده چیقارمغه
 مجبور اولدی. ساعت اونی کچدکدنصکره یوزفنیونك ضیافتی اقشامندن قاله
 یارم بکلك راقیدن براز راقی چیقارتوب ایچمه که باشلادی. جانانی دخی
 پیانویه اوتورتمش ایدی ایسه ده قزجغز افندی سنده نشاط کوره مینجه کندیسی
 دخی نشاطلنه میوب چالیدیغندن او یله بر لذت المز ایدی.

دیرکن یوزفینو کلمسونمی؟ مکر او کون درس کونی ایمش. راقم کندوسنی
 استقبال ایلدی. قاری غایت شن و حتی شوخ مشرب اولدیغندن بیک
 تبسملر بیک انبساطلر ايله کرک راقمه کرک جانانه سلام ویرمشیدی.
 ایکسی ده یوزفنونك سلامنی پك صوغوق بر معامله ايله الدیلر. یوزفینو
 شاشدی قالدی. بو معاملۀ بارده یه هیچ بر معنا ویره مدی.

Yozefino - O ne? Ben bu saadetle memlû olan haneyi bu akşam bir kederle dolu görüyorum. Hayırdır inşallah!

Râkım - Hayır! Hamd olsun hiçbir kederimiz yoktur.

Yozefino -Lisânınız, yüreğinizdeki şeyi söylemiyor. Korkarım Canan senin canını sıktı.

Canan - (korkusundan titreyerek) Hayır madam! Ben hiçbir şey yapmadım!

Râkım - Hiç Canan benim canımı sıkar mı? Bu lakırdıyı ben söylemiş olsam sen inanmamalısın.

Yozefino - Öyle olmak lâzım geleceğini bilirim. Fakat bugün sizde mutlaka bir hâl var!

Râkım - Yok değil, var! Hani ya Mister Ziklas yok mu? İşte onun büyük kızı ölüm hâlinde hasta da ona pek acıyorum. Bir genç kızın gürleyip gitmesi insanı yakmaz mı a madam?

Yozefino - Vâkıâ acınacak bir şey. Hastalığı ne imiş?

Râkım - Gençlerin hastalığı ne olur? Malûm a ince hastalık!

Yozefino - Vah zavallı kızcağız vah! Vallahi acıdım.

Râkım - Hele benim ne kadar acıdığımı mümkün değil tasavvur edemezsiniz. Âdeta kızcağızla kardeş gibi geçinir idik.

Yozefino - Canım daha şimdiden kızı vefat etmiş addedip de yanmak lâzım gelmez a? İnşallah bir şey olmaz da kalkar!

یوزفینو- او نه؟ بن بو سعادتله مملو اولان خانه یی بو اقشام برکدرله طولو کوریورم. خیردر انشاء الله!

راقم- خیر! حمد اولسون هیچ بر کدرمز یوقدر.

یوزفینو- لساککز یورککزه کی شیء سویله میور. قورقارم جانان سنک جانکی صیقدی.

جانان- (قورقوسندن تتره یه رك) خیر مادام! بن هیچ برشی یاپمدم!

راقم- هیچ جانان بنم جانمی صیقارمی؟ بو لقیردی یی بن سویله مش اولسه م سن اینا غما ملیسک.

یوزفینو- او یله اولمق لازم کله جکی بیلورم. فقط بو کون سزده مطلقا بر حال وار!

راقم- یوق دکل وار! هانیا مستر زیقلاص یوقمی؟ ایشته انک بیوک قزی اولوم حالنده خسته ده اکا پک آجیورم. بر کنج قزک کورله یوب کیتمیسی انسانی یاقمزمی آ مادام؟

یوزفینو- واقعا آجنه جق بر شی. خسته لکی نه ایمش.

راقم- کنج لرك خسته لکی نه اولور؟ معلوم آ اینجه خسته لك!

یوزفینو- واه زواللی قزجغز واه! و الله آجیدم.

راقم- هله بنم نه قدر آجیدیغمی ممکن دکل تصور ایده مزسکز عادتا قزجغزله قرداش کی کچینور ایدک.

یوزفینو- جانم ده! شمیدین قزی وفات ایتمش عد ایدوب ده یانمق لازم کلمز آ؟ انشاء الله برشی اولمز ده قالقر!

Râkım - Evet! Babasına böyle teselliyâtı biz de verdik. Her ne ise bizim bugünkü âlâmın birisi işte bu. Birisi de bizim Felâtun Bey meselesi.

Yozefino - O Felâtun Bey kimdir ki meselesi ne olduğunu anlayalım.

Râkım - Vay sen Felâtun Bey'in kim olduğunu bilmiyor musun?

Yozefino - Sen ona dair bana hiçbir şey söylemedin.

Râkım - Söylemeye lüzum görmedim de onun için. Zira Felâtun Bey'i Beyoğlu'nda tanımayan kalmamıştır ki.

Yozefino - Ha! Anladım, anladım. Şu Platon Bey değil mi?

Râkım - Evet! İşte o! Onun Türkçe ismi Felâtun, Frenkçesi Platon'dur.

Yozefino - O bir tiyatrocü nâzende ile Hotel (C)'de prenslik taslamakta idi. Hatta kendi familyası Uranüs sülâlesinden indiğinden bahisle asilzâdelik dava eder idi.

Râkım - Asilzâdelik dava ettiğini bilmem. Velez ki etsin. Bizim memlekette hamd olsun bu esaret yoktur.

Yozefino - Ey, o beyefendinin nesine acıyorsun?

Râkım - Paraları tüketmiş de onun için!

Yozefino - Vah benim çocuk Râkımcığım vah! A oğlum, dünyanın her budalasına acımak senin vazifen mi? Platon Bey çocuk değil idi ya? Hâlbuki Beyoğlu'nda onun paraları tüketceğini çocuklar dahi anlamış idi.

Râkım - Ama ben ona acırım Yozefino, acırım. Zira ne kadar olsa refikim idi.

راقم- اوت! باباسنه بویله تسلیاتی بز ده ویردك. هر نه ایسه بزم بو کونکی
آلامك بریسی ایشته بو. بریسی ده بزم فلاطون بك مسئلهسی.

یوزفینو- او فلاطون بك کیمدر که مسئلهسی نه اولدیغنی اکالیه لم.

راقم- وای سن فلاطون بكك کیم اولدیغنی بیلیمورمیسك؟

یوزفینو- سن اکا دائر بکا هیچ برشی سویله مدك.

راقم- سویله مکه لزوم کورمدم ده انك ایچون. زیرا فلاطون بکی بك اوغلنده
طانمیان قالمامشدر که.

یوزفینو- ها! اکلادم اکلادم. شو پلاطون بك دکلمی؟

راقم- اوت! ایشته او! انك ترکیجه اسمی فلاطون فرنکجهسی پلاطوندر.

یوزفینو- او بر تیاتروجی نازنده ايله هوتل (ج) ده پرنسلك طاسلامقده
ایدی. حتی کندی فاملیاسی اورونیس ساله سندن ایندی کدن بحثله اصلزاده
لك دعوا ایدر ایدی.

راقم- اصلزاده لك دعوا ایتدیکنی بیلیم. ولو که ایتسون. بزم مملکتده حمد
اولسون بو اسارت یوقدر.

یوزفینو- ای او بك افندینك نه سنه آجیورسك؟

راقم- پاره لری توکتمش ده انك ایچون!

یوزفینو- واه بنم چوجق راقم جغم واه! آ اوغل دنیانك هر بدلاسنه آجیمق
سك وظیفه کمی؟ پلاطون بك چوجق دکل ایدی یا؟ حالبوکه بك اوغلنده
انك پاره لری توكده جكنی چوجق لر دخی اکلامشیدی.

راقم- اما بن آکا آجیرم یوزفینو آجیرم. زیرا نه قدر اولسه رفیقم ایدی.

Yozefino - Ben inanmam ki o adam senin refikin olsun. Zira senin refikin olsa idi mutlaka senin akıl ve hikmetinden müstefid olur idi. Biz haber almakta idik ya? Matmazel Polini yalnız kendi hesabına olarak Fransa'ya elli bin franktan ziyâde polîçe göndermiş. Kendi âşıkını oyunda yendirip paralara ortak olan metres ile yaşamanın nihayeti budur. Nerede bir yankesici var ise onu kont veyahut baron diye Platon'a takdim eder, derhal kumara sevk eyler ve bunlar kendi âşıkından ne kazanır ise hanımefendi dahi ortak olur idi.

Râkım - (kemâl-i fütûrla) Sana bir şey söyleyeyim mi Yozefino? Sizin bu Avrupa'nın fenaları, iyilerinden pek çok ziyâde!

Yozefino - Ona şüphe mi ister? Lâkin bunu da bil ki sizin bu İstanbul'un da budalaları, akıllılarından pek çok ziyâde. İşittiğime göre o Platon Bey'in üç dört yüz bin frank sermayesi var imiş! Bu sermayenin îrâdıyla üç dört yüz bin sene ömrü olsa yine bir bey olarak yaşayabilir idi. Bu parayı kendisine babası bırakmış. O dahi kendisini harç etmeye memûr eylemiş. Bakalım beyefendimizin üç dört yüz kuruş kazanmak kudreti var mı idi?

Râkım - Ne gezer?

Yozefino - Gördün mü bir kere! İnsan para harç eder ama para kazanmaya kudreti olur ve daha alâsı para kazanmaya başlar da, öyle harç eder. Para kazanmaya başlar da harç eder dediğimin sebebi şudur ki bazı adamlar kendilerinin para kazanmaya muktedir bir hünerver olduğunu zannederler ise de bu zan ellerindeki servetin bitmeyeceği hakkında olan zanları gibidir. Sen de gençsin. Hem senin hünerin, senin marifetin kazandırıyor idi. Sen niçin onun gibi yapmadın?

Râkım - (garip bir tebessümle yavaşça) Beni de sen baştan çıkarmadın mı?

یوزفینو- بن اینانم که او آدم سنک رفیقک اولسون. زیرا سنک رفیقک اولسه ایدی مطلقا سنک عقل و حکمتندن مستفید اولور ایدی. بز خبر المقده ایدک یا! ماداموازل پولینی یالکز کندی حسابنه اوله رق فرانسه یه الی بیك فرانقدن زیاده پولیجه کوندرمش. کندی عاشقنی اوپونده یکدیروب پاره لره اورتاق اولان مترس ايله یشامنک نهایی بودر. نره ده بر یان کسجی وار ایسه انی قونت و یاخود بارون دیه پلاتونه تقدیم ایدر درحال قوماره سوق ایلر و بونلر کندی عاشقندن نه قازانور ایسه خانم افندی دخی اورتاق اولور ایدی. راقم- (کمال فتورله) سکا برشی سویله ییمی یوزفینو؟ سزک بو اوروپانک فنالری اییلرندن پک زیاده!

یوزفینو- اکا شبهه می ایستر؟ لکن بونی ده بیلکه سزک بو استانبولک ده بدالری عقلیلرندن پک چوق زیاده. ایشتدیکه کره او پلاتون بکک اوچ دورتیوز بیك فرانق سرمایه سی وار ایمش! بو سرمایه نک ایراديله اوچ دورتیوز بیك سنه عمری اولسه ینه بر بک اوله رق یشایه ییلور ایدی. بو پاره یی کندیسنه باباسی براقمش. او دخی کندیسنی خرج ایتمه مأمور ایلمش. باقه لم بک افندیمنک اوچ دورتیوز غروش قزانمق قدرتی وار می ایدی. راقم- نه کزر؟

یوزفینو- کوردکمی بر کره! انسان پاره خرج ایدر اما پاره قزانمغه قدرتی اولور و ده اعلاسی پاره قزانمغه باشلارده اوپله خرج ایدر. پاره قزانمغه باشلارده خرج ایدر دیدیکمک سبی شودر که بعض آدملر کندیلرینک پاره قزانمغه مقتدر بر هنرور اولدیغنی ظن ایدرلر ایسه ده بو ظن اللرنده که ثروتک بتمیه جکی حقنده اولان ظنلری کبیدر. سن ده کنجسک هم سنک هنرک سنک معرفتک قزاندریور ایدی. سن نیچون انک کی یاپمدک؟

راقم- (غریب بر تبسم ايله یواشجه) بنی ده سن باشدن چیقارمدمکی؟

Yozefino - Bak şu dadı çocuğuna bir kere. Bak şu beşik bebeğine! Ah! İsterdim senin de yakanı Matmazel (Bu aralık Canan, efendisinin Yozefino'nun kulağına fısıltı ettiğini görünce dışarıya çıkar) Polini gibi birisi yakalamış olsa idi de seni de görse idim.

Râkım - Benim nemi alacak?

Yozefino - Hiç olmaz ise seni işten güçten men edip perişan eylerdi ya? Zalim! Ben sana vâlidelik ettim. Pek de vâlidelik demeyelim ama, hemşirelik ettim. Daha doğrusu dostluk ettim.

Râkım - Canım, bilmiyor muyum ya? Latîfe ediyorum.

Yozefino - Ha şöyle! Kendi idaresine kudreti olmayan ve hâlbuki dünyasında kendisinden başka bir kimseyi beğenmeyen derbederlerin hâline acıyıp da mesut haneni âlâm ile doldurmakta ne mana var? Biraz da latîfe et zâhir. Hele şu mastikadan bir yudum da bana ver bakayım. Yozefino rakı içiyormuş diye büyük madamlarının kulağına gidecek olsa dünyada benden daha fena karı olmaz idi. Fakat Yozefino rakı içer amma, Râkım'ın yanında içer. Erkek sevdi ve sever ama, Râkım'ı sevdi ve onu sever! Zira ertesi günü Beyoğlu'nda ilân olunmayacağını bilir. Ah! Benim akıllı Râkımcığım! Şu kâfir Canan seni benim âgûşumdan aldı ama, vallahi kızcağıza darılmam! Ondan başka birisi almış olsa idi, sen beni dahi yataklara serilmiş görür idin. Lâkin Canan nereye gitti?

Râkım - Çağıralım. Canan! Canan!

Canan - (dışardan) Buyur efendim!

Efendisinin kendisini çağırması üzerine kızcağız sevine sevine geldi. Gerek Yozefino'ya ve gerek efendisine bâde sunar. Yozefino'nun sözleri Râkım'ın âlâmını dağıtmış

یوزفینو- باق شو دادی چوجغنه بر کره باق شو بشیک بیکنه! آه! ایستر ایدم سنک ده یقاکی ماداموازل (بو ارالق جانان افندیسنک یوزفینو قولاغنه فصلدی ایتدیکنی کورنجه طیشاریه چیقار) پولینی کبی بریسی یقالمش اولسه ایدی ده سنی کورسه ایدم.

راقم- بنم نه می الهحق؟

یوزفینو- هیچ اولمز ایسه سنی ایشدن کوچدن منع ایدوب پریشان ایلر ایدی. ظالم! بن سکا والده لك ایتدم. پك ده والده لك دیمیم اما همشیره لك ایتدم. دها طوغریسی دوستلق ایتدم.

راقم- جانم بیلمیورمی یم یا؟ لطیفه ایدیورم.

یوزفینو- ها شوپله! کندی اداره سنه قدرتی اولمیان و حالبو که دنیاسنده کدیسندن بشقه بر کمسه بی بکنمیان دربدرلرک حالنه آجیوب ده مسعود خانه کی الام ايله طولدیرمقده نه معنا وار؟ براز ده لطیفه ایت ظاهر. هله شو ماستیقده دن بر یودوم ده بکا ویر باقهیم! یوزفینو راقی ایچیورمش دیه بیوک ماداملرک قولاغنه کیده جک اولسه دنیاده بدن دها فنا قاری اولمز ایدی. فقط یوزفینو راقی ایچر اما راقمک یاننده ایچر. ارکک سودی و سور اما راقمی سودی و آنی سور! زیرا ایرتسی کونی بك اوغلنده اعلان اولنمیه جغنی بیلور. آه! بنم عقللی راقمجغم! شوکافر جانان سنی بنم اغوشمدن الدی اما والله قزجغه طاریلم! اندن بشقه بریسی المش اولسه ایدی سن بنی دخی یتاقلره سريلمش کورر ایدک. لکن جانان نره یه کیتدی؟

راقم- چاغره لم. جانا! جانان!

جانان- (طیشاردن) بیور افندم!

افندیسنک کندیسنی چاغرمسی اوزرینه قزجغز سوینه سوینه کلدی. کرک یوزفینویه و کرک افندیسنه باده صونار. یوزفینونک سوزلری راقمک الامنی طاغتمش

olduğu cihetle canı müzika ister. Yozefino bizzat kalkar, gayet müferrih havalar ile ortalığın evvelki ağız tadını tecdîd eyler. Ondan sonra Canan dahi piyanoya oturup hem şarkı okur, hem piyanoya dokunur. Ta saat on bir buçuğa, on ikiye gelir.

Yozefino - Râkım!

Râkım - Ne var?

Yozefino - Bu akşam beni misafir kabul eder misin?

Râkım - (bilâ-tereddüt) Hay hay! Canıma minnet! Hem kabul ederim, hem de sen bana bu kadar tekellüfsüz bulunduğun için sana bir de teşekkür ederim.

Yozefino - Ama bir şartı var!

Râkım - Nedir bakalım o şart?

Yozefino - Sen yerinden kımıldanmayıp her geceki rahatını bozmayacaksın. Ben Cananla beraber yatarım.

Yozefino'nun o gece dahi orada kalacağı ve kendisiyle beraber yatacağı Canan'ın çehresinde yeni birtakım sürûr alâmetleri peydâ etti.

Râkım - Hayır! İşte yalnız bu olmaz. Sen benim rahatımı istemiyor musun? Ben dadımın odasında pek alâ rahat ederim. Şimdi Canan kalkar, benim yatağımın çarşaflarını değiştirir. Haydi Canan bakalım (Canan sevine sevine gider)

Yozefino - Vay! Hani ya teklifsiz, tekellüfsüz bulunacak idik ya? İşte sen rahatsız oldun.

Râkım - Hiç! Asla!

اولديغى جهتهله جانى موزيقي اىستر. يوزفنيو بالذات قالقار. غايت مفرح هوالر ايله اورتهلغك اولكى اغيز طاديني تجديد ايدر. اندن صكره جانان دخى پيانويه اوتوروب هم شرقى اوقور هم پيانويه طوقنور. تا ساعت اون بر بچغه اون ايكي يه كلور.

يوزفنيو - راقم !

راقم - نه وار?

يوزفنيو - بو اقشام بنى مسافر قبول ايدرميسك?

راقم - (بلا تردد) هاى هاى ! جانمه منت ! هم قبول ايدرم هم ده سن بكا بو قدر تكلفسز بولنديغك ايچون سكا بر ده تشكر ايدرم.

يوزفنيو - اما بر شرطى وار!

راقم - نه در باقه لم او شرط?

يوزفنيو - سن يرنندن قملدانميوب هر كيجه كي راحتكى بوزميه جقسك. بن جانانله برابر ياتارم.

يوزفنيونك او كيجه دخى اوراده قاله جغى و كنديسييله برابر ياتاجغى جانانك چهره سنده يكي بر طاقم سرور علامتلىرى پيدا ايتدى.

راقم - خير ! ايشته يالكز بو اولماز. سن بنم راحتى ايشته ميورميسك? بن داديمك اوطه سنده پك راحت ايدرم. شمدى جانان قالقار بنم يتاغمك چارشافلرينى دكشدير هايدى جانان باقه لم (جانان سوينه سوينه كيدير)

يوزفنيو - واى ! هانيا تكليفسز تكلفسز بولنه حق ايدك يا? ايشته سن راحتسز اولدك.

راقم - هيچ ! اصلا !

Yozefino - Hem çarşılarını niçin değiştiriyorsun?

Râkım - (tebessümle) Şayet istikrâh eder isen diye.

Yozefino - Ben şimdi seni döveceğim! Vaktiyle sen benden, ben sende istikrâh ettik mi? İşte ben bu gece senin misk gibi kokunu koklayarak yatağında yatar idim.

Râkım - Şimdi bu latîfeleri bırakalım da dadımdan yemeğimizi sual edelim.

Yozefino - Vallahi istediğim gibi olmadı. Siz yine tekellüfâta kalkıştınız.

Râkım - Bre canım, teklifsiz olalım diye aç mı kalalım? Hazır daha vaktimiz var. Eğer bir şeye ihtiyacımız var ise derhâl tesviye ederiz. Dadı! Dadıcığım!

Fedâyi - (aşağıdan) Buyur oğlum!

Râkım - Biraz buraya gelsen a?

Yozefino - İşte şimdi dadıyı da darıltacağız.

Râkım - Dadıyı mı? Amma anlamışsın ha!

Fedâyi geldiğinde Râkım akşama yiyecek ne olduğunu sorar. Mevsim patlıcan mevsimi olduğu için dadı bir alâ patlıcanlı kebab bir de alâ oturma ve bir patlıcan dolması ve bir de pilav olduğunu söylemekle beraber

Fedâyi - Korkarım bu akşam kokanayı bizde alıkoyacaksın.

Râkım - Evet! Yemeğimiz de kifâyet eder ya?

Fedâyi - (fevka'l-gâye bir memnuniyet tavrıyla) Eder efendim, eder! Bizim sahanlarımız büyüktür. Sor kokanaya da eğer canı başka bir şey daha istiyor ise hemen yapıverelim.

یوزفنیو - هم چارشافرینی نیچون دکیشدیریورسک؟

راقم - (تبسمله) شاید استکراه ایدرسک دیه.

یوزفنیو - بن شمدی سنی دوکه جکم! وقتيله سن بندن بن سندن استکراه ایتدیکمی؟ ایشته بن بو کیجه سنک مسک کی قوقوکی قوقلایه رق یتاغنده یاتار ایدم.

راقم - شمدی بو لطیفه لری براقه لم ده دادیمدن یمکزی سؤال ایده لم.

یوزفنیو - و الله ایستدیکم کی اولمدی. سز ینه تکلفاته قالقشدیکز..

راقم - بره جانم تکلیفسز اوله لم دیه آچمی قاله لم؟ حاضر دها وقتمز وار. اکر بر شیئه احتیاجمز وار ایسه رحال تسویه ایدرز. دادی! دادیچم!

فدایی - (اشاغیدن) بیور اوغلم!

راقم - براز بورایه کلسهک آ؟

یوزفنیو - ایشته شمدی دادی پی ده طارلته جغز.

راقم - دادی پی می؟ اما اکلامشسک ها!

فدایی کلدیکنده راقم اقشامه بیه جک نه اولدیغنی صورار. موسم باطلجان موسمی اولدیغنی ایچون دادی بر اعلا باطلجانلی کباب بر ده اعلا اوتورتمه و بر باطلجان طولمه سی و بر ده پلاو اولدیغنی سویله مکله برابر

فدایی - قورقارم بو اقشام قوقانه پی بزده ایقویه جقسک.

راقم - اوت! یمکمز ده کفایت ایدر یا!

فدایی - (فوق الغایه بر ممنونیت طوريله) ایدر افندم ایدر! بزم صحنلرمز بیوکدر. صور قوقانه ده اکر جانی بشقه برشی دها ایستور ایسه همان یایی ویره لم.

Yağımız var, şekerimiz var, pirincimiz var, hamd olsun her şeyimiz var!

Yozefino, Dadı Kalfa'nın tavr-ı memnûnânesini görünce onun dahi kendisini hüsn-i kabul etmiş olduğunu anlamış idi. Bir de Râkım yemekleri ta'dâd ve tarif edince şen Yozefino çocuk gibi sevinerek:

Yozefino - Daha ne isteriz ki! Bu kadar yemek çoktur bile. Teşekkür ederim Dadı Kalfa'ya ki beni seviyor!

Râkım - (bu sözleri Dadı Kalfa'ya tercüme ve onun dahi cevabını Yozefino'ya tefhîm eyledikten ve Dadı Kalfa gittikten sonra) Sen ne zannediyorsun Allah'ı seversen? Bizim Dadı Kalfa sevicecek insanları benden daha alâ bilir. Sen burada altı ay misafir olsan Dadı Kalfa'nın bu geceki memnuniyetini altı ay müddet daha temdîd etmiş olursun.

Yozefino - Mesutsun Râkım, vallahi mesutsun. Yüzünü yerlere sürerek Cenâb-ı Hakk'a dua ve teşekkür et!

Râkım - Evet! Cenâb-ı Hakk'ın, hakkımda olan bunca lütûf ve ihsanını takdir etmeyecek kadar değilim madam. Benim gibi öksüz çocuğu bu kadar nimete gark etmek! Bana senin gibi dostlar vermek.....

Canan dahi işini bitirmiş olduğu cihetle geldi. Artık devr-i akdâha re-vaç verildi. Müzikalar, şarkılar ile yemek vaktine kadar vakit geçirildi. Sofra kurmak vakti geldiğinde cümlesi işe yardım edip Yozefino bizzat sofrayı kurmuş, Râkım Dadı Kalfa'ya zahmet olmamak için aşağıdan yemekleri getirivermiş idi. Hepsi beraber sofraya oturup yemeği yediler. Bunların o geceki hâlini birisi görse idi Yozefino'yu ya Râkım'ın vâlidesi zanneder idi, yahut ablası! Zira bu dereceye kadar beynlerinde tekellûf olmayıp âdeta Râkım Yozefino'dan bir sigara yakıvermesini rica

ياغمز وار شكرمز وار پرنجمز وار حمد اولسون هر شيمز وار !

يوزفينو دادی قالفه‌نك طور مُمونانه‌سنى كورنجه انك دخى كنديسنى حسن قبول ايتمش اولديغنى اكلامشیدی برده راقم يمكلری تعداد و تعريف ايدنجه شن يوزفينو سوينه‌رك :

يوزفينو - ده‌ا نه ايستزكه ! بو قدر يمك چوقدر بيله ! تشكر ايدرم دادی قالفه يه كه بنی سويور !

راقم - (بو سوزلری دادی قالفه‌يه ترجمه و انك دخى جوابنى يوزفينويه تفهيم ايلدكدن و دادی قالفه كيتدكدن صكره) سن نه ظن ايدیورسك اللهی سورسك؟ بزم دادی قالفه سويله‌جك انسانلری بندن ده‌ا اعلا بيلور. سك بوراده آلتی آى مسافر اولسك دادی قالفه‌نك بو كيجه كى مُمونيتنى آلتی آى مدت ده‌ا تمديد ايتمش اولورسك.

يوزفينو - مسعودسك راقم و الله مسعودسك. يوزكى يرلره سوره رك جناب حقه دعا و تشكر ايت !

راقم - اوت جناب حقك حقمده اولان بونجه لطف و احساننى تقدير ايتميه‌جك قدر دكلم مادام. بنم كى اوكسوز چوجعى بو قدر نعمته غرق ايتمك ! بكا سنك كى دوستلر ويرمك.....

جانان دخى ايشنى بتورمش اولديغى جهتله كلدی. ارتق دور اقداحه رواج ويرلدی. موزيقه‌لر شرفيلر ايله يمك و قتنه قدر وقت كچورلدی. سفره قورمق وقتى كلدیكنده جمله‌سى ايشه ياردم ايدوب يوزفينو بالذات سفره يى قورمش راقم دادی قالفه‌يه زحمت اولماق ايچون اشاغیدن يمكلری كترويرمش ایدی. هپسى برابر سفره يه اوتوروب يمكى يديلر. بونلرك او كيجه كى حالنى بريسى كورسه ایدی يوزفينوي ياراقمك والده سى ظن ايدر ایدی ياخود آبالاسى ! زيرا بو درجه‌يه قدر بينلرنده تكلف اوليوب عادتاً راقم يوزفينودن بر سيغاره ياقى ويرمسنى رجا

eder idi. Bu muhabbet, bu ülfet saat üçe kadar devam eyledi. Ondan sonra Yozefino Râkım'ın yatağına, Râkım dadısının odasına ve Canan dahi kendi yerine çekilmek üzere salon tahliye edildi.

Geçen defa olduğu gibi mutlaka bu defa dahi Yozefino Canan'ı istintâk eder.

Aferin! İyi bildiniz.

Hem de mutlaka bu defa Canan dahi kendisine bazı esrar keşfeyleyler.

Hay hay! Çünkü Kâğıthane seyahati ve gece misafirliğinin ikinci defa olmasıyla beraber, üç dört aydan beri dostluğun dahi biraz daha vüs'at vermiş olması kızcağıza bu cüreti verebileceği hesap olunur.

Acaba gerçekten vermiş mi ki?

Vermiş ya! İşte size hikâye edelim de bakınız:

Canan misafiri soyundurmak için yanına gidip de Yozefino soyunmaya başladığı anda istintâka dahi mübâşeret eyledi.

Yozefino - Ey! Söyle bakalım Canan Hanım, efendi seni hâlâ sevmiyor mu?

Canan - (cüz'ice bir hicâbla) Efendi beni niçin sevmesin? İşte gördünüz ya! Bugünkü dargınlığı da bana değil imiş.

Yozefino - Hayır! Murâdım o değil. Seni hâlâ kardeş gibi mi seviyor demek isterim.

Canan - (çâr-nâ-çâr o mübarek humret yüzünü istilâ ederek) Kardeş gibi de seviyor, kızı gibi de seviyor.

ایدر ایدی. بو محبت بو الفت ساعت اوچه قدر دوام ایلدی. اندنصکره یوزفینو راقمک یتاغنه راقم دادیسنک اوطه سنه و جانان دخی کندی یرینه چکلمک اوزره سالون تخلیه ایلدی.

کچن دفعه اولدیغی کبی مطلقا بو دفعه دخی یوزفینو جانانی استنطاق ایدر.

آفرین ! ایی بولدیکز.

هم ده مطلقا بو دفعه جانان دخی کندیسینه بعض اسرار کشف ایلر.

های های ! چونکو کاغد خانه سیاحتی و کیجه مسافرلکنک ایکنجی دفعه اولسیله برابر اوچ دورت آیدنبری دوستلغک دخی براز دها وسعت ویرمش اولسی قزجغه بو جرأتی ویره بیلجکی حساب اولنور.

عجبا کرچکدن ویرمشمی که ؟

ویرمش یا ! ایشته سزه حکایه ایده لم ده باقکز:

جانان مسافری صویندیرمق ایچون یاننه کیدوب ده یوزفینو صوینمغه باشلیدیغی آنده استنطاقه دخی مباشرت ایلدی.

یوزفینو - ای ! سویله باقه لم جانان خانم ! افندی سنی حالا سومیورمی ؟

جانان (جزؤیجه بر حجابله) افندی بنی نیچون سومسون؟ ایشته کوردیکز یا ! بو کونکی طارغلغی ده بکا دکل ایمش.

یوزفینو - خیر ! مرادم او دکل سنی حالا قرداش کبی می سویور دیمک ایسترم.

جانان - (جار ناچار او مبارک یوزینی استلا ایدرک) قرداش کبی ده سویور قزی کبی ده سویور.

Yozefino - Kızarma da! Daha ne gibi seviyor ben hepsini bilirim ya? Sana da söyletmek istiyorum. Çünkü böyle şeyler bana lezzet verir.

Canan - (ezilerek) Her türlü seviyor!

Yozefino - Söyle diyorum!

Canan - Söyledim ya işte.

Yozefino - Söylemiyorsun ki. Hiç bu odada, bu yatakta beraber yattığınız var mı?

Canan - (muhtarib olarak) Of! Ustacığım, ama artık çok soruyorsunuz!

Yozefino - Soracağım! Evet sormaya hakkım var. Ben senin vâliden gibi değil miyim?

Canan - Öylesiniz ustacığım.

Yozefino - İyi ya işte! Benden, vâlidenden sırrını saklamamalı. Doğru söyle bakayım! Efendi seni odalık etti mi?

Ustasının bu derece ibrâmı üzerine Canan'ın malûmumuz olan gâyet-i hicâbı yine baş göstererek Yozefino'yu bırakıp kaçmak ister ama, Yozefino kendisini zapt ederek tazyikâtında devam edince:

Canan - (çâr-nâ-çâr) Etti ustacığım!

Yozefino - Yalan!

Canan - Vallahi etti! İki ay oluyor.

یوزفینو - قزارمه ده ! دهها نه کبی سویور بن هپسنی بیلورم یا ! سکا ده سویلتمک استیورم. چونکه بویله شیرل بکا لذت ویرر.

جانان - (ازیله رک) هر درلو سویور !

یوزفینو - سویله دیورم !

جانان - سویله دی یا ایشته.

یوزفینو - سویله میورسک که. هیچ بو اوطه ده بو یتاقده برابر یاتدیغکز وارمی ؟

جانان - (مضطرب اوله رق) اوف ! اوسته جغم ! اما ارتق چوق صوریورسکز !

یوزفینو - صوره جغم ! اوت صورمغه حقم وار. بن سنک والده ک کبی دکلمی یم ؟

جانان - اویله سکز اوسته جغم.

یوزفینو - ای یا بندک والده کدن سرکی صاقلاماملی. طوغری سویله باقه لم ! افندی سنی اوطه لق ایتدی ؟

اوسته سنک بو درجه ابرامی اوزرینه جانانک معلومز اولان غایت حجابی ینه باش کوستره رک یوزفینوی براقوب قاچمق ایستر اما یوزفینو کندیسنی ضبط ایدر تضییقاتنده دوام ایدنجه :

جانان - (چار ناچار) ایتدی اوسته جغم !

یوزفینو - یالان !

جانان - و الله ایتدی ! ایکی آی اولیور.

Yozefino - (derinden bir göğüs geçirmekle beraber fevka'l-gâye memnun olarak) Aferin Canan, aferin! Oh! İşte, şimdi tamamiyle müsterîh oldum.

Canan - (biraz daha cesaret bularak) Niçin ustacığım?

Yozefino - Ben bilirim niçin!

Canan - Yok ama ben sizden sırrımı saklamadım ya. Siz de bildiğinizi benden saklamayınız.

Bî-çâre Canan'ın Yozefino gibi hem efendisinin hâlini bilen, hem de kendisi için Dadı Kalfa'dan sonra ikinci sırdaş olan bir kadından halledeceği bir hayli müşkilâtı olmasıyla kendisi ustasına esrarını keşfelediği gibi onun dahi kendisine keşf-i esrâr etmesinde ısrar ederek:

Canan - Ben hâlâ Dadı Kalfa'ya bile söylememiş olduğum bu sırrı size söyledim de siz bana.....

Yozefino - Vay! Daha Dadı Kalfa bilmiyor mu?

Canan - Hayır ustacığım, söylemedim.

Yozefino - Niçin söylemedin? Ondan bir korkun var mı?

Canan - Yok!

Yozefino - Hele hele? Korkun yok ise niçin söylemiyorsun?

Canan - Söylesem Dadı Kalfa memnun bile olur ama.....

Yozefino - Öyle olduktan sonra, söylememekte mana ne?

Canan - Nasıl söyleyeyim ya? Utanıyorum!.....

یوزفینو - (دردندن بر کوكس كچورمكله برابر فوق الغایه ممنون اوله رق)
آفرین جانان آفرین ! اوه ! ایشته شمدی تماميله مستریح اولدم.

جانان - (براز دها جسارت بوله رق) نیچون اوسته جغم ؟

یوزفینو - بن بیلورم نیچون !

جانان - یوق اما بن سزدن سرمی صاقلامدم یا ! سز ده بدن بیلدیكزی
بدن صاقلامیكز.

بیچاره جانانك یوزفینو کبی افندیسنك حالی بیلن هم ده کندیسی ایچون
دادی قالفه دنصكره ایکنجی سرداش اولان بر قادنن حل ایده جکی بر
خیلی مشکلاتی اولمسیله کندیسی اوسته سنه اسرارینی کشف ایلدیکی کبی
انك دخی کندیسنه کشف اسرار ایتمسندنه اسرار ایدرك :

جانان - بن حالا دادی قالفه یه بیله سویله مامش اولدیغم بو سری سزه سویله دم
ده سز بكا

یوزفینو - وای ! دها دادی قالفه بیلمیورمی ؟

جانان - خیر اوسته جغم سویله مدم.

یوزفینو - نیچون سویله مدك. اندن بر قورقوك وارمی ؟

جانان - یوق !

یوزفینو - هله هله قورقوك یوق ایسه نیچون سویله میورسك ؟

جانان - سویله سه م دادی قالفه ممنون بیله اولور اما

یوزفینو - اويله اولدق دنصكره سویله مامكده معنا نه ؟

جانان - نصل سویله یم یا ! اوتانیورم ! ...

Kızcağz şü “Utaniyorum” sözünü o kadar bir hicâb içinde söylemiş idi ki başka bir kız olsa göğsünü gere gere bi’l-iftihâr söyleyeceği der-kâr olan bu sözü Dadı Kalfa’ya bile söylemekten utanan Canan hakkında Yozefino’nun hâlisâne muhabbeti bir kat daha müzdâd oldu. Binaenaleyh kızın kendisine göstermiş olduğu emniyete mukâbil:

Yozefino - Evet! Müsterîh oldum. Şunun için müsterîh oldum ki Râkım her ne kadar gayet âkil, kâmil bir çocuk ise de, gönlü henüz bir yere kemâliyle bağlanmamış olduğundan kendisini perişan edecek bir yere gönül bağlar ise gerek kendisinin, gerek sizin perişan olduğunuzdan havf eder idim. İşte yine onun gibi bir delikanlının yüz binlerce frank servetini elden gidererek şimdi perişan olmuş idiğini bu akşam kendisi söyledi. Vâkıâ seni satın aldığı zamandan beri seviyor idi. Lâkin senin de dediğin vechle güya bir hemşire gibi seviyor idi. Böyle hemşire, kardeş muhabbetleri ise insanın gönlünü bağlamaz. Gönül yine kendisi için bağlanacak bir yer arar. İşte şimdi sana bağlanmış. Artık Râkım’ın hiçbir tarafa göz ucuyla bile bakmayacağından ben emin olabilirim. Sen de emin ol.

Canan - Canım ustacığım! Size bir şey soracağım.

Yozefino - (safvet-i kalple) Sor kızım.

Canan - Hani ya, şu bizim efendinin okuttuğu kızlar yok mu?

Yozefino - Evet! İşte onların büyüğü elyevm ölüm hâlinde keyifsiz imiş.

Canan - Ben de asıl onu soracağım ya! Bizim efendi o kız için pek çok düşünmektedir de.....

Yozefino - Sen de bunu pek merak ediyorsun öyle mi?

قزجغز شو «اوتانیورم» سوزینی او قدر بر حجاب ایچنده سویله مش ایدی که بشقه بر قز اولسه کوکسینی کره کره با لافتیخار سویلیه جکی درکار اولان بو سوزی دادی قالفهیه بیله سویله مکدن اوتانان جان حقنده بو یوزفینونک خالصانه محبتی برقاتدها مزداد اولدی بناء علیه قزک کندیسنه کوسترمش اولدیغی امنیته مقابل :

یوزفینو - اوت ! مستریح اولدم شونک ایچون مستریح اولدم که راقم هر نه قدر غایت عاقل کامل بر چوجق ایسه ده کوکلی هنوز بر یره کمالیله باغلانماش اولدیغندن کندیسینی پریشان ایده جک بر یره کوکل باغلار ایسه کرک کندیسنک کرک سزک پریشان اولدیغکزدن خوف ایدر ایدم. ایشته ینه انک کی بر دلی قانلینک یوز بیکلرجه فرانق ثروتی الدن کیده رک شمدی پریشان اولمش ایدوکنی بو اقامش کندیسینی سویله دی. واقعا سنی صاتون الدیغی زماندنبری سویور ایدی. لکن سنک ده دیدیکک وجهله کویا بر همشیره کی سویور ایدی. بویه همشیره قرداش محبتلری ایسه انسانک کوکلنی باغلامز. کوکل ینه کندیسینی ایچون باغلانه جق بر یر آرار. ایشته شمدی سکا باغلانمش ارتق راقمک هیچ بر طرفه کوز اوجیله بیله باقمیه جغندن بن امین اوله بیلورم. سن ده امین اول.

جانان - جانم اوسته جغم ! سزه بر شی صوراجغم.

یوزفینو - (صفوت قلبه) صور قزم !

جانان - هانیا شو بزم افندینک اوقوتدیغی قز لر یوق می ؟

یوزفینو - اوت ! ایشته انلرک بیوکی الیوم اولوم حالنده کیفسز ایمش.

جانان - بن ده اصل انی صوره جغم یا ! بزم افندی او قز ایچون پک چوق دوشونمکده در ده.....

یوزفینو - سن ده بوکا پک مراق ایدیورسک او یله می ؟

Canan - Bencesi değil! Efendinin bu kadar düşünmesini istemiyorum ustacığım.

Yozefino - Çocukluk etme! Sana demincek demedim mi? Eğer efendi seni odalık etmeden olsa idi ne kadar düşünsen yeri var idi. Bundan sonra ise cennetten huri çıksa fayda yok. Ben Râkım Efendi'yi senden çok ve sende alâ tanırım!..

Canan - (Yozefino'yu kucaklayıp öperek) Ah! Benim ustacığım! Valla-hi yüreğime rahatlık verdin.

Yozefino - (o dahi kızcağızı öperek) Bak kahpeye bir kere! Ne vakit Râkım'a sahip olmuş, ne vakit de kıskanmaya başlamış! Seni yaramaz kızcağız seni!

İşte bu gece Canan'ın Yozefino'ya keşfeylediği esrar şu müşâfiheden malûm olacak şeyler olup bunları henüz Dadı Kalfa dahi bilmediği cihetle gerçekten esrardan addolunacakları der-kârdır.

Müşâfehe-i mezkûreden sonra Yozefino yatağına girmiş olduğu cihetle Canan dahi odasına geldi. Geldi amma, odasını hâli ve تنها bulmadı! Yarım saatten beri kendisine muntazır olan koca Râkım, Canan'ın Yozefino ile etmiş olduğu lakırdıları hemen tamamen dinlemiş idi. Kız efendisini böyle nâgehânî denilecek bir sûretle odasında görünce ve Yozefino ile sırren söylemiş olduğu şeyleri işitmiş olacağını dahi hükmedince bir aralık korkarak benzi atmış idi. Lâkin Râkım'ın çehresinde kendi havfının artmasını mûcib olacak alâmât göremediğine ve gündüzki hâllerin bütün bütün zâil olmuş idiğini müşâhade eylediğine mebnî müsterih olduğu misilli, efendisi sükût emreder yolda salavât parmağını dudağı üzerine koymuş bulunduğu cihetle ses dahi çıkaramadı.

جانان - بنجه سی دکل ! افندیك بو قدر دوشونمسی ایسته میورم اوسته جغم.

یوزفینو - چوجقلق ایتمه ! سکا دمنجك دیمدمی؟ اگر افندی سنی اوطهلق ایتمه دن اولسه ایدی نه قدر دوشونسهك یری وار ایدی. بوندن صکره ایسه جنتدن حوری چیقسه فائده یوق. بن راقم افندی پی سندن چوق و سندن اعلا طانورم!..

جانان - (یوزفینوی قوجاقلا یوب اوپهرك) آه ! بنم اوسته جغم ! و الله یورکمه راحتلق ویردك.

یوزفینو - (او دخی قزجغزی اوپهرك) باق قحبه یه بر کره ! نه وقت راقمه صاحب اولمش نه وقت ده قصقانمغه باشلامش ! سنی یارامز قزجغز سنی ! ایشته بو کیجه جانانك یوزفینویه کشف ایلهدیکی اسرار شو مشافهه دن معلوم اوله جق شیلر اولوب بونلری هنوز دادی قالفه دخی بیلمدیکی جهته کرچکدن اسراردن عد اولنه جقلری درکاردر.

مشافهه مذکوره دن صکره یوزفینو یتاغنه کیرمش اولدیگی جهته جانان دخی اوطه سنه کلدی. کلدی اما اوطه سنی خالی و تنها بولمادی ! یارم ساعتدیری کندیسنه منتظر اولان قوجه راقم جانانك یوزفینو ايله ایتمش اولدیگی لقیردیلمی همان تماما دیکله مش ایدی. قز افندیسنی بویله ناکهانی دنیله جك بر صورتله اوطه سنده کورنجه و یوزفینو ايله سراً سویله مش اولدیگی شیلری ایستمش اوله جغنی دخی حکم ایدنجه بر ارالق قورقه رق بکزی آتمش ایدی. لکن راقمك چهره سنده کندی خوفنك ارتمسی موجب اوله جق علامات کوره مدیکنه و کوندوزکی حاللرك بتون بتون زائل اولمش ایدوکنی مشاهده ایلدیکنه مبنی مستریح اولدیکی مثللو افندیسی سکوت امر ایدر یوله صلوات پارمغنی دوداغی اوزرینه قویمش بولندیگی جهته سس دخی چیقاره مدی.

Bundan sonra bir fısıltı dahi Canan'ın odasında başladı. Zira Yozefino ile aralarında yalnız bir bağdâdî duvar bulunduğu cihetle cehren konuşmaya mahal yok idi. Fakat bu fısıltıya kulak verecek olsa yine Yozefino'nun Canan'a vermiş olduğu temînâtı teyit eder şeylerden başka bir şey değil idi. Biz burada hep o temînâtı tekrar ile niçin teksîr-i sevâd edelim? Yalnız Râkım'ın şu lakırdısını yazmış olsak kâfidir!

- Dadı uyudu! Beni uyku tutmadı da onun için geldim Canan!

Bir çeyrek, yirmi dakika sonra bu fısıltı dahi bitip bir sükût-ı umûmî hane içinde herkesin hâb-ı şîrine varmış olduğuna delâlet eylemiş idi. Mevsim yaz olmak ve Canan zaten talimatlı bulunmak hasebiyle sabah erkenden ve fakat ne kadar erkenden olsa nihayet saat onda efendisini!.. Hayır! Efendiciğini! Uyandırmış ve o dahi güya Dadı Kalfa'ya duyurmamak için onun odasındaki yatağına nakl-i mekân için kalkıp karanlık odaya gelmiş idi ise de Dadı Kalfa yatağında olmayıp aşağıda tencereleri, sahanları tıkrıdatmakta olduğunu görünce “Desen a ki, Dadı Kalfa'ya da işi anlattık! Zararı yok! Hep arzu ettiği şey bu değil mi idi? İşte varsın buna da memnun olsun” diye masumâne bir hülya ile yatağına girip uyumuş idi.

Saat on ikide herkes uyandığı cihetle Râkım dahi tekrar uyandı. Sabah keyfinin en alâsı kışa mahsûs olduğundan Yozefino yazın bahçeye karşı edilen sabah keyfini o kadar lezzetli bulamayarak maahazâ saat bire kadar keyifler yetiştirildikten sonra kalktı, giyindi, Râkım'a veda ederek çıktı, işine gitti.

Hani ya Râkım saat onda karanlık odaya tebdîl-i mekân ettiği zaman “Varsın Dadı Kalfa dahi memnun olsun” filân dememiş mi idi? Bu zannının

بوندن صكره بر فصلدی دخی جانانك اوطه سنده باشلدى. زیرا یوزفینو ايله ارالرنده بر بغدادی دیوار بولندیغی جهتله جهراً قونوشمغه محل یوق ایدی. فقط بو فصلدی یه قولاق ویره جك اولسه ینه یوزفینونك جانانه ویرمش اولدیغی تأمیناتی تأیید ایدر شیلردن بشقه برشی دكل ایدی. بز بوراده هب او تأمیناتی تکرار ايله نیچون تکثیر سواد ایده لم ؟ یالکز راقمك شو لقردیسنی یازمش اولسه ق کافیدر !

-دادی او یودی ! بنی او یقو طوقمه دی ده انك ایچون کلدم جانان !.

بر چاریك یکرمی دقیقه صكره بو فصلدی دخی بتوب بر سکوت عمومی خانه ایچنده هرکسك خواب شیرینه وارمش اولدیغنه دلالت ایلمشیدی. موسم یاز اولمق و جانان ذاتاً تعلیماتلی بولنمق حسبیله صباح ارکندن و فقط نه قدر ارکندن اولسه نهایت ساعت اونده افندیسنی !.. خیر! افندیجکئی ! او یاندىرمش و او دخی کویا دادی قالفه یه دو یورماق ایچون انك اوطه سنده کی یتاغنه نقل مکان ایچون قالقوب قراکلق اوطه یه کلمش ایدیه ده دادی قالفه یتاغنده اولیوب اشاغیده تنجره لری صحنلری طقردا تمقده اولدیغنی کورنجه « دسك آكه دادی قالفه یه ده ایشی اکلاتدق ! ضرری یوق ! هب آرزو ایتدیکی شی بو دکلمی ایدی ؟ ایشته وارسون بوکا ده ممنون اولسون » دیه معصومانه بر خلیا ايله یتاغنه کیروب او یومشیدی.

ساعت اون ایکیده هرکس او یاندىغی جهتله راقم دخی تکرار او یاندى. صباح کیفنك اك اعلاسی قیشه مخصوص اولدیغندن یوزفینو یازین بغچه یه قارشو ایدیلان صباح کیفنی او قدر لذتلی بوله میهرق مع هذا ساعت بره قدر کیفلر یتشدیرلکدن صكره قالقدی کیندی راقمی وداع ایدرك چیقدی ایشنه کیتدی.

هانیا راقم ساعت اونده قراکلق اوطه یه تبدیل مکان ایتدیکی زمان » وارسون دادی قالفه دخی ممنون اولسون « فلان دیماشمی ایدی ؟ بو ظنك

kemâliyle aksini müşâhede eder ise taaccüb eyler misiniz? Dadı Kalfâda bir yüz! Bir surat! Bir çehre ki! Mazallah! Hatta o gün çarşıdan alınacak büyük bir şey var ise haber verilmesi hakkında Râkım kendisinden emir istedikte hiçbir şeye lüzum olmadığı cevabının her harfini birer taş gibi fırlatıp Râkım'ın kafasına vurmuş idi.

Çok şey! Bizim Dadı Kalfa ha!

Evet! İşte Râkım'ı evlâdı gibi sevip Canan'ı dahi kızı gibi severek ikisini baş göz etmeyi kendisi için en büyük fahr addeden bizim Dadı Kalfâda bu kadar hiddet ve surat var idi!

Râkım gittikten sonra Canan Dadı Kalfa'nın yanına gelip müteşekkîrâne ve memnunâne bir tavırla eğer Yozefino gelmemiş olsa idi efendinin dünkü teellümü hâlâ devam edeceğini ve o iyi karıcık gelip de efendinin âlâmını def eylediği için pek memnun kaldığını Dadı Kalfa'ya anlattıkta:

Fedâyi - (hiddetinden ağlayacak kadar bir teessür ile) Bundan sonra o karı bir daha bu eve girer ise efendinin âlâmını bir daha def eylesin!

Canan - Ne oldu ya? A Dadı Kalfacığım!

Fedâyi - Ne olduğunu ben bilirim. Zavallı kızcağız! Ne olduğunu ben bilirim.

Canan - (korkarak) Vallahi Dadı Kalfacığım! Ne olduğunu ben de bilmek isterim. Ne oldu Allah'ı seversen?

Fedâyi - Ne olduğunu sen de bilir isen sen de benim gibi o karıyı bir daha bu eve koymadıktan başka efendiye dahi onunla bir daha görüşmeyeceği için yemin verdimde benimle beraber olursun.

تماميله عكسنى مشاهده ايدر ايسه تعجب ايلرميسكز؟ دادى قالفهده بر يوز! بر صورت! بر چهره كه! معاذ الله! حتى اوكون چارشودن انه جق بيوك برشى وار ايسه خبر ويرلمسى حقنده راقم كنديسندن امر ايستكده هيچ برشيئه لزوم اولديغي جوابنك هر حرفنى بر طاش كبي فرلاتوب راقمك قفاسنه اورمشيدي.

چوق شى! بزم دادى قالفه ها!

اوت! ايشته راقمى اولادى كبي سووب جانانى دخى قزى كبي سوه رك ايكيسنى باش كوز ايتمكى كنديسى ايچون اك بيوك فخر عد ايدن بزم دادى قالفهده بو قدر حدت و صورت وار ايدى!

راقم كيتدكن صكره جانان دادى قالفه نك ياننه كلوب متشكرانه و ممنونانه بر طورله اكر يوزفينو كلمامش اولسه ايدى افنديك دونكى تألمى حالا دوام ايده جكنى و او ابي قاربجق كلوب ده افنديك الامنى دفع ايلديكى ايچون پك ممنون قالدیغنى دادى قالفه يه اكلاندقده:

فدايى - (حدتدن اغلايه جق قدر بر تأثير ايله) بوندن صكره او قارى بر دهها بو اوه كيپر ايسه افنديكك الامنى بر دهها دفع ايلسون!

جانان نه اولدى يا؟ آ دادى قالفه جغم!

فدايى - نه اولديغنى بن بيلورم زواللى قزجغز! نه اولديغنى بن بيلورم.

جانان - (قورقه رق) و الله دادى قالفه جغم! نه اولديغنى بن ده بيلمك ايسترم. نه اولدى اللهى سورسهك?

فدايى - نه اولديغنى سن ده بيلور ايسك سن ده بنم كبي او قارى يى بر دهها بو اوه قومعدقن بشقه افندى يه دخى اونكله بر دهها كورشيمه جكى ايچون عيىن ويرديرمكده بنمله برابر اولورسك.

Canan - Ben zati her şeyde seninle beraber değil miyim? Dadı Kalfacığım! Fakat ne oldu Allah'ı seversen Dadı Kalfacığım, seni bu kadar hiddetlendiren nedir?

Fedâyi - Böyle şeyleri sana söylemek iyi değildir ama pek esmâm yandıği için artık dayanamayıp söyleyeceğim.

Canan - Söyle Dadı Kalfacığım, Allah'ı seversen söyle.

Fedâyi - Söleyeceğim şu ki bu gece efendi beni uyumuş zannedip de yatağından firar etmiş ise beğenir misin?

Canan - (kıpkırmızı olarak) Ey?!

Fedâyi - İyisi! Daha anlayamadın mı?

Canan - Anlayamadım Dadı Kalfacığım!

Fedâyi - Ahmak sen de! Senin dünyadan haberin yok! Seni efendiye beğendiremediğimiz sebebi işte bu imiş! Bu gece benim odamdan kalkıp doğruca o Frenk kokanasının odasına..... Ta sabahleyin saat ondan sonra yavaş yavaş geldiğini ben buradan matbahdan duydum. Artık ben buna nasıl razı olabilirim?

Dadı Kalfa'nın şu yoldaki şübehâtı Canan'dan başka bir kız için belki de müstehziyâne bir tebessümü mûcib olur idi ise de Canan bî-çâre için bir müddet tereddüdü ve izdiyâd-ı hicâbı mûcib oldu. Lâkin Dadı Kalfa'nın asılsız bir suizan için efendisine bu kadar hiddet etmiş olmasına bir türlü razı olamayarak zaten efendinin elemli bulunduğu cihetle şu aralık Dadı Kalfa dahi kendisine bir sert lakırdı söyler ise ortada mücerred sehviyâtan dolayı bir fenalık çıkabileceğini hesap ederek:

Canan - Şey! Dadı Kalfacığım, ben sana bir şey söyleyeyim mi?

جانان - بن ذاتی هر شیده سنکله برابر دکلمی یم ؟ دادی قالفه جغم ! فقط نه اولدی دادی قالفه جغم سنی بو قدر حدتلندیرن نه در ؟

فدایی - بویله شیلری سکا سویله مک ایی دکدر اما پک اسمام یانیدیغی ایچون ارتق طیانهمیوب سویله جکم.

جانان - سویله دادی قالفه جغم اللهی سورسه ک سویله.

فدایی - سویله جکم شو که بو کیجه افندی بنی اویومش ظن ایدوب ده یتاغندن فرار ایتمش ایسه بکنورمیسک ؟

جانان - (قب قرمزی اوله رق) ای ؟!

فدایی - ایسی ! ده اکلایه مدکمی ؟

جانان - اکلایه مدم دادی قالفه جغم !

فدایی - احمق سن ده ! سنک دنیادن خبرک یوق ! سنی افندیه بکندیره مدیکمزک سبی بو ایمش. بو کیجه بنم اوطه مدن قالقوب طوغریجه او فرنک قوقانه سنک اوطه سنه تا صباحین ساعت اوندن صکره یواش یواش کلدیکی بن بورادن مطبخدن دویدم. ارتق بن بکا نصل راضی اوله بیلورم ؟

دادی قالفه نك شو یولده کی شبهاتی جاناندن بشقه بر قز ایچون بلکه ده مستهزیانه بر تبسمی موجب اولور ایدیه ده جانان بیچاره سی ایچون بر مدت ترددی و ازدیادی حجابی موجب اولدی. لکن دادی قالفه نك اصلسر بر سوء ظن ایچون افندیسنه بو قدر حدت ایتمش اولسنه بر درلو راضی اوله میهرق ذاتاً افندی نك الملی بولندیغی جهتله شو ارالق دادی قالفه دخی کندیسنه بر سرد لقردی سویلر ایسه اورته ده مجرد سهویاتدن طولایی بر فنالق چیقهبیله جکنی حساب ایدرک :

جانان - شی ! دادی قالفه جغم ! بن سکا برشی سویله یممی ؟

Fedâyi - Ne söyleyeceksin bakayım?

Canan - Ben böyle şeyi ne efendiden ümit edebilirim ne de Yozefino'dan.

Fedâyi - Haydi hey çocuk sen de! Senin dünyadan haberin yok dedim.

Canan - Var Dadı Kalfacığım var!

Fedâyi - (Canan'ın çehresi mosmor olduğunu görünce derhal şüphesi mütehavvil olarak) Kız! Korkarım!...

Canan - (boynunu bükerek) Evet! Dadı Kalfacığım!

Fedâyi - Senin yanında mı idi?

Canan - (artık hicâba dahi mahal kalmadığını görünce koşup Dadı Kalfâ'nın boynuna sarılarak ve öperek) Ben senin kızın değil miyim Dadı Kalfacığım! Sen benim anam değil misin ya?

Fedâyi - (Canan'dan ziyâde bir memnuniyetle o dahi onu öperek) Vay! Öyle mi? Oh! Evet! Sen benim kızımdın şimdi daha büyük kızım oldun. Oh elhamdülillah! Zavallı kokana, zavallı Râkım, beyhude günahınıza girdim. Elbette helâllik dilerim ya!.....

Sadık Arap'ın bir dakika evvelki gazap ve hiddeti, bir dakika sonra yine o nisbette bir memnuniyet ve şetârete münkalib olarak Canan'a birçok talimat daha verdi. Hele Canan Yozefino'nun gerek efendi ve gerek kendisi için ne kadar sadık, muhib, dost bir karı olduğunu dadıya lâıykıyla tefhîm eyledikten sonra Arap'ın Yozefino hakkındaki eski muhabbeti dahi birkaç kat arttı. O akşam Râkım hanesine gelince Fedâyi bir türlü memnuniyetini ketm edemeyerek keyfiyeti efendisine açtı. Râkım dahi Canan'ı istifrâş değil âdeta izdivaç etmiş olduğunu

فدايى - نه سويليه جكسك باقهيم ؟

جانان - بن بويله شيئى نه افنديدن اميد ايده بيلورم نه ده يوزفينودن.

فدايى - هايدى هي چوجق سن ده ! سنك دنياكدك خبرك يوق ديدم.

جانان - وار دادى قالفه جغم وار !

فدايى - (جانانك چهره رسي موس مور اولديغنى كورنجه درحال شبههسى متحول اوله رق) قز ! قورقارم !

جانان - (بويننى بوكه رك) اوت ! دادى قالفه جغم !

فدايى - سنك ياننده مى ايدى ؟

جانان - (ارتق حجاب دهخى محل قالدوغنى كورنجه قوشوب دادى قالفه نك بويننه صاريله رق و اويه رك) بن سنك قزك دكلمى يم دادى قالفه جغم ! سن بنم انام دكلميسك يا ؟

فدايى - (جانانندن زياده بر ممنونيتله او دهخى انى اويه رك) واى ! اويله مى ؟ اوه ! اوت ! سن بنم قزم ايدك شمدى دها بيوك قزم اولدك. اوه الحمد لله ! زواللى قوقانه. زواللى راقم. بيهوده كناه كزه كي ردم. البته حلاللق ديلرم يا !

صادق عربك بر دقيقه اولكى غضب و حدتى بر دقيقه صكره ينه او نسبتده بر ممنونيت و شطارته منقلب اوله رق جانانه بر چوق تعليمات دها ويردى. هله جانان يوزفينونك كرك افندى و كرك كنديسى ايچون نه قدر صادق محب دوست بر قارى اولديغنى دادى يه لايقيه تفهيم ايلدكدنصكره عربك يوزفينو حقنده كى اسكى محبتى دهخى برقچ قات ارتدى. او اقشام راقم خانه سنه كلنجه فدايى بر درلو ممنونيتنى كتم ايده ميه رك كيفيتى افنديسنه آچدى. راقم دهخى جانانى استفراش دكل عاداتا ازدواج ايتمش اولديغنى

inkâr değil, bi'l-iftihâr ikrâr ederek yakında şer'an nikâhını kıyacağını dahi söyledi. Aman Dadı Kalfa'daki sevinç! Râkım da kucağında, Canan da, onu da öper, onu da!

İleriki ders günü Yozefino geldikte Dadı Kalfa “Karının murdâr günahı üzerimde kalmasın” diye Canan’ın tercümanlığı vasıtasıyla meseleyi Yozefino’ya anlattı ve kusurunun affını rica eyledi. Yozefino bir kahkaha ile gülüp!..... ve bu kahkahasıyla birçok manalar işrâb edip “Bugün zannederim ki Râkım’ın ve Canan’ın benden daha sadık dostları ancak sen olabilirsin. Ben bilirim ki sen Canan’ın Râkım’la tezevvücünü emel ederek o bâbda çok sa’yde bulundun. Lâkin sen yalnız Canan’ı sevk eder idin. Râkım’ı sevk hizmetini dahi ben deruhte eylemiş idim. İnanmaz iseniz Râkım’a sorunuz. O mert çocuktur, inkâr etmez.” dedi. Vâkıâ akşam olup da Râkım geldiği zaman Canan’ın muhabbetine Yozefino’nun kendisini ne kadar sevk etmiş olduğunu inkâr etmeyerek âlemde kendisini seven bir Dadı Kalfa var ise bir de Yozefino olduğunu müteşekkirâne ikrâr eyledi.

انكار دكل بالافتاخار اقرار ايدە رك يقيندە شرعاً نكاحنى قيه جغنى دخى سويلەدى. امان دادى قالفەدە كى سونچ ! راقم دە قوجاغندە جانان دە. انى دە اوپر انى دە !

ايلروكى درس كۈنى يوزفينو كلكدە دادى قالفە « قارينك مردار كناھى اوزرمده قالسون » ديه جانانك ترجمانلغى واسطەسيلة مسئلە يى يوزفينويه اكالاتدى وقصورينك عفوينى رجا ايلدى. يوزفينو بر قهقهه ايله كلوب !..... و بو قهقهه سيلة بر چوق معنالر! اشراب ايدوب « بو كون ظن ايدرم كه راقمك و جانانك بندن دها صادق دوستلرى انحق سن اولەبيلورسك. بن بيلورم كه سن جانانك راقم ايله تزوجنى امل ايدە رك اولبابدە چوق سعيد بولندك. لكن سن يالكز جانانى سوق ايدر ايدك. راقمى سوق خدمتى دخى بن درعده ايلمشيدم. اينامز ايسە كز راقمە صوركز. او مرد چوجقدر. انكار ايتمز. » ديدى. واقعا اقشام اولوب دە راقم كلكدىكى زمان جانانك محبتتە يوزفينونك كنديسى نە قدر سوق ايتمش اولديغنى انكار ايتمىە رك عالمده كنديسى سون بر دادى قالفە وار ايسە بر دە يوزفينو اولديغنى متشكرانه اقرار ايلدى.

Onbirinci Bâb

Doktor Mösyö (Z) ile Râkım'ın ve pederinin bî-çâre Matmazel Can huzurunda oynamak istedikleri oyunu beceremeyip de kızcağız keşf-i esrâr eylediğinden sonra hastalığı bir sür'at-i acile ile iştidâd bulmaya başladığından Ziklas diğer kızı Margrit için dahi korkup onu bazı igfâlât ve mevâid ile İskenderiye'ye aşırılmış idi. Mezbûreyi götürecek olan vapura kadar teşyî için yine mezbûre tarafından vuku bulan talep üzerine Ziklas Râkım'ı bâ-tezkere davet eyledi.

Peder ve vâlide ve kızla beraber Râkım dahi Kurşunlu Mahzen'den sandala binerek vapura kadar gittiler. Ziklas kerîmesini kaptana tevdi' eylemiş olduğundan birinci kamarada kaptan bunlara çay ve kahve ikramıyla hatırlarını aldı. Oturacakları kadar oturup ayrıldıkları zaman vâlide ve pederiyle Margrit resm-i vedâi icrâ eder iken Türkçe ve yavaşça kulağına “Ey Râkım! Seni üç parça edebilmek mümkün olsa idi ben de bir parçana sahâbet gayretinden bir türlü vazgeçmez idim. Bir de hemşiremin sana alâkasını haber aldığım için artık benim kasr-ı yed eylemekliğim lâzım geldi. Eğer haber almamış olsa idim şimdi bir yatakta beni görür idiniz! Ne ettim ettim, yüreğim üzerine taş bağladım, kendimi senin aşkın namı verilen ölümün pençesinden kurtarabildim. Canan'a mahsûs selâm söyle. Hemşiremin katili kendisi olduğunu bilsin! Fakat bu katilde kemâliyle mazûr olduğuna dahi emin olsun” dedi.

اونبرنجی باب

دوقتور موسیو (ز) ایله راقمک و پدرینک بیچاره مادموازل جان حضورنده اوینامق ایسته دکلی اویونی بجره میوب ده قزجغز کشف اسرار ایلدیکندن صکره خسته لکی بر سرعت عاجله ایله اشتداد بولمغه باشلادیغندن زیقلاص دیگر قزی مارغریت ایچون دخی قورقوب انی بعض اغفالات و مواعید ایله اسکندریه یه آشیرمشیدی. مزبوره یی کوتوره جک اولان واپوره قدر تشییع ایچون ینه مزبوره طرفندن وقوعبولان طلب اوزرینه زیقلاص راقمی با تذکره یه دعوت ایلدی.

پدر و والده و قزیله برابر راقم دخی قورشونلی محزندن صنداله بنهرك واپوره قدر کیتدیله. زیقلاص کریمه سنی قپودانه تودیع ایلمش اولدیغندن برنجی قماراده قپودان بونلره چای و قهوه اکرامیله خاطرلرینی الدی. اوتوره جقلری قدر اوتورب آیرلدقلری زمان والده و پدریله مارغریت رسم وداعی اجرا ایدر ایکن ترکجه و یواشجه قولاغنه « ای راقم ! سنی اوچ پارچه ایدله بلمک ممکن اولسه ایدی بن ده بر پارچه که صحابت غیرتندن بر درلو وازکچه مز ایدم. بر ده همشیره مک سکا علاقه سنی خبر الدیغم ایچون ارتق بنم قصر ید ایلمکلکم لازم کلدی. اگر خبر المامش اولسه ایدم شمدی بر یتاقده بنی کورر ایدیکز ! نه ایتدم ایتدم. یورکم اوزرینه طاش باغلام کندیمی سنک عشقک نامی ویریلان اولومک پنجه سندن قورتاره بیلدم. جانانه مخصوص سلام سویله. همشیره مک قاتلی کندیسی اولدیغنی بیلسون ! فقط بو قتله کمالیله معذور اولدیغنه دخی امین اولسون » دیدی.

Acayip!

Evet! İşte burası biraz acayıptır. Daha acayibini ister misiniz? Cezayir-i Bahr-i Sefîd'den birisinin mutasarrıflığını hâmilen Dersaadet'ten hareket eden Felâtun Bey'i dahi bu vapur götürmekte idi. Güverte üzerinde Râkım ona tesadüf eyledi!

Râkım - Vay beyim! Rabbim selâmetler versin.

Felâtun - İstanbul'un zevkini size bıraktık birâder.... Adası'na mutasarrıf oldum, gidiyorum. Artık Matmazel Ziklas ile enine boyuna zevk ediniz.

Râkım - (şiddetle göğüs geçirerek) Birisini bugün yarın mezara götüreceğiz.. İşte birisini sizin bindiğiniz şu vapur İskenderiye'ye götürüyor. İstanbul'un zevkini süren var ise o da sizsiniz.

Felâtun - (Râkım Efendi'den ziyâde şiddetle içini çekerek) Evet! Hakkın var. Babamdan kalanı cem'an yekûn yedikten sonra, yüz elli bin kuruş kadar da açık borç etmişimdir. Fena zevk değildir doğrusu.

Râkım - Zararı yok birâder. İnsanın aklı sonradan başına gelir. Bundan sonra yapmazsınız.

Felâtun - Bundan sonra alacağım maaştan kendimi besledikten sonra arttıracığım miktarla bin beş yüz lira borcu ödemeye ömrüm kifâyet eder ise belki doksan yaşında iken yine sefâhate vakit bulabilirim.

Râkım - Adam sen de, ödenmeyecek borç mu olur?

Felâtun - Yok birâder! Sefâhat ettim, çocukluk ettim. Her haltı ettim. Ama memur olduğum yerde maaşımla kanaat ederek sıdk u ihlâs ile çalışacağıma emin olmanı rica ederim.

عجایب !

اوت ! ایشته بوراسی براز عجایبدر. دها عجایبنی ایسترمیسکز؟ جزایر بحر سفیددن بریسنک متصرفلغنی حاملا درسعادتن حرکت ایدن فلاطون بکی دخی بو واپورا کوتورمکده ایدی ! کوکرتیه اوزرنده راقم اکا دخی تصادف ایلدی!

راقم - وای بکم ! ریم سلامتیر ویرسون؟

فلاطون - استانبولك ذوقنی سزه براقیق برادر..... اطه سنه متصرف اولدم کیدیورم. ارتق مادموازل زیقلاص ايله اکنه بوینه ذوق ایدیکز.

راقم - (شدتله کوکس کچوره رك) بریسنی بوکون یارین مزاره کوتوره جکز.. ایشته بریسنی سزك بندیککز شو واپور اسکندریه یه کوتوریور. استانبولك ذوقنی سورن وار ایسه اوده سزسکز.

فلاطون - (راقم افندیدن زیاده شدتله ایچنی چکه رك) اوت ! حقك وار. بابامدن قالانی جمعاً یكون ییدکدن صکره یوز اللی بیک غروش قدرده آچیق بورج ایتمشیمدر. فنا ذوق دکلدیر طوغریسی.

راقم - ضرری یوق برادر. انسانك عقلی صکره دن باشنه کلور. بوندن صکره یاپمازسکز.

فلاطون - بوندن صکره الهجغم معاشدن کندیمی بسیله دکدن صکره آرتدیره جغم مقدار ايله بیک بشیوز لیرا بورجی اوده مکه عمرم کفایت ایدر ایسه بلکه طقسان یاشنده ایکن ینه سفاهته وقت بوله بیلورم.

راقم - آدم سن ده اودغیه جك بورجی اولور؟

فلاطون - یوق برادر ! سفاهت ایتدم چوجقلق ایتدم. هر خلطی ایتدم. اما مأمور اولدیغم بر ده معاشمله قناعت ایلهرك صدق و اخلاص ايله چالیشه جغمه امین اولمه کی رجا ایدرم.

Râkım - Allah için birâder, bu emniyet bende vardır. Hemen Rabbim tevîk-i selâmet versin. Benim murâdım inşallah bundan böyle mansıbın daha ziyâde büyür de borcunu ödedikten başka bundan sonra dahi kesb-i destinle zevk etmeye fırsat bulursun demek idi.

Felâtun - Sadakatle hizmet ettikten sonra bu söylediğin şey husûl bulmaz değildir.

Râkım - Hah! İşte memuriyete bu fikir ve itikâd ile girmeni isterim. Bu fikir ve itikâd kimlerde olur ise mutlaka tevîk-i İlâhîye mazhar olur.

Allah selâmet versin birâder. Bizi gönülden çıkarmazsın ya? Aralıkta bir mektuplaşırız.

Felâtun - Hay, hay! Adiyö monşer!

Râkım - Bon vuayaj mon ami!

İngiliz kinine ne dersiniz yahu? Mayonez meselesinden sonra Ziklas ile Felâtun arasında hâsıl olan münâferet hâlâ kemâl-i germî ile devam etmekte idi. Zira Felâtun'un Râkım ile veda eylediğini karı koca gördükleri hâlde çocuğa merhaba bile demediler. Ama hakları da yok mudur ya?

Bunlar yine geldikleri sandala râkiben Kurşunlu Mahzen'e çıktılar. Râkım hanesince bazı umûru olduğundan bahisle kendi hanesine avdet eyledi. Ziklas ile karısı dahi gidip esîr-i firâş olan bî-çâre Can ile meşgul olmaya başladılar. Zira artık hekimler kızcağız ile iştigâli terk etmiş olduklarından vâlidesi ve pederi dahi bugün yarın vefatına intizâren her istediği şeyi verir idiler. O gün ise kızın canı bir et istemiş. Aşçıyı çağırıp gayet kuvvetli olması tenbîhâtıyla beraber bir alâ et suyu ismarlamış. Vâlidesi ve pederi

راقم - الله ایچون برادر بو امنیت بنده واردر. همان ریم توفیق سلامت ویرسون. بنم مرادم انشا الله بوندن بویله منصبك دها زیاده بیورده بورجکی اوده دكدن بشقه بوندن صكره دخی كسب دستكله ذوق ایتمكه فرصت بولورسك دیمك ایدی.

فلاطون - صداقتله خدمت ایتدكدن صكره بو سویله ديكك شی حصول بولمز دكلدر.

راقم - هاه! ایشته مأموریتته بو فكر و اعتقاد ايله كیتمه کی ایسترم. بو فكر و اعتقاد کیملرده اولور ایسه مطلقا توفیق الهی یه مظهر اولور.

الله سلامت ویرسون برادر. بزی كوكلندن چیقارمزسك یا ؟ اراقده بر مکتوبلشورز.

فلاطون - های های ! آدیو مونشر !

راقم - بون وواياژ مون آمی !

انكلیز كنینه نه دیرسكز یا هو ؟ مایونز مسئله سندن صكره زیقلاص ايله فلاطون اراسنده حاصل اولان منافرت حالا كمال كرمی ايله دوام ایتمكه ایدی. زیرا فلاطونك راقم ايله وداع ایلدیكنی قاری قوجه كوردكلی حالد چوجغه مرجبا بیله دیمدیلر. اما حقلری ده یوقمیدر یا ؟

بونلر ینه كلدكلی صنداله راكبا قورشونلی محزنه چدقدیلر. راقم خانه سنجه بعض اموری اولدیغندن بحثله كندی خانه سنه عودت ایلدی. زیقلاص ايله قاریسی دخی كیدوب اسیر فراش اولان بیچاره جان ايله مشغول اولمغه باشلادیلر. زیرا ارتق حكیملر قزجغز ايله اشتغالی ترك ایتمش اولدقلرندن والله سی و پدری دخی بوكون یارین وفاتنه انتظاراً هر ایستدیکی شیئی ویرر ایدیلر. اوكون ایسه قزك جانی برات ایسته مش. آشچی بی چاغروب غایت قوتلی اولمسی تنبیهاتیله برابر اعلا ات صوبی اصمارلامش. والله سی و پدری

kendisini et suyu içine (bisküvi) peksimet doğrayarak yemekte olduğu hâlde buldular. Böyle bir hâlde çoktan beri tesadüf edemedikleri cihetle şaşırılmışlar idi. Kızcağız taâmını yedikten sonra yatmayıp yatağı içinde oturdu ve tabip Mösyö (Z)’yi çağırma larını emreyledi.

Bir saat sonra tabip geldi. Kız sadrından şimdiye kadar asla hissetmemiş olduğu latîf bir kaşınmak nevinden bir şey hisseylediğini haber verdi.

Tabip - Hâlâ kan geliyor mu?

Can - İki günden beri yoktur.

Tabip - Ya balgam?

Can - İki gün evveli kanlı balgam ve pıhtılar tükürmekte idim. İki günden beri hiçbir şey geldiği yoktur.

Tabip - Pek alâ! Pek alâ! Demek oluyor ki, rahat ediyorsunuz. Artık bu rahatınız üzerine yeniden bir şey tertibine hâcet de yoktur. Besleyecek şeyler yemeli. Soğuktan kendinizi muhafaza etmeli.

Doktor efendi şu emirleri vermiş idi ise de, yüreği “Demek oluyor ki iki gün sonra bütün bütün rahat edeceksiniz. Zira bu hastalık insanın son günlerinde birkaç gün böyle müsaitçe davranır” demekte bulunmuş idi. Fakat doktorun yüreğinde olan manadan vâlîde ve pederin ne haberi olabilir? Onlar doktorun “Pek alâ! Pek alâ!” demesi üzerine kızlarını gerçekten pek alâ zannetmişler idi.

کندیسنی ات صوی ایچنه (بیسکویی) پکسماد طوغرایه رق یمکده اولدیغی حالده بولدیلر. بویله بر حاله چوقدن بری تصادف ایله مدکلری جهته شاشمشلر ایدی. قزجغز طعامنی یدکدن صکره یاتمیوب یتاغی ایچنه اوطوردی و طبیب موسیو (ز) یی چاغمرلرینی امر ایلدی.

بر ساعت صکره طبیب کلدی. قز صدرندن شمدی یه قدر اصلا حس ایتماش اولدیغی لطیف بر قاشنمق نوعندن بر شی حس ایلدیکنی خبر ویردی.

طبیب - حالا قان کلیورمی ؟

جان - ایکی کوندن بری یوقدر.

طبیب - یا بلغم !

جان - ایکی کون اولی قانلی بلغم و پختیلر توکورمکده ایدم ایکی کوندن بری هیچ بر شی کلدیکی یوقدر.

طبیب - پک اعلا ! پک اعلا ! دیمک اولیور که راحت ایدیورسکز ارتق بو راحتکز اوزرینه یکیدن بر شی ترتیبه حاجت ده یوقدر. بسيله يه جک شیلر یملی. صوغوقدن کندیگری محافظه ایتملی.

دوقتور افندی شو امرلری ویرمش ایدیسه ده یورکی « دیمک اولیور که ایکی کون صکره بتون بتون راحت ایله جکسکز. زیرا بو خسته لك انسانك صوك کونلرنده برقاچ کون بویله مساعدجه طورانور » دیمکده بولنمشیدی فقط دوقتورک یورکنده اولان معنادن والده و پدرک نه خبری اوله ییلور؟ اونلر دوقتورک « پک اعلا ! پک اعلا ! » دیمسی اوزرینه قزلینی کرچکدن پک اعلا ظن ایتمشلر ایدی.

Yahu! Bu zalim hastalık son günlerinde insanın midesini de mi açıyor, ne oluyor? Can'ın midesine bayağı bir kuvvet geldi. Hem gayet kuvvetli et suları göğsünü dahi yumuşattığından öksürüğü bütün bütün kesilmiş ve binaenaleyh kan ve balgamları dahi unutulmuş idi. Garibi şunda ki, tabibin vazifesinden sonra iki değil, beş gün geçti, kız hâlâ vefat etmedi! Vefat et-medikten başka etmek istemediği dahi görülmeye başladı.

Binaenaleyh tabip tekrar celb olunarak kızı etrafıyla muayene eyledikte, marazın bu dereceye kadar tebeddülüne bir mana veremeyip ihtiyaten ne faydası olacak ve ne de zarar verecek bir su tertibiyle yine güzelce beslenmesini ve soğuktan ve rutubetten ve tozdan, topraktan muhafaza edilmesini tavsiye ile kalktı, gitti.

Tabibin bu defa verdiği muâlece ne tesirli imiş? Kız midesinde gittikçe kuvvet bulmakta. İkinci gün tabip efendi bir daha celb olunarak yine o ilaçtan ve fakat biraz daha kuvvetlicesinden talep olundu. Herif kendi ilâcında böyle bir tesir olmadığını bildiği hâlde, ilâcı hakkında hâsıl olan hüsn-i zanna hâlel vermeyip güya daha kuvvetlisini tertib eyledi.

Evet! İlâcın bu defaki tesiri daha ziyâde oldu ya! Yatağında kımıldanmayan hasta oda içinde gezinmeye bile başladı. Ey şimdi Molyer'in tabipler hakkında söylediği söz yalan mıdır? Tabipliğin en fennî ciheti bir hastanın vefat etmiş olduğunu anlamak olup yoksa bir hastalığın hangi hastalık olduğunu teşhise muvaffak olsalar bile her hastalığın birçok envayı olduğundan hangi nevinden olmasını hükmedememektedirler. Teverrüm hakkında teşhîs-i emrâz kitaplarına derc edilmiş olan sahifelerde yazar ki bu illete müptelâ olanlar için ilaç olmayıp verilen ilaçlar ise henüz derdest-i tecrübe olan şeylerdir. Lâkin en altında ihtiyât olarak iki satır daha yazılmış. Denilmiş ki “Bu hastalıktan bazı kere kendi kendisine iyi olanlar dahi vardır”. Şimdi bizim

یا هو! بو ظالم خستهلك صوك كونلرنده انسانك معلهسنی ده می آچیور نه اولیور? جانك معلهسنه بیاغی بر قوت کلدی. هم غایت قوتلی ات صولری کوكسنی دخی یوموشالتدیغندن اوکسوروکی بتون بتون کسيلمش و بناء علیه قان و بلغملى دخی اونودلمشیدی. غریبی شونله که طبیبک ویزیته سندن صکره ایکی دکل بش کون کچدی قز حالا وفات ایتمدی! وفات ایتمدکدن بشقه ایتمک ایسته مدیکی دخی کورولمکه باشلادی.

بناء علیه طبیب تکرار جلب اولنه رق قزی اطرافيله معاینه ایلدکده مرضك بو درجه یه قدر تبدلنه بر معنا ویرمیوب احتیاطاً نه فائده سی اوله جق نه ده ضرر ویره جك بر صو ترتیبيله ینه کوزلجه بسیلنمسینی و صوغوقدن و رطوبتدن و توزدن طوپراقدن محافظه ایدلمسنى توصیه ايله قالقدی کیتدی.

طبیبک بو دفعه ویردیکی معالجه نه تأثیرلی ایش? قز معله سنده کیتدکجه قوت بولمقده. ایکنجی کون طبیب افندی بر ده ا جلب اولنه رق ینه او علاجه و فقط براز ده ا فوتلیجه سندن طلب اولندی. حریف کندلی علاجنده بویله بر تأثیر اولدیغنی بیلدیکی حالده علاجی حقنده حاصل اولان حسن ظنه خلل ویرمیوب کویا ده ا قوتلیسنی ترتیب ایلدی.

اوت! علاجك بو دفعه کی تأثیری ده ا زیاده اولدی یا! یتاغنده قملدانه میان خسته او طه ایچنده کزغمکه بيله باشلادی. ای شمدی مولیه رك طبیبلر حقنده سولدیکی سوز یالانمیدر? طبیبلك اك فنی جهتی بر خسته نك وفات ایتمش اولدیغنی اکلامق اولوب یوقسه بر خسته لكك هانکی خسته لك اولدیغنی تشخیصه موفق اولسه لر بيله هر خسته لكك بر چوق انواعی اولدیغندن هانکی نوعندن اولمسنى حکم ایلنه مامکله درلر. تورم حقنده تشخیص امراض کتابلرینه درج ایدلمش اولان صحیفه لرده یازارکه بو علتیه مبتلا اولانلر ایچون علاج اولمیوب ویریلان علاجلار ایسه هنوز دردست تجربه اولان شیلردر. لکن اك التنده احتیاط اوله رق ایکی سطر ده ا یازلمش. دنيلمش که « بو خسته لکدن بعض کره کندی کندینه ایی اولانلر دخی واردر » ایمدی بزم

Doktor (Z) dahi bî-çâre Can'ın yeniden can kazandığını görünce “Patoloji kitabının şu son ihtârı doğru imiş bel!” diye kendi kendisine taaccüb ederek artık kızın iyi olacağını yakinen gördükten sonra herif bütün bütün lokman kesildi, gitti ki bundan sonra kayınvâlidemi dahi getirsem, o da hiç olmaz ise Bukrat kesilebilir idi.

Latîfe değil! Kız gereği gibi kendisini toplamış idi. Hatta yataktan bütün bütün çıktı. Gündüzün elbisesini dahi giydi. Ziklas iki günde bir kere kızın tebeddül-i hâlini Râkım'a yazar idi ise de “İşte oğul size malumât-ı lâzıme-yi verdim. Fakat evime gelir de kızı ziyaret eder iseniz korkarım ki hastalığı nükseder” zeylini hiçbir mektubunda eksik etmez idi.

Derken kızcağıza sıhhat geldikçe canı dahi sıkılmaya başlayarak hocasını istemesin mi? Doktor (Z)'den evvel babası itiraz ederek marazının nüksünü mücib olacağı dahi dermeyân edilmiş idi ise de kızı ikna etmek mümkün olamayıp bilakis kız artık Râkım için yüreğinde aşka benzer bir şey hissedememekte olduğunu temîn eylediğine ve bâ-husûs pederi İzmir'de bulunup öteden beri kendisiyle izdivaca can atan bir dayızâdesiyle artık izdivacını teklif eyledikte, kız buna dahi razı olduğuna mebnî Râkım'a mahsûsen uşak gönderilerek celb edildi.

Koca Râkım! Kızı hayatta görünce sevincinden çıldıracağı geldi. Can ise Râkım'ı görünce vücudunda daha ziyâde bir rahat bir sohbet bularak “Be-seret ger heme âlem be-serem tîğ zenend / Netevân burd hevâ-yı tû birûn ez-ser-i mâ” beytini okumuş idi ise de Râkım kendisini bu hâle koyanlar işte bu beyitler olduğundan bahisle ba'de-zin bu gibi hayalât-ı şâîrâneye ehemmiyet vermemesini tavsiye ve kız dahi artık yeniden kazandığı hayatı muhafazaya - edeceğini temîn eylediğinden her tarafın memnuniyeti derece-i nihâyeye vardı.

دوقتور (ز) دخی بیچاره جانك یکیدن جان قازاندیغنی کورنجه « پاتالوژی کتانبك شو صوك اخطاری طوغری ایمش به ! » دیه کندی کندیسنه تعجب ایدرك ارتق قزك ایی اوله جغنی یقیناً کوردکدن صکره حریف بتون بتون لقمان کسیدلی کیتدی که بوندن صکره قاین والدله می دخی کتورسه م او ده هیچ اولمز ایسه بقراط کسیده بیلور ایدی.

لطیفه دکل ! قز کرکی کبی کندیسنی طوپلامش ایدی. حتی یتاقدن بتون بتون چیقیدی. کوندوزك البسه سنی دخی کیدی. زیقلاص ایکی کونده بر کره قزك تبدل حالنی راقمه یازار ایدی ایسه ده « ایشته اوغل سزه معلومات لازمه یی ویردم فقط اویمه کلورده قزمی زیارت ایدر ایسه کز قورقارم خسته لکنی نکس ایدر » ذیلنی هیچ بر مکتوبنده اکسیک ایتمز ایدی.

دیرکن قزغزه صحت کلدکجه جانی دخی صیقلمغه باشلایه رق خواجه سنی ایسته مسونمی ؟ دوقتور (ز) دن اول باباسی اعتراض ایدرك مرضنك نکسنی موجب اوله جغنی دخی درمیان ایدلمش ایدیه ده قزی اقنا ایتمک ممکن اوله میوب بالعکس قز ارتق راقم ایچون یورکنده عشقه بکزر برشی حس ایدله مامکده اولدیغنی تأمین ایلدکنه و باخصوص پدری ازمیرده بولنوب اوته دن بری کندیسبله ازدواجه جان اتان بر طایی زاده سیله ارتق ازدواجنی تکلیف ایلدکده قز بوکا دخی راضی اولدیغنه مبنی راقمه مخصوصاً اوشاق کوندریله رك جلب ایدلدی.

قوجه راقم ! قزی حیاته ده کورنجه سوینجندن چیلدیره جغنی کلدی. جان ایسه راقمی کورنجه وجودنده ده ا زیاده بر راحت بر صحبت بوله رق « بسرت کرهمه عالم بسم تیغ زنند. نتوان برد هوای تو برون از سرما ! » بیتنی اوقومش ایدیه ده راقم کندیسنی بو حاله قویانلر ایشته بو بیتلر اولدیغندن بحثله بعد ازین بو کبی خیالات شاعرانه یه اهمیت ویرمامسنی توصیه و قز دخی ارتق یکیدن قزاندیغنی حیاتی محافظه یه همت ایدله جکنی تأمین ایلدیکندن حر طرفك ممنونیتی درجه نهایه یه واردی.

Râkım o kadar memnun oldu ki yutkunup durmasından bir şey söylemek istediği hâlde söyleyemediğini gerek Can ve gerek peder ve vâlideleri anlamışlar idi. Binaenaleyh Can'ın istizâh-ı merâm etmesi üzerine Râkım “Efendim, söyleyeceğim lakırdı yalnız pederinize mahsûstur” diye onu bir tarafa çekip “Gördünüz mü Mösyö Ziklas!..... (Cenâb-ı Hak) İşte hem üç yüz bin lira servetinizi ve hem de nur gibi kerîmenizi size tekrar ihsân eyledi” demiştir ki Ziklas o tok gözlü, mert, sadık Râkım'dan bu sözleri işitince, oğlanı bir kat daha sevip yüreğine sokacağı geldi.

Artık bundan sonra sözü uzatmakta lezzet yoktur. Kısa keserek tatlısına bağlayalım:

Ziklas yazacağı kâğıtları yazıp edeceği muhâberâtı ettikten sonra işin üzerinden iki buçuk, üç ay kadar zaman mürûr eylemiş idi ki Margrit İskenderiyeden ve Can'ın yavuklusu İzmir'den ve Margrit ile tezvîci yine bu aralık kararlaştırılan bir yeğeni dahi Halep'ten gelip kasım üzeri bunların izdivacı için verilen baloda ömründe ilk defa olarak Râkım dahi polka oynadı!

Hele ertesi gün kendi hanesine geldikte Dadı Kalfa, Canan'ın can evinde bir ciğerparesinin canlanıp oynamakta bulunduğunu haber verdi ki bu haber Râkım'ı her şeyden ziyâde memnun eyledi.

İşte biz dahi altı ay sonra Râkım'ın Yozefino kucağına nur topu gibi bir erkek evlât kundağını koymak şartıyla o sadık dostu dahi memnun eylemiş olmasını ihtârla hatm-i güftâr ederiz.

(Nihayet)

راقم او قدر ممنون اولدی که یوطقونوب طورمسندن بر شی سویله مک ایسته‌دیکی حالده سویلیه‌مدیکی کرک جان کرک پدر و والدیه‌سی اکلامش لر ایدی. بناء علیه جانک استیضاح مرام ایتمیسی اوزرینه راقم « افندم سویلیه‌جکم لقیردی یالکز پدرکزه مخصوصدر » دیه انی بر طرفه چکوب « کوردیکزمی موسیو زیقلاص! (جناب حق) ایشته هم اوچیوز بیك لیرا ثروتکزی و هم ده نور کبی کریمه‌کزی سزه تکرار احسان ایلدی» دیمشدر که زیقلاص او طوق کوزلی مرد صادق راقمدن بو سوزلری ایشیدنجه اوغلانی بر قاتدها سووب یورکنه صوقه‌جغی کلدی.

ارتق بوندنصره سوزی اوزاتمقده لذت یوقدر. قیصه کسه‌رک طاتلیسنه باغلايه لم:

زیقلاص یازه‌جغی کاغدلری یازوب ایده‌جکی مخابراتی ایتدکدنصره ایشک اوزرندن ایکی بیچق اوچ آی قدر زمان مرور ایلیمش ایدی که مارغریت اسکندریه‌دن و جانان یاوقلیسی ازمیردن و مارغریت ایله تزویجی ینه بو اراق قرارلشدیریلان بریکی دخی حلبدن کلوب قاسم اوزری بونلرک ازدواجی ایچون ویریلان بالوده عمرنده ایلك دفعه اوله‌رق راقم دخی پولقا اینادی!

هله ایرتسی کون کندی خانه‌سنه کلدکده دادی قالفه جانانک جان اونده بر جکر پارسنک جانلانوب اوینامقده بولندیغنی خبر ویردی که بو خبر راقمی هر شیدن زیاده ممنون ایلدی.

ایشته بز دخی التی آی صکره راقمک یوزفینو قوجاغنه نور طویی کبی بر ارکک اولاد قونداغنی قومیق شرفیله او صادق دوستی دخی ممنون ایلیمش اولسنی اخطارله ختم کفتار ایدرز.

(نهایت)